

HOGE RAAD VAN FINANCIEN

Afdeling « Financieringsbehoeften van de Overheid »

JAARVERSLAG 2002

JULI 2002

Woord Vooraf

Het voorliggend Jaarverslag bevat, naast de synthese, drie delen.

Artikel 9 van de wet op het Zilverfonds bepaalt dat: “de aanbevelingen met betrekking tot het begrotingsbeleid van de overheid, vervat in het jaarlijks advies van de Afdeling Financieringsbehoeften van de overheid van de Hoge Raad van Financiën houden in het bijzonder rekening met het verslag van de Studiecommissie voor de vergrijzing”. De Afdeling heeft in deel I van dit Jaarverslag dan ook bijzondere aandacht besteed aan de bijdrage die het budgettair beleid kan leveren tot het opvangen van de demografische druk.

In deel II van dit Jaarverslag worden op basis van de door het INR gepubliceerde overheidsrekeningen de realisaties voor 2001 kort besproken. Er worden eveneens een aantal aanbevelingen geformuleerd voor het budgettair beleid in 2002 en 2003.

In deel III worden op basis van de begrotingsgegevens van de verschillende deelentiteiten de begrotingsevoluties 2001-2002 besproken. In hoofdstuk 1 worden de resultaten van de deelsectoren van entiteit I, met name de federale overheid en de sociale zekerheid behandeld. In hoofdstuk 2 komen de evoluties op het niveau van de deelsectoren van entiteit II aan bod.

De toetsing van de begrotingen van de gemeenschappen en gewesten gebeurt tot en met het begrotingsjaar 2001 op basis van de door de Afdeling ontwikkelde methodologie. In het Akkoord van 21 maart 2002 gesloten tussen de federale overheid en de deelgebieden wordt de Afdeling gevraagd om inzake de begrotingsnormering voortaan de overheidsrekeningen volgens het ESR95 als referentie te hanteren. Het jaar 2002 geldt daarbij als een overgangsjaar. De implicaties van deze aanpassing van de methodologie worden toegelicht in deel III.

Brussel, juli 2002

De Leden van de Afdeling

de Heer P. VAN ROMPUY, Voorzitter

de Heer G. QUADEN
Mevrouw M. DE WACHTER
de Heer J.P. PAUWELS
Vertegenwoordigers van de Nationale Bank van België

de Heer B. JURION
Vertegenwoordiger van de Minister van Financiën

de Heer J.-P. ARNOLDI

de Heer D. HEREMANS
de Heer G. RAYP
de Heer R. DESCHAMPS
Mevrouw D. MEULDERS
de Heer M. BIENSTMAN
Mevrouw D. JANSSEN

Vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering, de Regering van de Franse Gemeenschap, de Waalse Regering en de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Waarnemers :

De Heren H. BOGAERT
A. BOON
C. HELLEBRANDT, vertegenwoordiger van de Duitstalige Gemeenschap

Het Secretariaat :

Mevrouw C. SPINNOY
De Heren G. DE SMET
F. STALLAERT

I N H O U D

LIJST VAN DE AFKORTINGEN	11
SYNTHESE	13
1. Een langetermijnstrategie voor de overheidsfinanciën als vangnet voor de demografische schok.	15
2. De financiering van het Zilverfonds in de langetermijnstrategie voor de overheidsfinanciën	16
3. De noodzaak van een onverminderd ambitieus budgettair beleid op middellangetermijn	18
DEEL I : DE VERGRIJZING EN HET BUDGETTAIR BELEID OP LANGE TERMIJN	21
1. Inleiding	23
2. Demografische verschuivingen en hun budgettaire impact	24
2.1. De belangrijkste demografische verschuivingen	24
2.2. De budgettaire impact van de vergrijzing	27
3. Een budgettair beleid op lange termijn dat anticipeert op de gevolgen van de vergrijzing	31
3.1. Het budgettair beleid moet ingebed zijn in een ruimere beleidsstrategie	31
3.2. Houdbaarheid op lange termijn en intertemporele neutraliteit van de overheidsfinanciën als criteria	32
3.3. Afbouw van de schuldgraad als centraal element in het opvangen van de demografische druk op de overheidsuitgaven	34
3.3.1. De afbouw van de schuldgraad onder verschillende scenario's	34
3.3.2. Afbouw van de schuldgraad en budgettaire ruimte	36
4. Een scenario voor de overheidsfinanciën op lange termijn met integratie van het Zilverfonds	39
4.1. De krachtlijnen van de wet op het Zilverfonds	39
4.2. Het Zilverfonds en het begrotingsbeleid	40
4.3. De werking van het Zilverfonds onder de geschetste langetermijnstrategie	41
4.4. Het Zilverfonds als onderdeel van entiteit I en de gezamenlijke overheid	44
5. Een aantal besluiten	45
DEEL II : BUDGETTAIRE REALISATIES 2001, VOORUITZICHTEN EN AANBEVELINGEN VOOR 2002 EN 2003	49
1. De budgettaire realisaties 2001	51
1.1. De budgettaire realisaties op het niveau van de gezamenlijke overheid	51
1.2. De budgettaire realisaties van entiteit I	55
1.3. De budgettaire realisaties van entiteit II	57
1.4. De evolutie van de schuldgraad	59
2. De aanbevelingen voor 2002 en 2003	60
2.1. Een aanpassing van het traject in het stabiliteitsprogramma 2002-2005	60
2.2. De verwachtingen inzake de macro-economische context	62
2.3. De aanbevelingen voor 2002 en 2003	63
2.3.1. De doelstellingen voor de verschillende deelsectoren	63
2.3.2. De uitvoering van het stabiliteitsprogramma in 2002	64
2.3.3. 2003 een cruciaal jaar in het traject van het stabiliteitsprogramma	66

DEEL III : DE EVALUATIE VAN DE BEGROTINGSEVOLUTIES	69
HOOFDSTUK I De begrotingsevoluties op het niveau van entiteit I	71
1. Begrotingsontwikkelingen m.b.t. de federale overheid in 2001 en 2002	71
1.1. De uitvoering van de begroting 2001	71
1.1.1. De ontvangsten in 2001	71
1.1.2. De op de begroting 2001 aangerekende uitgaven	74
1.1.3. Het netto te financieren saldo in 2001	75
1.2. De evolutie van de ontvangsten en de uitgaven in 2002	77
1.2.1. De evolutie van de ontvangsten in 2002	77
1.2.2. De evolutie van de uitgavenkredieten in 2002	79
1.2.3. De evolutie van het netto te financieren saldo en het vorderingensaldo in 2002	80
1.3. Besluit	82
2. De evolutie in de sociale zekerheid	83
2.1. De evoluties in de sociale zekerheid voor werknemers 2000-2002	83
2.1.1. De belangrijkste evoluties 2000-2001	83
2.1.2. De budgettaire evoluties in 2001-2002	87
2.1.3. Besluit	90
2.2. De evoluties in de sector van de sociale zekerheid voor zelfstandigen 2000-2002	91
2.2.1. De belangrijkste evoluties 2000-2001	91
2.2.2. De evoluties 2001-2002	93
2.2.3. Besluit	95
2.3. Het vorderingensaldo van de sociale zekerheid	96
HOOFDSTUK II Begrotingsevoluties op het niveau van entiteit II	97
1. Methodologie voor de toetsing van de begrotingsevolutie van gemeenschappen en gewesten aan de begrotingsdoel-stellingen vanaf 2002	97
1.1. Het ESR als referentiekader	97
1.2. De evaluatie van de begrotingen 2002 in het licht van de overgang naar het ESR95	98
1.3. De toepassing van het ESR95 vanaf begrotingsjaar 2003	102
2. Overzicht van de normnaleving in de periode 1992-2002	103
3. De Vlaamse Gemeenschap	105
3.1. De uitvoering van de begrotingen 2000-2001 en de normnaleving	105
3.2. De begroting 2002 van de Vlaamse Gemeenschap (na begrotingscontrole)	112
3.2.1. Begrotingsevolutie 2001-2002	112
3.2.2. Evaluatie begroting 2002 versus begrotingsdoelstelling	115
3.3. Meerjarenraming 2002-2005	118
3.4. Besluit	119
4. De Franse Gemeenschap	120
4.1. De uitvoering van de begrotingen 2000-2001 en de normnaleving	120
4.2. De begroting 2002 van de Franse Gemeenschap	124
4.2.1. Begrotingsevolutie 2001-2002	124
4.2.2. De begroting 2002 versus de norm	127
4.3. Meerjarenraming 2002-2005	130
4.4. Besluit	132
5. Het Waals Gewest	133
5.1. De uitvoering van de begrotingen 2000-2001 en de normnaleving	133
5.2. De begroting 2002 van het Waals Gewest	137
5.2.1. Begrotingsevoluties 2001-2002	137
5.2.2. De begroting 2002 versus de norm	139
5.3. Meerjarenraming 2002-2006	142
5.4. Besluit	143

6.	Het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest	144
6.1.	De uitvoering van de begrotingen 2000-2001 en de normnaleving	144
6.2.	De begroting 2002 van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest	149
6.2.1.	Begrotingsevolutie 2001-2002	149
6.2.2.	De begroting 2002 versus de norm	152
6.3.	Meerjarenraming 2002-2007	155
6.4.	Besluit	156
7.	De Duitstalige Gemeenschap	157
7.1.	De uitvoering van de begrotingen 2000-2001 en de normnaleving	157
7.2.	De begroting 2002 van de Duitstalige Gemeenschap (na begrotingscontrole)	159
7.2.1.	Begrotingsevolutie 2001-2002	159
7.2.2.	Evaluatie van de begroting 2002 versus begrotingsdoelstelling	160
7.3.	Meerjarenraming	162
7.4.	Besluit	163
8.	De Franse Gemeenschapscommissie	164
8.1.	Uitvoering van de begrotingen 2000-2001 versus de norm	164
8.2.	De begroting 2002 van de Franse Gemeenschapscommissie	167
8.2.1.	Begrotingsevoluties 2001-2002	167
8.2.2.	Toetsing van de begroting 2002 aan de begrotingsdoelstellingen	168
8.3.	Meerjarenraming 2002-2006	170
8.4.	Besluit	172
9.	De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	173
9.1.	De uitvoering van de begrotingen 2000-2001 en de normnaleving	173
9.2.	De begroting 2002 van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	175
9.3.	Besluit	176
10.	De Lokale Overheden	177
10.1.	Uitvoering van de begroting 2001 en normnaleving tijdens de laatste jaren	177
10.2.	Vooruitzichten voor het begrotingsjaar 2002	178
10.3.	Meerjarenvooruitzichten	179
10.4.	Besluit	183

BIJLAGEN

185

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

ALESH	Amortisatiefonds voor de Leningen van de Sociale Huisvesting
ASLK	Algemene Spaar- en Lijfrentekas
BBP	Bruto Binnenlands Product
BFW	Bijzondere Financieringswet
BGHGT	Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën
BNI	Bruto Nationaal Inkomen
BS	Belgisch Staatsblad
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
CBHK	Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet
CFO	Centraal Financieringsorganisme
DAB	Dienst met Afzonderlijk Beheer
EMU	Economische en Monetaire Unie
ESR95	Europees Stelsel van Economische Rekeningen - 1995
EU	Europese Unie
FEERR	Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie
FG	Franse Gemeenschap
FGC	Franse Gemeenschapscommissie
FPB	Federaal Planbureau
FPM	Federale Participatiemaatschappij
HRF	Hoge Raad van Financiën
IMF	Internationaal Monetair Fonds
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
NBB	Nationale Bank van België
NIS	Nationaal Instituut voor de Statistiek
NMKN	Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PB	Personenbelasting
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliteitsverzekering
RJV	Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RVP	Rijksdienst voor Pensioenen
RSVZ	Rijksdienst voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen
RSZPPO	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
SOFICO	Société wallonne de financement complémentaire des infrastructures
UMTS	Universal Mobile Telecommunications systems
VERF	Vlaams Egalisatie Rente Fonds
VG	Vlaamse Gemeenschap
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VS	Verenigde Staten

SYNTHESE

1. Een langetermijnstrategie voor de overheidsfinanciën als vangnet voor de demografische schok.

De Afdeling heeft in dit jaarverslag bijzondere aandacht besteed aan de weerslag van de demografische ontwikkelingen gedurende de periode 2005-2030 op de overheidsfinanciën. Bij deze verkenning heeft de Afdeling zich gesteund op het recente verslag van de Studiecommissie voor de Vergrijzing.

Uit dit verslag blijkt dat de demografische druk op de sociale uitgaven, na een aanvankelijke daling in procent van het BBP tussen 2002 en 2006, ononderbroken stijgt en, wat de wettelijke pensioenen en gezondheidszorgen betreft, in 2030 tot een toename met 4,7% van het BBP leidt in vergelijking met hun aandeel in 2000. Indien rekening wordt gehouden met het dalende gewicht van de uitgaven voor een aantal andere sectoren, hoofdzakelijk werkloosheidsuitkeringen en kinderbijslag, zou de nettotoename van het aandeel van de sociale uitgaven over de periode 2000-2030 3,1 % van het BBP bedragen. Vermits de Afdeling in het uittekenen van de budgettaire strategie als startjaar 2005 heeft verkozen - d.i. het laatste jaar van het lopende stabiliteitsprogramma van België - is zij uitgegaan van de geraamde meerkosten van de vergrijzing over de periode 2005-2030, m.n. 4,1% van het BBP.

Deze ramingen worden uiteraard wegens hun tijdshorizon gekenmerkt door onzekerheid, die in belangrijke mate op de inschatting van de evolutie van de uitgaven voor gezondheidszorgen weegt. Bovendien gaan zij uit van een sociaal beleid met, wat de wettelijke pensioenen betreft, een jaarlijkse welvaartsaanpassing van 0,5 %. Een niet minder onzekere factor heeft betrekking op de ontwikkeling van de werkgelegenheidsgraad die zowel tot de economische groei (het zgn. "noemereffect") als tot de financiering van de sociale zekerheid bijdraagt.

Het is daarom aangewezen dat de Afdeling jaarlijks en op grond van de eventueel herziene ramingen van de Studiecommissie voor de Vergrijzing, haar vooruitzichten en aanbevelingen bijstuurt.

Bij het uitstippelen van de gewenste structurele ontwikkeling van de overheidsfinanciën heeft de Afdeling de aandacht toegespitst op de schuldgraad van de gezamenlijke overheid. Zij is van oordeel dat een duurzame, ononderbroken daling van de schuldgraad over de beschouwde horizon de beste waarborgen biedt aan de bevolking om de hoger geschetste gevolgen van de demografische schok op te vangen. De inspanningen die hiertoe gedurende de volgende decennia geleverd dienen te worden waarborgen ook een billijke spreiding van de maatschappelijke kosten verbonden met de vergrijzing, over de huidige en volgende generaties.

Het budgettaire scenario dat door de Afdeling werd ontwikkeld houdt eveneens de mogelijkheid in voor de overheid, om na een eerste periode die ongeveer tot het einde van de volgende legislatuur strekt, de welvaartsvastheid van de primaire uitgaven, andere dan deze verbonden met de vergrijzing, te waarborgen bij een constant aandeel van de fiscale en niet fiscale ontvangsten in het BBP. Op deze wijze beschikt de overheid over enige budgettaire flexibiliteit om, mits compensatie door een beperking van de groei van de primaire uitgaven, verdere dalingen van de lastendruk door te voeren of om bij een constante lastendruk bijvoorbeeld het aandeel van de groeibevorderende uitgaven in het BBP op te voeren of om de sociale uitkeringen op peil te houden.

De vooralsnog hoge schuldgraad die België kenmerkt heeft tot gevolg dat gedurende het volgende decennium het budgettaire rendement van zijn afbouw aanzienlijk is wegens het nog relatief belangrijk gewicht van de besparingen inzake interestlasten. Het strekt bijgevolg tot aanbeveling om gedurende deze periode de budgettaire inspanningen onverminderd voort te zetten om op deze wijze een budgettaire ruimte op te bouwen die voldoende is om de hierboven geraamde meerkosten van de vergrijzing op te vangen.

Uit de verkenningen van de Afdeling is duidelijk gebleken dat het louter aanhouden van een budgettaire evenwicht op het vlak van de gezamenlijke overheid over de horizon 2002-2030 niet volstaat om het hoofd te bieden aan de bijkomende sociale kosten van de vergrijzing. Het geleidelijk opbouwen van begrotingsoverschotten blijkt daarentegen wel aangewezen om de demografische druk op de sociale uitgaven, die zich vooral na 2010 manifesteert, te kunnen opvangen.

In de onderstelling dat in 2005 de doelstelling van het lopende stabiliteitsprogramma wordt gerealiseerd, m.n. een overschot van 0,7 % van het BBP voor de gezamenlijke overheid, zou volgens de berekeningen van de Afdeling, het geleidelijk optrekken van dit surplus tot ongeveer 1,5 % van het BBP tegen 2010 dat vervolgens nog tot 2015 aangehouden wordt, voldoende waarborgen bieden om de demografische druk op de sociale uitgaven op te vangen waarbij het welvaartsvast karakter van de overige primaire uitgaven bij een constante lastendruk, gewaarborgd is. Het opvangen van de bijkomende budgettaire impact van de hervorming van de personenbelasting tussen 2005 en 2007, die wordt geraamd op 0,5 procentpunt van het BBP, vormt hierbij een volgende uitdaging.

Deze strategie heeft de Afdeling, in het kader van de haar toegewezen opdracht in de wet op het Zilverfonds, concreet ingevuld met het oog op de financiering van de demografisch gebonden meerkosten van de wettelijke pensioenstelsels.

2. De financiering van het Zilverfonds in de langetermijnstrategie voor de overheidsfinanciën

Teneinde de meerkosten van de wettelijke pensioenstelsels budgettair op te kunnen vangen in de loop van de volgende decennia is een structurele financiering van het Zilverfonds noodzakelijk. Hiertoe dient jaarlijks de budgettaire ruimte die vrijkomt door de vermindering van de interestlasten als gevolg van de schuldafbouw geheel of gedeeltelijk gereserveerd te worden voor de toekomstige financiering van het stijgend beslag van de pensioenuitgaven op het BBP gedurende de periode 2010-2030. Deze stijgende druk van de pensioenuitgaven in deze periode wordt door de Studiecommissie voor de Vergrijzing op 3,1 procentpunt van het BBP geraamd.

De Afdeling heeft deze vereiste concreet vertaald door haar aanbeveling om gedurende een aantal jaren het vorderingenoverschot van de entiteit I exclusief toe te wijzen aan het Zilverfonds dat op deze wijze met de toevoeging van de gekapitaliseerde interesten over een kapitaal zal beschikken dat toelaat om de stijging van de uitgaven van wettelijke pensioenstelsels te financieren.

Hierbij dient te worden opgemerkt dat de bedoelde overschotten ook deze van de sociale zekerheid integreren evenals eventuele niet-fiscale ontvangsten die geen impact op het vorderingensaldo hebben maar wel bijdragen tot een vermindering van de overheidsschuld zoals bijvoorbeeld opbrengsten van privatiseringen.

Het uitgangspunt van de Afdeling is de onderstelling dat in 2005 het objectief van het lopend stabiliteitsprogramma in die mate verwezenlijkt is dat in dat jaar tenminste het door entiteit I gerealiseerde overschot van 0,5 % van het BBP dient toegewezen te worden aan het Zilverfonds. Dit exclusief toegewezen overschot dient vervolgens geleidelijk opgetrokken te worden tot 1,4% van het BBP in 2010.

Deze aanbeveling heeft betrekking op de federale overheid en de sociale zekerheid gezamenlijk beschouwd. Ten einde echter de noodzakelijke onderliggende schuldafbouw van de gezamenlijke overheid gedurende de beschouwde periode te realiseren is het noodzakelijk dat entiteit II, met name de gemeenschappen en de gewesten en de lokale overheden, evenzeer hun bijdrage leveren door het aanhouden van een overschot van 0,1% van het BBP. Dit betekent concreet dat de gemeenschappen en de gewesten uiterlijk vanaf 2010 een strikt begrotingsevenwicht realiseren.

Overigens wenst de Afdeling er op te wijzen dat de gemeenschappen en de steden en gemeenten eveneens in de komende jaren zullen worden geconfronteerd met nieuwe behoeften die de vergrijzing van hun bevolking meebrengt, zodat een voorzichtig budgettaire beleid en het vrijwaren van een zekere budgettaire marge ook voor hen aangewezen is.

De Afdeling wil het ingrijpend karakter benadrukken van de bovenstaande aanbevelingen om de kosten van de vergrijzing op te vangen. In het perspectief van de monetaire unie werd in de jaren '90 aangevangen met een opmerkelijke consolidatie van de overheidsfinanciën. In 2000 hebben de Belgische overheidsfinanciën, voor het eerst in een halve eeuw, een beperkt overschot opgetekend, dat in 2001 in een moeilijke economische context werd aangehouden. De waakzaamheid mag echter niet verzwakken. De overheden zullen in de nabije toekomst geconfronteerd worden met nieuwe uitdagingen die ambitieuze doelstellingen impliceren. Bovendien hun budgettaire dimensie, hebben deze objectieven evenzeer betrekking op de versterking van het potentieel van de Belgische economie.

De Afdeling wil dan ook het belang beklemtonen van een groeibevorderend beleid op elk overheidsniveau in de uitoefening van hun onderscheiden bevoegdheden. Het is duidelijk dat een structurele verhoging van de werkgelegenheidsgraad, ondersteund door een kwaliteitsvolle scholing en vorming die in het bijzonder tot de groei van de arbeidsproductiviteit dienen bij te dragen, in belangrijke mate de kostprijs van de vergrijzing zal verminderen. Ook de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid heeft in haar laatste jaarverslagen hier reeds bij herhaling op gewezen en aanbevelingen in deze richting gedaan.

Deze vaststelling is des te belangrijker in het licht van de onzekerheid omtrent de toekomstige vergrijzingsuitgaven, in het bijzonder de gezondheidsuitgaven. De verwachte verlenging van de levensverwachting van de bevolking impliceert eveneens een aangepast beleid ten einde de pensioenrechten veilig te stellen. In dit verband wijst de Afdeling op het substantieel budgettaire rendement van een zelfs lichte verhoging van de gemiddelde leeftijd waarop men effectief uit de arbeidsmarkt treedt.

Indien het hoger geschetste budgettaire scenario, of een vergelijkbaar, niet wordt gerealiseerd, wordt de kost van de vergrijzing doorgeschoven naar de volgende generaties. Dit is in strijd met de intertemporele neutraliteit. De toenemende demografische druk zal dan enkel kunnen opgevangen worden door een verhoging van de ontvangsten of een beperking van de uitgaven (inclusief deze van de sociale zekerheid).

3. De noodzaak van een onverminderd ambitieus budgettair beleid op middellangetermijn

In het voorgaande is de Afdeling ervan uitgegaan dat in de eerste plaats de doelstellingen van het lopend stabiliteitsprogramma in de jaren 2003-2005 effectief worden gerealiseerd. Ook in haar jaarverslag van juli 2001 heeft de Afdeling de nadruk gelegd op het cruciale belang van de realisatie van een overschot van 0,5% van het BBP in 2003. In het voorliggend advies is de realisatie van deze doelstelling, zelfs rekening houdend met het ongunstig conjunctureel verloop dit en vorig jaar, een noodzakelijke eerste stap in de opbouw van de vereiste overschotten ten einde de volgende legislatuur niet overmatig te belasten op budgettair vlak. De Afdeling is er zich terdege van bewust dat, de haalbaarheid van dit objectief, in belangrijke mate geconditioneerd wordt door de mate waarin onze economie zich in de loop van dit en volgend jaar zal herstellen. Het is dan ook essentieel dat de heropleving maximaal wordt benut voor de realisatie van het beoogde overschot.

Op grond van de recente conjunctuurvooruitzichten zou de gecumuleerde groei over de jaren 2002-2003 nagenoeg 4% bedragen, hetzij 0,3 procentpunt lager dan de gecumuleerde groei van 4,3% die in het lopende stabiliteitsprogramma werd voorzien. De Afdeling is bijgevolg van oordeel dat de maximale negatieve afwijking t.o.v. het objectief voor 2003 op basis van het groeiverschil 0,2% van het BBP mag bedragen. Dit brengt de minimale doelstelling voor 2003 voor de gezamenlijke overheid op 0,3% van het BBP. De Afdeling wil echter beklemtonen dat, ondanks deze om conjuncturele redenen beperkte afwijking van de doelstelling in 2003, de objectieven voor 2004 en 2005 uit het lopende stabiliteitsprogramma onverminderd moeten aangehouden worden.

Tabel 1
De doelstellingen inzake vorderingensaldo volgens
het stabiliteitsprogramma 2002-2005

(in % BBP)

	Realisaties	Doelstelling			
	2001	2002	2003	2004	2005
Gezamenlijke overheid	0,4	0,0	0,5	0,6	0,7
Entiteit I	-0,2	-0,3	0,2	0,4	0,5
Entiteit II	0,6	0,3	0,3	0,2	0,2
Gemeenschappen en gewesten	0,8	0,1	0,1	0,1	0,1
Lokale overheden	-0,1	0,2	0,2	0,1	0,1

Teneinde zowel de budgettaire kostprijs van de hervorming van de personenbelasting als de overige initiatieven op federaal en subfederaal vlak te compenseren, verwijst de Afdeling naar het scenario dat zij in haar jaarverslag van juli 2000 heeft uitgetekend en dat aan de basis ligt van het lopend Stabiliteitsprogramma. In dit scenario konden gelijktijdig overschotten op het niveau van de gezamenlijke overheid én een beleidsmarge worden opgebouwd op voorwaarde dat de jaarlijkse reële groei van de primaire uitgaven beperkt zou worden tot 1,8% per jaar. Bij de berekening van de budgettaire marges in het kader van het meerjarenplan 2001-2005 heeft entiteit I een streefcijfer op middellange termijn voor de reële evolutie van de primaire uitgaven van de departementen en de sociale zekerheid van 1,5% vooropgesteld. Een objectief dat de Afdeling onverminderd onderschrijft en dat moet gerealiseerd worden door een strikte uitgavenbeheersing op het niveau van elk van de componenten van deze entiteit. De Afdeling wil beklemtonen dat op alle overheidsniveaus naast de zorg voor een correcte en tijdige inning van de ontvangsten een beheersing van de ontwikkeling van de primaire uitgaven onontbeerlijk is voor het behalen van de budgettaire doelstellingen.

De inspanning om na een evenwicht in 2002 een overschot van 0,5% of omwille van conjuncturele redenen van 0,3% van het BBP in 2003 te realiseren, moet vooral door **entiteit I** geleverd worden. Dit betekent dat het voor 2002 voor deze entiteit voorziene tekort van 0,3% van het BBP moet omgezet worden in minimaal een evenwicht. De opmaak van de begroting 2003 wordt dan ook cruciaal voor de uitvoering van het stabiliteitsprogramma 2002-2005. De aanzienlijke verbetering van het saldo moet gerealiseerd worden ondanks de toenemende impact van eerder besliste beleidsimpulsen en het wegvallen van een aantal eenmalige factoren die de begroting 2002 gunstig beïnvloedden.

Indien de conjunctuur in 2003 beter zou uitvallen dan verwacht, is het aangewezen dat het door entiteit I gerealiseerde overschot integraal aan het **Zilverfonds** wordt geaffecteerd. Deze structurele financiering kan desgevallend aangevuld worden met niet-fiscale ontvangsten die geen impact op het vorderingensaldo hebben, maar wel bijdragen tot de schuldvermindering.

Op het niveau van **entiteit II** wordt uitgegaan van een vorderingenoverschot van 0,3% van het BBP in 2003 en van 0,2% in 2004 en 2005. Deze doelstellingen werden vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000. Dit oorspronkelijk traject werd opgenomen in het stabiliteitsprogramma 2001-2005 en vervolgens ongewijzigd behouden in het stabiliteitsprogramma 2002-2005. Voor de gemeenschappen en gewesten impliceert dit traject dat over de beschouwde periode een constant vorderingensaldo van 0,1% van het BBP wordt aangehouden. De wijze waarop deze globale doelstelling door elk van de deelgebieden dient ingevuld te worden, werd bepaald in de Overeenkomst van 15 december 2000, aangevuld met het Akkoord dat ter gelegenheid van de begrotingscontrole 2002 werd afgesloten tussen de federale regering en de regeringen van gemeenschappen en gewesten.

Tabel 2**De doelstellingen voor de gemeenschappen en gewesten***(in miljoenen euro, tenzij anders vermeld)*

	Vlaamse Gemeenschap	Franse Gemeenschap	Duitstalige Gemeenschap	Waalse Gewest	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest	Franse Gemeen- schaps- commissie	Gemeen- schappelijke Gemeen- schaps- commissie	Totaal gemeenschappen en gewesten		
									verrichtingen code 8 in ESR95	in % BBP
2003	324,7	-47,1	0,0	-128,9	-49,6	0,0	0,0	99,2	275,2	0,1%
2004	307,4	-29,7	0,0	-116,5	-44,6	0,0	0,0	116,5	275,2	0,1%
2005	280,1	-17,4	0,0	-104,1	-39,7	0,0	0,0	119,0	275,2	0,1%

In uitvoering van datzelfde Akkoord worden inzake begrotingsnormering voortaan de overheidsrekeningen volgens het ESR95 als referentie gehanteerd. Dit impliceert dat de ESR95 benadering voortaan wordt doorgetrokken op het niveau van elk deelgebied, en niet uitsluitend op het globaal niveau van gemeenschappen en gewesten zoals dit tot 2001 het geval was. In dit verband wenst de Afdeling de aandacht te vestigen op het feit dat voormeld Akkoord zich niet uitspreekt over de opdeling van de ESR correctie inzake kredietverleningen en deelnemingen (verrichtingen met ESR code 8) over de gemeenschappen en de gewesten. Daar die correctie integraal deel uitmaakt van de globale begrotingsdoelstelling die in ESR95 termen werd geformuleerd, acht de Afdeling het aangewezen dat hierover concrete afspraken worden gemaakt. In het kader van de toetsing van de begrotingsramingen 2002 aan de objectieven die door de deelgebieden werden onderschreven, heeft de Afdeling hierover een voorstel geformuleerd.

In de Overeenkomst van 15 december 2000 hebben de gewesten er zich ook toe verbonden om de lokale overheden maximaal aan te sporen de in het stabiliteitsprogramma 2001-2005 vooropgestelde doelstellingen te halen. Dit engagement werd nogmaals bevestigd in het Akkoord gesloten naar aanleiding van de begrotingscontrole 2002. Diverse indicatoren wijzen op een potentiële structurele achteruitgang bij ongewijzigd beleid van de financiële positie van de lokale overheden. De Afdeling is dan ook van oordeel dat het behalen van het vooropgesteld resultaat van de lokale overheden een van de kritische punten van het stabiliteitsprogramma vormt.

Om zowel de bijdrage van elk deelgebied tot het halen van de doelstellingen van het stabiliteitsprogramma, als de rol en de verantwoordelijkheid van elk gewest als voorgedijoverheid te kunnen evalueren, dringt de Afdeling er bij het Instituut voor Nationale Rekeningen op aan om vanaf 2003 te kunnen beschikken over:

- een overheidsrekening volgens de ESR95 methodologie per gemeenschap en gewest;
- een regionale opsplitsing van de overheidsrekening van de lokale overheden, opgesteld volgens de ESR95 methodologie.

***DEEL I :
DE VERGRIJZING EN HET BUDGETTAIR
BELEID OP LANGE TERMIJN***

1. Inleiding

Begin de jaren tachtig waren de overheidsfinanciën in België grondig ontwricht zoals blijkt uit de toen gerealiseerde torenhoge tekorten. Hoewel met een verschillende intensiteit kan men stellen dat de voorbije twintig jaren de gezondmaking van de overheidsfinanciën een constante prioriteit is geweest. Deze werd ondersteund door de normen inzake overheidsfinanciën waaraan België moest voldoen om te kunnen participeren aan de economische en monetaire unie. De realisatie van een evenwicht en een beperkt overschot in respectievelijk 2000 en 2001 illustreren dat er een lange weg is afgelegd naar een structurele sanering van de overheidsfinanciën.

Binnen de economische en monetaire unie moeten de overheidsfinanciën zich inschrijven in de doelstellingen aangehaald in het stabiliteits- en groeipact; nl. het streven naar een begrotingspositie in evenwicht of met een beperkt overschot. Deze optie wordt vooral ingegeven door een korte- tot middellangetermijndoelstelling, nl. het begrotingsbeleid minder afhankelijk maken van conjunctuurschommelingen.

Onvermijdelijk zal de komende decennia de demografische structuur van de bevolking ingrijpend wijzigen. Bij een constant uitgavenpatroon over de verschillende leeftijdscategorieën kan dit niet zonder gevolgen blijven voor de structuur en de evolutie van de overheidsuitgaven. De vraag rijst dan ook welk budgettair beleid de komende decennia moet gevoerd worden om de demografische druk op de begroting op te vangen. Bovendien is deze vraag niet langer theoretisch, het gaat meer concreet over het budgettair beleid van deze en volgende legislatuur.

De Afdeling beschouwt het als vanzelfsprekend dat zij de mogelijke impact van de demografische verschuivingen op de begroting in aanmerking neemt bij de formulering van haar aanbevelingen. Trouwens, in de wet op het Zilverfonds (1) werd deze opdracht uitdrukkelijk aan de Afdeling opgelegd. Artikel 9 van deze wet stelt "De aanbevelingen met betrekking tot het begrotingsbeleid van de overheid, vervat in het jaarlijks advies van de afdeling "Financieringsbehoeften van de overheid" van de Hoge Raad van Financiën houden in het bijzonder rekening met het verslag van de Studiecommissie voor de vergrijzing". In de prioriteitennota van de regering, zoals goedgekeurd door de Ministerraad van 18 januari 2002, wordt de taak van de Afdeling meer concreet ingevuld : "voor de bepaling van de omvang van de structurele financiering van het Zilverfonds voor 2003, zal de regering in haar Zilvernota de aanbevelingen volgen van de afdeling Financieringsbehoeften van de Hoge Raad van Financiën."

In dit hoofdstuk wordt kort stilgestaan bij de demografische verschuivingen en hun budgettaire impact. De Afdeling baseert zich hiervoor op het verslag van de Studiecommissie voor de vergrijzing.(2) Daarna wordt dieper ingegaan op een aan deze uitdaging aangepast budgettair beleid. In een laatste deel wordt de link gelegd tussen het budgettair beleid en het Zilverfonds. De Afdeling heeft, gezien de grote onzekerheden die op lange termijn optreden, de tijdshorizon beperkt tot 2030.

1 Wet van 5 september 2001 tot waarborging van een voortdurende vermindering van de overheidsschuld en tot oprichting van een Zilverfonds (Staatsblad van 14/09/2001).

2 Studiecommissie voor de vergrijzing: "Jaarlijks verslag", april 2002.

2. Demografische verschuivingen en hun budgettaire impact

2.1. De belangrijkste demografische verschuivingen

De demografische structuur van de bevolking is een bepalend element voor het beroep dat gedaan wordt op de sociale voorzieningen en het draagvlak voor de financiering van deze voorzieningen. De loop van de bevolking wordt bepaald door een drietal factoren, nl. de vruchtbaarheidsgraad, de levensverwachting en de migratie. Voor de opmaak van de recentste bevolkingsvooruitzichten zijn het Federaal Planbureau en het NIS (3) uitgegaan van volgende hypothesen:

- een vruchtbaarheidsgraad die zou stijgen van 1,61 in 2000 tot 1,70 in 2030;
- een aan een trager ritme verder stijgende levensverwachting, die voor de mannen zou toenemen van 75,06 in 2000 tot 80,96 in 2030 en voor de vrouwen van 81,53 tot 86,43;
- het migratiesaldo zou positief blijven en schommelen tussen de 18.500 en 17.300.

Door de combinatie van een langere levensduur, een laag geboortecijfer en het opschuiven in de leeftijdspiramide van de talrijke cohorte van de babyboom-generatie zal de samenstelling van de bevolking ingrijpend wijzigen.

Tabel I.1
Evolutie van de samenstelling van de bevolking

	(x 1000)					
	2000	2010	2020	2030	2030-2000	2030/2000
0-19	2.416	2.344	2.275	2.272	-144	-6,0
20-59	5.615	5.682	5.521	5.279	-336	-6,0
60+	2.249	2.504	2.928	3.343	1.094	48,6
(waarvan 80+)	353	510	603	705	352	99,4
Totaal	10.281	10.530	10.724	10.894	614	6,0
Aandeel in de totale bevolking						
0-19	23,5	22,3	21,2	20,9	-2,6	-11,3
20-59	54,6	54,0	51,5	48,5	-6,2	-11,3
60+	21,9	23,8	27,3	30,7	8,8	40,2
(waarvan 80+)	3,4	4,8	5,6	6,5	3,0	88,2

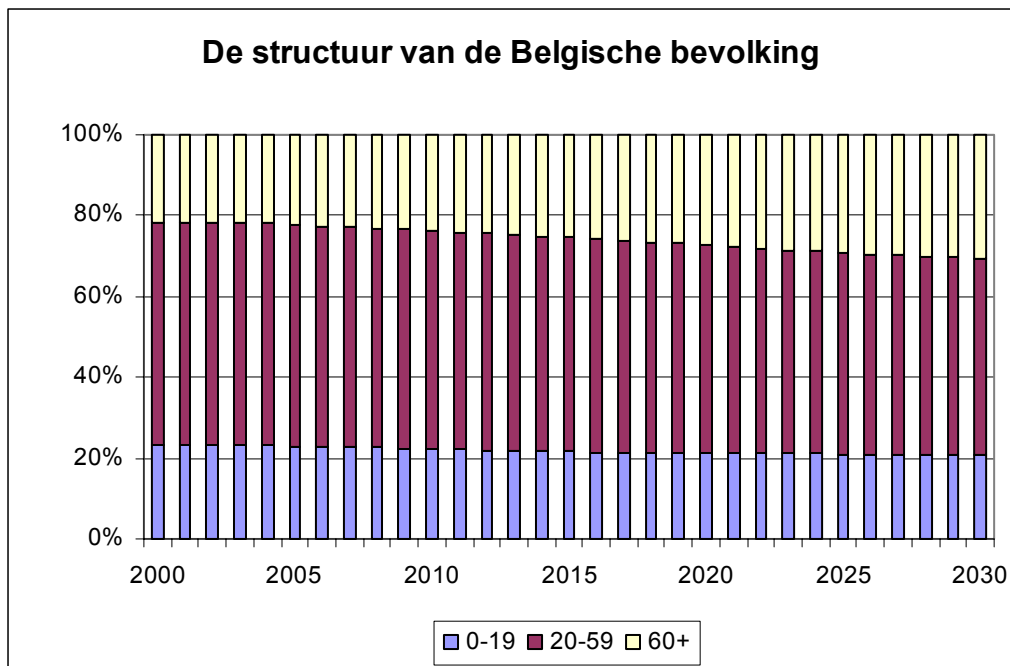
Bron: Nationaal Instituut voor de Statistiek, Federaal Planbureau: Bevolkingsvooruitzichten 2000-2050 per arrondissement.

3 Nationaal Instituut voor de Statistiek, Federaal Planbureau: "Bevolkingsvooruitzichten 2000-2005 per arrondissement, Nationaal Instituut voor de Statistiek", Brussel 2001.

Tabel I.1 illustreert duidelijk de grondige wijzigingen die de structuur van de bevolking zou ondergaan in de periode 2000-2030 en die vooral uitgesproken is in de periode 2010-2030. De evolutie van de samenstelling van de bevolking wordt weergegeven aan de hand van de verdeling over drie leeftijdsklassen die grosso modo overeenstemmen met drie belangrijke socio-professionele groepen (jongeren, actieve bevolking en ouderen). Het aantal 60-plussers zou tussen 2000 en 2030 toenemen met ruim 1 miljoen, hun aandeel in de totale bevolking zou oplopen van 21,9% tot 30,7%. Dit staat voor een toename met goed 40% over 30 jaar. In 2030 zou zo goed als een op drie van de inwoners van België ouder zijn dan 60 jaar. De toename van het aantal hoogbejaarden, de vergrijzing binnen de vergrijzing, is nog meer in het oogspringend. Het aantal 80-plussers zou tussen 2000 en 2030 quasi verdubbelen.

Voor de andere bevolkingsgroepen oogt de evolutie minder spectaculair. Het aandeel van de jongeren (0-19 jaar) in de totale bevolking zou teruglopen van 23,5% tot 20,9% in 2030. De bevolking op actieve leeftijd (hier voorgesteld door de leeftijdsgroep 20-59) zou in nominale termen teruglopen (met ongeveer 340.000). Het aandeel in de totale bevolking zou evolueren van 54,6 % in 2000 tot 48,5% in 2030.

Grafiek 1

Bij een omslag- of repartitiestelsel financiert de actieve bevolking door middel van bijdragen op het loon, de uitgaven voor sociale zekerheid. Dit geldt ook voor het op repartitie gestoelde pensioenstelsel. De in een bepaald tijdsvak geïnde bijdragen worden aangewend voor de financiering van de pensioenen in hetzelfde tijdsvak, en niet zoals bij kapitalisatie voor de opbouw van een (geïndividualiseerde) pensioenreserve. De verhouding van de actieve bevolking tot de niet-actieve bevolking vormt een belangrijke indicator voor de gevolgen van de demografische verschuivingen op de leefbaarheid van het stelsel van collectieve voorzieningen. (4) De evolutie van de druk op de actieve bevolking kan weergegeven worden aan de hand van afhankelijkheidsratio's.

Tabel I.2
De evolutie van een aantal afhankelijkheidsratio's

	2000	2010	2020	2030	2030-2000	2030/2000
Demografisch						
Jongeren (0-19)	43,4	41,5	41,0	42,9	-0,5	-1,1
Ouderen (60+)	40,2	43,4	51,9	62,5	22,3	55,6
Totaal	83,6	84,9	93,0	105,4	21,9	26,2
Sociaal-demografisch						
gepensioneerden/actieven	47,2	47,7	57,5	70,8	23,6	50,0
gepens. + bruggep. + werkl. + inval./actieven	66,9	67	76,4	88,1	21,2	31,7
Sociaal-economisch						
gepensioneerden/werkgelegen	54,1	53,6	63,6	76,9	22,8	42,1
gepens. + bruggep. + werkl. + inval./werkgelegen	76,8	75,2	84,5	95,6	18,8	24,5

Bron : Studiecommissie voor de vergrijzing : Jaarverslag, april 2002

De demografische afhankelijkheidscoëfficiënt hanteert enkel de leeftijd als criterium voor de indeling van de bevolking. De evolutie van het aantal jongeren (0-19) en de groep van potentieel actieve bevolking (20-59) is vrij gelijklopend. De afhankelijkheidsratio van de jongeren blijft dan ook quasi constant. Voor de bevolking ouder dan 60 loopt de afhankelijkheidsratio op van 40,2% tot 62,5%, of een stijging met ruim 50%. De totale demografische afhankelijkheidsratio (jongeren en ouderen ten opzichte van de bevolking op actieve leeftijd) kent een minder uitgesproken stijging, met nagenoeg 26%.

Bij de sociaal-demografische afhankelijkheidsratio wordt de actieve bevolking in de noemer en de uitkeringstrekkers in de teller opgenomen. De sociaal-demografische afhankelijkheidsratio van gepensioneerden zou in 2030 oplopen tot 70,8%. Dit betekent dat er tegenover 100 actieven 70 gepensioneerden zouden staan in vergelijking met 47 in 2000. Gezien de vooruitzichten uitgaan van een toenemende participatiegraad en een dalende werkloosheid is de evolutie minder uitgesproken indien men ook rekening houdt met andere uitkeringstrekkers.

In de sociaal-economische afhankelijkheidsgraad worden de uitkeringstrekkers vergeleken met de effectief tewerkgestelden. Door de verwachte stijging van de werkgelegenheidsgraad is de evolutie minder uitgesproken. Maar toch zou er in 2030 tegenover elke effectief tewerkgestelde één uitkeringstrekkers staan.

4 In de IMF Working-Paper "Reforming pensions: myths, thruths, and policy choices" beklemtout Nicholas Barr de gelijklopendheid van de problemen bij repartitie- en kapitalisatiesystemen. In beide gevallen komt het neer op een herverdeling van de output op een bepaald ogenblik, alleen is dit mechanisme bij een kapitalisatiesysteem minder doorzichtig.

2.2. De budgettaire impact van de vergrijzing

Zoals reeds aangehaald in de inleiding, gaat de Afdeling uit van het Verslag van de Studiecommissie voor de vergrijzing. In dit verslag worden de resultaten van verschillende simulaties weergegeven. De Studiecommissie heeft een duidelijke voorkeur uitgesproken voor het "scenario A3". De Afdeling is dan ook uitgegaan van dit scenario voor het schetsen van een aangepast budgettair beleid

De resultaten van een verkenning van de evolutie van de uitgaven op lange termijn zijn naast het demografisch scenario ook afhankelijk van een set van hypothesen met betrekking tot sociaal-economische parameters. De belangrijkste hypothesen die aan de basis liggen van het door de Studiecommissie in aanmerking genomen scenario zijn:

- een groei van de arbeidsproductiviteit met 1,75%;
- een daling van de werkloosheidsgraad tot 5% (structurele werkloosheid), rekening houdend met de oudere niet-werkzoekende werklozen komt dit neer op een langetermijnwerkloosheidsgraad van 7,9% (tegen 2030);
- een toenemende activiteitsgraad bij de vrouwen, waardoor het verschil met de mannelijke activiteitsgraad gevoelig gereduceerd wordt;
- een BBP-groei die als resultaat van de hypothesen inzake productiviteit en werkgelegenheid evolueert van ruim 2% tot 1,6% in 2030;
- een conventionele loonstijging met 1,25% per jaar en een wagedrift van 0,5;
- een evolutie van de loongrens voor de berekening van de pensioenen die identiek is aan de conventionele loonstijging, een hypothese inzake welvaartsaanpassing van 0,5% per jaar;
- de uitkeringen die niet onmiddellijk afhankelijk zijn van het loon worden jaarlijks met 1,0% aangepast.

Naast de afhankelijkheidsratio's die hoger behandeld werden en telkens gebaseerd waren op een of andere opdeling van de bevolking geeft de financiële afhankelijkheidsratio de verhouding weer van de uitkeringen ten opzichte van het arbeidsinkomen.

Tabel I.3
Financiële afhankelijkheidsratio's

	2000	2010	2020	2030	2030-2000	2030/2000
Pensioenmassa/arbeitsinkomen	15,1	14,4	16,9	19,8	4,7	31,1
Pensioenmassa + werkloosheidsvergoedingen + brugpensioen + arbeidsongeschiktheid/arbeitsinkomen	21,2	19,9	22,2	24,5	3,3	15,6
Uitkeringen inclusief gezondheidszorgen/arbeitsinkomen	31,9	31,9	35,3	38,7	6,8	21,3

Bron: Studiecommissie voor de vergrijzing: Jaarlijks verslag, april 2002

Onder de gehanteerde hypothesen zou de pensioenmassa oplopen van goed 15% van het arbeidsinkomen in 2000 tot nagenoeg 20% in 2030; een stijging met goed 30%. De financiële afhankelijkheidsratio van de gepensioneerden stijgt minder sterk dan de demografische. Dit weerspiegelt de daling van de vervangingsratio van de pensioenuitkeringen. Deze is toe te schrijven aan: de ontdubbeling van het gezinspensioen, de veronderstelde loskoppeling van de welvaartsaanpassing t.o.v. de loonevolutie, het toenemend aantal gepensioneerden waarvan het referteloon de loongrens doorbreekt. De toename van de financiële afhankelijkheidsratio wordt getemperd indien men ook rekening houdt met een aantal andere vervangingsinkomens. Indien naast de vervangingsinkomens ook de uitgaven voor gezondheidszorgen worden opgenomen belooft de druk op het arbeidsinkomen 31,9% in 2000 en zou deze toenemen tot 38,7% in 2030. Wat betekent dat, indien de uitgaven voor deze voorzieningen uitsluitend zouden gefinancierd worden uit heffingen op het arbeidsinkomen, de druk op dit inkomen op termijn met ongeveer 1/5 zou moeten toenemen.

De sociale zekerheid wordt echter niet enkel uit bijdragen op het loon of bij uitbreiding op het arbeidsinkomen gefinancierd. Er is ook een belangrijke tussenkomst onder de vorm van een staatstoelage en alternatieve financiering (of het rechtstreeks op de begroting in aanmerking nemen van bepaalde kosten). De potentiële financieringsbronnen zijn ruimer dan enkel heffingen op het arbeidsinkomen. Daarom wordt in Tabel I.4 de demografische druk op de overheidsuitgaven afgezet tegen het BBP.

Tabel I.4
Evolutie van de demografische druk

(in % BBP)

	2000	2010	2020	2030	2010-2000	2020-2010	2030-2020	2030-2000
Pensioenen	8,7	8,3	9,7	11,4	-0,4	1,4	1,7	2,7
Gezondheidszorgen	6,2	6,9	7,5	8,2	0,7	0,6	0,7	2,0
Totaal pensioenen en gezondheidszorgen	14,9	15,2	17,2	19,6	0,3	2,0	2,4	4,7
Andere sociale uitgaven	7,3	6,2	6,1	5,7	-1,1	-0,1	-0,4	-1,6
Totaal	22,2	21,4	23,3	25,3	-0,8	1,9	2,0	3,1

Bron: Studiecommissie voor de vergrijzing: jaarlijks verslag, april 2002.

In Tabel I.4 worden de sociale uitgaven in drie groepen onderverdeeld: de pensioenen, de gezondheidszorgen en andere sociale uitgaven. Onder invloed van een relatief geringe instroom van nieuwe gepensioneerden kennen de uitgaven voor pensioenen een vrij gunstig verloop tot pakweg 2010, het aandeel van de pensioenuitgaven loopt terug met ongeveer 0,4 procentpunt BBP. Een aantal karakteristieken van het pensioensysteem remt de toename van het gemiddeld pensioen over de gehele periode. Volgens de gehanteerde raming zouden de totale uitgaven voor pensioenen over de periode 2000-2030 toenemen met ongeveer 2,7 procentpunt BBP. De Studiecommissie voor de vergrijzing hanteert een vrij ruime definitie van pensioenuitgaven. Zo worden ook een aantal toelagen aan overheidsbedrijven die verband houden met hun pensioenlast tot de pensioenen gerekend.

Het in het verslag van de Studiecommissie gehanteerde concept gezondheidszorgen dekt een ruimere inhoud dan de uitgaven van het RIZIV. Naast het op de federale begroting ingeschreven krediet voor de ligdagprijs voor ziekenhuizen worden ook een aantal uitgaven op het niveau van de gemeenschappen inzake gehandicaptenzorg (5) en de op het niveau van de lokale overheden inzake de door OCMW's verleende aanvullende steun tot de gezondheidsuitgaven gerekend. De uitgaven voor gezondheidszorgen kennen een minder mechanisch verloop dan deze van de pensioenen. Het uitgavenverloop zal immers voor een belangrijk deel bepaald worden door de interne dynamiek van het stelsel; door moeilijker in te schatten evoluties van de vraag en technische evoluties. Dit maakt meteen de raming van de evolutie van deze uitgaven moeilijker en omgeven met meer onzekerheden. Over de beschouwde periode zouden de uitgaven toenemen met ongeveer 2,0 procentpunt BBP. Volgens de gehanteerde ramingen is deze stijging voor:

- ca. 20% toe te schrijven aan het bevolkingsvolume;
- ca. 20% toe te schrijven aan de trend;
- ca. 60% toe te schrijven aan de vergrijzing.

In tegenstelling tot de pensioenuitgaven verloopt de stijging van de uitgaven voor gezondheidszorgen evenwichtig gespreid over de beschouwde periode.

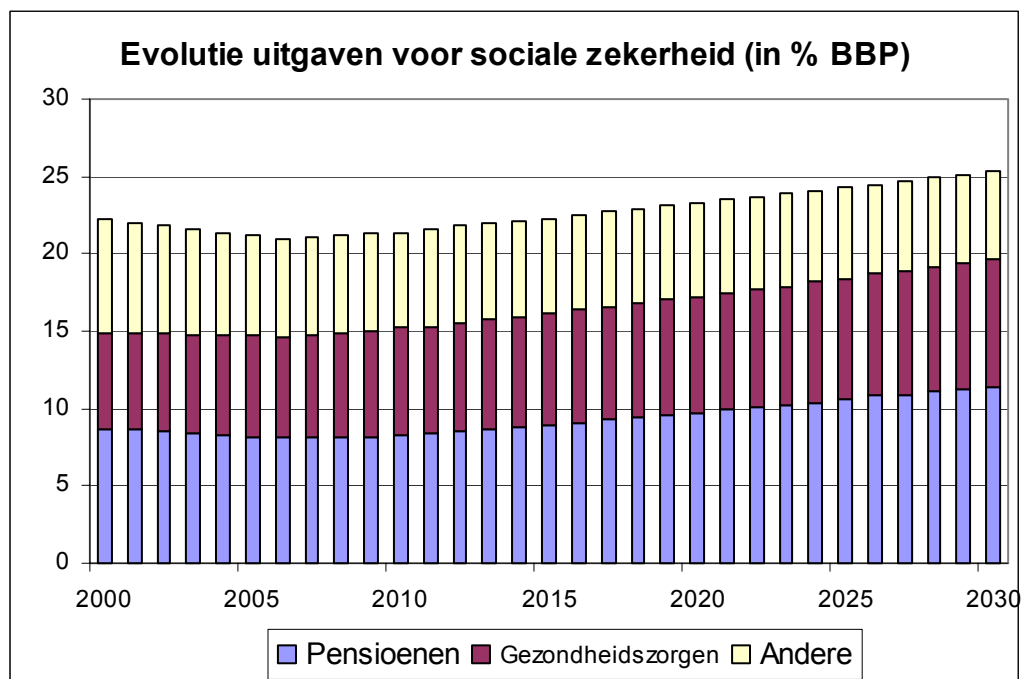
Het totaal van de uitgaven voor pensioenen en gezondheidszorgen zou over de periode 2000-2030 toenemen met ongeveer 4,7 procentpunt BBP. Naast de gezondheidszorgen en de pensioenen waarvan het gewicht in termen van het BBP zal toenemen in de tijd, zijn er ook een aantal sectoren waarvan kan verwacht worden dat bij constant beleid het gewicht van de uitgaven zal dalen. De meest voor de hand liggende en belangrijkste voorbeelden worden gevormd door de uitgaven voor werkloosheid en kinderbijlagen. Deze werden hier samen met een aantal minder omvangrijke sectoren (arbeidsongevallen, beroepsziekten, brugpensioenen en bestaanszekerheid) opgenomen onder de noemer "andere sectoren". Voor het totaal van deze sectoren wordt de vermindering van het gewicht van de uitgaven geraamd op 1,6 procentpunt BBP.

Dit brengt de totale kostprijs (het verschil in uitgaven tussen 2000 en 2030) van de vergrijzing in dit scenario op 3,1 procentpunt BBP. Conform het verslag van de Studiecommissie voor de vergrijzing wordt er hierbij geen rekening gehouden met de invloed van de demografie op de loonkosten in het onderwijs (geraamde impact -0,5 procentpunt BBP).

Voor het uittekenen van een aangepast budgettair beleid op lange termijn is, naast de inschatting van de absolute impact van de vergrijzing op de overheidsfinanciën, ook het verwachte profiel belangrijk. Zoals reeds op te maken viel uit Tabel I.4, daalt aanvankelijk de demografische druk op de uitgaven; tussen 2002 en 2006 loopt deze terug met 0,8 procentpunt BBP. Volgens het gehanteerd scenario ligt het keerpunt in 2007, vanaf dan gaan de uitgaven onder de demografische druk stijgen. Het duurt wel nog tot ongeveer 2012 vooraleer de sociale uitgaven opnieuw het niveau bereiken van 2002. Het verschil tussen de minimale en maximale waarde bedraagt 4,3 procentpunt BBP.

5 Voor wat de Franse Gemeenschap betreft, werd de uitoefening van deze bevoegdheden overgedragen naar het Waals Gewest.

Grafiek 2

De resultaten van het besproken scenario moeten in een juiste context geplaatst worden. De Studiecommissie voor de vergrijzing stelt: “Gelet op de grote onzekerheid en het langetermijnkarakter van de gesimuleerde vooruitzichten hebben de verschillende scenario’s vooral een verkennend karakter. Zij laten toe de onzekerheidsmarges af te bakenen, eerder dan precieze ramingen voorop te stellen.” Zo blijkt uit het verslag van de Studiecommissie dat het aanhouden van een meer optimistische hypothese inzake de evolutie van de arbeidsproductiviteit (2,25% in plaats van 1,75%) de demografische druk op de uitgaven met ongeveer 0,4 procentpunt zou reduceren. Het aanhouden van een meer voorzichtige hypothese inzake de minimale werkloosheidsgraad (9,9 in plaats van 7,9) zou de impact met 0,6 procentpunt BBP verhogen. Een minder genereus sociaal beleid zonder welvaartsaanpassing voor de pensioenen reduceert de kostprijs op lange termijn met 0,6 procentpunt BBP. In een studie van het Federaal Planbureau (6) werd de impact van een ruimer scala aan varianten getest. De meest markante resultaten worden weergegeven in Tabel I.5. Er moet benadrukt worden dat de afwijking wordt weergegeven ten opzichte van een basisscenario ontwikkeld voor internationale organisaties waarvan de resultaten afwijken van het door de Studiecommissie van de vergrijzing weerhouden scenario. In het internationaal scenario zou de kost van de vergrijzing tussen 2000 en 2030 oplopen tot 3,7 procentpunt BBP (exclusief impact van de loonlasten onderwijs). Uit Tabel I.5 blijkt dat gewijzigde hypothesen inzake het demografisch of het sociaal-economisch scenario het kostenplaatje grondig kunnen wijzigen.

6 Federaal Planbureau: “Verkenning van de financiële evolutie van de sociale zekerheid 2000-2050”, Planning Paper 91, januari 2002.

Tabel I.5

De impact van een aantal varianten op de kostprijs van de vergrijzing

	Belangrijkste kenmerk	Vershil in kostprijs 2030-2000
Lagere werkloosheidsgraad	verlaging structurele werkloosheid tot 3%	-1,4
Hogere levensverwachting	toename van de levensverwachting met ongeveer 3 jaar tegen 2025	1,2
Lagere bevolking	aanpassing verschillende componenten van het demografisch scenario zodat de bevolking in 2030 ongeveer 900.000 hoofden minder telt	-1,1
Het Lissabon-scenario	hogere vrouwelijke activiteitsgraad toetreding brugpensioen en oudere werkloosheid worden afgeschaft	-2,4

Bron: Federaal Planbureau, Verkenning financiële evolutie van de sociale zekerheid 2000-2050

3. Een budgettair beleid op lange termijn dat anticipeert op de gevolgen van de vergrijzing

3.1. Het budgettair beleid moet ingebed zijn in een ruimere beleidsstrategie

Binnen haar opdracht gaat de Afdeling na welk budgettair beleid aangewezen is om de demografische druk op de uitgaven op te vangen. Zoals hoger reeds gesteld vertrekt de Afdeling van de door de Studiecommissie voor de vergrijzing geraamde kostprijs van de vergrijzing. Deze wordt dus als een gegeven beschouwd. Los van de onzekerheden die inherent verbonden zijn aan ramingen op lange termijn wordt hierdoor ook abstractie gemaakt van de mogelijkheden van het beleid om de budgettaire impact van de demografische verschuivingen te beïnvloeden.

Voor de raming van de demografische druk op de uitgaven is de Studiecommissie voor de vergrijzing uitgegaan van een hypothese van constant beleid inzake sociale voorzieningen. Onder meer door het hanteren van een variante inzake de welvaartsaanpassing van de uitkeringen werd aangetoond dat de geraamde evolutie van de uitgaven geen gegeven is. Het is evident dat de kostprijs van de vergrijzing zal beïnvloed worden door het in de tussenperiode gevoerde sociale beleid. Afhankelijk van het gevoerde beleid kan de kostprijs opgedreven of beperkt worden en zal dus ook de druk op het budgettair beleid variëren. De Afdeling is dan ook van oordeel dat eventuele beleidsinitiatieven moeten getoetst worden op hun langetermijneffecten.

De mogelijkheden voor het beleid om de omvang van de toekomstige demografische druk op de uitgaven te beïnvloeden zijn ruimer dan het gevoerde beleid inzake collectieve voorzieningen. Er is onder meer een belangrijke rol weggelegd voor een actief werkgelegenheidsbeleid. Het verhogen van de werkgelegenheidsgraad levert een dubbel dividend op. Enerzijds wordt hierdoor de financieringsbasis voor de collectieve voorzieningen verruimd, anderzijds wordt in de mate dat uitkeringstrekkers geactiveerd worden bespaard op de uitkeringen. Ruimer dan het werkgelegenheidsbeleid verhoogt een maximalisatie van het groeipotentieel van de economie de financiële draagkracht. Onder de voornaamste factoren ter bevordering van de economische groei behoren, zoals aangetoond door wetenschappelijke analyses, het "human capital" en het wetenschappelijk onderzoek. Ook verdere lastenverlagingen (gecompenseerd door een beperking van de groei van de primaire uitgaven) kunnen de vraag- en aanbodzijde van de economie stimuleren.

Het budgettair beleid kan, zoals verder zal worden aangetoond, een belangrijke rol spelen in het opvangen van de demografische druk op de uitgaven. Het vormt echter maar een onderdeel van een ruimere beleidsstrategie, waarin ook andere beleidsdomeinen ingeschakeld moeten worden.

3.2. Houdbaarheid op lange termijn en intertemporele neutraliteit van de overheidsfinanciën als criteria

De impact van de demografische verschuivingen blijft onzeker, toch moet er uitgegaan worden van een negatieve impact op de overheidsfinanciën. Deze vormt een niet te vermijden structureel probleem op middellange termijn. De normering van de overheidsfinanciën moet dan ook rekening houden met deze structurele uitdaging. Hierdoor krijgt het budgettair beleid een andere tijdsdimensie aangemeten. In het recent verleden was het budgettair beleid vooral gericht op het halen van kortetermijndoelstellingen; achtereenvolgens het halen van de drieprocentnorm uit het Verdrag van Maastricht en het halen van een evenwicht conform het stabiliteits- en groeipact. Nu treedt meer en meer de vraag op de voorgrond welk budgettair beleid op korte en middellange termijn moet gevoerd worden om een doelstelling op lange termijn te realiseren. De langetermijndoelstelling wordt vaak omschreven als het waarborgen van de leefbaarheid of houdbaarheid van de openbare financiën op lange termijn, gegeven de te verwachten demografische druk op de uitgaven.

Het begrip houdbaarheid verwijst in eerste instantie naar een toestand waar de solvabiliteit van de overheidsfinanciën gevrijwaard wordt en er geen negatieve schulddynamiek ontstaat. Theoretisch kan voor elke beginwaarde van de overheidsschuld en bij een gegeven differentieel tussen het interestniveau en de BBP-groei een waarde van het primair saldo berekend worden waarbij voldaan wordt aan deze voorwaarde.⁽⁷⁾ Er kan ook nagegaan worden welk pad voor het primair saldo noodzakelijk is om de schuldgraad terug te brengen tot een vooropgestelde waarde. Op zich integreert deze benadering nog niet de demografische druk, daarvoor moet worden nagegaan of deze binnen het genormeerd primair saldo kan opgevangen worden.

7 Volgens de formule $pse = (r-g)/(1+g)^{st-1}$

met:

pse: evenwichtswaarde primair saldo

r: impliciete rente

g: BBP-groei

st-1: schuldgraad in jaar t-1

Naast de schuldevolutie kan bij de evaluatie van de houdbaarheid rekening gehouden worden met een ruimere set van normen. Zo opteert onder meer het CPE voor een pragmatische invulling, geïnspireerd op het stabiliteits- en groeipact, van het begrip houdbaarheid. Daarbij worden drie elementen aangehaald: (8)

- het vermijden van buitensporige tekorten;
- het respecteren van de doelstelling van het stabiliteits- en groeipact (een quasi-evenwicht);
- de schuldgraad beneden de grens van 60% houden.

Binnen het kader van de EMU en het stabiliteits- en groeipact wordt nagegaan hoe de lidstaten ondanks de toenemende demografische druk op de uitgaven een aantal normen kunnen blijven respecteren. Deze benadering heeft het voordeel dat ze vrij eenvoudig is, maar ze hanteert een beperkte visie op houdbaarheid. Er wordt vooral gefixeerd op de resultaten van de openbare financiën en afgeleiden (schuldevolutie).

Het begrip houdbaarheid moet uitgebreid worden met een reeks andere meer kwalitatieve elementen. Daarbij gaat het onder meer om de vraag of de druk van de vergrijzing toelaat of er nog een aangepast fiscaal beleid kan gevoerd worden, of andere primaire uitgaven niet verdrongen worden door de meeruitgaven in gevolge de vergrijzing. De tweede dimensie van houdbaarheid heeft dus meer betrekking op de mogelijkheden die de overheid nog zal hebben om het budgettair beleid aan te wenden voor andere doeleinden dan het opvangen van de demografische druk op de uitgaven. Een situatie waarbij de schuldgraad gestabiliseerd wordt of tendeert naar een vooropgestelde waarde, maar waar dit gebeurt door een toenemende neerwaartse druk op de andere primaire uitgaven of een opwaartse druk op het ontvangstenniveau kan bezwaarlijk als houdbaar worden bestempeld.

Het budgettair beleid moet streven naar intertemporele of intergenerationele neutraliteit. Dit houdt in dat zowel additionele budgettaire ruimte als de beperking van deze ruimte evenwichtig gespreid worden in de tijd. In de context van een generatieboekhouding kan nagegaan worden hoe de nettobijdrage of -ontvangst van de overheid van verschillende opeenvolgende generaties evolueert. Intertemporele neutraliteit moet dan gezien worden als een pad waarbij de nettobijdrage of -ontvangst voor de opeenvolgende generaties identiek is. Dit betekent ook dat de kost van de vergrijzing niet afgewenteld mag worden op de volgende generaties.

8 Zie: Economic Policy committee: Budgetary challenges posed by ageing populations. Oktober 2001, blz. 66-76

De evolutie van de overheidsschuld vormt een eenvoudige, zij het onvolkomen, maatstaf voor de intergenerationele of intertemporele neutraliteit die dichter aansluit bij de traditionele budgettaire benadering. In deze optiek mag de budgettaire last niet via een toegenomen overheidsschuld doorgeschoven worden naar een volgende generatie. Hierbij moet opgemerkt worden dat er naast een expliciete afwenteling via de overheidsschuld ook een impliciete afwenteling kan gebeuren bvb. door het voor zich uitschuiven van een ongedekte pensioenlast. De intertemporele neutraliteit kan dus niet enkel aan de evolutie van de overheidsschuld, volgens de gangbare definities, afgemeten worden. Ook de evolutie van het toegelaten ontvangsten- en uitgavenniveau moet in de analyse betrokken worden. De Afdeling gaat er van uit dat een intertemporeel neutraal pad inhoudt dat het ontvangsten- en uitgavenniveau (andere dan door de demografische evolutie beïnvloede uitgaven) in termen van het BBP op lange termijn quasi constant blijven. (9) De Afdeling onderstreept de noodzaak om, gegeven de beslissingen ter verlaging van de fiscale en parafiscale druk de reële groei van de primaire uitgaven op het niveau van de gezamenlijke overheid in de periode 2003-2006 te beperken tot 1,8%

De Afdeling heeft bovenstaande overwegingen laten meespelen in het uitstippelen van een strategie voor het budgettair beleid op lange termijn. Houdbaarheid moet dan gezien worden als een situatie waarbij de overheid bij een nagenoeg constant ontvangstenniveau de demografische druk op een deel van haar uitgaven kan opvangen zonder dat het aandeel van de andere primaire uitgaven in het BBP in de verdrukking komt en zonder dat het realiseren van een aantal normen op het niveau van de overheidsfinanciën in het gevaar komt.

3.3. *Afbouw van de schuldgraad als centraal element in het opvangen van de demografische druk op de overheidsuitgaven*

3.3.1. De afbouw van de schuldgraad onder verschillende scenario's

De hoge overheidsschuld wordt terecht gezien als een belangrijke handicap voor de Belgische overheidsfinanciën. Na het bereiken van een hoogtepunt in 1993 werd de schuldratio stelselmatig afgebouwd. In 2001 werd hij teruggebracht tot 107,6% van het BBP. Door het bereiken van een evenwicht en de geplande opbouw van overschotten zal op middellange termijn de daling van de schuldgraad zich volgens een eigen dynamiek verder doorzetten, deze wordt bepaald door: (10)

- de beginwaarde van de schuld;
- het verschil tussen de intrestvoet en de BBP-groei;
- het primair overschot.

De verdere afbouw van de schuldgraad kan een belangrijke bijdrage leveren aan het opvangen van de demografische druk op de overheidsfinanciën.

9 Zowel voor het ontvangsten- als uitgavenniveau zijn andere definities mogelijk. Zo zou men ook kunnen uitgaan van een onveranderd fiscaal en parafiscaal systeem en op basis hiervan de evolutie van de ontvangsten bij een ongewijzigd beleid ramen. Voor de primaire uitgaven kan ook geopteerd worden voor een constante reële groei. De Afdeling is van oordeel dat het voor de beoordeling op lange termijn verkiesbaar is om uit te gaan van de verhouding ten opzichte van het BBP, deze weerspiegelt beter het overheidsbeslag.

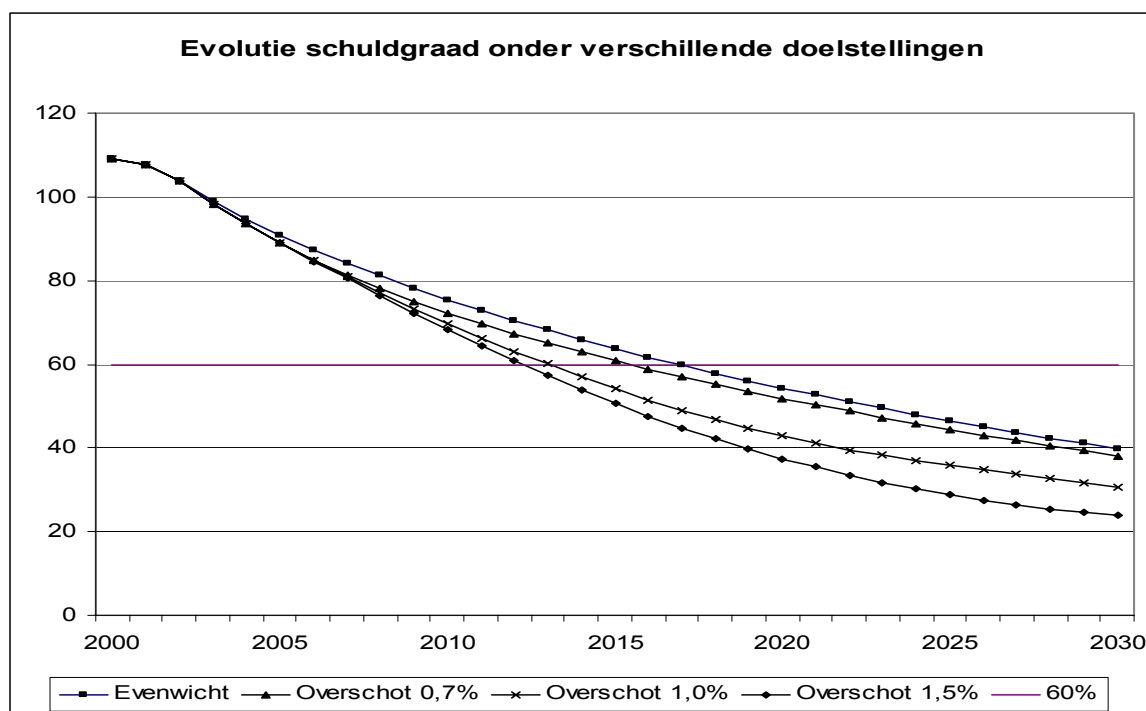
10 Volgens de formule: $st = st-1 * ((1+r)/(1+g)) - ps$

In grafiek 3 wordt de evolutie van de schuldgraad weergegeven onder vier alternatieve scenario's: (11)

- het aanhouden van een budgettair evenwicht, wat betekent dat de doelstellingen van het stabiliteitsprogramma 2002-2005 niet gehaald worden;
- de realisatie van een overschot van 0,7% van het BBP in 2005, zoals vooropgesteld in het stabiliteitsprogramma 2002-2005, waarna dit overschot geleidelijk wordt afgebouwd tot een evenwicht wordt bereikt in 2012;
- het verder opbouwen van het overschot van 0,7% BBP in 2005 tot 1,0% in 2008, dat vervolgens tot 2015 wordt aangehouden om daarna geleidelijk te worden afgebouwd tot in 2025 een evenwicht wordt bereikt;
- het verder opbouwen van het overschot van 0,7% BBP in 2005 tot 1,5% in 2010, dat daarna tot 2015 wordt aangehouden om daarna geleidelijk te worden afgebouwd tot in 2030 een evenwicht wordt bereikt.

Behalve in het eerste scenario (aanhouden evenwicht) wordt er van uitgegaan dat de doelstellingen van het stabiliteitsprogramma 2002-2005 worden gerealiseerd.

Grafiek 3

- 11 Bij het uitwerken van deze scenario's werd uitgegaan van volgende hypothesen:
- Voor de periode tot 2005 werd zowel het macro-economisch kader als de resultaten inzake overheidsfinanciën overgenomen uit het stabiliteitsprogramma 2002-2005 (er werd wel rekening gehouden met een iets hogere schuldgraad eind 2001).
 - Daarna werd voor de groei-hypothesen uitgegaan van de langetermijnvooruitzichten gehanteerd door de Studiecommissie voor de vergrijzing.
 - Er werd verondersteld dat de deflator van het BBP en de inflatie evolueren naar 1,5%.
 - Het interestniveau wordt gestabiliseerd op een niveau van 4,0% in reële termen. Onder deze hypothesen neemt het differentieel tussen het gemiddeld interestniveau en de economische groei toe van ongeveer 1,8 tot 2,4 procentpunt; over de gehele periode bedraagt het gemiddeld 2,0 procentpunt.
 - Er wordt verondersteld dat de schuld enkel beïnvloed wordt door het saldo.

Afhankelijk van de gehanteerde normering wordt de 60%-grens bereikt in de periode 2013-2017. Bij de minder strenge normering zou de schuldgraad in 2030 gedaald zijn tot ongeveer 40% van het BBP; in het strengste scenario met een overschot van 1,5% tot ongeveer 25%. De resultaten inzake afbouw van de schuldgraad zijn vrij robuust voor een wijziging van de hypothesen inzake BBP-groei en interestniveau. Het spreekt echter voor zich dat bvb. een lagere groei of een hoger interestpeil de budgettaire mogelijkheden binnen de norm beperken.

Grafiek 3 illustreert dat zelfs bij het aanhouden van een evenwicht, of een constante nominale schuld, de schuldgraad gereduceerd wordt van 109,3% in 2000 tot ongeveer 40% in 2030. De opgetekende reductie van de schuldgraad vloeit in dat geval uitsluitend voort uit de toename van het BBP. Ook in de drie andere varianten is dit effect verantwoordelijk voor het grootste deel van de schuldgraadreductie. Deze wordt uiteraard versneld door de opbouw van een overschot. De bijdrage van het overschot in de afbouw van de schuldgraad varieert in de geschetste varianten van 0% tot 20%.

3.3.2. Afbouw van de schuldgraad en budgettaire ruimte

De afbouw van de schuldgraad creëert op termijn bijkomende budgettaire ruimte. In Tabel I.6 wordt deze gemeten op het niveau van de interestlasten en het primair saldo. Tot 2005, de looptijd van het meest recente stabiliteitsprogramma, werd de te verwachten ruimte reeds geaffecteerd. Het in termen van het BBP dalend gewicht van de interestlasten en primaire uitgaven werd bestemd voor de opbouw van een overschot en een verlaging van de fiscale en parafiscale druk. In Tabel I.6 wordt de toekomstige budgettaire ruimte gemeten met 2005 als startpunt.

De continue afbouw van de schuldgraad geeft aanleiding tot een vermindering van de interestlasten. Zoals geïllustreerd in Tabel I.6 is dit effect vooral sterk in het begin van de periode om nadien af te zwakken. De vergelijking van de evolutie van de interestlasten onder de verschillende scenario's illustreert duidelijk het keuzeprobleem tussen huidige of toekomstige budgettaire ruimte. Het aanhouden van een strakkere normering en bijgevolg een beperking van de budgettaire ruimte op korte termijn levert een bijkomende besparing aan interestlasten op en verruimt de budgettaire mogelijkheden op langere termijn.

Tabel I.6
Evolutie budgettaire ruimte en demografische druk

(in % BBP)

	Evenwicht	Overschot 0,7%	Overschot 1%	Overschot 1,5%	Demografische druk
	Niveau vorderingensaldo (1)				
2005	0,0	0,7	0,7	0,7	
2010	0,0	0,2	1,0	1,5	
2020	0,0	0,0	0,5	1,0	
2030	0,0	0,0	0,0	0,0	
	Niveau schuldgraad (2)				
2005	90,9	89,1	89,1	89,1	
2010	75,4	72,2	69,6	68,1	
2020	54,3	51,8	42,8	37,4	
2030	39,9	38,1	30,7	23,8	
	Niveau interestlasten (3)				
2005	5,1	5,0	5,0	5,0	
2010	4,1	4,0	3,9	3,8	
2020	3,0	2,9	2,4	2,1	
2030	2,2	2,1	1,7	1,3	
	Niveau noodzakelijk primair saldo (4=3+1)				
2005	5,1	5,7	5,7	5,7	
2010	4,1	4,2	4,9	5,3	
2020	3,0	2,9	2,9	3,1	
2030	2,2	2,1	1,7	1,3	
	Evolutie van de interestlasten (=Δ3)				
2005-2010	0,9	1,1	1,1	1,2	0,2
2010-2020	1,2	1,1	1,5	1,7	1,9
2020-2030	0,8	0,8	0,7	0,8	2,0
2005-2030	2,9	2,9	3,3	3,7	4,1
	Brutoruimte op het niveau van het primair saldo (=Δ4) (a)				
2005-2010	0,9	1,6	0,8	0,4	0,2
2010-2020	1,2	1,3	2,0	2,2	1,9
2020-2030	0,8	0,8	1,2	1,8	2,0
2005-2030	2,9	3,6	4,0	4,4	4,1

(a) De brutoruimte op het niveau van het primair saldo geeft de evolutie van het noodzakelijk primair saldo weer. Dit laatst is het primair saldo dat noodzakelijk is om gegeven de interestlasten het vooropgesteld vorderingensaldo te realiseren.

Op basis van de geraamde interestlasten kan het noodzakelijk primair saldo worden berekend dat verzoenbaar is met de vooropgestelde doelstelling inzake vorderingensaldo. De evolutie van het noodzakelijk primair saldo wordt hier gebruikt als maatstaf voor de budgettaire ruimte vóór aanrekening van de demografische druk op de uitgaven.

Deze ruimte kreeg het etiket brutoruimte opgekleefd. De uiteindelijk beschikbare budgettaire ruimte zal afhankelijk zijn van het gevoerde ontvangsten- en uitgavenbeleid. Er wordt immers impliciet verondersteld dat vóór het benutten van de ruimte de ontvangsten en uitgaven constant blijven in termen van het BBP. Dit betekent dat de brutoruimte aangetast wordt indien de ontvangstenratio sneller zou dalen dan de ratio van de primaire uitgaven (exclusief de aan de demografische evolutie gebonden primaire uitgaven), of andersom indien de uitgavenratio sneller zou stijgen dan de ontvangstenratio. Meer concreet betekent dit dat de ruimte aangetast wordt door de effecten van de hervorming van de personenbelasting waarvan de budgettaire impact pas in 2007 op kruissnelheid komt (12) indien deze niet zou gecompenseerd worden door een evenwaardige vermindering van het gewicht van de primaire uitgaven.

De impliciete veronderstelling van een constant ontvangstenniveau sluit niet noodzakelijk een verdere daling van de fiscale druk uit. Maar indien men de vooropgestelde brutoruimte wil veiligstellen zal de ruimte hiervoor moeten gecreëerd worden door een bewaking van de evolutie van de primaire uitgaven.

In de twee eerste scenario's, die uitgaan van een evenwicht of de opbouw van een beperkt overschot, komt er een relatief belangrijke budgettaire marge beschikbaar in het begin van de periode. Deze volstaat ruimschoots om de nog beperkte demografische druk in de periode 2005-2010 op te vangen. Maar vanaf de periode 2010-2020 is de ontstane ruimte ruimschoots onvoldoende om de oplopende kosten op te vangen. Wat dus zou betekenen dat, indien in de vorige periode de ruimte structureel werd aangewend, de door de demografische evolutie veroorzaakte uitgavenstijging enkel kan opgevangen worden door een aanpassing van het budgettair beleid. Ofwel laat men opnieuw tekorten toe, wat in strijd is met het stabiliteits- en groeipact. Ofwel wordt er op het niveau van de ontvangsten of de primaire uitgaven ingegrepen, wat dus ingaat tegen de notie van intertemporele neutraliteit.

Ook in het derde scenario is de creatie van budgettaire ruimte slecht afgesteld op de evolutie van de demografische druk op de begroting.

Het laatste scenario laat de budgettaire ruimte vrij goed aansluiten bij de evolutie van de demografische druk. Door de aanwending van de vrijgekomen interestlasten wordt in de beginperiode een belangrijk budgettair overschot opgebouwd. Bovendien is in deze periode ook de demografische druk op de uitgaven eerder klein. Op het ogenblik dat de demografische druk zwaarder begint door te wegen op de uitgaven beschikt men in dit scenario over een dubbele marge ten opzichte van minder ambitieuze scenario's. Enerzijds is door de sterkere afbouw van de schuldgraad de "interestvrijval" groter, anderzijds kan gaandeweg ook ingeteerd worden op het eerder opbouwde overschot.

Er werd aangetoond dat de demografische druk op de uitgaven kan opgevangen worden door een aangepast budgettair beleid. Hiertoe is het wel cruciaal dat na het einde van het stabiliteitsprogramma 2002-2005 de inspanning om een overschot op te bouwen wordt verdergezet.

12 De bijkomende kost tussen 2005 en 2007 kan op ongeveer 0,5 procentpunt BBP geraamd worden.

De afbouw van de hoge schuldgraad brengt een dynamiek op gang die een belangrijke bijdrage levert tot het opvangen van de toenemende demografische druk op de uitgaven. Ten opzichte van andere Europese landen met lagere schuldgraden heeft België het “voordeel” dat bij het aanhouden van een evenwicht of overschot er “geruisloos” budgettaire ruimte ontstaat daar waar andere landen deze ruimte zullen moeten creëren door een discretionair budgettair beleid. Maar deze dynamiek veronderstelt wel dat het primair saldo nog voor een lange periode op een vrij hoog peil wordt gehouden. In de uitgewerkte voorbeelden schommelt het vereist primair saldo tot 2020 nog altijd rond de 3,0% van het BBP. Ter vergelijking de Europese Commissie raamt het primair saldo voor de eurozone in 2001 op 2,6% van het BBP.

De geschetste scenario's illustreren een aantal mechanische effecten. Er werd geen rekening gehouden met een terugkoppeling van het gevoerde beleid naar bvb. de BBP-groei. Zo kan een intrinsiek minder streng budgettair beleid, waarbij de hierdoor ontstane marges aangewend worden voor een verhoging van het groeipotentieel van de economie op termijn vergelijkbare resultaten opleveren.

4. Een scenario voor de overheidsfinanciën op lange termijn met integratie van het Zilverfonds

4.1. De krachtlijnen van de wet op het Zilverfonds

De wet van 5 september 2001 tot waarborging van een voortdurende vermindering van de overheidsschuld en tot oprichting van een Zilverfonds, is ruimer dan de oprichting van een Zilverfonds. De wet voorziet ook in de verplichting voor de regering om jaarlijks in de Algemene Toelichting bij de begroting een Zilvernota op te nemen. De financiering of de aanwending van de middelen van het Zilverfonds vormen slechts een onderdeel van de Zilvernota, de regering moet ook haar ruimer beleid in verband met de vergrijzing toelichten. De financiering van het Zilverfonds legt ook impliciet een normering op aan de overheidsfinanciën.

De voorbereiding van de Zilvernota gebeurt in drie fasen. In een eerste wetenschappelijke of technische fase wordt aan de binnen de Hoge Raad van Financiën opgerichte Studiecommissie voor de vergrijzing gevraagd om een verslag op te stellen over de budgettaire en sociale gevolgen van de vergrijzing.

In een tweede fase, de adviesfase, moet de Afdeling Financieringsbehoeften rekening houden met de resultaten van het verslag van de Studiecommissie bij de opmaak van haar jaarlijks advies over het begrotingsbeleid.

In de derde fase ten slotte maakt de regering haar Zilvernota op, waarin zij haar beleid ten opzichte van de veroudering toelicht met inbegrip van een overzicht van de ontvangsten, uitgaven en reserves van het Zilverfonds.

Het Zilverfonds werd opgericht als een instelling van openbaar nut, met als doelstelling reserves aan te leggen teneinde het mogelijk te maken om in de periode tussen 2010 en 2030 de extra-uitgaven op het vlak van de diverse wettelijke pensioenstelsels ten gevolge van de vergrijzing te financieren.

De ontvangsten van het Zilverfonds kunnen bestaan uit:

- overschotten van de sociale zekerheid;
- begrotingssurplussen;
- eenmalige niet-fiscale ontvangsten;
- de opbrengst van beleggingen.

Zolang de schuldgraad meer dan 100% bedraagt kan het Zilverfonds enkel beleggen in effecten en fondsen van de Belgische Staat, bij een schuldgraad kleiner dan 100% in activa die bij de berekening van de Maastricht-schuld in mindering kunnen gebracht worden van de bruto-overheidsschuld. (13) Uit de definitie van de Maastricht-schuld vloeit voort dat bij een ongewijzigde Europese regelgeving het Zilverfonds enkel in overheidspapier kan beleggen. (14)

De in het Zilverfonds opgebouwde reserves zijn bestemd om in de periode 2010-2030 de extra-uitgaven van de diverse wettelijke pensioenstelsels ten gevolge van de vergrijzing te betalen. Er kan slechts beroep gedaan worden op het Zilverfonds vanaf het moment dat de schuldgraad lager is dan 60%.

4.2. Het Zilverfonds en het begrotingsbeleid

Naast de formele elementen van de wet op het Zilverfonds, moet de aandacht hier vooral toegespitst worden op de betekenis van het Zilverfonds voor het begrotingsbeleid. Zoals hoger reeds gesteld verdient het aanbeveling om op korte termijn een overschot op te bouwen met de vrijgekomen interestlasten. Hierdoor wordt de schuldafbouw versneld en wordt er op middellange termijn ruimte gecreëerd om de demografische druk op de overheidsuitgaven op te vangen.

De wet op het Zilverfonds heeft dit beleid als het ware verankerd. In feite legt de wet op het Zilverfonds een minimale normering op aan de overheidsfinanciën. Zoals bepaald in artikel 14 van de wet "heeft het Zilverfonds tot doel reserves aan te leggen teneinde het mogelijk te maken om in de periode tussen 2010-2030 de extra-uitgaven op het vlak van de diverse wettelijke pensioenstelsels ten gevolge van de vergrijzing te financieren". Indien men er van uitgaat dat het Zilverfonds hoofdzakelijk moet gefinancierd worden uit begrotingsoverschotten, wat men kan bestempelen als de structurele financiering, kan men uit de geraamde evolutie van de pensioenuitgaven ook de totale noodzakelijke middelen afleiden en bijgevolg ook het minimale gecumuleerde overschot dat noodzakelijk is om het Zilverfonds te voorzien van de nodige middelen.

13 Bij het ministerieel besluit betreffende de uitgifte van "schatkistbons-Zilverfonds" (Staatsblad van 27/03/2002) werd een specifiek beleggingsinstrument gecreëerd voor het Zilverfonds. Dit moet enerzijds de nodige soepelheid bieden voor de beleggingen van het Zilverfonds en anderzijds voorkomen dat het Zilverfonds de reguliere markt van het overheidspapier zou beïnvloeden.

14 De definitie van de Maastricht-schuld is opgenomen in EU-verordening 3605/93 betreffende de procedure bij buitensporige tekorten. "Overheidsschuld: de nominale waarde van alle aan het einde van het jaar uitstaande brutoverplichtingen van de sector overheid, met uitzondering van de verplichtingen waarvan de corresponderende financiële activa door de sector overheid worden aangehouden."

Het Zilverfonds speelt de rol van egalisatiefonds dat de kosten van de vergrijzing spreidt over de huidige en toekomstige generaties. De op korte termijn ontstane budgettaire ruimte wordt onder de vorm van begrotingsoverschotten gereserveerd voor een versnelde schuldafbouw, en wordt bijgevolg niet structureel benut onder de vorm van hogere primaire uitgaven of een verlaging van de fiscale druk. De toekomstige generaties zullen dus niet gedwongen worden om het budgettaire beleid drastisch bij te stellen (verhoging ontvangsten, strenge beperking van de groei van de uitgaven) om de stijgende pensioenuitgaven en ruimer de globale demografische druk op de uitgaven op te vangen.

Er wordt enerzijds ruimte gecreëerd voor de toekomst, maar deze ruimte wordt ook (gedeeltelijk) geaffecteerd. Het Zilverfonds houdt niet enkel de impliciete verplichting in om overschotten te realiseren, maar het geeft ook een duidelijke bestemming aan de gerealiseerde overschotten. In die zin speelt het de rol van een tegenwaardefonds voor de doorgevoerde schuldvermindering. De opbouw van reserves in het Zilverfonds moet gezien worden als het engagement om (een deel van) de vruchten van de budgettaire inspanning, geconcretiseerd in een versnelde schuldafbouw, expliciet toe te wijzen aan de toekomstige meeruitgaven voor de pensioenen. Door de toewijzing van de gerealiseerde overschotten aan het Zilverfonds ontstaan er geen individuele rechten van de gepensioneerden, maar wel een vorm van collectief trekkingsrecht. Door het aanhouden van schuldtitels creëert het Zilverfonds namelijk een vordering op de overheid. Door de directe band met de toekomstige pensioenuitgaven creëert het Zilverfonds een maatschappelijke verantwoording en een draagvlak voor de opbouw van een begrotingsoverschot.

Het belang van het Zilverfonds schuilt vooral in deze dubbele doelstelling van enerzijds instrument voor budgettaire discipline en anderzijds maatschappelijke verantwoording voor een strak op de toekomst gericht budgettaire beleid.

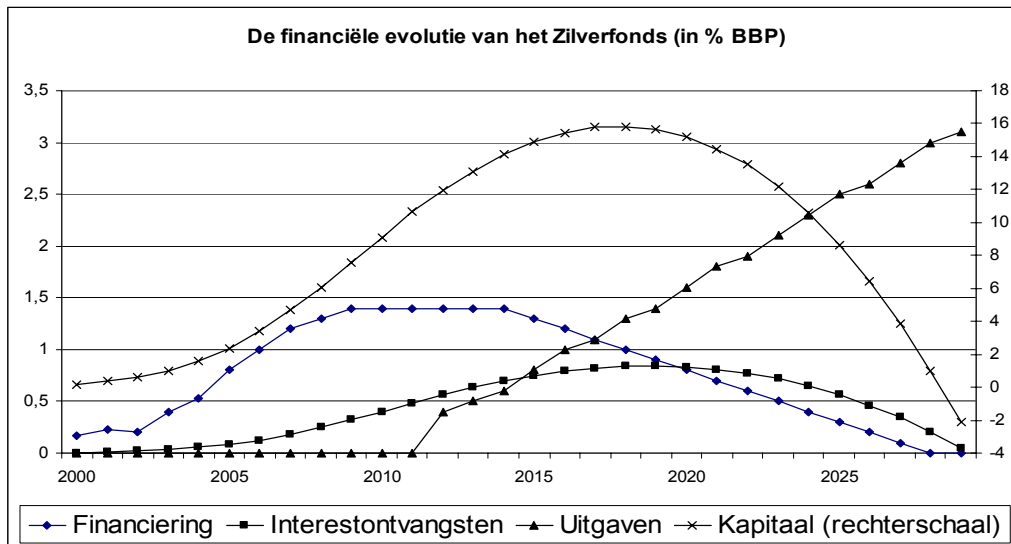
4.3. De werking van het Zilverfonds onder de geschetste langetermijnstrategie

Zoals hoger gesteld vloeit uit een strikte interpretatie van de op het Zilverfonds een minimale normering van de overheidsfinanciën voort. Naast de hoger aangehaalde criteria inzake houdbaarheid en intertemporele neutraliteit wordt er een criterium toegevoegd. De opgebouwde overschotten moeten (na kapitalisatie) volstaan om de meeruitgaven inzake pensioenen in de periode 2010-2030 te financieren.

Volgens de gehanteerde raming zouden de pensioenuitgaven tussen 2010 en 2030 toenemen van 8,3% van het BBP tot 11,4%, of een stijging met 3,1 procentpunt. De Afdeling heeft deze raming van de noodzakelijke middelen gebruikt als ijkpunt voor de normering. Het Zilverfonds wordt enkel gefinancierd vanuit entiteit I. Er werd dan ook nagegaan welke overschotten op termijn binnen deze entiteit moeten gerealiseerd worden om de extra-uitgaven voor pensioenen in de periode 2010-2030 grotendeels te dekken. Er wordt aanvaard dat een beperkt deel van het noodzakelijk kapitaal van het Zilverfonds gevormd kan worden door niet-fiscale ontvangsten. In het door de Afdeling uitgewerkte scenario moet het vorderingensaldo van entiteit I verder opgetrokken worden van 0,5% van het BNP in 2005 tot 1,4% in 2010. Dit saldo moet tot 2015 aangehouden worden en kan vervolgens geleidelijk worden afgebouwd.

Grafiek 4 geeft de financiering, kapitaalopbouw en de uitgaven van het Zilverfonds weer (zie ook Tabel I.7).

Grafiek 4

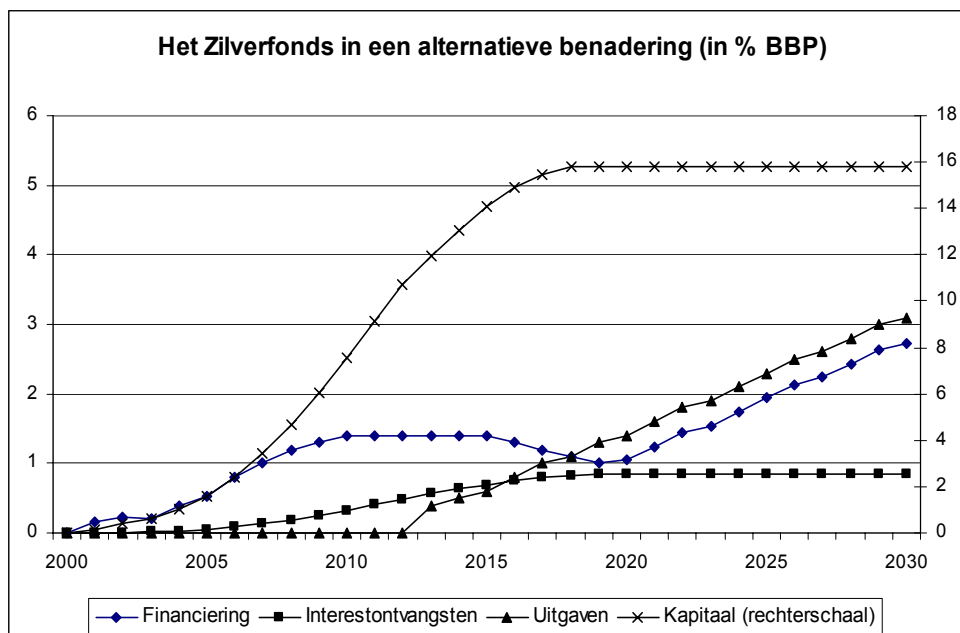
De financiering van het Zilverfonds volgt de evolutie van het vorderingensaldo van entiteit I. Noteer dat, gezien er uitgegaan wordt van het aanhouden van een overschot over quasi de gehele periode, de structurele financiering ook de gehele periode blijft doorgaan, vanaf 2015 weliswaar aan een afnemend ritme. Bij de rechtstreekse financiering uit de overschotten voegen zich de op het kapitaal ontvangen interesten. Onder de gehanteerde hypothesen zou het kapitaal oplopen tot ongeveer 16% van het BBP in 2020. Daarna brokkelt dit kapitaal onder druk van de steeds hoger oplopende uitgaven vrij snel af, om tegen het einde van de periode (2030) lichtjes negatief te worden. Conform de bepalingen van de wet kan het Fonds maar worden aangesproken vanaf het ogenblik dat de schuldgraad onder de 60% is gedaald. In het hier gehanteerd voorbeeld is dit het geval vanaf 2013. Daarna stijgen de uitgaven vrij snel in functie van de geraamde evolutie van de pensioenlasten tot ruim 3% op het einde van de periode.

In het hier geschetste scenario volstaan de aan het Zilverfonds toegewezen overschotten en de gekapitaliseerde interesten net niet om de meeruitgaven inzake pensioenen tussen 2010-2030 te financieren. Het tekort aan opgebouwde reserve (2% van het BBP op het einde van de periode) kan opgevangen worden door de bijkomende affectatie van niet-fiscale ontvangsten.

Uit grafiek 4 zou men kunnen afleiden dat het Zilverfonds slechts een oplossing biedt voor de gestegen pensioenlasten tot 2030. Maar zoals verder nog zal blijken geven de voor de opbouw van het Zilverfonds noodzakelijke overschotten aanleiding tot een versnelde schuldafbouw. Hierdoor wordt een aanzienlijke budgettaire marge gecreëerd. Deze marge blijft ook na 2030 intact, en kan dan ook na deze periode aangewend worden voor de opvang van de demografische druk op de uitgaven.

In de huidige regeling wordt deze marge na 2030 niet meer geaffecteerd. De Afdeling wil er echter de aandacht op vestigen dat er ook varianten op het Zilverfonds mogelijk zijn waarbij deze ruimte ook op langere termijn (geheel of gedeeltelijk) voorbehouden wordt voor de financiering van de toegenomen pensioenlast. In grafiek 5 wordt een alternatieve benadering van het Zilverfonds voorgesteld. In tegenstelling tot de huidige in de wet opgenomen regeling wordt de toewijzing van middelen aan het Zilverfonds niet afgebouwd na een zekere periode. In het voorgestelde alternatief werd de financiering van het Zilverfonds zo gemoduleerd dat het kapitaal na verloop van tijd niet gaat afnemen maar constant blijft. Gezien de toenemende meerkost van de pensioenen impliceert dit een over langere termijn stijgende financiering van het Zilverfonds. Een deel van de op het niveau van entiteit I ontstane budgettaire marge wordt bijgevolg elk jaar toegewezen aan het Zilverfonds. Doordat het Zilverfonds geconsolideerd wordt met entiteit I heeft deze werkwijze geen invloed op het vorderingensaldo van deze entiteit. Zowel in grafiek 4 als in grafiek 5 wordt vertrokken van het zelfde vorderingensaldo voor entiteit I. Deze alternatieve benadering beklemtoont het engagement om een deel van de budgettaire marge op permanente wijze te affecteren aan de gestegen pensioenlasten.

Grafiek 5

4.4. Het Zilverfonds als onderdeel van entiteit I en de gezamenlijke overheid

Zowel naar ontvangsten- als uitgavenstromen, als naar schuldevolutie moet het Zilverfonds geconsolideerd worden met de overheid en vormt het vanuit begrotingsoptiek een transparant geheel.

De overboeking van (een deel van) het overschot naar het Zilverfonds vormt geen netto-uitgave voor de overheidssector. Deze verrichting valt weg bij de consolidatie. Anderzijds zal eenmaal het Fonds een bijdrage moet leveren tot de uitgaven, dit niet leiden tot meer- (transfer van het Fonds naar de pensioenstelsels) of minderuitgaven (compensatie van de pensioenuitgaven). Ook in dit geval vervallen de onderlinge verrichtingen bij de consolidatie. Ongeacht het al dan niet aanspreken van het Zilverfonds zullen de uitgaven voor pensioenen stijgen. Maar de creatie van het Zilverfonds zal er wel voor gezorgd hebben dat er ondertussen voldoende budgettaire ruimte werd gecreëerd om deze meeruitgave te financieren, bovendien werd er een soort van trekkingsrecht op deze ruimte gecreëerd

Gezien het gehanteerde schuldconcept uitgaat van de brutoschuld waarbij enkel de verplichtingen aan andere overheden worden in mindering gebracht, geldt deze transparantie ook voor de afbouw van de schuldgraad (volgens de Maastricht-definitie), minstens zolang het Zilverfonds belegt in overheidspapier. Op zich is er dan ook geen onderscheid of een overschot of een niet-fiscale ontvangst (die enkel kan aangewend worden voor schuldvermindering) rechtstreeks gebruikt wordt om schuld af te lossen, of doorgestort wordt aan het Zilverfonds. In beide gevallen wordt de schuld volgens de Maastricht-definitie gereduceerd.

Tabel I.7

Het Zilverfonds als onderdeel van de overheidssector

(in % BBP)

	Entiteit I exclusief Zilverfonds			Zilverfonds					Entiteit I geconsolideerd				Gezamenlijke overheid			
	Primair saldo	Interest-lasten (incl ZF)	Vorder. saldo	Stortingen	Ontvangen interest	Uitgaven	Vorder. saldo	Kapitaal	Primair saldo	Interest-lasten	Vorder. saldo	Schuldgraad	Primair saldo	Interest-lasten	Vorder. saldo	Schuldgraad
2005	4,6	4,7	-0,1	0,5	0,1	0,0	0,6	1,6	5,2	4,6	0,5	81,2	5,7	5,0	0,7	89,1
2010	3,5	3,8	-0,3	1,4	0,3	0,0	1,7	7,6	4,9	3,5	1,4	62,0	5,3	3,8	1,5	68,1
2015	3,2	3,3	-0,1	1,4	0,7	0,6	1,5	14,1	4,0	2,6	1,4	45,8	4,4	2,9	1,5	50,5
2020	3,3	2,8	0,6	0,9	0,8	1,4	0,3	15,7	2,8	1,9	0,9	33,9	3,1	2,1	1,0	37,4
2025	3,8	2,1	1,6	0,4	0,7	2,3	-1,2	10,6	1,9	1,5	0,4	26,2	2,1	1,6	0,5	28,8
2030	4,3	1,3	3,0	0,0	0,1	3,1	-3,0	-2,1	1,2	1,2	0,0	22,0	1,3	1,3	0,0	23,8

Door de stortingen van het overschot en interesten aan het Zilverfonds ontstaat er in de beginperiode een tekort op het niveau van entiteit I (exclusief het Zilverfonds). Nadat de schuldgraad van de gezamenlijke overheid gedaald is onder de 60% wordt het Zilverfonds aangesproken om de toename van de pensioenlasten te financieren. Hiertoe worden er jaarlijks middelen van het Zilverfonds overgedragen naar entiteit I. Daardoor gaat deze vóór de financiering van de extra-pensioenlasten een overschot realiseren.

Het derde deel van de tabel geeft de geconsolideerde rekening van entiteit I weer. Zoals hoger reeds gesteld is het noodzakelijk om het vorderingenoverschot verder op te bouwen van 0,5% van het BBP in 2005 tot 1,4% in 2010. Quasi de volledige vermindering van de interestlasten wordt aangewend om een hoger vorderingenoverschot op te bouwen. Het noodzakelijk primair saldo evolueert van 5,2% van het BBP naar 1,2% in 2030. Hierdoor ontstaat er een brutoruimte van 3,9% BBP. Deze is niet enkel voldoende om de meerkost inzake pensioenen (voor de periode 2005-2030 geraamd op 3,2 procentpunt BBP), maar ook quasi de volledige demografische druk (4,1 procentpunt BBP) op te vangen. Een strikte interpretatie van de wet op het Zilverfonds, met de eraan verbonden opbouw van overschotten, creëert dus op termijn ongeveer voldoende ruimte om de volledige demografische druk op te vangen. De gecreëerde ruimte is immers functie van de schuldafbouw en de ermee verbonden interestvrijval, en dus niet enkel van het opgebouwde overschot.

In het laatste deel van tabel werden de waarden van een aantal parameters voor de gezamenlijke overheid weergegeven. Er werd van uitgegaan dat entiteit II op lange termijn een overschot aanhoudt van 0,1% van het BBP. Dit stemt overeen met het door de Afdeling voor 2010 voor de gemeenschappen en gewesten aanbevolen evenwicht volgens de door de Afdeling gehanteerde methodologie, die in ESR-termen overeenstemt met een beperkt overschot. Voor de lokale overheden wordt verondersteld dat ze op lange termijn het evenwicht aanhouden. De parameters voor de gezamenlijke overheid stemmen overeen met deze uit het eerder geschetste scenario met een opbouw van een overschot van 1,5% van het BBP.

Met de geschetste normering wordt dus niet enkel de houdbaarheid en de intertemporele neutraliteit gewaarborgd, de overheidsfinanciën blijven zelfs op lange termijn binnen de huidige normen van het stabiliteits-en-groeiact.

5. Een aantal besluiten

Demografische trends zijn vrij goed voorspelbaar. Zo is het duidelijk dat de komende decennia het aandeel van de oudere leeftijdscategorieën in de Belgische bevolking, net als in de meeste Europese landen, gevoelig zal toenemen. Dit kan bij een constant beleid niet zonder gevolgen blijven voor de kostprijs van een reeks sociale voorzieningen. In het nieuwe kader geschapen door de wet op het Zilverfonds onderzoekt de Studiecommissie voor de Vergrijzing jaarlijks de budgettaire en sociale impact van de vergrijzing. Aan de Afdeling wordt opgedragen om hiermee rekening te houden bij de formulering van haar aanbevelingen over het begrotingsbeleid.

De Afdeling is dan ook uitgegaan van het door de Studiecommissie in haar eerste verslag naar voor geschoven scenario. In dit scenario zou de demografische druk op de uitgaven over de periode 2000-2030 toenemen met 3,1 procentpunt BBP.

De kost van de vergrijzing moet gezien worden als een structureel probleem voor de overheidsfinanciën. De Afdeling heeft dan ook nagegaan hoe het budgettaire beleid kan anticiperen op deze structurele uitdaging. Uitgangspunt daarbij is dat het begrotingsbeleid de leefbaarheid van de overheidsfinanciën en de intertemporele neutraliteit moet waarborgen op lange termijn. Het beleid op korte termijn moet zich inschrijven in deze langetermijndoelstelling.

In de door de Afdeling geschetste strategie speelt de afbouw van de schuldgraad een belangrijke rol. Deze laat via de vrijgekomen interestlasten toe om een aanzienlijke budgettaire ruimte te creëren die kan aangewend worden om de onder de demografische druk toegenomen uitgaven op te vangen. Hiervoor is het wel noodzakelijk dat over een langere termijn een, weliswaar stelselmatig afnemend maar in vergelijking met het Europees gemiddelde, relatief hoog primair overschot wordt aangehouden.

In de periode 2000-2010 valt een sterke reductie van de interestlasten samen met een gunstige ontwikkeling van de demografische druk op de uitgaven. Hierdoor is deze periode cruciaal in de opbouw van een voldoende hoog overschot. Het halen van de in het stabiliteitsprogramma 2002-2005 opgenomen doelstellingen, nl. een overschot van 0,7% van het BBP in 2005 vormt een belangrijke intermediaire doelstelling. De Afdeling is van oordeel dat de opbouw van een overschot zoals voorzien in het stabiliteitsprogramma 2002-2005 geen einddoel kan zijn. Rekening houdend met de gehanteerde hypothesen maken de demografische uitdaging, gekoppeld aan een strikte interpretatie van de wet op het Zilverfonds, de verdere opbouw van een overschot noodzakelijk. De Afdeling heeft een scenario geschetst waarbij het overschot van de gezamenlijke overheid stelselmatig verder opgebouwd wordt van 0,5% van het BBP in 2005 tot 1,5% in 2010. Naast het eerbiedigen van de doelstellingen van het huidig stabiliteitsprogramma, in het bijzonder de opbouw van een begrotingsoverschot van 0,5% van het BBP in 2003 tot 0,7% van het BBP in 2005, vormt het opvangen van de bijkomende budgettaire impact van de hervorming van de personenbelasting tussen 2005 en 2007, geraamd op 0,5% van het BBP, een volgende uitdaging voor de overheid. Vanaf 2015 zou dit saldo opnieuw geleidelijk kunnen afgebouwd worden. Zoals aangetoond sluit in dergelijk scenario de geraamde budgettaire brutoruimte vrij goed aan bij de evolutie van de demografische druk op de uitgaven. Dit beleid laat toe om niet enkel de toegenomen pensioenlast, maar ook de totale kost van de vergrijzing grotendeels op te vangen. Er ontstaat immers op termijn een dubbele marge, enerzijds zorgt de versnelde schuldafbouw voor een vermindering van de interestlasten, anderzijds kan er op termijn ingeteerd worden op het eerder opgebouwde overschot.

Uitgaande van de uitvoering van het stabiliteitsprogramma 2002-2005 en rekening houdend met de omschrijving van de doelstelling van het Zilverfonds acht de Afdeling het noodzakelijk dat de tegenwaarde van de op het niveau van entiteit I geplande overschotten aan het Zilverfonds worden toegewezen.

Het huidige in de wet voorziene Zilverfonds heeft als doelstelling de meeruitgaven voor de pensioenen tussen 2010 en 2030 te financieren en heeft bijgevolg een tijdelijk karakter. De Afdeling heeft er de aandacht op gevestigd dat onder een alternatieve benadering van het Zilverfonds het mogelijk is om het engagement voor de besteding van (een deel van) de budgettaire marge voor de toenemende pensioenlasten in de tijd te bestendigen. Deze benadering heeft ten opzichte van de huidige werking van het Zilverfonds geen impact op het vorderingensaldo, noch op de beschikbare budgettaire marge.

Gezien de lengte van de periode en de belangrijke onzekerheden hebben de aangehaalde cijfers in eerste instantie een illustratief karakter. Het was vooral de bedoeling om aan te tonen dat het beleid op korte termijn de langetermijndoelstelling moet incorporeren. Er zal permanent een afweging moeten gebeuren tussen het benutten van budgettaire ruimte op korte termijn en het veilig stellen van houdbare overheidsfinanciën op lange termijn. Deze afweging moet een rode draad vormen in het begrotingsbeleid. Door de verplichting tot opmaak van een Zilvernota en de procedure die eraan voorafgaat werd dit geïnstitutionaliseerd.

De Afdeling wil het ingrijpend karakter benadrukken van de bovenstaande aanbevelingen om de kosten van de vergrijzing op te vangen. In het perspectief van de monetaire unie werd in de jaren '90 aangevangen met een opmerkelijke consolidatie van de overheidsfinanciën. In 2000 hebben de Belgische overheidsfinanciën, voor het eerst in een halve eeuw, een beperkt overschot opgetekend, dat in 2001 in een moeilijke economische context werd aangehouden. De waakzaamheid mag echter niet verzwakken. De overheden zullen in de nabije toekomst geconfronteerd worden met nieuwe uitdagingen die ambitieuze doelstellingen impliceren. Benevens hun budgettaire dimensie, hebben deze objectieven evenzeer betrekking op de versterking van het potentieel van de Belgische economie. De Afdeling wil dan ook het belang beklemtonen van een groeibevorderend beleid op elk overheidsniveau in de uitoefening van hun onderscheiden bevoegdheden. Het is duidelijk dat een structurele verhoging van de werkgelegenheidsgraad, ondersteund door een kwaliteitsvolle scholing en vorming die in het bijzonder tot de groei van de arbeidsproductiviteit dienen bij te dragen, in belangrijke mate de kostprijs van de vergrijzing zal verminderen. Ook de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid heeft in haar laatste jaarverslagen hier reeds bij herhaling op gewezen en aanbevelingen in deze richting gedaan. Deze vaststelling is des te belangrijker in het licht van de onzekerheid omtrent de toekomstige vergrijzingsuitgaven, in het bijzonder de gezondheidsuitgaven. De verwachte verlenging van de levensverwachting van de bevolking impliceert eveneens een aangepast beleid ten einde de pensioenrechten veilig te stellen. In dit verband wijst de Afdeling op het substantieel budgettair rendement van een zelfs lichte verhoging van de gemiddelde leeftijd waarop men effectief uit de arbeidsmarkt treedt.

***DEEL II : BUDGETTAIRE REALISATIES 2001,
VOORUITZICHTEN EN AANBEVELINGEN
VOOR 2002 EN 2003***

1. De budgettaire realisaties 2001 (15) (16)

1.1. De budgettaire realisaties op het niveau van de gezamenlijke overheid

In haar Advies over de uitvoering van het stabiliteitsprogramma in 2001 is de Afdeling uitvoerig ingegaan op de realisaties inzake openbare financiën in 2001. Dit Advies maakte gebruik van de ramingen die door de Nationale Bank van België werden gehanteerd voor de opmaak van haar Jaarverslag 2001. Ondertussen werden de definitieve overheidsrekeningen voor 2001 gepubliceerd.⁽¹⁷⁾ Vooraleer in te gaan op de doelstellingen voor 2002 en 2003 worden eerst de uiteindelijke realisaties 2001 toegelicht.

In het stabiliteitsprogramma 2001-2005 was voor 2001 een vorderingenoverschot van 0,2% van het BBP (exclusief de UMTS-ontvangsten) vooropgesteld. Het vorderingenoverschot werd door de Nationale Bank van België (18) en het INR (19) aanvankelijk op 0,2% van het BBP geraamd. Het uiteindelijk gerealiseerd vorderingenoverschot ligt nog iets hoger en bedraagt 0,4% van het BBP (0,3% exclusief UMTS-ontvangsten). Ondanks de lager dan verwachte economische groei wordt op het niveau van de gezamenlijke overheid de in het stabiliteitsprogramma 2001-2005 vooropgestelde doelstelling bijgevolg gehaald.

Dit is toe te schrijven aan verschillende factoren. Door het aanleggen van een conjunctuurbuffer (aangevuld door een rentebuffer bij de begrotingscontrole) was het mogelijk om op het niveau van entiteit I een deel van de groeivertraging op te vangen zonder dat de vooropgezette doelstelling inzake vorderingensaldo in het gedrang kwam. In de loop van het jaar werd onder meer door het inlassen van een bijkomende begrotingscontrole begin juli de uitvoering van de begroting bijgestuurd. De uitgestelde reactie van de werkgelegenheid en bijgevolg de evolutie van de loonmassa op de groeivertraging beperkte voor een deel de impact van de conjunctuur op het begrotingsresultaat. Het niet halen van de vooropgezette doelstelling door bepaalde deelsectoren werd gecompenseerd door de prestaties van andere.

-
- 15 Behoudens anders vermeld, houden de door de Afdeling gehanteerde cijfers geen rekening met de zogenaamde toegerekende sociale premies. Hierdoor ligt zowel het ontvangsten- als het uitgavenniveau lager dan in de door het INR gepubliceerde overzichtstabellen. Deze correctie is neutraal op het niveau van het saldo.
- 16 De voor de interestlasten en vorderingensaldo gehanteerde cijfers refereren naar de methodologie gehanteerd voor de berekening van de overheidstekorten zoals bepaald in het Verdrag van Maastricht en omschreven in de verordening nr. 3605/93 (gewijzigd door de verordening nr. 475/2000). Dit betekent dat de EG-verordening nr. 2558/2001 inzake de verrekening van transacties in het kader van swapovereenkomsten en termijncontracten niet wordt toegepast. De cijfers voor de interestlasten en vorderingensaldi kunnen hierdoor lichtjes afwijken van deze uit de overheidsrekeningen.
- 17 Instituut voor de Nationale Rekeningen, Overheidsrekeningen 2001.
- 18 Nationale Bank van België, Verslag 2001, Deel I: Economische en financiële ontwikkeling.
- 19 INR, Persmededeling van 28 maart 2002 bij de eerste raming van de ontvangsten, de uitgaven en het financieringssaldo van de overheid.

Tabel II.1
De belangrijkste objectieven getoetst aan de realisaties

(in % BBP)

	2000	2001		
	Realisaties	Objectieven (a)	Realisaties	Vershil
Entiteit I				
Primair saldo	6,4	5,9	5,8	-0,1
Vorderingensaldo	0,1	-0,1	-0,2	-0,1
Entiteit II				
Primair saldo	0,5	1,0	1,2	0,2
Vorderingensaldo	0,0	0,5	0,6	0,1
Gemeenschappen en gewesten	0,2	0,3	0,8	0,5
Lokale overheden	-0,3	0,2	-0,1	-0,3
Gezamenlijke overheid				
Primair saldo	6,9	7,0	6,9	-0,1
Vorderingensaldo	0,1	0,4	0,4	0,1

(a) Inclusief UMTS. De objectieven van het stabiliteitsprogramma werden verhoogd met de – in dat programma niet opgenomen – opbrengst van de UMTS-licenties (0,2% BBP).

Bron: Stabiliteitsprogramma 2001-2005, INR (Overheidsrekeningen 2001)

Op het niveau van entiteit I werd de doelstelling (inclusief UMTS-ontvangsten) zowel op het niveau van het primair saldo als op het niveau van het vorderingensaldo net niet gehaald. Entiteit II deed het globaal gezien beter dan vooropgesteld in het stabiliteitsprogramma. Dit komt uitsluitend op rekening van het hoog vorderingenoverschot van de gemeenschappen en gewesten. De lokale overheden slaagden er wel in om het in 2000 opgetekende vorderingentekort van 0,3% van het BBP terug te brengen tot een tekort van 0,1%. Maar de opgetekende verbetering was onvoldoende om de in het stabiliteitsprogramma opgenomen doelstelling, een overschot van 0,2% BBP, te realiseren.

Tabel II.2

De belangrijkste stromen binnen de gezamenlijke overheid

(in % BBP)

	Niveau						Verschil		
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	96-99	99-2001	96-2001
Ontvangsten	47,0	47,3	47,8	47,7	47,4	47,4	0,7	-0,3	0,4
Primaire uitgaven	41,9	41,3	41,0	41,2	40,6	40,4	-0,8	-0,7	-1,5
Primair saldo	5,0	6,0	6,8	6,5	6,9	6,9	1,5	0,4	1,9
Interestlasten	8,8	8,0	7,5	7,0	6,7	6,5	-1,8	-0,5	-2,3
Vorderingensaldo	-3,8	-2,0	-0,7	-0,5	0,1	0,4	3,3	0,9	4,2
p.m. fiscale en parafiscale druk (a)	45,3	45,7	46,3	46,0	45,9	45,6	0,7	-0,4	0,3

(a) Inclusief de aan de EU door te storten ontvangsten.

Bron: INR (Overheidsrekeningen 2001).

Het relatieve gewicht van de ontvangsten in het BBP bleef in 2001 constant. De effectieve fiscale en parafiscale druk (inclusief de aan de EU door te storten ontvangsten) nam voor het derde jaar op rij af. Achter de daling van de fiscale en parafiscale druk naar 45,6% van het BBP gaan verschillende bewegingen schuil. Vooral onder invloed van het atypisch verloop van de BTW-ontvangsten in 2001 daalde het belang van de indirecte belastingen in het BBP. Ondanks de maatregelen ter verlaging van de fiscale en parafiscale druk kenden de directe belastingen ten laste van particulieren en de sociale bijdragen nog een beperkte stijging in termen van het BBP. De globale loonmassa steeg immers sneller dan het BBP, zodat de maatregelen ter verlaging van de fiscale parafiscale druk en de vertraging in de inkohiering van de personenbelasting gecompenseerd werden door de evolutie van de belastbare basis.

Ondanks de beperkte BBP-groei daalde het gewicht van de primaire uitgaven. Deze daling wordt voor een deel verklaard door het boeken conform de ESR95-methodologie als een negatieve uitgave van de UMTS-ontvangsten (0,2% BBP) en de opbrengst van de verkoop van overheidsgebouwen (0,1% BBP). In reële termen zijn de primaire uitgaven met 0,5% toegenomen. De evolutie van de primaire uitgaven werd de laatste jaren beïnvloed door een reeks van eenmalige factoren.⁽²⁰⁾ Na correctie voor de belangrijkste eenmalige factoren zou de reële groei in 2001 ongeveer 1,8% bedragen.

20 Het betreft:

- in 1996 de als negatieve uitgave geboekte opbrengst van de verkoop van de tweede mobilofonielicentie (223,1 miljoen euro);
- in 1997 de inbreng van 545,4 miljoen euro door de FPM in de NV HSTFIN;
- in 1998 de storting van 570,2 miljoen euro aan de NMKN ter compensatie van wisselkoersverliezen gedeeltelijk gecompenseerd door de als negatieve uitgave geboekte opbrengst van de verkoop van de tweede mobilofonielicentie (197,3 miljoen euro);
- in 1999 de kredieten in het kader van de dioxinecrisis (421,4 miljoen euro);
- in 2000 de kredieten voor een aantal toekomstige uitgaven die reeds in 2000 werden aangerekend (535,5 miljoen euro);
- in 2001 de als negatieve uitgave geboekte opbrengst uit de toewijzing van de UMTS-licenties (450,2 miljoen euro) en de verkoop van overheidsgebouwen (319,8 miljoen euro).

Over een periode van 5 jaar werd een vorderingstekort van 3,8% omgezet in een overschot van 0,4% van het BBP. Deze verbetering is voor ongeveer 55% toe te schrijven aan de daling van het gewicht van de interestlasten van 8,8% van het BBP tot 6,5%. Het primair saldo steeg van 5,0% van het BBP tot 6,9% van het BBP. De verbetering van het primair overschot is voor ongeveer 4/5 toe te schrijven aan het dalend gewicht van de primaire uitgaven. In tegenstelling tot de periode 1996-1998 heeft de ontvangstenratio in de periode 1999-2001 niet langer bijgedragen tot de opbouw van een primair overschot.

De hoger geschetste realisaties moeten beoordeeld worden binnen hun macro-economische context. Na de uitmuntende economische prestaties in 2000 werd aanvankelijk voor 2001 uitgegaan van een beperkte groeivertraging. Zo werd de groei voor 2001 bij de opmaak van de initiële begroting op 3,1% geraamd. Bij de begrotingscontrole werd deze raming herzien naar 2,8%. In de loop van 2001 en zeker na de gebeurtenissen van 11 september werd duidelijk dat de groeivertraging sterker zou zijn dan oorspronkelijk verwacht. Uiteindelijk werd volgens de door het INR gepubliceerde kwartaalrekeningen in 2001 een reële BBP-groei van 1,0% gerealiseerd. Dit is beduidend onder het niveau van de in het stabiliteitsprogramma 2001-2005 opgenomen trendgroei (2,5%). De berekening van het cyclisch gecorrigeerd en het structureel saldo geven een beter beeld van de fundamentele tendensen van de overheidsfinanciën.

Tabel II.3
Gerealiseerde en cyclisch gecorrigeerde saldi (21)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	96-99	99-2001	96-2001
	Niveau						Verschil		
Output gap	-1,6	-0,4	-0,4	0,2	1,8	0,5	1,8	0,3	2,1
Cyclische component saldo	-1,0	-0,2	-0,3	0,1	1,1	0,3	1,1	0,2	1,2
Gerealiseerd									
Vorderingensaldo	-3,8	-2,0	-0,7	-0,5	0,1	0,4	3,3	0,9	4,2
Primair saldo	5,0	6,0	6,8	6,5	6,9	6,9	1,5	0,4	1,9
Cyclisch gecorrigeerd									
Vorderingensaldo	-2,8	-1,7	-0,4	-0,6	-1,0	0,1	2,2	0,8	3,0
Primair saldo	6,0	6,2	7,1	6,4	5,8	6,6	0,4	0,2	0,6
Impact niet structurele maatregelen	0,1	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	0,3			
Structureel									
Vorderingensaldo	-2,9	-1,5	-0,3	-0,4	-0,8	-0,1	2,5	0,3	2,8
Primair saldo	5,9	6,5	7,2	6,6	6,0	6,4	0,7	-0,2	0,5

Bron: Federaal Planbureau, INR (Overheidsrekeningen 2001), HRF Afdeling Financieringsbehoeften

21 De output gap geeft het verschil weer tussen het trendmatig en het effectief BBP in % van het trendmatig BBP. Voor de raming van de output gap werd dezelfde methode gebruikt die tot nog toe door de Europese Commissie wordt gehanteerd (Hodrick-Prescottfilter). Het structureel of cyclisch gecorrigeerd saldo wordt berekend door het effectief saldo te verminderen met het product van de output gap en een elasticiteitscoëfficiënt die de gevoeligheid van de overheidsfinanciën voor een verandering in de economische groei weergeeft. Hier werd uitgegaan van een coëfficiënt van 0,6. Er werd conform de door de Europese Commissie gehanteerde methode geen rekening gehouden met de effecten van de samenstelling van de groei, enkel met de afwijking ten opzichte van het trendmatig BBP.

Gezien de methodologische onzekerheden bij de raming van de output gap en de ermee verbonden cyclische component moeten de resultaten uit Tabel II.3 met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Door de sterke BBP-groei ontstond er in 2000 een belangrijke positieve output gap. Het gerealiseerd begrotingsoverschot werd bij de correctie voor de cyclische component dan ook in negatieve zin aangepast en herleid tot een tekort. Niettegenstaande de tegenvallende economische groei bleef de output gap in 2001 lichtjes positief. Na correctie voor de cyclische component wordt er een beperkt overschot gerealiseerd. Volgens de hier gehanteerde methode trad er in 1999 en 2000 een versoepeling van het budgettaire beleid op die in 2001 werd teruggeschroefd. De opgetekende verbetering van het cyclisch gecorrigeerde saldo is voor een deel toe te schrijven aan de gehanteerde methodologie waarbij enkel rekening wordt gehouden met de effecten van de output gap en geen rekening wordt gehouden met de effecten van de samenstelling van het BBP (compositie-effect). In tegenstelling tot 2001, had in 2000 de samenstelling van de groei een negatief effect op het saldo. Rekening houdend met het compositie-effect van het BBP op het vorderingensaldo blijft het conjunctuurgezuiverd vorderingensaldo in 2000 en 2001 quasi ongewijzigd.

Naast de zuiver cyclische component wordt het begrotingsbeleid ook beïnvloed door eenmalige factoren. Na correcties voor deze eenmalige factoren (22) bekomt men het structureel saldo. In 2000 hebben een aantal eenmalige maatregelen het saldo bezwaard; een aantal "latente schulden" werden op de begroting 2000 aangerekend. Dit in tegenstelling tot 2001 waar een aantal niet-structurele operaties (opbrengst UMTS-licenties, opbrengst verkoop overheidsgebouwen) bijgedragen hebben tot het resultaat. De eerder opgetekende verbetering van het cyclisch gecorrigeerd saldo in 2001 is voor ongeveer de helft toe te schrijven aan de impact van niet-structurele maatregelen. Maar dit neemt niet weg dat ook na correctie voor de impact van de belangrijkste niet-structurele maatregelen er in 2001 een aanzienlijke verbetering van het structureel vorderingensaldo werd gerealiseerd in vergelijking met het uit budgettaire oogpunt atypisch jaar 2000.

1.2. De budgettaire realisaties van entiteit I

De totaal door **entiteit I** geïnde ontvangsten bleven in termen van het BBP quasi constant. Dit staat in contrast met de ontvangsten van deze entiteit na overdracht van de fiscale ontvangsten aan de subsectoren van entiteit II. De aan de gemeenschappen en gewesten toegewezen personenbelasting en BTW kenden in 2001 ingevolge de toepassing van het in de financieringswet vervat mechanisme een sterke stijging. De eigen ontvangsten van entiteit I dalen van 33,5 tot 32,8% van het BBP. De sterke daling van de ontvangsten werd slechts voor een klein deel gecompenseerd door het dalend belang van de primaire uitgaven. De opgetekende reële groei van de primaire uitgaven bedraagt 0,3%; na correctie voor de belangrijkste eenmalige factoren wordt dit opgetrokken tot ongeveer 2,7%. Bij de opmaak van het stabiliteitsprogramma 2001-2005 was uitgegaan van een streefcijfer voor de reële groei van de primaire uitgaven van de departementen en van de sociale zekerheid op middellange termijn van 1,5%. Per saldo daalt het primair saldo van 6,4% van het BBP tot 5,8%. Deze daling werd voor een deel goedge maakt door de evolutie van de interestlasten. Het in 2000 gerealiseerde overschot van 0,1% van het BBP werd herleid tot een tekort van 0,2% van het BBP in 2001.

22 Voor een overzicht zie voetnoot 20.

Na de opvallend sterke verbetering van het vorderingensaldo van **de federale overheid** in 2000, werd in 2001 weer een stap teruggezet. Het vorderingentekort liep op van 0,4% van het BBP tot 0,9%. De daling van de interestlasten (van 6,2% van het BBP naar 6,0%) was niet bij machte om de verslechtering van het primair saldo te compenseren. De evolutie van het primair saldo werd vooral bepaald door de ontvangstenontwikkeling. De beperkte daling van het gewicht van de totale door de federale overheid geïnde ontvangsten werd versterkt door de sterke stijging van de aan andere overheden over te dragen fiscale ontvangsten. De eigen ontvangsten vielen dan ook terug van 17,7% van het BBP tot 17,0%. Er moet ook rekening gehouden worden met de impact van de overname van de schuld t.o.v. banken van de stelsels voor sociale zekerheid door de federale overheid. In de nationale rekeningen wordt deze geboekt als een kapitaaltransfer. De impact op het saldo werd gedeeltelijk gecompenseerd door een beperking van de alternatieve financiering; het netto-effect op het saldo bedraagt ongeveer 0,2% van het BBP. De primaire uitgaven kenden een reële groei met 0,6%; hun gewicht in termen van het BBP liep terug van 11,9 tot 11,8%. Zelfs na correctie voor de belangrijkste eenmalige factoren (inclusief de effecten van de overname van de schuld van de sociale zekerheid) die de primaire uitgaven in 2000 en 2001 hebben beïnvloed blijft de reële groei van de primaire uitgaven van de federale overheid onder het streefcijfer van 1,5%. In haar Advies van maart heeft de Afdeling op basis van de toen beschikbare cijfergegevens de reële groei van de primaire uitgaven na correctie voor eenmalige factoren te hoog ingeschat op 2,1%.

De **sociale zekerheid** boekte een met 2000 vergelijkbaar vorderingenoverschot van 0,7% van het BBP. Voor een deel is dit toe te schrijven aan het netto-effect van de schuldovername door de federale overheid. De ontvangsten uit bijdragen kenden met 4,3% een hoger dan verwachte groei. Voor het eerst sinds 1997 steeg het belang van de primaire uitgaven in het BBP opnieuw tot 18,3%. Enerzijds was uiteraard de nominale BBP-groei laag, anderzijds tekenden de primaire uitgaven met een reële groei van 3,7% een sterke stijging op. De sterke stijging van de uitgaven voor gezondheidszorgen en het feit dat de uitgaven voor werkloosheidsuitkeringen in mindere mate dan de voorgaande jaren de groei van de totale uitgaven gedrukt hebben, liggen aan de basis van deze evolutie. De relatief sterke stijging van de primaire uitgaven (na correctie voor de belangrijkste eenmalige factoren) van entiteit I komt dus uitsluitend op rekening van de sociale zekerheid.

Tabel II.4

De budgettaire saldi en hun determinanten voor entiteit I

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	Niveau (in % BBP)					
Entiteit I						
Ontvangsten	42,1	42,5	42,9	42,7	42,8	42,7
(Na overdracht fiscale ontvangsten)	32,7	32,9	33,3	33,0	33,5	32,8
Primaire uitgaven	28,4	27,8	27,6	27,5	27,2	27,0
Primair saldo	4,3	5,2	5,7	5,5	6,4	5,8
Interestlasten	8,0	7,2	6,9	6,4	6,2	6,0
Vorderingensaldo	-3,6	-2,1	-1,2	-0,9	0,1	-0,2
Federale overheid						
Ontvangsten	27,6	27,9	28,3	28,0	28,5	28,3
(Na overdracht fiscale ontvangsten)	16,9	17,0	17,3	16,9	17,7	17,0
Primaire uitgaven	12,3	12,2	12,0	12,0	11,9	11,8
Primair saldo	4,6	4,8	5,3	4,9	5,8	5,2
Interestlasten	8,0	7,2	6,9	6,5	6,2	6,0
Vorderingensaldo	-3,4	-2,5	-1,6	-1,6	-0,4	-0,9
Sociale zekerheid						
Ontvangsten	18,8	18,8	18,8	18,8	18,4	19,0
(Eigen ontvangsten)	14,6	14,7	14,8	14,8	14,4	14,6
Primaire uitgaven	19,0	18,3	18,3	18,1	17,8	18,3
Primair saldo	-0,2	0,5	0,5	0,7	0,6	0,7
Interestlasten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Vorderingensaldo	-0,2	0,4	0,4	0,6	0,6	0,7
	Variatie in constante prijzen					
Entiteit I						
Ontvangsten (na transfer fiscale ontvangsten)	0,9	3,9	4,0	2,1	4,5	-1,4
Primaire uitgaven	1,8	1,0	2,2	2,8	1,7	0,3
Federale overheid						
Ontvangsten	0,8	3,7	5,1	0,4	7,8	-2,9
Primaire uitgaven	1,0	2,1	1,3	3,0	1,8	0,6
Sociale Zekerheid						
Ontvangsten	0,6	2,9	2,8	3,6	0,6	3,8
Primaire uitgaven	1,6	-0,6	2,6	2,5	1,0	3,7

Bron: INR (Overheidsrekeningen 2001), HRF: Afdeling Financieringsbehoeften

1.3. De budgettaire realisaties van entiteit II

Zoals hoger reeds gesteld presteert **entiteit II** met een vorderingenoverschot van 0,6% van het BBP, iets beter dan het in het stabiliteitsprogramma 2001-2005 opgenomen objectief (0,5%). Na de terugval in 2000 tot een evenwicht komt het vorderingensaldo hiermee weer op een met 1998 en 1999 vergelijkbaar niveau. Het grillig verloop van het vorderingensaldo valt vrij goed samen met de evolutie van de ontvangsten. In 2000 vielen de ontvangsten van entiteit II terug tot 15,8% van het BBP. In 2001 bereikten ze met 16,4% van het BBP weer het niveau van 1999. Onder impuls van de daling in reële termen van de primaire uitgaven van de lokale overheden bleef de reële groei van de primaire uitgaven van entiteit II beperkt tot 0,5%. In termen van het BBP blijven ze constant op 15,2%. Het primair saldo bereikte een niveau van 1,2% van het BBP.

In het stabiliteitsprogramma 2001-2005 was voor de **gemeenschappen en gewesten** een vorderingensaldo van 0,3% van het BBP vooropgesteld. Met het gerealiseerde vorderingenoverschot van 0,8% van het BBP wordt er dus een belangrijke bijdrage geleverd tot het halen van de doelstellingen van het stabiliteitsprogramma. De door de federale overheid door te storten personenbelasting en BTW kende in 2001 een atypische toename. Zoals eerder in haar Jaarverslag 2000 door de Afdeling aanbevolen, werd deze extra-ruimte in 2001 niet benut. Dit moest toelaten om de verwachte quasi-stabilisatie van deze ontvangsten in 2002 op te vangen. De reële groei van de primaire uitgaven (2,1%) bleef dan ook ver onder deze van de ontvangsten (6,2%).

Niettegenstaande het tekort van de **lagere overheden** gereduceerd werd van 0,3% van het BBP in 2000 tot 0,1% in 2001 was dit onvoldoende om de in het stabiliteitsprogramma gestelde doelstelling (een overschot van 0,2% van het BBP) te realiseren. De op het niveau van de eigen ontvangsten vastgestelde stijging zet zich niet door op het niveau van de totale ontvangsten. De daling van de primaire uitgaven in reële termen is kenmerkend voor de electorale cyclus waaraan de uitgaven en meer in het bijzonder de investeringsuitgaven van de lokale overheden onderhevig zijn.

Tabel II.5

De budgettaire saldi en hun determinanten voor entiteit II

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	Niveau (in % BBP)					
Entiteit II						
Ontvangsten	15,9	16,1	16,2	16,4	15,8	16,4
(Waarvan eigen ontvangsten)	5,0	5,0	5,0	5,1	4,7	4,8
Primaire uitgaven	15,2	15,2	15,1	15,4	15,2	15,2
Primair saldo	0,7	0,8	1,1	1,0	0,5	1,2
Interestlasten	0,8	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5
Vorderingensaldo	-0,1	0,1	0,5	0,5	0,0	0,6
Gemeenschappen en gewesten						
Ontvangsten	12,1	12,3	12,6	12,7	12,2	12,9
(Waarvan eigen ontvangsten)	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8
Primaire uitgaven	12,1	12,1	12,0	12,0	11,7	11,9
Primair saldo	0,0	0,2	0,6	0,6	0,5	1,0
Interestlasten	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
Vorderingensaldo	-0,4	-0,1	0,3	0,4	0,2	0,8
Lagere overheden						
Ontvangsten	6,5	6,3	6,2	6,3	6,0	6,0
(Waarvan eigen ontvangsten)	3,3	3,3	3,2	3,2	2,9	3,0
Primaire uitgaven	5,8	5,7	5,7	5,9	6,0	5,8
Primair saldo	0,7	0,6	0,5	0,4	0,0	0,2
Interestlasten	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Vorderingensaldo	0,2	0,2	0,2	0,1	-0,3	-0,1
	Variatie in constante prijzen					
Entiteit II						
Ontvangsten	2,6	4,1	3,7	4,5	-1,0	4,7
Primaire uitgaven	0,5	3,2	2,1	4,8	2,1	0,5
Gemeenschappen en gewesten						
Ontvangsten	2,3	4,9	5,2	4,2	-1,1	6,2
Primaire uitgaven	-1,0	2,9	2,0	3,7	0,1	2,1
Lagere overheden						
Ontvangsten	0,1	0,9	0,2	4,5	-1,0	0,7
Primaire uitgaven	1,1	2,3	2,1	7,1	4,7	-2,1

Bron: INR (Overheidsrekeningen 2001), HRF: Afdeling Financieringsbehoeften

1.4. De evolutie van de schuldgraad

De schuldgraad is in 2001 verder gedaald tot 107,6% van het BBP. De schuldgraad wordt dus slechts met 1,6 procentpunt gereduceerd in plaats van de 4,8 procentpunt vooropgesteld in het stabiliteitsprogramma 2001-2005. In vergelijking met de voorgaande jaren is de afbouw van de schuldgraad vertraagd. Zowel, de in vergelijking met voorgaande jaren, geringe endogene verandering als de exogene verandering hebben hier toe bijgedragen.

Tabel II.6
Determinanten van de evolutie van de schuldgraad

	<i>(in % BBP)</i>					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	Niveau					
Schuldgraad volgens het stabiliteitsprogramma 2001-2005					110,6	105,8
Gerealiseerde schuldgraad	130,1	124,7	119,3	115,0	109,3	107,6
Variatie	-3,8	-5,4	-5,4	-4,3	-5,7	-1,6
Endogene verandering	0,7	-4,2	-3,9	-4,4	-6,0	-3,9
Exogene verandering	-4,5	-1,2	-1,5	0,1	0,3	2,3
Enkele technische parameters						
Impliciete rente	6,8	6,4	6,3	6,1	6,2	6,2
Nominale BBP-groei	2,4	5,0	3,9	4,3	5,4	3,3
Nominaal differentieel	4,4	1,5	2,4	1,8	0,8	2,9
Voor stabilisatie vereist primair saldo	5,7	1,8	2,9	2,1	0,8	3,0
Gerealiseerd primair saldo	5,0	6,0	6,8	6,5	6,9	6,9

Bron: INR (Overheidsrekeningen 2001), NBB, HRF: Afdeling Financieringsbehoeften.

De beperkte daling van de impliciete rente was ruimschoots onvoldoende om de terugval in de nominale BBP-groei van 5,4% naar 3,3% op te vangen. Het differentieel tussen beide parameters nam dan ook toe van 0,8 procentpunt in 2000 tot 2,9 procentpunt in 2001. Als gevolg hiervan was er in 2001 een primair saldo van 3,0% van het BBP noodzakelijk om de schuldgraad te stabiliseren tegenover 0,8% in 2000. Het in 2001 gerealiseerde primaire overschot van 6,9% van het BBP zorgde voor een endogene vermindering van de schuldgraad met 3,9 procentpunt.

De exogene factoren geven per saldo aanleiding tot een verhoging van de schuldgraad met 2,3% BBP. Dit is voor een belangrijk deel (ongeveer 1,3 procentpunt BBP) toe te schrijven aan het opnemen van de schuld van het CBHK in de schuld volgens de Maastrichtdefinitie.

2. De aanbevelingen voor 2002 en 2003

2.1. Een aanpassing van het traject in het stabiliteitsprogramma 2002-2005

Binnen de procedures tot uitvoering van het stabiliteits- en groeipact worden de lidstaten verplicht om elk jaar een stabiliteitsprogramma in te dienen waarin de krachtlijnen van het begrotingsbeleid worden toegelicht. Het stabiliteitsprogramma 2002-2005 vormt het vierde in rij van de door de Belgische regering ingediende stabiliteitsprogramma's. Uit Tabel II.7 valt duidelijk de evolutie van de normering binnen de opeenvolgende stabiliteitsprogramma's af te lezen.

Tabel II.7

Het vorderingensaldo van de gezamenlijke overheid volgens de verschillende stabiliteitsprogramma's

(in % BBP)

Ingediend	Periode	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
December 1998	1999-2002	-1,3	-1,0	-0,7	-0,3			
December 1999	2000-2003	-1,1	-1,0	-0,5	0,0	0,2		
December 2000	2001-2005	-0,7	-0,1	(a) 0,2	0,3	0,5	0,6	0,7
November 2001	2002-2005		0,1	0,0	0,0	0,5	0,6	0,7

(a) Exclusief UMTS-ontvangst

Bron: Opeenvolgende stabiliteitsprogramma's

In het eerste stabiliteitsprogramma werd de centrale doelstelling gevormd door de stabilisatie van het primair overschot op 6% van het BBP. Vanaf het in december 1999 ingediende stabiliteitsprogramma werd de doelstelling geformuleerd in termen van het vorderingensaldo. Onder meer doordat de resultaten gunstiger waren dan de oorspronkelijke uitgangspunten werden in de opeenvolgende stabiliteitsprogramma's de normen inzake het vorderingensaldo ambitieuzer. Zo ging de regering er bij de opmaak van het stabiliteitsprogramma 2001-2005 van uit dat het evenwicht dat aanvankelijk voor 2002 was gepland reeds in 2000 op een fractie na zou worden bereikt. De objectieven werden dan ook naar boven toe aangepast. De regering stelde in dit stabiliteitsprogramma ook voor het eerst de doelstelling van een structureel overschot van 0,7% van het BBP voor 2005 voorop.

De regering had het engagement aangegaan om het in het stabiliteitsprogramma 2001-2005 opgenomen traject voor de opbouw van een vorderingenoverschot ook te volgen bij een tegenvallende economische groei, behoudens gevoelige negatieve afwijking van de trendgroei of uitzonderlijke interestontwikkelingen. De terugval van de verwachte economische groei in 2001 en 2002 met telkens 1 à 1,5 procentpunt ten opzichte van de in het stabiliteitsprogramma 2001-2005 opgenomen trendgroei werd gezien als een gevoelige negatieve afwijking van de trendgroei. Bij de opmaak van het stabiliteitsprogramma 2002-2005 werd het traject voor de opbouw van een overschot voor 2001 en 2002 aangepast. De doelstelling op middellange termijn, het bereiken van een overschot van 0,7% van het BBP in 2005, bleef gehandhaafd.

Dankzij het inbouwen van een conjunctuurbuffer was het mogelijk om in 2001 de terugval van de groei tot 2,5% op te vangen zonder dat het halen van de doelstelling in het gedrang kwam. Bij de begrotingscontrole werd nog een bijkomende rentebuffer aangelegd. Samen met de impact van de maatregelen genomen bij de extra-begrotingscontrole in juli moest dit toelaten om de terugval van de BBP-groei tot 2,0% op te vangen. Met een geraamde BBP-groei voor 2001 van 1,1% ging de regering er van uit dat een overschot van 0,2% van het BBP (exclusief UMTS-ontvangsten) niet zou worden gehaald. Daarom ging de regering bij de opmaak van het stabiliteitsprogramma 2002-2005 voor 2001 uit van een evenwicht inclusief de UMTS-ontvangsten.

Binnen het kader van een meerjarenplan 2001-2005 had de regering een reeks van maatregelen uitgewerkt gericht op de verlaging van de fiscale en parafiscale druk, de herfinanciering van de gemeenschappen en de verhoging van de uitgaven voor een aantal prioritaire beleidsdomeinen. Bij de opmaak van de begroting 2002 streefde de regering naar een evenwicht tussen enerzijds het uitvoeren van het aangekondigde beleid met zijn discretionaire impact op de begroting en anderzijds het aanhouden van een begrotingsevenwicht in een minder gunstig economisch klimaat. De doelstelling inzake vorderingensaldo werd voor 2002 dan ook teruggebracht van een overschot van 0,3% van het BBP tot een evenwicht.

Tabel II.8

Het vorderingensaldo volgens de stabiliteitsprogramma's 2001-2005/2002-2005

(in % BBP)

		2001	2002	2003	2004	2005	
BBP-groei	2001-2005	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	Gemiddelde 2,5
	2002-2005	1,1	1,3	3,0	2,5	2,4	2,1
	Vershil	-1,4	-1,2	0,5	0,0	-0,1	-0,4
							Vershil 2005-2001
Vorderingensaldo	2001-2005	0,2	0,3	0,5	0,6	0,7	0,5
	2002-2005 (a)	-0,2	0,0	0,5	0,6	0,7	0,9
	Vershil	-0,4	-0,3	0,0	0,0	0,0	
Cyclisch gecorrigeerd vorderingensaldo (b)	2001-2005	0,2	0,3	0,5	0,6	0,7	0,5
	2002-2005 (a)	-0,4	0,1	0,4	0,5	0,6	1,0
	Vershil	-0,6	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	

(a) exclusief UMTS-ontvangsten.

(b) volgens de respectieve stabiliteitsprogramma's.

Bron: Stabiliteitsprogramma's 2001-2005 en 2002-2005.

De doelstelling voor 2003, het realiseren van een vorderingenoverschot van 0,5% van het BBP, bleef gehandhaafd. Het halen van deze doelstelling werd wel afhankelijk gemaakt van het realiseren van een economische groei van 3,0%. Voor het halen van dit groeicijfer gaat de regering ervan uit dat de conjuncturomslag in de loop van 2002 plaats vindt en als gevolg van een positief overloopeffect de groeicijfers voor 2003 rond de 3% zullen uitkomen. De in het oorspronkelijk traject voorziene verbetering van het vorderingensaldo (0,2 procentpunt) wordt dus aangevuld met het effect op de overheidsfinanciën van het verschil tussen de verwachte groei van 3,0% en de veronderstelde trendgroei (2,5%). (23)

23 Bij een gevoeligheid van de overheidsfinanciën voor een verandering van de BBP-groei met 0,6, geeft een bijkomende groei van 0,5 procentpunt aanleiding tot een verbetering van het saldo met 0,3 procentpunt BBP.

Tabel II.8 illustreert dat over de periode 2001-2005 de gemiddelde reële BBP-groei van 2,5 naar 2,1% werd herzien. Het objectief inzake het vorderingenoverschot op middellange termijn bleef echter behouden. Maar in het stabiliteitsprogramma 2002-2005 werd vertrokken van een slechter resultaat in 2001. In het stabiliteitsprogramma 2002-2005 was de te realiseren verbetering van het cyclisch gecorrigeerd vorderingsaldo dan ook dubbel zo groot als in het stabiliteitsprogramma 2001-2005. Dit verschil wordt wel grotendeels weggewerkt indien men rekening houdt met het beter dan verwachte resultaat in 2001.

2.2. De verwachtingen inzake de macro-economische context

De hoger geschetste aanpassingen in het traject voor de opbouw van een overschot van 0,7% van het BBP waren gestoeld op de conjunctuurverwachtingen in het tweede semester van 2001. Zoals valt af te lezen uit Tabel II.8 is de regering uitgegaan van een BBP-groei van 1,3% voor 2002 en, rekening houdend met een sterk overloopeffect, een BBP-groei van 3,0% in 2003. Bij de begrotingscontrole begin 2002 werd de groeiraming herzien tot 0,9%; de doelstellingen voor 2002 werden niet aangepast.

De meest recente groeivoorzichten sluiten vrij goed aan bij de groeihypothese voor 2002, zoals aangepast na de begrotingscontrole 2002 en 2003 gehanteerd in het stabiliteitsprogramma 2002-2005.

Tabel II.9

De vooruitzichten van de belangrijkste officiële conjunctuurinstellingen voor 2001

	2002			2003		
	Reële BBP groei	BBP- deflator	Consumptie- prijzen	Reële BBP groei	BBP- deflator	Consumptie- prijzen
Stabiliteitsprogramma	1,3	2,3	1,3	3,0	2,1	1,8
OESO	1,1	2,4	1,8	2,7	2,5	2,0
IMF	0,9	1,0	1,1	3,2	1,1	1,3
Europese Commissie	1,1	2,1	1,7	2,8	1,9	1,7
Federaal Planbureau	1,0	2,0	1,7	3,0	2,0	1,6
Nationale Bank van België	1,0		1,7			

Na de onverwacht sterke terugval van de wereldeconomie in de tweede helft van 2001 heeft het herstel zich sneller ingezet dan aanvankelijk na de gebeurtenissen van 11 september werd gedacht. De dalende oliepijzen en het gradueel herstel van het vertrouwen luidden een herstel van de wereldhandel en de groei van de wereldeconomie in. In de VS is de heropleving van de economische activiteit reeds vanaf het laatste kwartaal van 2001 gestart. De heropleving van de economie in de eurozone zou iets later volgen.

Als kleine open economie is de Belgische economie uiterst gevoelig voor het internationaal klimaat. De groeiverwachtingen voor 2002 convergeren rond een cijfer van 1,0%. Hiermee zou de groei in 2002 op ongeveer hetzelfde niveau uitkomen van 2001. Maar achter deze jaarcijfers gaat wel een verschillend profiel schuil. De meeste conjunctuurinstellingen gaan uit van een graduele heropleving van de economische groei in de loop van 2002. In het begin van het jaar zou de groei vooral gevoed worden door de heropleving van de uitvoer en een positieve bijdrage van de voorraadvorming. Daarna zouden ook de investeringen een bijdrage leveren tot het herstel van de groei. De privé-consumptie zou mede door de minder gunstige situatie op de arbeidsmarkt zwak blijven. De inflatie, zou onder meer door de impact van de afschaffing van het kijk- en luistergeld in Vlaanderen, opnieuw onder de 2% dalen.

Met het herstel van de tewerkstelling en het volledig herstel van het vertrouwen zouden in 2003 de privé-consumptie en de investeringen de belangrijkste bronnen zijn voor een sterke economische groei. De meeste conjunctuurinstituten situeren de voor 2003 te verwachten groei in de buurt van 3,0%. Toch wordt er ook gewezen op een aantal risico's die een bedreiging kunnen vormen voor het hoger geschetste scenario. Een snellere dan verwachte stijging van de olieprijs en een mogelijke reactie op de structurele onevenwichten in de VS-economie worden hierbij aangehaald als de twee belangrijkste factoren die het ingezette herstel zouden kunnen afremmen.

2.3. De aanbevelingen voor 2002 en 2003

2.3.1. De doelstellingen voor de verschillende deelsectoren

Op basis van de overeenkomst van 15 december 2000 tussen de federale regering en de gemeenschaps- en gewestregeringen kunnen de doelstellingen voor de gezamenlijke overheid opgedeeld worden naar de verschillende deelsectoren van de overheid.

Tabel II.10
De doelstellingen voor de deelsectoren

(in % BBP)

	Realisatie 2001		Doelstelling	
	Inclusief UMTS	Exclusief UMTS	2002	2003
Entiteit I				
Primair saldo	5,8	5,6	5,1	5,3
Vorderingensaldo	-0,2	-0,4	-0,3	0,2
Entiteit II				
Primair saldo	1,2	1,2	0,9	0,8
Vorderingensaldo	0,6	0,6	0,3	0,3
Gemeenschappen en gewesten	0,8	0,8	0,1	0,1
Lokale overheden	-0,1	-0,1	0,2	0,2
Gezamenlijke overheid				
Primair saldo	6,9	6,7	6,0	6,1
Vorderingensaldo	0,4	0,3	0,0	0,5

Op het niveau van de gezamenlijke overheid werd voor 2002 uitgegaan van een evenwicht. Dit betekent dat het vorderingensaldo terugvalt van een overschot van 0,4% van het BBP in 2001 (0,3% exclusief UMTS-ontvangsten) tot een evenwicht. In de overeenkomst van 15 december 2000 hebben de gemeenschappen en gewesten zich geëngageerd tot het realiseren van een overschot van 0,1% van het BBP in ESR-termen in 2002 en 2003. De gewesten hebben er zich tevens toe verbonden om de lokale overheden maximaal aan te sporen de in het stabiliteitsprogramma 2001-2005 vooropgestelde begrotingsdoelstellingen te realiseren. In dit stabiliteitsprogramma werd voor de lokale overheden uitgegaan van een vorderingenoverschot van 0,2% voor 2002 en 2003. De voor de gemeenschappen en gewesten en lokale overheden aangehaalde doelstellingen werden ongewijzigd overgenomen in het stabiliteitsprogramma 2002-2005.

Voor entiteit I wordt voor 2002 een vorderingentekort vooropgesteld van 0,3% van het BBP. In 2003 moet dit (bij een verwachte BBP-groei van 3,0%) omgezet worden in een overschot van 0,2% van het BBP.

De engagementen van de gemeenschappen en gewesten werden nog eens bevestigd in het akkoord tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten afgesloten naar aanleiding van de begrotingscontrole 2002.

2.3.2. De uitvoering van het stabiliteitsprogramma in 2002

Zoals hoger reeds aangegeven lijken de macro-economische vooruitzichten gehanteerd bij de begrotingscontrole bevestigd te worden door meer recentere vooruitzichten. Toch blijft op alle overheidsniveaus een intensieve opvolging van de uitvoering van de begroting 2002 aangewezen, om indien noodzakelijk de begrotingsuitvoering nog bij te sturen.

Het naar aanleiding van de begrotingscontrole 2002 gesloten akkoord vormt hiertoe een goed uitgangspunt. Hierin gaan de gemeenschappen, gewesten en de federale overheid het engagement aan om elk voor zich een sluitende monitoring van de uitgaven op punt te stellen. In het kader van de monitoring van de uitgaven zal maandelijks een overleg plaatsvinden tussen de betrokken overheden.

Binnen de federale overheid werd om de evolutie van de primaire uitgaven te bewaken bij de begrotingscontrole het "ankerprincipe" geïntroduceerd. Dit houdt in dat in afwachting van een evaluatie van de budgettaire situatie in september, de gecumuleerde benuttingsgraad van de ordonnanceringskredieten niet hoger mag liggen dan in het vorige jaar. Naast een permanente bewaking van de primaire uitgaven blijft het de vraag of de fiscale ontvangsten in de tweede jaarhelft voldoende zullen aansluiten bij de verwachte heropleving van de economische activiteit.

Naast de resultaten van de federale overheid, moet voor entiteit I ook rekening gehouden worden met de sociale zekerheid. Zoals de vorige jaren zal het resultaat van deze sector in niet onbelangrijke mate afhankelijk zijn van de mate waarin de uitgaven voor gezondheidszorgen binnen de vooropgezette doelstelling blijven.

Rekening houdend met de middelenevolutie in 2001 heeft de Afdeling in haar advies van juli 2000 aanbevolen om de doelstellingen voor de gemeenschappen en gewesten aan te passen. De gemeenschappen en gewesten hebben deze verhoogde doelstelling (0,3% van het BBP) onderschreven in de overeenkomst van 15 december 2000. De uiteindelijke realisaties, waren zoals hoger reeds aangegeven, merkkelijk beter. De gemeenschappen en gewesten hebben in 2001 een vorderingenoverschot gerealiseerd van 0,8% van het BBP. De uitzonderlijke stijging van de middelen (onder impuls van de door de federale overheid overgedragen personenbelasting en de BTW) werd niet volledig aangewend. Na een stijging met 9,3% in 2001 zouden de totale door de federale overheid aan de gemeenschappen en gewesten over te maken fiscale ontvangsten in 2002 dalen met 0,6%. In de mate dat de deelentiteiten in 2001 het vooropgestelde objectief gehaald hebben of beter gepresteerd, laat het interen op het in 2001 gerealiseerde saldo toe om voor een deel de daling van de middelen op te vangen. Een herhaling van de situatie in 2001 waar het hoger dan voorziene overschot van de gemeenschappen en gewesten een belangrijke bijdrage levert tot het halen van de doelstellingen lijkt bijgevolg voor 2002 onwaarschijnlijk.

De daling van de belangrijkste middelenbron van de gemeenschappen en gewesten in 2002 noopt hen tot een strenge bewaking van de uitgavenevolutive, temeer daar op basis van de begrotingsramingen de doelstelling wordt overschreden. De hoger aangehaalde monitoring bouwt een bijkomende garantie in voor het halen van de vooropgestelde doelstelling.

De wijze waarop elk van de gemeenschappen en gewesten zich in de globale doelstelling van een vorderingensurplus van 0,1% van het BBP dient in te schrijven is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel II.11
Doelstellingen voor de gemeenschappen en gewesten voor 2002

(in miljoenen euro, tenzij anders vermeld)

	Vlaamse Gemeenschap	Franse Gemeenschap	Duitstalige Gemeenschap	Waalse Gewest	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest	Franse Gemeenschapscommissie	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	Totaal gemeenschappen en gewesten		
									verrichtingen code 8 in ESR 95	in % BBP
2002 (a)	337,1	-99,2	0,0	-138,8	-54,5	0,0	0,0	44,6	275,2	0,1%

(a) Doelstellingen vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000, aangevuld met het Akkoord van 21 maart 2002.

In het ESR 95 is de correctie van de HRF-norm voor doorstorting van nieuwe gewestelijke belastingen à 11/12 overbodig.

Bij de begrotingscontrole werd er tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten ook afgesproken om de evaluatie van de begrotingsverrichtingen in toenemende mate te laten aansluiten bij de ESR-methodologie. Voor de begrotingsnormering zullen voortaan de overheidsrekeningen volgens het ESR95 als referentie gehanteerd worden. Het jaar 2002 vormt in de omschakeling naar ESR een overgangsjaar. In dit verband acht de Afdeling het aangewezen dat er concrete afspraken worden gemaakt over de verdeling tussen gemeenschappen en gewesten van het globaal bedrag aan netto kredietverleningen en deelnemingen dat integraal deel uitmaakt van de begrotingsdoelstelling van deze deelsector.

De Afdeling ziet in het voor de lokale overheden vooropgestelde overschot van 0,2% van het BBP een belangrijke risicofactor voor het halen van de doelstellingen van het stabiliteitsprogramma. Zoals verder in deel III wordt aangegeven zijn er een aantal elementen die in 2002 zullen bijdragen tot een sterkere ontvangstenontwikkeling. Het is echter zeer de vraag of dit voldoende zal zijn om het in 2001 gerealiseerde tekort van 0,1% van het BBP om te zetten in een overschot van 0,2% van het BBP.

Op voorwaarde dat de in het eerste kwartaal ingezette groeiherneeming zich in de loop van 2002 verder doorzet en de verschillende overheden nauwlettend waken over de uitvoering van hun respectieve begrotingen, acht de Afdeling de doelstelling voor 2002 (een evenwicht) haalbaar. Dit vormt trouwens een eerste voorwaarde voor het realiseren van de ambitieuze doelstelling in 2003. Het realiseren voor het derde jaar op rij van een evenwicht of een beperkt overschot, in een voor wat 2001 en 2002 betreft ongunstige conjuncturele omgeving, zou de structurele gezondmaking van de Belgische openbare financiën beklemtonen.

2.3.3. 2003 een cruciaal jaar in het traject van het stabiliteitsprogramma

In het herziene traject van het stabiliteitsprogramma 2002-2005 vormt 2003 een cruciaal jaar. De regering heeft immers vooropgezet om met een overschot van 0,5% van het BBP opnieuw aan te sluiten bij het oorspronkelijk traject. Deze doelstelling werd afhankelijk gemaakt van de realisatie van een economische groei van 3%. Dit geeft de doelstelling op het niveau van de gezamenlijke overheid een voorwaardelijk karakter. De Afdeling is van oordeel dat 2003 een belangrijk scharnierpunt vormt voor het halen van de doelstelling op middellange termijn; nl. de opbouw van een structureel overschot van ongeveer 0,7% van het BBP in 2005.

Op grond van de recente conjunctuurvooruitzichten zou de gecumuleerde groei over de jaren 2002-2003 nagenoeg 4% bedragen, hetzij 0,3 procentpunt lager dan de gecumuleerde groei van 4,3% die in het lopende stabiliteitsprogramma werd voorzien. De Afdeling is bijgevolg van oordeel dat de maximale negatieve afwijking t.o.v. het objectief voor 2003 op basis van het groeiverschil 0,2% van het BBP mag bedragen. Dit brengt de minimale doelstelling voor 2003 voor de gezamenlijke overheid op 0,3% van het BBP. De Afdeling wil echter beklemtonen dat, ondanks deze om conjuncturele redenen beperkte afwijking van de doelstelling in 2003, de objectieven voor 2004 en 2005 uit het lopende stabiliteitsprogramma onverminderd moeten aangehouden worden.

Zoals valt af te lezen uit Tabel II.10 blijven de doelstellingen voor de deelsectoren van entiteit II ongewijzigd ten opzichte van 2002. Voor de lokale overheden wordt een vorderingensaldo van 0,2% van het BBP vooropgesteld. De lokale overheden zullen het hoofd moeten bieden aan belangrijke financiële uitdagingen die enerzijds hun ontvangsten negatief en hun uitgaven opwaarts zullen beïnvloeden. Dit legt bij ongewijzigd beleid een hypotheek op het halen van de vooropgezette doelstelling. De Afdeling wil hier wijzen op het engagement dat de gewesten hebben aangegaan om de lokale overheden maximaal aan te sporen de vooropgezette begrotingsdoelstelling te realiseren.

Ook voor de gemeenschappen en gewesten als geheel blijft de doelstelling (een vorderingensaldo van 0,1% van het BBP) identiek aan deze van 2002. Behoudens onvoorziene ontwikkelingen in 2002 zal de evolutie van de door de federale overheid aan de gemeenschappen en gewesten over te dragen fiscale ontvangsten in 2003 vrij goed aansluiten bij de economische groei. De ontvangstenontwikkeling zal dus gunstiger zijn dan in 2002 en niet op dezelfde manier als in 2002 wegen op het halen van de vooropgezette doelstelling.

Tabel II.12

Doelstellingen voor de gemeenschappen en gewesten voor 2003

(miljoenen euro, tenzij anders vermeld)

	Vlaamse Gemeenschap	Franse Gemeenschap	Duitstalige Gemeenschap	Waalse Gewest	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest	Franse Gemeenschapscommissie	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	Totaal gemeenschappen en gewesten		
								verrichtingen code 8 in ESR 95 in % BBP		
2003 (a)	324,7	-47,1	0,0	-128,9	-49,6	0,0	0,0	99,2	275,2	0,1%

(a) Doelstellingen vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2002, aangevuld met het Akkoord van 21 maart 2002.

De omschakeling naar het ESR 95 in de begrotingsnormering van gemeenschappen en gewesten vergt een verdeling van het globaal bedrag van de netto kredietverleningen en deelnemingen dat in bovenstaande tabel is opgenomen als onderdeel van de globale doelstelling. Het verdient aanbeveling hierover concrete afspraken te maken.

De inspanning om na een evenwicht in 2002 een overschot van 0,5% of omwille van conjuncturele redenen van 0,3% van het BBP in 2003 te realiseren, moet vooral door entiteit I geleverd worden. Dit betekent dat het voor 2002 voor deze entiteit voorziene tekort van 0,3% van het BBP moet omgezet worden in minimaal een evenwicht. De opmaak van de begroting 2003 wordt dan ook cruciaal voor de uitvoering van het stabiliteitsprogramma 2002-2005. De aanzienlijke verbetering van het saldo moet gerealiseerd worden ondanks de toenemende impact van eerder besliste beleidsimpulsen en het wegvallen van een aantal eenmalige factoren die de begroting 2002 gunstig beïnvloedden (bvb. geplande verkoop overheidsgebouwen, relatief lage afdrachten aan de EU,...).

***DEEL III : DE EVALUATIE VAN DE
BEGROTINGSEVOLUTIES***

HOOFDSTUK I

De begrotingsevoluties op het niveau van entiteit I (24)

1. Begrotingsontwikkelingen m.b.t. de federale overheid in 2001 en 2002

1.1. De uitvoering van de begroting 2001

1.1.1. De ontvangsten in 2001

Gezien de belangrijke toewijzing van ontvangsten (25) aan verschillende deelsectoren van de overheid, gebeurt de analyse van de ontvangsten van de federale overheid het best op het niveau van de “totale” ontvangsten (26). De evolutie van de rijksmiddelen, dit zijn de ontvangsten die de federale overheid kan aanwenden voor de financiering van haar uitgaven, wordt immers in sterke mate beïnvloed door vermelde transfers en is dus een minder geschikte maatstaf voor de analyse van de fundamentele tendensen van de ontvangsten.

In Tabel III.1 worden naast de initiële begrotingsramingen voor 2001 ook de ramingen van de begrotingscontrole, de vermoedelijke en de werkelijk gerealiseerde “totale” ontvangsten weergegeven. Het detail van deze cijfers is in bijlage III.1 opgenomen.

-
- 24 De cijfergegevens in dit hoofdstuk worden geput uit de begrotingsdocumenten van de verschillende subentiteiten. Gezien de verschillen in methodologie en afbakening van de sectoren zijn deze gegevens niet volledig vergelijkbaar met die uit de Nationale Rekeningen die in Deel II.1 werden besproken.
- 25 Dit zijn de op de “totale” ontvangsten voorafgenomen middelen t.b.v. de gemeenschappen en gewesten, de sociale zekerheid en de Europese Unie. De totale begrotingsinspanning t.o.v. die overheden is nog ruimer aangezien de uitgavenbegroting ook dotaties ten gunste van die overheden bevat.
- 26 De “totale” ontvangsten omvatten, naast de rijksmiddelen, ook de middelen die door de federale overheid voor rekening van de gemeenschappen en gewesten, de sociale zekerheid en de Europese Unie geïnd worden. Ze houden geen rekening met de opcentiemen en andere ontvangsten die voor rekening van de lokale overheden geïnd worden en via de schatkist transiteren als “derdengelden”.

Tabel III.1
De "totale" ontvangsten geïnd door de federale overheid
Evolutie 2000-2001

(in miljoenen euro)

	2000	2001			% variatie '01 rea. / '00 rea.	
	Realisaties	Initieel	Begrotings- controle	Vermoedelijke ontvangsten		Realisaties
<i>LOPENDE ONTVANGSTEN</i>	72.293,8	75.233,0	76.114,6	75.438,9	74.139,8	2,6%
Fiscale ontvangsten	69.581,7	72.191,1	72.741,9	72.000,2	71.045,5	2,1%
- Directe Belastingen	40.497,6	42.855,3	43.076,5	42.585,1	42.075,1	3,9%
- Douane	1.295,4	1.239,5	1.239,5	1.326,2	1.340,5	3,5%
- Accijnzen	5.806,0	5.929,6	5.872,6	5.825,5	5.842,6	0,6%
- BTW	19.477,6	20.059,5	20.188,4	19.596,0	19.176,7	-1,5%
- Registratie	2.505,0	2.657,4	2.612,8	2.667,3	2.610,6	4,2%
- Conjunctuurbuffer	0,0	-550,3	-247,9	0,0	0,0	
Niet-fiscale ontvangsten	2.712,1	3.041,9	3.372,7	3.438,7	3.094,3	14,1%
<i>KAPITAALONTVANGSTEN</i>	1.084,1	1.380,9	1.573,7	2.610,5	1.941,8	79,1%
Fiscale	1.012,8	1.033,7	1.069,2	1.069,2	1.072,2	5,9%
Niet-fiscale	71,3	347,1	504,6	1.541,3	869,6	1119,7%
TOTAAL	73.377,8	76.613,8	77.688,3	78.049,4	76.081,6	3,7%
Waarvan						
- Fiscale ontvangsten	70.594,4	73.224,8	73.811,0	73.069,3	72.117,7	2,2%
- Niet-fiscale ontvangsten	2.783,4	3.389,1	3.877,3	4.980,0	3.963,9	42,4%
Over te dragen	31.064,4	32.663,4	33.159,5	33.238,4	33.223,8	7,0%
Aan Gemeenschappen en Gewesten	24.905,7	26.862,6	27.280,0	27.263,5	27.234,3	9,3%
Aan Sociale Zekerheid	3.851,7	3.507,3	3.550,7	3.559,3	3.559,7	-7,6%
Aan Europese Unie	2.306,9	2.293,6	2.328,8	2.415,6	2.429,8	5,3%
<i>Rijksmiddelen</i>	42.313,4	43.950,4	44.528,9	44.811,0	42.857,8	1,3%

Bron : Algemene Toelichting

De tegenvallende conjunctuur heeft de ontvangstenevolutie in 2001 getekend. Dit komt niet zozeer tot uiting op het niveau van de **totale ontvangsten**, die nog een stijging kenden met 3,7%, wat meer is dan de nominale BBP-groei (3,3%), maar wel op het niveau van de fiscale ontvangsten, die met 2,2% toenemen. De sterke groei van de niet-fiscale ontvangsten (42,4%) compenseerde gedeeltelijk het resultaat van de fiscale ontvangsten.

De opeenvolgende ramingen van de **fiscale ontvangsten** kenden een opvallend verloop. Bij de opmaak van de initiële begroting werd de reële BBP-groei nog op 3,1% geraamd. Door het aanleggen van een conjunctuurbuffer werd bij de raming van de fiscale ontvangsten slechts rekening gehouden met een BBP-groei van 2,5%. Bij de begrotingscontrole werden de groeiverwachtingen herleid tot 2,8% en werd bijgevolg de conjunctuurbuffer aangepast. Op basis van de veel beter dan verwachte realisaties 2000 werd de raming van de initiële begroting opgetrokken met 586,2 miljoen euro. Deze raming werd echter grondig aangepast bij de raming van de vermoedelijke ontvangsten 2001. Rekening houdend met het verslechterd economisch klimaat en de tegenvallende ontvangstenevolutie, werd de raming van de begrotingscontrole met 741,7 miljoen euro gereduceerd.

Uiteindelijk realiseerden de fiscale ontvangsten een toename met 2,2%; ze blijven beduidend onder het niveau van de vermoedelijke ontvangsten (951,6 miljoen euro). Het verschil met de ramingen bij de initiële begroting en de begrotingscontrole is nog groter. Voor zowat alle belangrijke belastingsoorten werden aanzienlijke minderontvangsten opgetekend. De in de initiële begroting en bij de begrotingscontrole ingeschreven conjunctuurbuffer (respectievelijk 550,3 en 247,9 miljoen euro) kon de terugval van de reële BBP-groei slechts tot 2,5% opvangen.

De cijfers over de gerealiseerde fiscale ontvangsten werden ook beïnvloed door het opschorten van de boekhoudoperaties, gedurende twee dagen, eind 2001 om de overgang op de euro te vergemakkelijken. Hierdoor werden voor ongeveer 325,0 miljoen euro fiscale ontvangsten niet als dusdanig geboekt (27), vooral de evolutie van de ontvangsten uit de bedrijfsvoorheffing werd hierdoor vertekend.

De meest opvallende beweging in de fiscale ontvangsten is deze van **de BTW-ontvangsten en de opbrengsten van de met het zegel gelijkgestelde taksen**. Deze daalden met 1,5% in 2001. Voor de BTW-ontvangsten ging een relatief geringe stijging van de bruto-ontvangsten (2,9%) gepaard met een sterke toename van de terugbetalingen (10,4%). De hoge uitvoer en investeringen in 2000 lagen aan de basis van de belangrijke terugbetalingen in het eerste semester van 2001. De evolutie van de met het zegel gelijkgestelde taksen werd vooral gekleurd door de tegenvallende resultaten inzake de taks op de beursverrichtingen (-36%), die vooral de sterke terugval van de activiteit op de beursmarkten weerspiegelt na het topjaar 2000.

De niet-fiscale ontvangsten kenden een toename met 42,4%. De lopende ontvangsten stegen met 14,1%, onder meer onder impuls van belangrijke stortingen door de Nationale Bank van België. De toename was nog meer uitgesproken bij de kapitaalontvangsten. Onder de belangrijkste factoren die bijdroegen tot deze stijging kunnen onder meer de opbrengst van de UMTS-licenties en de verkoop van overheidsgebouwen aangehaald worden. (28)

27 Deze fiscale ontvangsten werden wel opgenomen in de schatkestverrichtingen. Het feit dat ze al dan niet als finale ontvangst werden geboekt, heeft bijgevolg geen invloed op het netto te financieren saldo.

28 De doorstorting van de voor het Zilverfonds bestemde meerwaarde gerealiseerd door de Nationale Bank van België bij de inbreng van een gedeelte van de goudvoorraad in de Europese Centrale Bank ten belope van 177,1 miljoen euro werd pas in 2002 uitgevoerd.

Uit Tabel III.1 kan afgeleid worden dat een belangrijk deel (goed 43%) van de totale ontvangsten van de federale overheid doorgestort wordt aan de andere overheidsgeledingen. In vergelijking met 2000 zijn deze overdrachten met 7,0% toegenomen. De doorstortingen aan de gemeenschappen en gewesten namen in 2001 toe met 9,3%. De doorstortingen van personenbelasting en BTW werden immers conform de BFW (vóór wijziging) onder meer berekend op basis van de in 2000 opgetekende inflatie en BNI-groei. De federale overheid heeft in 2001 de schuld van de twee belangrijkste socialezekerheidsstelsels overgenomen. Ter compensatie voor de overgenomen schuld werd het bedrag van de alternatieve financiering verminderd. (29) Dit verklaart de terugloop van deze post in 2001 met 7,6%. Door de sterke stijging van de over te dragen BTW-ontvangsten zijn de aan de Europese Unie over te dragen middelen met 5,3% toegenomen.

De sterke stijging van de aan andere overheden over te dragen ontvangsten heeft de groei van de totale ontvangsten (3,7%) herleid tot 1,3% op het niveau van **de rijksmiddelen** (bijlage III.2). Dit zijn de middelen die overblijven nadat op de totale ontvangsten de overgedragen middelen in mindering zijn gebracht. Het zijn deze ontvangsten die de federale overheid aanwendt voor de financiering van de uitgaven die ingeschreven staan op haar begroting. De opgetekende stijging komt uitsluitend op rekening van de niet-fiscale ontvangsten; de fiscale rijksmiddelen vertonen immers een daling met 1,4%.

1.1.2. De op de begroting 2001 aangerekende uitgaven

In Tabel III.2 wordt een overzicht gegeven van de evolutie van de tijdens het afgesloten begrotingsjaar beschikbare uitgavenkredieten en de aanrekeningen erop. In bijlage III.3 worden deze cijfers per departement weergegeven.

Tabel III.2
De uitgavenkredieten en de aanrekeningen 2000-2001

(in miljoenen euro)

	2000			2001			% variatie '01/'00	
	Aangepaste kredieten (1)	Aanrekeningen (a) (2)	Realisatiegraad (3)=(2/1)	Aangepaste kredieten (4)	Aanrekeningen (a) (5)	Realisatiegraad (6)=(5/4)	Kredieten (7)=(4)/(1)	Aanrekeningen (8)=(5)/(2)
1. Dotaties	343,1	343,0	100,0%	362,0	361,7	99,9%	5,5%	5,4%
2. Gezagsdepartementen	8.691,8	8.429,9	97,0%	8.784,1	8.373,6	95,3%	1,1%	-0,7%
3. Sociale cel	14.929,6	14.802,4	99,1%	15.625,2	15.238,5	97,5%	4,7%	2,9%
4. Economische cel	4.502,8	4.608,8	102,4%	4.249,9	4.001,6	94,2%	-5,6%	-13,2%
5. Provisies	24,8	0,0	0,0%	40,3	0,0	0,0%		
6. Primaire uitgaven	28.492,0	28.184,1	98,9%	29.061,5	27.975,4	96,3%	2,0%	-0,7%
7. Europese Unie	1.236,0	1.121,1	90,7%	1.164,8	1.146,3	98,4%	-5,8%	2,2%
8. Primaire Uitgaven (inclusief Europese Unie)	29.728,0	29.305,2	98,6%	30.226,3	29.121,7	96,3%	1,7%	-0,6%
9. Rijksschuld	15.258,6	15.258,6	100,0%	15.321,5	15.509,2	101,2%	0,4%	1,6%
Algemeen totaal	44.986,7	44.563,8	99,1%	45.547,7	44.631,0	98,0%	1,2%	0,2%

(a) Inclusief ordonnancements op gewone transporten.

Bron: Administratie van de Begroting en de Controle op de Uitgaven.

29 Voor het stelsel van de werknemers werd het volledig bedrag van de schuldovername in 2001 gecompenseerd op de alternatieve financiering (844,0 miljoen euro). Voor het stelsel van de zelfstandigen wordt de compensatie gespreid over de periode 2001-2008. Van het totaal bedrag aan overgenomen schuld (582,5 miljoen euro) werd in 2001 66,9 miljoen euro verhaald op de alternatieve financiering.

De **aangepaste kredieten voor de primaire uitgaven** kenden tussen 2000 en 2001 een toename met 2,0%. Rekening houdend met een inflatie van 2,5% staat dit voor een reële daling van 0,5%. Het al dan niet opnemen van de kredieten voor de BNP-bijdrage aan de EU verandert weinig aan dit beeld. De aandacht moet gevestigd worden op een aantal elementen die het kredietniveau in 2000 en 2001 beïnvloed hebben. De tweede aanpassing van de Algemene Uitgavenbegroting 2000 voorzag in een totaal van 617,3 miljoen euro bijkredieten (nl. 810,6 miljoen bijkredieten voor primaire uitgaven en 193,3 miljoen euro kredietreducties op de rijksschuldbegroting) in hoofdzaak bestemd voor de delging van latente schulden. (30) Samen met de aanpassing bij de begrotingscontrole 2000 werden de kredieten voor de primaire uitgaven met 1.036,5 miljoen euro verhoogd ten opzichte van de initiële begroting. De kredieten voor 2001 werden dan weer beïnvloed door de kostprijs van de politiehervorming (ongeveer 170 miljoen euro). Een tweede aanpassingsblad bij de uitgavenbegroting 2001 voorzag voor 145,9 miljoen euro bijkredieten. In een extra-begrotingscontrole in juli werden een aantal extra-besparingen op de primaire uitgaven beslist om een aantal meeruitgaven te compenseren. Die volstonden niet om de meeruitgaven inzake de vroeger dan voorziene indexering van bepaalde uitgaven en de impact van een wijziging in de kalender voor de doorstorting van de investeringstoelage aan de NMBS te compenseren.

De aangepaste kredieten voor de **rijksschuldbegroting** zijn tussen 2000 en 2001 nauwelijks gewijzigd. Bij de begrotingscontrole 2001 werden de kredieten voor de interestlasten niet aangepast aan de meer gunstige rentehypothesen. De federale regering verkoos het aanleggen van een rentebuffer van 170 miljoen euro.

De benuttigingsgraad van **de primaire uitgaven** (exclusief de BNP-bijdrage aan de Europese Unie) ligt in 2001 met 96,3% lager dan in 2000 (98,9%). De primaire uitgaven kennen op ordonnanceringsbasis een nominale daling (0,7%); in reële termen loopt deze op tot 3,2%. Indien men abstractie maakt van de deelname in de kapitaalverhoging van het IMF, die de uitgaven in 2000 eenmalig met 228,0 miljoen euro beïnvloed heeft, blijven de uitgaven nagenoeg gestabiliseerd in nominale termen. Niettegenstaande tal van verschuivingen tussen de opeenvolgende jaren de evolutie van de ordonnanceringen beïnvloed hebben, wijst dit resultaat op een beheersing van de primaire uitgaven in de loop van 2001.

De benutting van de kredieten op de **rijksschuldbegroting** (101,2%) lag hoger dan in 2000 (100,0%).

1.1.3. Het netto te financieren saldo in 2001

Tabel III.3 geeft een overzicht van het netto te financieren saldo. De cijfers steunen op kasverrichtingen en wijken bijgevolg af van de hiervoor besproken cijfers, die steunen op de aanrekeningen.

30 Naast de inschrijving van een krediet voor het Belgisch aandeel in een kapitaalverhoging van het IMF, concretiseerde deze aanpassing de door de Regering bij de opmaak van de begroting 2001 aangekondigde vervroegde delging van latente schulden en een aantal andere eenmalige operaties.

Tabel III.3

Het netto te financieren saldo van de federale overheid 1997-2001

(in miljoenen euro)

	1997	1998	1999	2000	2001
I. Ontvangsten	35.811,0	38.254,3	39.403,7	42.242,1	42.857,7
- fiscale	33.056,0	35.520,2	36.742,0	39.547,5	38.912,5
- niet-fiscale	2.755,0	2.734,1	2.661,7	2.694,6	3.945,2
II. Uitgaven	40.154,1	41.285,8	40.949,7	42.330,0	44.124,6
III. Saldo van de begrotingsverrichtingen	-4.343,1	-3.031,5	-1.546,0	-87,9	-1.266,9
IV. Schatkistverrichtingen	-750,2	210,6	-2.100,7	-406,7	-92,2
V. Netto te financieren saldo	-5.093,3	-2.820,9	-3.646,7	-494,6	-1.359,1
<i>Netto te financieren saldo in % van het BBP</i>	<i>-2,3%</i>	<i>-1,2%</i>	<i>-1,5%</i>	<i>-0,2%</i>	<i>-0,5%</i>

Bron : Algemene Toelichting

Het saldo van de begrotingsverrichtingen van de federale overheid liep in 2001 sterk terug (met 1.179 miljoen euro). De fiscale rijksmiddelenontvangsten daalden met 635 miljoen euro. Dit weerspiegelt niet enkel het eerder aangehaalde onevenwicht tussen de groei van de totale fiscale ontvangsten en de aan andere overheden door te storten ontvangsten, maar ook de eind 2001 opgelopen boekingsvertraging die het gevolg was van de overschakeling op de euro. De toename van de niet-fiscale ontvangsten kon deze evolutie maar voor een deel compenseren. De totale begrotingsuitgaven stegen met 4,2%. Dit staat in contrast met de hoger opgetekende evolutie op ordonnanceringsbasis. Een belangrijk deel van de in het tweede aanpassingsblad bij de begroting 2000 voorziene meeruitgaven werd wel degelijk in 2000 geordonneerd maar pas in 2001 effectief betaald. (31) Ook de storting van de UMTS-ontvangsten aan het Zilverfonds hebben de uitgaven (op de rijks-schuldbegroting) opgedreven. Het begrotingssaldo verslechterde met ongeveer 1.180 miljoen euro. Door het beperkt negatief saldo van de schatkistverrichtingen loopt het netto te financieren saldo verder op tot 1.359,1 miljoen euro, of een tekort van 0,5% van het BBP.

31 Het tweede aanpassingsblad van de Algemene Uitgavenbegroting 2000 voorzag in 810,6 miljoen euro aan bijkredieten. Hiervan werd goed 80% effectief op 2001 betaald.

1.2. De evolutie van de ontvangsten en de uitgaven in 2002

1.2.1. De evolutie van de ontvangsten in 2002

Tabel III.4 geeft een overzicht van zowel de totale ontvangsten als de rijksmiddelenontvangsten na begrotingscontrole. In bijlagen III.4 en III.5 wordt een meer gedetailleerd beeld van de ontwikkeling van deze ontvangsten gegeven.

Tabel III.4
Raming van de totale ontvangsten van de federale overheid
Begrotingscontrole - 2002

(in miljoenen euro)

	2001 Realisaties	2002		% variatie '02 bc / '01 rea.
		Initieel	Begrotings- controle	
LOPENDE ONTVANGSTEN	74.139,8	76.623,6	76.551,5	3,3%
Fiscale ontvangsten	71.045,5	73.366,3	72.840,1	2,5%
- Directe Belastingen	42.075,1	43.274,1	43.164,5	2,6%
- Douane	1.340,5	1437,8	1437,8	7,3%
- Accijnzen	5.842,6	5825,5	5.931,1	1,5%
- BTW	19.176,7	20.181,0	19.636,4	2,4%
- Registratie	2.610,6	2.778,9	2.670,2	2,3%
- Conjunctuurbuffer		-130,9	0,0	
Niet-fiscale ontvangsten	3.094,3	3.257,2	3.711,4	19,9%
KAPITAALONTVANGSTEN	1.941,8	1.968,6	2.601,8	34,0%
Fiscale	1.072,2	1.132,9	1.087,5	1,4%
Niet-fiscale	869,6	835,7	1.514,3	74,1%
TOTAAL	76.081,6	78.592,1	79.153,3	4,0%
Waarvan				
- Fiscale ontvangsten	72.117,7	74.499,2	73.927,6	2,5%
- Niet-fiscale ontvangsten	3.963,9	4.092,9	5.225,7	31,8%
Over te dragen	33.223,8	34.642,6	33.843,5	1,9%
Aan Gemeenschappen en Gewesten	27.234,3	27.861,4	27.075,6	-0,6%
Aan Sociale Zekerheid	3.559,7	4.478,6	4.503,8	26,5%
Aan Europese Unie	2.429,8	2.302,6	2.264,1	-6,8%
Rijksmiddelen	42.857,8	43.949,5	45.309,8	5,7%

Bron : Algemene Toelichting

In vergelijking met de realisaties 2001 stijgen de **totale ontvangsten** 2002 na begrotingscontrole met 4,0%.

Ten opzichte van de initiële begroting werden de **fiscale ontvangsten** bij de begrotingscontrole met 571,6 miljoen euro naar beneden toe herzien. Zoals reeds viel af te lezen uit Tabel III.1, waren in 2001 de gerealiseerde fiscale ontvangsten gevoelig lager (951,6 miljoen euro) dan de vermoedelijke ontvangsten (die gehanteerd werden bij de raming van de initiële begroting). Deze minderontvangst werd voor een niet onbelangrijk deel (418,3 miljoen euro) gecompenseerd door de belangrijke aanpassing van de bij de raming van de fiscale ontvangsten toe te passen correcties voor technische factoren. Deze zijn vooral te herleiden tot de hoger aangehaalde verschuiving van ontvangsten van 2001 naar 2002 ingevolge de overgang op de euro. De bij de initiële begroting aangelegde conjunctuurbuffer (130,9 miljoen euro) werd geschrapt. Niettegenstaande de reële BBP-groei herzien werd van 1,3% naar 0,9%, bleef de impact van de herziening van de macro-economische omgeving beperkt. De meeste macro-economische aggregaten die bepalend zijn voor de evolutie van de fiscale ontvangsten (loonmassa, privé-consumptie), werden maar lichtjes naar beneden toe herzien.

De stijging van de fiscale ontvangsten (2,2%) ligt lager dan de in de economische begroting van februari 2002 geraamde nominale BBP-groei 3,2%. De dalende belastingdruk wordt verklaard door de impact van een reeks maatregelen, waaronder: de verrekening van de stapsgewijze afschaffing van de aanvullende crisisbijdrage in de bedrijfsvoorheffing, de weerslag van de hervorming van de personenbelasting (247,9 miljoen euro) en een reeks maatregelen met een beperktere budgettaire impact.

Ondanks het vrij hoge niveau van de realisaties in 2001 wordt voor de **niet-fiscale ontvangsten** uitgegaan van een stijging met 31,8%. Belangrijke factoren die bijdragen aan deze evolutie zijn, onder meer:

- de hogere vergoeding door de EU voor de inning van de invoerrechten;
- hogere stortingen door de Nationale Bank van België (inclusief de voor het Zilverfonds bestemde meerwaarde);
- de verkoop van de overheidsparticipatie in Shangai-Bell;
- een hoger bedrag voor de verkoop van overheidspatrimonium (471,0 miljoen euro in plaats van 223,1 miljoen);
- de voorziene storting van de Federale Participatiemaatschappij voor de oprichting van een Gewestelijk Express Net (bij de begrotingscontrole opgetrokken van 210,7 tot 632,1 miljoen euro).

De totale ontvangsten worden verminderd met de **ontvangsten tot financiering van de andere overheden**. Na een opvallend sterke stijging te hebben gekend in 2001 blijft deze in 2002 beperkt tot 1,9%. De aan de gemeenschappen en gewesten over te dragen middelen kennen zelfs een lichte daling (0,6%) ten opzichte van 2001. Net als bij de initiële begroting 2002 werd er bij de berekening van de aan de gemeenschappen en gewesten over te dragen ontvangsten rekening gehouden met de wijzigingen die zijn aangebracht aan de Bijzondere Financieringswet door de bijzondere wet van 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten. De bij de begrotingscontrole doorgevoerde aanpassing van de aan de gemeenschappen en gewesten over te dragen middelen vloeit onder meer voort uit de herziening van de BNI-groei en inflatieramingen voor 2002. De aan de sociale zekerheid door te storten BTW-ontvangsten stijgen in vergelijking met de realisaties 2001 met 26,5%. In 2001 was het bedrag van de alternatieve financiering immers verminderd als tegenpool voor de overname van de schuld van de socialezekerheidsstelsels door de federale overheid; wat het stelsel van de werknemers betreft, valt in 2002 deze compensatie weg. (32)

Door de beperkte stijging van de aan andere overheden over te dragen middelen wordt de toename van de totale ontvangsten (4,0%) vertaald in een sterkere stijging van de **rijksmiddelenontvangsten** (5,7%).

1.2.2. De evolutie van de uitgavenkredieten in 2002

Tabel III.5 geeft de evolutie van de uitgavenkredieten tussen 2001 en 2002 weer.

Tabel III.5
De uitgavenkredieten van de federale overheid
begrotingscontrole – 2002

(in miljoenen euro)

	2001 Aangepaste begroting (1)	Initiële begroting (2)	2002 Aanpassing (3)	2002 Aangepaste begroting (4)	% variatie 2002/2001 (5) = (4)/(1)
1. Dotaties	361,7	365,8	-1,8	364,0	0,6%
2. Autoriteitsdepartementen	8.847,8	9.148,9	-235,9	8.913,0	0,7%
3. Sociale Cel	15.365,4	15.801,4	89,5	15.890,9	3,4%
4. Economische Cel	4.123,4	4.111,3	-44,0	4.067,3	-1,4%
5. Diversen	89,4	131,8	-14,7	117,1	31,0%
6. Primaire uitgaven	28.787,7	29.559,2	-206,9	29.352,3	2,0%
7. Financiering Europese Unie	1.165,1	1.786,4	-345,2	1.441,1	23,7%
8. Primaire uitgaven (inclusief Europese Unie)	29.952,8	31.345,6	-552,1	30.793,4	2,8%
9. Rijksschuld	15.325,7	15.214,6	225,2	15.439,8	-2,4%
ALGEMEEN TOTAAL	45.189,1	46.428,4	-312,2	46.116,1	0,9%

Bron : Algemene Toelichting

Bij de begrotingscontrole 2002 besliste de regering om het groeiritmte van de primaire uitgaven ten opzichte van de realisaties 2001 te beperken tot 1,5% in reële termen (3,1% in nominale termen). De in de initiële begroting voorziene primaire uitgaven werden met 552,1 miljoen euro verminderd, waarvan 345,2 miljoen op rekening komt van de financiering van de Europese Unie. In vergelijking met de aangepaste begroting 2001 stijgen de kredieten voor de primaire uitgaven (inclusief financiering Europese Unie) met 2,8%, exclusief de financiering van de Europese Unie wordt er een toename met 2,0% vastgesteld. In reële termen komt dit neer op een toename met respectievelijk 1,3 en 0,5%.

Om de benutting van de kredieten voor primaire uitgaven te bewaken zal de regering het "ankerprincipe" toepassen. Dit houdt in dat in afwachting van een evaluatie van de budgettaire situatie in september, de gecumuleerde benuttigingsgraad van de ordonnanceringskredieten niet hoger mag liggen dan het vorige jaar (de personeelsuitgaven, overheidspensioenen en rijksschuldbegroting vallen buiten deze beperking).

Ten opzichte van de initiële begroting werden de kredieten van de rijksschuld (exclusief aflossingen) verhoogd met 225,2 miljoen euro. De hypothesen inzake de rente-evolutie werden bij de begrotingscontrole op basis van de forward rates naar boven toe herzien, afhankelijk van de looptijd met 4 tot 38 basispunten.

1.2.3. De evolutie van het netto te financieren saldo en het vorderingensaldo in 2002

Tabel III.6 geeft een overzicht van de evolutie van het netto te financieren saldo tussen 2001 en 2002.

Tabel III.6
Het netto te financieren saldo van de federale overheid
Begrotingscontrole - 2002

(in miljoenen euro)

	Kas- resultaten	K r e d i e t e n	
	2001	2002 Initieel	Aangepast
I. Ontvangsten	42.857,7	43.949,4	45309,7
- fiscale	38.912,5	39.890,6	40.104,1
- niet-fiscale	3.945,2	4.058,8	5.205,7
II. Uitgaven	44.124,6	44.773,8	44.792,0
III. Saldo van de begrotingsverrichtingen	-1.266,9	-824,4	517,7
IV. Schatkistverrichtingen	-92,2	-1.525,0	-1.916,0
V. Netto te financieren saldo	-1.359,1	-2.349,4	-1.398,3
<i>Netto te financieren saldo in % van het BBP</i>	<i>-0,5%</i>	<i>-0,9%</i>	<i>-0,5%</i>

Bron : Algemene Toelichting

Op basis van de besproken ontvangsten- en uitgavenevolutes wordt voor 2002 na begrotingscontrole een positief begrotingssaldo bekomen van 517,7 miljoen euro. Rekening houdend met het geraamde saldo van de schatkistverrichtingen (-1.916,0 miljoen euro), bekomt men een netto te financieren saldo van 1.398,3 miljoen euro. Dit is een verbetering ten opzichte van de initiële begroting met ongeveer 950 miljoen euro. Hiermee blijft het netto te financieren saldo op ongeveer hetzelfde niveau als in 2001.

Sinds een paar jaar wordt in de Algemene Toelichting ook de overgang gemaakt van het saldo volgens de begrotingsdefinitie naar het vorderingensaldo conform de ESR-95 definities. Deze overgang wordt weergegeven in Tabel III.7.

Tabel III.7
Het vorderingensaldo van de federale overheid
Begrotingscontrole - 2001

(in miljarden euro)

	2001 Overheids- rekening (a)	2002 Algemene Toelichting	
		Initieel	Aangepast
Saldo begrotingsverrichtingen		-0,82	0,52
Correcties overgang naar vorderingensaldo <i>(Waarvan BNP-bijdrage aan de EU)</i>		-0,66 <i>(-1,79)</i>	-1,81 <i>(-1,44)</i>
Vorderingensaldo	-1,05	-1,48	-1,29
Vorderingensaldo in % van het BBP	-0,4	-0,5	-0,5

(a) Na correctie voor impact schuldovername sociale zekerheid
Bron: INR – Overheidsrekeningen 2001, Algemene Toelichting

Uit Tabel III.7 valt af te lezen dat de verbetering van het begrotingssaldo tussen de initiële en de aangepaste begroting 2002 vooral toe te schrijven is aan verrichtingen die geen invloed hebben op het vorderingensaldo. De correcties voor de overgang naar het vorderingensaldo nemen toe met 1,15 miljard euro. De wijzigingen in de correcties hebben vooral te maken met een aantal niet-fiscale ontvangsten die het begrotingssaldo verbeteren, maar niet het vorderingensaldo. Het betreft onder meer de verkoop van de overheidsparticipatie in Shanghai-Bell, correcties op de stortingen door de Nationale Bank van België storting van de Federale Participatiemaatschappij voor de oprichting van een Gewestelijk Express Net. Het geraamde vorderingentekort in de aangepaste begroting ligt iets lager dan in de initiële begroting. Uitgedrukt in % van het BBP blijft het vorderingentekort constant op 0,5%.

1.3. Besluit

Op het moment dat de fiscale ontvangsten van de federale overheid onder zware druk stonden door de conjunctuurevolutie, stegen de aan andere overheden over te dragen ontvangsten met 7,0%. De fiscale rijksmiddelenontvangsten kenden dan ook een daling ten opzichte van 2000. Toch kon de vooropgestelde doelstelling (een vorderingensaldo van 0,5% van het BBP) in 2001 gehaald worden. Een aantal factoren hebben hiertoe bijgedragen. Door het hanteren van een conjunctuurbuffer werd er noch bij de initiële begroting noch bij de begrotingscontrole voor de raming van de fiscale ontvangsten rekening gehouden met de economische groei boven de 2,5%. Hierdoor werd de impact van de groeivertraging voor een deel opgevangen. De federale regering is erin geslaagd om de tegenvallende fiscale ontvangsten voor een deel op te vangen door hogere dan aanvankelijk begrote niet-fiscale ontvangsten. Tenslotte heeft ook de beheersing van de primaire uitgaven bijgedragen tot dit resultaat.

Na 2001 kondigt ook 2002 zich aan als een moeilijk jaar. In de economische begroting van februari 2001 werd uitgegaan van een reële BBP-groei van 0,9%. Om te voldoen aan het in het stabiliteitsprogramma 2002-2005 vooropgestelde evenwicht voor de gezamenlijke overheid werd voor de federale overheid een vorderingentekort van 0,5% van het BBP vooropgesteld.

De Afdeling onderschrijft het belang dat de regering hecht aan een continue opvolging van de begrotingsuitvoering, zowel aan de ontvangsten- als aan de uitgavenzijde. Zo wordt onder meer een evaluatie van de budgettaire situatie voorzien in september. Door toepassing van het ankerprincipe wordt de evolutie van de primaire uitgaven continu bewaakt. Het halen van het voor 2002 beoogde resultaat is cruciaal om de komende jaren de uitvoering van het stabiliteitsprogramma 2002-2005 veilig te stellen.

2. De evolutie in de sociale zekerheid

2.1. De evoluties in de sociale zekerheid voor werknemers 2000-2002

2.1.1. De belangrijkste evoluties 2000-2001

Tabel III.8 geeft de evoluties weer van de lopende ontvangsten en uitgaven in de sector van de sociale zekerheid voor werknemers, zoals die in de verschillende stadia van het budgettaire proces konden opgetekend worden. De cijfers die geput werden uit het Vademecum van de Begroting van de sociale zekerheid worden meer in detail weergegeven in bijlage III.8.

Tabel III.8
Sociale zekerheid voor werknemers 2000-2001

(in miljoenen euro)

	2000 Realisaties	Initieel	2001 Begrotings- controle	Voorlopige realisaties	% variatie '01 voorl. rea/ '00 rea
Uitkeringsinstellingen					
Uitgaven	38.630	40.197	40.103	40.679	5,3%
Prestaties	36.546	37.974	37.897	38.427	5,1%
<i>w.o. Z.I.V. Gezondheidszorg</i>	12.013	12.630	12.630	12.883	7,2%
<i>Pensioenen</i>	12.349	12.825	12.751	12.817	3,8%
<i>Werkloosheid</i>	4.505	4.538	4.582	4.773	6,0%
Andere	2.083	2.222	2.207	2.252	8,1%
Eigen ontvangsten	2.296	2.386	2.315	2.353	2,5%
Lopende behoeften	36.334	37.811	37.789	38.326	5,5%
Overdracht Globaal beheer	36.202	38.132	37.996	38.668	6,8%
Saldo Uitkeringsinstellingen	-132	322	208	342	
Globaal beheer					
Ontvangsten	38.385	38.610	38.511	39.118	1,9%
Bijdragen	28.715	29.183	29.323	29.850	4,0%
Staatstussenkomst	4.887	5.280	5.035	5.035	3,0%
Alternatieve financiering	3.550	3.333	3.333	3.342	-5,9%
Andere	1.233	814	819	890	-27,8%
Uitgaven Globaal beheer	36.620	38.639	38.778	39.365	7,5%
Overdrachten naar andere sectoren	36.202	38.132	37.996	38.668	6,8%
Andere	418	507	781	696	66,5%
Saldo Globaal beheer	1.765	-29	-267	-247	
Globaal saldo	1.633	293	-59	95	
P.m.					
Totaal ontvangsten	40.680	40.996	40.826	41.471	1,9%
Totaal uitgaven	39.048	40.704	40.885	41.375	6,0%

Bron: Vademecum – Begroting van de sociale zekerheid

Het werknemersstelsel realiseerde in 2001 een **globaal overschot op de lopende verrichtingen** van 95 miljoen euro. Het voorlopig resultaat is hiermee 154 miljoen beter dan geraamd bij de begrotingscontrole (-59 miljoen euro). Dit beter dan bij de begrotingscontrole begroot resultaat is in hoofdzaak toe te schrijven aan de gunstige evolutie van de ontvangsten die 645 miljoen euro hoger lagen dan geraamd. Het effect van deze meerontvangst werd echter gedeeltelijk gecompenseerd door een bedrag aan meeruitgaven ten belope van 491 miljoen euro. Het overschot volgens het voorlopig resultaat 2001 ligt 1.538 miljoen euro lager dan de realisaties 2000.

De verdere, meer gedetailleerde, bespreking volgt de logica eigen aan het Globaal beheer. Eerst worden de verrichtingen op het niveau van de uitkeringsinstellingen besproken. Daarna komen de ontvangsten en de uitgaven van het Globaal beheer aan bod.

De **totale uitgaven van de uitkeringsinstellingen** zijn in 2001 met 5,3% gestegen. De **prestaties** maken ongeveer 93% uit van de totale uitgaven, het is dan ook logisch dat zij de uitgavenevolutive domineren. In vergelijking met 2000 zijn de prestaties in nominale termen toegenomen met 5,1%. Dit algemeen cijfer camoufleert echter uiteenlopende evoluties in verschillende sectoren. Naast de overschrijding van het begrotingsobjectief voor de sector gezondheidszorgen heeft ook de hoger dan verwachte inflatie (met een vervroeging van de indexering van de sociale uitkeringen met drie maanden als gevolg), aanleiding gegeven tot forse meeruitgaven. De uitgaven voor *gezondheidszorgen* zijn met 7,2% toegenomen. Rekening houdend met de norm voor de reële groei van de uitgaven (2,5%) en een bijkomende enveloppe voor nieuwe initiatieven van 337,2 miljoen euro (33) werd het begrotingsobjectief voor de sector geneeskundige verzorging op 13.455,7 miljoen euro vastgesteld, waarvan 12.624,9 miljoen euro voor het werknemersstelsel. Om de uitgaven van het RIZIV te beperken tot het niveau van het begrotingsobjectief werd bij de extrabegrotingscontrole van juli 2001 een reeks maatregelen (zoals versnelde recuperatie bij de klinische biologie en de medische beeldvorming) beslist voor een totaal van 252,9 miljoen euro. Volgens de voorlopige rekeningen van april 2002 bedroegen de totale (werknemers en zelfstandigen) uitgaven 13.774,3 miljoen euro, een overschrijding van het begrotingsobjectief met 319 miljoen euro. Dat bedrag is evenwel lager dan de geraamde overschrijding die in aanmerking werd genomen bij de opstelling van de initiële begroting 2002. Van dat totale bedrag zal in 2002 en 2003 samen ongeveer 263 miljoen euro worden gerecupereerd (34).

De uitgaven voor *werkloosheid* (incl. activering) zijn met 6,0% gestegen. Die opmerkelijke uitgavenstijging betekent een trendbreuk met de stabilisatie (of zelfs daling) van de uitgaven voor werkloosheid in de vier vorige jaren. Ze is vooral toe te schrijven aan de toename van het aantal oudere werklozen en de tijdelijke werkloosheid. Er werd ook een bedrag van 52,1 miljoen voorzien voor de strijd tegen de armoede en de werkgelegenheidsvallen. De uitgaven voor *brugpensioenen* zijn met 0,8 % gedaald wegens het dalend aantal rechthebbenden. De uitgaven voor *loopbaanonderbreking* zijn met 16,1% gestegen, hoofdzakelijk als gevolg van het aantal budgettaire eenheden, waaronder vooral de deeltijdse loopbaanonderbrekers, aangemoedigd door maatregelen van 1998.

De **andere uitgaven van de uitkeringsinstellingen** zijn ten opzichte van 2000 in nominale termen met 8,1% gestegen.

33 De oorspronkelijke enveloppe bedroeg 356,0 miljoen euro, een deel (18,8 miljoen euro) werd echter doorgeschoven naar 2002.

34 Zoals bijvoorbeeld de terugvordering bij de geneesmiddelenindustrie van 65% van de overschrijding van 2001 van de gedeeltelijke doelstelling voor geneesmiddelen en de vermindering van de forfaitaire tarieven in de klinische biologie en medische beeldvorming alsmede de tenlasteneming van een deel van de overschrijding door de verzekeringsinstellingen via hun reservefondsen (met verhoging van ledenbijdragen).

De **eigen ontvangsten van de uitkeringsinstellingen** zijn met 2,5% toegenomen tot 2.353 miljoen euro.

De **overdrachten van het Globaal beheer** moeten in principe de financieringsbehoeften van de uitkeringsinstellingen dekken (35). De hoger beschreven realisaties inzake ontvangsten en uitgaven van de uitkeringsinstellingen gaven aanleiding tot een lopende behoefte van 38.326 miljoen euro in 2001. Ten opzichte van de realisatie 2000 is dit een stijging met 5,5%. De overdracht van het Globaal beheer (38.668 miljoen euro) was dus meer dan voldoende om de lopende behoefte te dekken. De uitkeringsinstellingen realiseerden bijgevolg een overschot van 342 miljoen euro.

De **ontvangsten van het Globaal beheer** zijn in 2001 met 1,9% gestegen. De ontvangsten aan **sociale bijdragen** lagen merkbaar hoger (+2,3%) dan geraamd bij de begrotingscontrole en zijn met 4,0% gestegen ten opzichte van de realisaties in 2000. Bij de begrotingscontrole werd, ondanks de minder gunstige evolutie van de economische groei, de groeihypothese van de loonmassa van de privé-sector in 2001 verhoogd van 3,8% naar 5,7%. Dat de groei van de loonmassa niet zonder meer vertaald wordt in een equivalente stijging van de ontvangsten is toe te schrijven aan de toegenomen impact van de vermindering van de sociale bijdragen. Deze laatste is toegenomen van 2.551,8 miljoen euro in 2000 tot vermoedelijk 3.518,7 miljoen euro in 2001, een toename met goed 37,9% (36).

De globale **staatstoelage** is in 2001 toegenomen met 3,0% en bedroeg 5.035 miljoen euro. Daar de stelsels van de mijnwerkers en zeelieden enkele jaren geleden geïntegreerd werden in het Globaal beheer bevat deze staatstoelage ook de toelage aan deze stelsels (37). Het oorspronkelijk voorziene bedrag als tussenkomst van de federale overheid in de leninglasten is weggevallen wegens de overname van de schulden van de sociale zekerheid ten overstaan van de banken (844 miljoen euro voor het werknemersstelsel) door de Staat (38) begin 2001. Bij de begrotingscontrole 2001 werd evenwel een (jaarlijks afnemende) bijkomende toelage van 53,5 miljoen euro ingeschreven tot dekking van de kosten van de leningen (zowel intresten als aflossingen) ten overstaan van de sociale parastatalen. Als compensatie voor de schuldovername, werd het bedrag van de **alternatieve financiering** verminderd met 844 miljoen euro (39). Dat verklaart mede de afname met 5,9% van het bedrag van de alternatieve financiering van 3.550 naar 3.342 miljoen euro in 2001, ondanks het optrekken van het BTW-toewijzingspercentage van 21,046% naar 23,514%. Het bedrag van de alternatieve financiering bevat vanaf 2001 ook het bedrag van de belastingopbrengst van de voordelen gekoppeld aan de toekenning van aandelenopties, dat over het werknemers- en zelfstandigenstelsel wordt verdeeld volgens de percentages voor de alternatieve financiering.

35 In principe dekken de overdrachten van het Globaal beheer zowel de lopende behoeften (saldo van de totale uitgaven en eigen ontvangsten) als het saldo van de kapitaalrekening. Voor de RIZIV-geneeskundige verzorging financiert het Globaal beheer de begrotingsdoelstelling en het deel van de overschrijding van het jaar t-2 dat ten laste van het RIZIV valt.

36 De aangehaalde cijfers inzake bijdragevermindering houden geen rekening met het deel van de Sociale Maribel dat niet langer aangerekend wordt als een bijdragevermindering, maar dat door de RSZ gestort wordt in een fonds.

37 Het gaat in dit geval niet om een forfaitair bedrag, de staatstoelage aan deze stelsels worden ieder jaar vastgesteld in functie van het evenwicht.

38 Met uitzondering van vijf hypothecaire leningen voor een per 1 januari 2001 openstaand bedrag van 22,8 miljoen euro.

39 Op te merken valt dat in de nationale rekeningen die verrichting voor de sociale zekerheid in 2001 budgettair positief uitvalt omdat de als kapitaalontvangst geboekte schuldovername het bedrag van de vermindering van de lopende toegewezen ontvangsten overtreft (cf. infra).

De **diverse ontvangsten** van het Globaal beheer zijn afgenomen van 1.233 miljoen euro in 2000 tot 890 miljoen euro in 2001. De forse afname met ongeveer één derde is toe te schrijven aan het feit dat 2000 gunstig beïnvloed werd door een overdracht van pensioenreserves "vrij verzekerden ASLK" en dat het bedrag van de terugvordering van de Maribel bis en ter enorm is teruggelopen.

De totale ontvangsten van het Globaal beheer worden naast de overdracht naar de uitkeringsinstellingen ook aangewend voor een aantal specifieke uitgaven (o.a. de werkingskosten van de RSZ). Deze **voorafnames** van het Globaal beheer zijn in 2001 met 66,5% van 418 naar 696 miljoen euro toegenomen. Dit forse verhoging is vooral toe te schrijven aan het veel hogere bedrag van de storting van de sociale Maribel voor de non-profitsector in een fonds (40), de verhoging van de werkingskosten door de aankoop van een gebouw alsmede, voor het grootste deel, aan de (niet-recurrente) als kapitaaloverdracht geboekte storting van 221 miljoen euro aan de RJV als compensatie van het verlies aan intresten op overdrachten uit het verleden.

Het Globaal beheer realiseerde in 2001 een tekort van 247 miljoen euro. Rekening houdend met het overschot van de uitkeringsinstellingen van 342 miljoen euro werd in 2001 een **globaal overschot** op de lopende rekening gerealiseerd van **95 miljoen euro**.

40 Vanaf 1999 wordt de sociale Maribel in de gehanteerde statistieken niet langer opgenomen als een bijdragevermindering, maar wordt het bedrag in een Fonds gestort.

2.1.2. De budgettaire evoluties in 2001-2002

Tabel III.9 geeft zowel voor de initiële als voor de aangepaste begroting 2002 de evolutie weer van de belangrijkste stromen van de sociale zekerheid voor werknemers en vergelijkt deze met de voorlopige realisaties 2001.

Tabel III.9
Evolutie sociale zekerheid voor werknemers
Begrotingscontrole 2002

(in miljoenen euro)

	2001	2002		% variatie '02 bc./ '01 voorl.
	Voorlopige realisaties	Initieel	Begrotings- controle	
Uitkeringsinstellingen				
Uitgaven	40.679	42.454	42.837	5,3%
Prestaties	38.427	40.108	40.459	5,3%
<i>w.o. Z.I.V. Gezondheidszorg</i>	12.883	13.519	13.519	4,9%
<i>Pensioenen</i>	12.817	13.310	13.410	4,6%
<i>Werkloosheid</i>	4.773	5.039	5.208	9,1%
Andere	2.252	2.346	2.378	5,6%
Eigen ontvangsten	2.353	2.449	2.515	6,9%
Lopende behoeften	38.326	40.006	40.323	5,2%
Overdracht Globaal beheer	38.668	40.327	40.576	4,9%
Saldo Uitkeringsinstellingen	342	321	253	
Globaal beheer				
Ontvangsten	39.118	40.860	41.113	5,1%
Bijdragen	29.850	30.576	30.775	3,1%
Staatstussenkomst	5.035	5.122	5.125	1,8%
Alternatieve financiering	3.342	4.247	4.266	27,7%
Andere	890	915	947	6,3%
Uitgaven Globaal beheer	39.365	40.845	41.080	4,4%
Overdrachten naar andere sectoren	38.668	40.327	40.576	4,9%
Andere	696	518	504	-27,7%
Saldo Globaal beheer	-247	15	33	
Globaal saldo				
	95	336	287	
P.m.				
Totaal ontvangsten	41.471	43.308	43.628	5,2%
Totaal uitgaven	41.375	42.972	43.341	4,8%

Bron: Vademecum – Begroting van de sociale zekerheid

Daar waar volgens de voorlopige resultaten 2001 een beperkt overschot van 95 miljoen euro werd gerealiseerd, zou dit volgens de aangepaste begroting 2002 opgetrokken worden tot een overschot van 287 miljoen euro. Ten opzichte van de voorlopige realisaties 2001 nemen de totale ontvangsten fors toe (5,2%). De groei van de totale uitgaven (4,8%) is eveneens beduidend maar is iets lager dan die van de ontvangsten.

De **uitgaven van de uitkeringsinstellingen** die voor ca. 95% uit prestaties bestaan, werden bij de begrotingscontrole met 383 miljoen euro naar boven toe herzien. Ten opzichte van de voorlopige realisaties 2001 bedraagt de stijging 5,3%. Rekening houdend met een bij de begrotingscontrole geraamde evolutie van de gezondheidsindex (1,8%), komt dit neer op een reële stijging van de uitgaven met 3,5%.

De **uitgaven voor prestaties** ondergingen bij de begrotingscontrole slechts relatief beperkte wijzigingen en stijgen ten opzichte van de initiële begroting met 0,9%, hetgeen hoofdzakelijk toe te schrijven is aan de vervroeging van de indexering met vier maanden. Volgens de geactualiseerde raming zouden de prestaties t.o.v. de voorlopige realisaties 2001 toenemen met 5,3%.

De uitgaven voor *gezondheidszorgen* stijgen met 4,9%. Voor 2002 werden besparingsmaatregelen genomen voor een bedrag van 458,0 miljoen euro (voor bijna de helft bij de geneesmiddelensector), die een grotere responsabilisering beogen bij alle betrokkenen. De uitgavenraming voor de *uitkeringen* bleef bij de begrotingscontrole quasi ongewijzigd. In vergelijking met de voorlopige realisaties 2001 wordt een stijging genoteerd met 6,8%. Deze wordt gedeeltelijk verklaard door het optrekken van de pensioenleeftijd voor vrouwen (die bijgevolg langer het statuut van gerechtigden behouden) en de verhoging van de minima sinds 1 juli 2001.

De uitgaven voor *pensioenen* werden bij de begrotingscontrole lichtjes (+0,75%) naar boven toe herzien. Ten opzichte van de voorlopige realisaties 2001 wordt een groei met 4,6% opgetekend. De groei van de pensioenuitgaven wordt gedrukt door de hoger aangehaalde verhoging van de pensioenleeftijd voor vrouwen, anderzijds wordt de uitgavengroei bevorderd door de verhoging van uitkeringen (41).

De uitgaven voor *werkloosheid* werden bij de begrotingscontrole met 169 miljoen euro verhoogd. Op basis van de in de Economische Begroting van februari 2002 geraamde aanzienlijke toename van de volledige en tijdelijke werkloosheid werd het geraamde uitgavenbedrag met 3,3% verhoogd ten opzichte van de initiële begroting. De uitgaven 2002 voor werkloosheid (inclusief activeringsmaatregelen en vakantiegeld voor jongeren) stijgen met 9,1% (tot 5.208,1 miljoen euro) ten opzichte van de voorlopige realisaties 2001. In 2002 worden de uitgaven (ten belope van 102 miljoen euro) opgedreven door de bij de opmaak van de initiële begroting besliste selectieve sociale correcties. Daarnaast is bij de begrotingscontrole voor de takken werkloosheid en loopbaanonderbreking van de RVA een bijkomend krediet voorzien van 25 miljoen euro om de werkgelegenheid te bevorderen. De uitgaven voor *loopbaanonderbreking* stijgen onder de impact van een sterk volume-effect en de invoering van het tijdskrediet in de privé-sector met 32,8% ten opzichte van de voorlopige realisaties van 2001.

De andere uitgaven van de uitkeringsinstellingen nemen toe met 5,6%.

41 Optrekking met ingang vanaf 1 juli 2000 van het gewaarborgd minimumpensioen voor werknemers, invoering vanaf juni 2001 van de inkomensgarantie voor ouderen ingevoerd en de verhoging van het basisbedrag. Verhoging vanaf 1 januari 2002 met 1% van de pensioenen die een aanvang namen vóór 1993, wat leidde tot een bijkomende kost van 69,7 miljoen euro.

Rekening houdend met de geraamde eigen ontvangsten van de uitkeringsinstellingen die met 6,9% stijgen onder meer door de verhoogde tussenkomst van het Fonds voor de Sluiting van Ondernemingen als gevolg van de hogere tijdelijke werkloosheid en door de recuperatie ten belope van 65% van de overschrijding van de geneesmiddelenbegroting 2001, nemen de **lopende behoeften van de uitkeringsinstellingen** toe met 5,2% tot 40.323 miljoen euro. Voor 2002 wordt er een overdracht van het Globaal beheer voorzien van 40.576 miljoen euro. Dit brengt het geraamde overschot van de uitkeringsinstellingen op 253 miljoen euro.

De geraamde ontvangsten van het Globaal beheer nemen toe met 5,1%. De ontvangsten uit **bijdragen** nemen ten opzichte van 2001 toe met 3,1%. Het totale bedrag voor de bijdrageverminderingen is gestegen van 3.519 miljoen euro in 2001 naar 3.767 miljoen euro in 2002. Bij de begrotingscontrole 2002 werd het totale bedrag van de bijdrageverminderingen met 145 miljoen euro naar beneden toe herzien.

De **staatstoelage** werd bij de begrotingscontrole na een aantal aanpassingen vastgesteld op 5.125 miljoen euro; een toename met 1,8% ten opzichte van de voorlopige realisaties 2001. Bij de begrotingscontrole 2001 werd beslist het bedrag van de globale toelage vanaf 2002 te verminderen met 28,6 miljoen euro als gevolg van de politiehervorming (42).

Het bedrag aan **alternatieve financiering** werd met 18,9 miljoen euro verhoogd ten opzichte van de initiële begroting en bedraagt aldus in 2002 4.266 miljoen euro, wat 27,7% meer is dan het voorlopig resultaat voor 2001. Die forse toename is voor een groot deel toe te schrijven aan het wegvallen in 2002 van de vermindering als compensatie voor de schuldovername begin 2001. Daarnaast waren er een aantal punctuele aanpassingen van de alternatieve financiering die voortvloeien uit de politiehervorming en een andere wijze van financiering van het betaald educatief verlof.

De ten opzichte van de voorlopige realisaties 2001 opgetekende vermeerdering van de **andere ontvangsten** met 6,3% is voor het grootste deel toe te schrijven aan het inschrijven van een hoger bedrag voor de terugvordering Maribel bis en ter (84 in plaats van 21 miljoen euro).

Van de totale middelen van het Globaal beheer worden een aantal uitgaven voorafgenomen. Deze **voorafnames** zijn in totaal met 192 miljoen euro of 27,7% afgenomen, voor het grootste deel toe te schrijven aan het wegvallen van de niet-recurrente storting aan de RJV (cf. supra).

De transfers naar de uitkeringsinstellingen werden vastgesteld op 40.576 miljoen euro. Samen met de voorafnames (504 miljoen euro) bedragen de uitgaven van de RSZ-Globaal beheer dus 41.080 miljoen euro. Dit levert een tekort op van 33 miljoen euro.

Rekening houdend met het positief saldo van de uitkeringsinstellingen bedraagt het **globaal overschot 287 miljoen euro**.

42 Daarvan is 18,1 miljoen euro het gevolg van de onderwerping van de eenheidspolitie aan het stelsel van de RSZPPO en is 10,46 miljoen euro te wijten aan de verhoging van de alternatieve financiering met 10,46 miljoen euro ter compensatie van de door de politiezones niet-verschuldigde bijdragen op sociale voordelen krachtens art. 15 van de wet van 6 mei 2002 tot oprichting van het Fonds voor de pensioenen van de geïntegreerde politie en houdende bijzondere bepalingen inzake sociale zekerheid.

2.1.3. Besluit

Het jaar 2001 zou afgesloten worden met een beperkt overschot van 95 miljoen euro. Er moet benadrukt worden dat de uitgaven 2001 een aantal eenmalige factoren bevatten, zoals de aanzuivering van de aan de RJV verschuldigde interestlasten en de aankoop van een gebouw door de RSZ. Tevens was er een drastische éénmalige verlaging van het bedrag van de alternatieve financiering als compensatie voor de schuldovername door de Federale Overheid. Ondanks de impact van de vroeger dan verwachte indexering van de uitkeringen en het doorvoeren van selectieve sociale correcties in 2001 en 2002 (bij de pensioenen, de arbeidsongeschiktheiduitkeringen en de werkloosheidsuitgaven) is voor 2002 een overschot voorzien van 287 miljoen euro.

De Afdeling drukt tenslotte haar bezorgdheid uit over de jaarlijkse omvangrijke overschrijding van de begrotingsnorm bij de gezondheidszorgen. De interne dynamiek van het stelsel die aanleiding geeft tot een aanhoudend sterke stijging van de uitgaven moet onder controle gehouden worden. Alleen zo kan de houdbaarheid van het stelsel, dat in de toekomst ook wegens de vergrijzing onder financiële druk zal komen te staan gegarandeerd worden. De recent genomen maatregelen die een kostenbewust gedrag en een responsabilisering van alle betrokkenen uitlokken, geven daarbij een eerste aanzet en dienen verder ontwikkeld te worden, zonder daarbij de toegankelijkheid tot het stelsel in het gedrang te brengen.

2.2. De evoluties in de sector van de sociale zekerheid voor zelfstandigen 2000-2002

2.2.1. De belangrijkste evoluties 2000-2001

Tabel III.10 geeft de evolutie weer van de lopende ontvangsten en uitgaven in de sector van de sociale zekerheid voor zelfstandigen, zoals die in de verschillende stadia van het budgettaire proces konden opgetekend worden. De cijfers die geput werden uit het Vademecum van de Begroting van de sociale zekerheid worden meer in detail weergegeven in bijlage III.10.

Tabel III.10
De sociale zekerheid voor zelfstandigen 2000-2001

(in miljoenen euro)

	2000 Realisaties	Initieel	2001 Begrotings- controle	Voorlopig	% variatie '01 voorl. / '00 real.
Ontvangsten	3.316	3.372	3.350	3.391	2,2%
Bijdragen	2.137	2.216	2.214	2.224	4,1%
Staatstoelage	981	1.029	1.002	1.002	2,2%
Alternatieve financiering	183	118	118	118	-35,5%
Diversen	16	9	16	46	190,6%
Voorafnames	175	179	161	150	-14,2%
Werkloosheid					
Beschikbaar saldo voor het globaal financieel beheer	3.141	3.193	3.189	3.240	3,2%
Interne transfers	2.987	3.197	3.182	3.178	6,4%
Uitgaven	3.120	3.291	3.275	3.287	5,4%
Prestaties	3.051	3.217	3.202	3.213	5,3%
<i>w.o. Pensioenen</i>	1.804	1.865	1.867	1.868	3,6%
<i>Z.I.V. gezondheidszorgen</i>	790	826	826	865	9,5%
<i>Kinderbijslag</i>	316	370	353	325	3,0%
Diverse uitgaven	70	74	73	74	6,7%
Eigen ontvangsten	89	94	94	90	1,0%
Lopende behoeften sectoren	3.031	3.197	3.182	3.197	5,5%
Overdracht Globaal beheer	2.987	3.197	3.182	3.178	6,4%
Saldo sectoren	-45	0	0	-20	
Gobaal saldo	110	-5	8	43	
p.m.					
Totale ontvangsten	3.405	3.465	3.444	3.481	2,2%
Totale uitgaven	3.296	3.470	3.436	3.438	4,3%

Bron: Vademecum – Begroting van de sociale zekerheid.

De totale ontvangsten van het stelsel zijn in 2001 met 2,2% gestegen. De uitgaven zijn met 5,4% toegenomen. Hierdoor werd het **globaal overschot** op de lopende rekening herleid van 110 miljoen euro tot 43 miljoen euro.

De **ontvangsten** die rechtstreeks op het **RSVZ-globaal beheer** aangerekend worden zijn met 2,2% gestegen. De ontvangsten uit bijdragen staan voor ongeveer 65% van de ontvangsten. Zij zijn toegenomen van 2.137 miljoen euro in 2000 tot 2.224 miljoen euro in 2001; dit staat voor een stijging van 4,1%, deels te danken aan de verhoging van de bijdrage ten laste van de vennootschappen en slechts in beperkte mate ook aan maatregelen tot verbetering van de inning van die bijdragen. De staatstoelage staat voor ongeveer 30% van de totale ontvangsten. Voor 2001 werd ze vastgesteld op 1.002 miljoen euro; de geringe stijging met slechts 2,2% vloeide gedeeltelijk voort uit het wegvallen van de tussenkomst van de federale overheid in de leninglasten wegens de schuldovername door de Staat. Naast de staatstoelage ontvangt het stelsel van de zelfstandigen ook een deel van de alternatieve financiering (4,23%), dat naast een deel van de BTW sinds 2001 ook een deel bevat van de belastingopbrengst van de voordelen gekoppeld aan de toekenning van aandelenopties. In 2001 bedroeg het bedrag van de alternatieve financiering 118 miljoen euro. Als tegenprestatie voor de schuldovername (583 miljoen euro) begin 2001 wordt de alternatieve financiering van 2001 tot 2008 jaarlijks met 67 miljoen euro en in 2009 met 47 miljoen euro verminderd. De totale ontvangsten van de RSVZ-globaal beheer bedroegen 3.391 miljoen euro.

Hierop gebeuren een aantal **voorafnames** voor leninglasten, de administratiekosten van de RSVZ (inclusief deze voor de sectoren gezinsbijslagen en faillissementsverzekering) en de transfer naar het RIZIV-algemene regeling. In 2001 zijn deze voorafnames door het wegvallen van de afhouding voor de leninglasten afgenomen met 14,2%.

Het bedrag dat beschikbaar blijft voor de financiering van de sectoren nam met 3,2% toe tot 3.240 miljoen euro. Hiervan werd 3.178 miljoen euro ter beschikking gesteld van de sectoren, zodat er op het niveau van het Globaal beheer een positief saldo op de lopende rekening werd gerealiseerd van 62,4 miljoen euro.

De **uitgaven van de sectoren** zijn gestegen van 3.120 miljoen euro in 2000 tot 3.287 miljoen euro in 2001, of een stijging met 5,4%. Deze evolutie wordt, gezien hun aandeel in de uitgaven, gedomineerd door deze van de uitgaven voor **prestaties**, die een toename optekenen met 5,3%. De uitgaven voor de pensioenen zijn met 64 miljoen euro gestegen tot 1.868 miljoen euro. In 2001 werd een herwaarderingspremie toegekend aan de personen die vóór 1 januari 1991 met pensioen gingen. De prestaties voor de gezinsbijslag zijn toegenomen met 3,0%, voornamelijk als gevolg van de verhoging met 14,9 euro van het basisbedrag voor het eerste kind vanaf 1 januari 2001. Voor een groot deel onder de impact van een aantal maatregelen getroffen in 2000 en 2001 zoals de vermindering vanaf 1 januari 2001 van de wachttijd bij de primaire arbeidsongeschiktheid, zijn de uitgaven voor de ZIV-uitkeringen gestegen met 9,9%. De evoluties in de ZIV-gezondheidszorgen zijn vrij gelijklopend met deze in de werknemerssector. Voor de sector van de zelfstandigen wordt de overschrijding van het begrotingsobjectief (830,8 miljoen euro) in 2001 op 34,4 miljoen euro geraamd. Dit brengt de totale uitgaven in 2001 op 865 miljoen euro, een stijging met 9,5% ten opzichte van 2000.

Aan deze uitgaven voor prestaties moeten nog een aantal andere uitgaven toegevoegd worden (onder meer de administratiekosten van een aantal takken) (43). Daarnaast hebben een aantal sectoren ook eigen ontvangsten (in hoofdzaak de bijdrage van 4% (voor 2001) op het zakencijfer van farmaceutische producten). Deze verschillende elementen bepalen **de lopende behoefte van de sectoren**. Deze noteert een stijging met 5,5% en bedroeg 3.197 miljoen euro. Rekening houdend met de overdracht van het globaal beheer realiseerden de sectoren een tekort van 19,6 miljoen euro. Samen met het overschot van het globaal Beheer werd aldus een **globaal positief saldo** voor het stelsel verwezenlijkt van **43 miljoen euro**.

2.2.2. De evoluties 2001-2002

Tabel III.11 geeft een overzicht van de budgettaire evoluties van de sociale zekerheid voor zelfstandigen tussen 2001 en 2002. In bijlage werd een meer gedetailleerde tabel opgenomen.

De globale ontvangsten van het stelsel nemen in 2002 na begrotingscontrole toe met 2,6%. Hiermee blijft de ontvangstenontwikkeling achter op de groei van de uitgaven (3,5%). Het in 2001 volgens de voorlopige resultaten gerealiseerde overschot van 43 miljoen euro wordt dan ook herleid tot een beperkt overschot van 13 miljoen euro.

Net zoals voor de voorlopige realisaties 2001 worden eerst de ontvangsten en uitgaven van het Globaal beheer behandeld. De **ontvangsten** die rechtstreeks aan het **Globaal beheer** worden toegerekend nemen na de begrotingscontrole 2002 toe met 2,3%. De groei van de ontvangsten uit bijdragen wordt geraamd op 2,6%. De bij de begrotingscontrole ingeschreven staatstoelage bedraagt 1.028 miljoen euro. Ten opzichte van de initiële begroting werd het bedrag met 2,9 miljoen euro verhoogd als gevolg van de aanpassing aan de gezondheidsindex. De forse verhoging van de alternatieve financiering met 21,5% is toe te schrijven aan de inperking met 22,3 miljoen euro (44) van de normaal voorziene vermindering ten gevolge van de schuldovername door de federale overheid van 67 miljoen euro tot 44,6 miljoen euro met het oog op de bewaren van het evenwicht van het stelsel.

Na aftrek van de **voorafnames** die stijgen met 9,0%, blijft een bedrag van 3.305 miljoen euro beschikbaar voor de sectoren. Hiervan wordt 3.333 miljoen euro doorgestort naar de sectoren. Aangezien dit bedrag de lopende behoeften (3.292 miljoen euro) overtreft, boeken de sectoren een overschot van 42 miljoen euro.

43 In de voorstellingswijze gehanteerd in het Vademecum, die ook hier gevolgd wordt, worden de administratiekosten van de RVP, de ZIV-uitkeringen en de ZIV-gezondheidszorgen opgenomen in de transfers aan deze takken en dus ook als een uitgave voor deze takken aangerekend.

44 Dat bedrag zal worden afgetrokken van de alternatieve financiering in 2009.

Tabel III.11
De sociale zekerheid voor zelfstandigen 2001-2002

(in miljoenen euro)

	2001	2002		% var.
	Voorlopige realisaties	Initieel	Begrotingscontrole	'02 bc. / '01 voorl.
Ontvangsten	3.391	3.462	3.469	2,3%
Bijdragen	2.224	2.278	2.283	2,6%
Staatstoelage	1.002	1.025	1.028	2,6%
Alternatieve financiering	118	143	143	21,5%
Diversen	46	16	15	-68,4%
Voorafnames	150	168	164	9,0%
Beschikbaar saldo voor het globaal financieel beheer	3.240	3.294	3.305	2,0%
Interne transfers	3.178	3.314	3.333	4,9%
Uitgaven	3.287	3.386	3.392	3,2%
Prestaties	3.213	3.307	3.313	3,1%
<i>w.o. Pensioenen</i>	1.868	1.905	1.914	2,5%
<i>Z.I.V. gezondheidszorgen</i>	865	898	898	3,8%
<i>Kinderbijslag</i>	325	344	340	4,5%
Diverse uitgaven	74	79	79	6,4%
Eigen ontvangsten	90	99	101	11,9%
Lopende behoeften sectoren	3.197	3.287	3.292	3,0%
Overdracht Globaal beheer	3.178	3.314	3.333	4,9%
Saldo sectoren	-20	27	42	
Globaal saldo	43	6	13	
p.m.				
Totale ontvangsten	3.481	3.561	3.570	2,6%
Totale uitgaven	3.438	3.555	3.556	3,5%

Bron: Vademecum – Begroting van de sociale zekerheid

De toename van de **lopende uitgaven** voor de **sectoren** wordt op 3,2% geraamd. Zoals hoger reeds gesteld wordt deze evolutie in hoofdzaak bepaald door de prestaties, die ten opzichte van de initiële begroting voornamelijk wegens de vervroegde indexering stijgen. Binnen de prestaties nemen de pensioenen en de ZIV-gezondheidszorgen ongeveer 4/5 voor hun rekening. De uitgaven voor pensioenen stijgen met 46 miljoen euro of 2,5%. In 2002 vervangt de welvaartsaanpassing (45)(ten belope van 1%) de herwaarderingspremie toegekend in 2001. Het begrotingsobjectief voor de ZIV- gezondheidszorgen werd voor 2002 vastgesteld op 898 miljoen euro en is aldus ten opzichte van de initiële begroting 2002 verhoogd met 3,9 miljoen euro. De uitgaven voor gezinsbijslagen tekenen een toename op van 4,5%. Zelfstandigen krijgen met ingang van 1 oktober 2001 een betere bescherming bij faillissement, wat 4,3 miljoen euro per jaar kost. In de begroting 2002 is een bedrag van 13,6 miljoen euro ingeschreven bij de diverse uitgaven voor een verbetering van het sociaal statuut.

De andere uitgaven van de sectoren stijgen met 6,4%. De eigen ontvangsten nemen toe met 11,9%, voornamelijk als gevolg van de terugvordering ten bedrage van 65,0% van de overschrijding van de geneesmiddelenbegroting in 2001. De lopende behoeften van de sectoren nemen met 3,0% toe tot 3.292 miljoen euro, een bedrag dat lager is dan dat van de overdrachten van het Globaal beheer. De sectoren boeken een overschot van 42 miljoen euro maar wegens het tekort van het Globaal Beheer (29 miljoen euro) zou er uiteindelijk voor het stelsel een **globaal overschot** verwezenlijkt worden van slechts **13 miljoen euro**.

2.2.3. Besluit

De laatste jaren werd door de ongelijke evolutie tussen ontvangsten en uitgaven het opgebouwde saldo stelselmatig afgebouwd. De daling van het globale saldo in 2001 (tot 43 miljoen euro) en 2002 is voor een deel te wijten aan de vermindering van de alternatieve financiering als compensatie voor de schuldovername, die anderzijds wel leidt tot een besparing op intrestlasten. Daarnaast is de uitgavenevolucie sinds 2000 opgetrokken door een aantal sociale correcties. Voor 2002 wordt na begrotingscontrole uitgegaan van een beperkt overschot van 13 miljoen euro. In 2002 kon de verdere verbetering van het sociaal statuut slechts gefinancierd worden zonder het evenwicht van het stelsel in het gedrang te brengen door een bijkomende inbreng van de federale overheid.

Het duidelijk tragere groeiritme van de ontvangsten dan van de uitgaven de laatste jaren en wellicht ook in de toekomst leidt structureel tot een verslechtering van de financiële toestand van het stelsel. De ontvangstengroei wordt afgeremd door de vermelde inhouding op de alternatieve financiering en de beperkte groeicapaciteit van de bijdragen. Bijgevolg dient bij het uitwerken van de geplande verbetering van het sociaal statuut (en van de daarmee gepaard gaande toenadering tot het stelsel van de werknemers) rekening gehouden te worden met de trendmatige vermindering van de budgettaire ruimte. De thans door de Ronde Tafel Zelfstandigen nog uit te werken uitbreiding van de uitgaven dient dus gepaard te gaan met een passende toename van de ontvangsten, door een verhoging van de (sociale) bijdragen en/of door een hogere inbreng van de federale overheid.

45 Die wordt toegekend aan personen die vóór 1993 met pensioen gingen en kost 9 miljoen euro.

2.3. *Het vorderingensaldo van de sociale zekerheid*

Net als voor de federale overheid bevat de Algemene Toelichting ook een raming van het vorderingensaldo van de sociale zekerheid. Het betreft hier dan wel de sociale zekerheid volgens de omschrijving van de Nationale Rekeningen. Dit begrip is ruimer dan de twee hiervoor besproken stelsels, en omvat de verrichtingen van een aantal socialezekerheidsregelingen die hoger niet aan bod kwamen (onder meer: het gewezen kapitalisatiestelsel van de pensioenen voor werknemers, de fondsen voor bestaanszekerheid, ...) (46). Tabel III.12 geeft zowel voor de initiële als voor de aangepaste begroting de overgang van het begrotingsconcept (de hoger aangehaalde globale resultaten van het werknemers- en zelfstandigenstelsel) naar het concept Nationale Rekeningen weer zoals opgenomen in de aangepaste Algemene Toelichting.

Tabel III.12

Van begrotingssaldo naar vorderingensaldo van de sociale zekerheid

(in miljarden euro)

	2001	2002	
	Overheids- rekening (a)	Algemene Toelichting Initieel	Aangepast
Saldo begrotingsverrichtingen		0,34	0,30
Correcties overgang naar vorderingensaldo		0,30	0,22
Vorderingensaldo	0,25	0,64	0,52
Vorderingensaldo in % van het BBP	0,1	0,2	0,2

(a) Exclusief de in de Nationale rekeningen geboekte transfer als gevolg van de schuldovername door de federale overheid.

Bron: INR – Overheidsrekeningen 2001, Algemene Toelichting.

Het gecumuleerd globaal resultaat van de twee sectoren ligt lichtjes lager bij de begrotingscontrole dan bij de initiële begroting. Ook de correcties voor de overgang naar het vorderingensaldo werden naar beneden toe herzien. Uiteindelijk levert dit bij de begrotingscontrole een iets lager vorderingensaldo op dan bij de initiële begroting. Maar het voorziene vorderingenoverschot 2002 is wel ruim dubbel zo hoog dan de realisaties 2001. Het verwachte vorderingensaldo voor 2002 bedraagt 0,2% van het BBP, in vergelijking met 0,1% in 2001.

46 Voor een gedetailleerd overzicht zie Algemene Toelichting bij de aanpassing van de begrotingen van ontvangsten en uitgaven voor het begrotingsjaar 2002. Pg. 150.

HOOFDSTUK II

Begrotingsevoluties op het niveau van entiteit II

1. Methodologie voor de toetsing van de begrotingsevolutie van gemeenschappen en gewesten aan de begrotingsdoelstellingen vanaf 2002

1.1. *Het ESR als referentiekader*

Naar jaarlijkse gewoonte toetst de Afdeling in haar jaarverslag de begrotingen van gemeenschappen en gewesten aan de vooropgestelde begrotingsdoelstellingen. Voor de periode 2001-2005 werden deze doelstellingen vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000. In het raam van de begrotingscontrole 2002 keurden de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten een aanvulling op die Overeenkomst goed. Dit is het Akkoord van 21 maart 2002 geworden. Daarin wordt aan de Afdeling gevraagd om inzake de begrotingsnormering voortaan de overheidsrekeningen volgens het ESR95 als referentie te hanteren.

De Afdeling heeft de omschakeling van de HRF-methodologie naar het ESR95 onderzocht. Zij is van oordeel dat de ESR benadering in het verlengde ligt van haar specifieke methodologie en van de doelstellingen die zij hiermee steeds heeft nagestreefd, met name op het vlak van de financiële houdbaarheid van het begrotingsbeleid van gemeenschappen en gewesten en de coördinatie van het budgettaire beleid van de subsectoren van de overheid in het algemeen. Met deze doelstellingen voor ogen werden mettertijd, naast de talrijke aspecten die van bij het begin aan beide benaderingen gemeen waren, trouwens diverse ESR elementen in de HRF benadering geïntegreerd. Zo kan ondermeer verwezen worden naar de behandeling van privatiseringsopbrengsten, reserveringen en onroerende leasing. Het komt de Afdeling voor dat de omzetting naar het ESR met name de coördinatie van het begrotingsbeleid zal ten goede komen. De doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma van België worden immers uitgedrukt én getoetst op basis van de ESR benadering. De finale beoordeling van de budgettaire realisaties van de gezamenlijke overheid, in het kader van het Stabiliteits- en Groeipact, berust dus op de overheidsrekeningen opgesteld volgens het ESR95. Dit onontkoombaar gegeven versterkt de noodzaak om voor elke subsector van de overheid diezelfde benadering toe te passen. De Afdeling heeft zich in het verleden reeds over deze kwestie gebogen. Bij de uittekening van het referentietraject 2001-2010 van schuldafbouw voor gemeenschappen en gewesten - in haar jaarverslag 1999 - wees de Afdeling reeds op het belang van de toepassing van het ESR op het niveau van elke gemeenschap en elk gewest door te stellen dat *“.... In dit verband en met het oog op de interpretatie van de tekorten in termen van financieringsbehoeften overeenkomstig de gangbare ESR95 definitie, acht de Afdeling het wenselijk dat het Instituut voor de Nationale Rekeningen geïndividualiseerde overheidsrekeningen voor de gemeenschappen en gewesten zou opstellen, zoals dat thans het geval is voor de gezamenlijke overheid, de federale overheid, de sociale zekerheid en het geheel van gemeenschappen en gewesten.”* (47).

47 Zie jaarverslag juni 1999, 19.

Als autonome Afdeling, ingesteld krachtens artikel 49 van de bijzondere financieringswet (48), behoudt de Afdeling zich het recht toe om te wijzen op eventuele onverenigbaarheden tussen de toepassing van het ESR95 en de haar door de bijzondere wetgever toevertrouwde opdracht. Het risico op dergelijke onverenigbaarheid is weinig waarschijnlijk, gelet op de grondbeginselen van het ESR. In het ESR95 primeert de economische realiteit, en bijvoorbeeld niet de juridische omkadering, bij de classificatie van de verrichtingen en hun impact op het vorderingensaldo van de betrokken overheid. De Afdeling wenst dit risico echter niet bij voorbaat volledig uit te sluiten. Het is bijvoorbeeld niet geheel ondenkbaar dat begrotings- of financieringstechnieken geïntroduceerd worden die op termijn de begrotingen van gemeenschappen en gewesten en/of van de instellingen waarvan de financiële dienst op deze begrotingen weegt, gevoelig zouden kunnen bezwaren. Het is mogelijk dat deze technieken in het ESR in onvoldoende mate of slechts na verloop van tijd als belastend voor de betrokken overheid en/of de ermee te consolideren instelling worden ingeschat. In dergelijke gevallen zal de Afdeling, conform haar specifieke opdracht inzake begrotingsnormering, de impact van dergelijke verrichtingen en de hiermee verbonden risico's onder de aandacht brengen.

1.2. De evaluatie van de begrotingen 2002 in het licht van de overgang naar het ESR95

In de omschakeling naar het ESR 95 vormt het begrotingsjaar 2002 een overgangsjaar. Dit houdt in dat bij de evaluatie van de begrotingen 2002 een beperkt maar wel doorslaggevend aantal elementen van het ESR in rekening worden gebracht, zonder reeds op integrale wijze het zuivere ESR toe te passen. Die integrale toepassing vergt immers bijkomende informatie die thans door de gemeenschappen en gewesten niet of niet tijdig kon worden aangereikt.

De ESR elementen die weerhouden worden, zijn:

1. de consolidatie van de begrotingen van gemeenschappen en gewesten met de begrotingen van de instellingen van openbaar nut behorende tot categorie A en van de diensten met afzonderlijk beheer die overeenkomstig het ESR95 met de betrokken deeltentiteit worden geconsolideerd;
2. de aanrekeningwijze in het ESR95 van het voorschot betaald op de korting op de personenbelasting in het Vlaamse Gewest;
3. de afwijking inzake samengevoegde en gedeelde belastingen tussen de ontvangsten die in de begrotingen van gemeenschappen en gewesten werden begroot en de federale doorstorting die in het ESR95 op 2002 worden aangerekend;
4. de verrichtingen die in het ESR95 als kredietverleningen en deelnemingen worden aangemerkt.

Deze elementen worden hierna toegelicht.

48 Bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van gemeenschappen en gewesten, zoals laatst gewijzigd door de bijzondere wet van 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten.

1. Het toetsingveld van de begrotingsnormering wordt gevoelig uitgebreid. De geviseerde instellingen of diensten die bij de consolidatie worden betrokken, zijn deze waarvan de begrotingen verplicht bij de begrotingsdocumenten van gemeenschappen en gewesten dienen gevoegd te worden, met inbegrip van het Vlaams Zorgfonds. Niet alle instellingen die overeenkomstig het ESR95 met de deelgebieden worden geconsolideerd, zijn dus in deze consolidatieoefening weerhouden. Dit betekent echter niet dat zij ontsnappen aan de toetsing van de begrotingsvooruitzichten aan de vooropgestelde doelstellingen. De Afdeling steunt zich hiervoor op de tekst van voormeld Akkoord van 21 maart 2002 waarin uitdrukkelijk is voorzien dat *“De verschillende overheden zullen tijdens de begrotingscontrole geen beslissingen nemen waardoor het gezamenlijk saldo verslechtert van de overige fondsen en organismen die overeenkomstig het ESR95 geconsolideerd worden met de betrokken deelentiteiten.”* Het betreft de instellingen van openbaar nut behorend tot categorie B en de instellingen, diensten of fondsen die niet geklasseerd zijn in de wet van 16 maart 1954.

2. De budgettaire impact van de korting op de personenbelasting, die door het Vlaamse Gewest op het aanslagjaar 2001 (inkomsten 2000) werd toegestaan, wordt in het ESR op het jaar 2002 aangerekend waarin de desbetreffende aanslagen in de personenbelasting worden ingekohierd (principe vastgestelde rechten). Eind 2001 betaalde het gewest echter een voorschot aan de federale overheid ten belope van de geraamde impact van de korting (238 miljoen euro of 9,6 miljard BEF). Dat voorschot zit vervat in de begrotingsuitvoering 2001 van het gewest, maar wordt in het ESR95 als een louter financiële verrichting beschouwd zonder enige impact op het vorderingensaldo van de betrokken overheden. In de toetsing van de begrotingsvooruitzichten van het gewest aan de doelstellingen voor 2002 dient deze impact bijgevolg mede in rekening gebracht te worden.

3. De federale overdrachten inzake samengevoegde en gedeelde belastingen worden in het ESR95 als ontvangsten van gemeenschappen en gewesten aangerekend op basis van de overdrachten voorzien in de (aangepaste) Rijksmiddelenbegroting van de federale overheid. Behoudens onvolledige of laattijdige stortingen door de federale overheid, stemmen de bedragen die tijdens het jaar aan de deelentiteiten worden overgemaakt overeen met de aldaar voorziene overdrachten. In het ESR95 worden de stromen op transactiebasis geregistreerd. Dat wil zeggen dat het moment van registratie overeenstemt met het moment waarop aanspraken of verplichtingen tot stand komen of worden gewijzigd. In deze is het bijgevolg de stemming van de wet houdende de (aangepaste) Rijksmiddelenbegroting die in hoofde van de deelentiteiten de maandelijkse vorderingen op de federale overheid creëert. Aangezien de deelentiteiten in de thans beschikbare begrotingsvooruitzichten hogere ontvangsten inzake samengevoegde en gedeelde belastingen vooropstellen dan federaal begroot (na begrotingscontrole), dient deze minderwaarde in rekening worden gebracht bij de toetsing aan de vooropgestelde begrotingsdoelstellingen.

4. In de evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2002 worden de kredietverleningen en deelnemingen behandeld zoals in het ESR95. Deze doelstelling maakt integraal deel uit van de globale begrotingsdoelstelling voor gemeenschappen en gewesten tijdens de periode 2002-2005. De Afdeling is van oordeel dat, gelet op de omschakeling naar ESR95, die globale doelstelling inzake kredietverleningen en deelnemingen dient opgesplitst te worden naar elk van de deelgebieden. Daar het Akkoord van 21 maart 2002 deze opdeling nog niet maakt, acht zij het aangewezen dat hierover concrete afspraken worden gemaakt.

In dit kader heeft de Afdeling een voorstel uitgewerkt. Dat bestaat erin om een verdeelsleutel toe te passen die overeenstemt met de gemiddelde verdeling van de netto kredietverleningen en deelnemingen van de deelentiteiten tijdens de periode 1999-2001, eventueel gecorrigeerd voor uitzonderlijke factoren. Wat dit voor elk van de deelgebieden kan betekenen, wordt per entiteit toegelicht in het punt dat handelt over de evaluatie van de begroting 2002 versus begrotingsdoelstelling.

Zoals reeds vermeld, vormt 2002 een overgangsjaar in de definitieve omschakeling van de begrotingsnormering naar het ESR95. Dit blijkt niet alleen uit de inschakeling van een aantal ESR factoren in de begrotingsevaluatie (zie hiervoor), maar tevens uit het behoud van een aantal correcties die eigen zijn aan de HRF methodologie.

Het betreft in eerste instantie de aflossingen van de indirecte schuld van gemeenschappen en gewesten die in de traditionele HRF benadering bij de betrokken deelentiteit in rekening worden gebracht. Het ESR95 kent de notie "indirecte schuld" niet. Behoudens uitzonderlijke gevallen, wordt de schuld toegewezen aan de instellingen, diensten of fondsen en andere subsectoren van de overheid (bijvoorbeeld lokale besturen) die de leningen hebben afgesloten. De interesten en aflossingen worden aan de gesubsidieerde - en niet aan de subsidiërende - overheid toegerekend. De tussenkomsten die gemeenschappen en gewesten in de financiële lasten van deze leningen verlenen, worden als interestsubsidies respectievelijk kapitaaloverdrachten beschouwd. Deze benadering wordt bij wijze van overgangsmaatregel nog niet in de begrotingsevaluatie 2002 toegepast.

Tot slot wordt een correctie toegepast die verband houdt met de inwerkingtreding van het Lambermontakkoord vanaf 1 januari 2002 en bijgevolg specifiek is voor het begrotingsjaar 2002. Deze correctie werd uitdrukkelijk bedongen in het Akkoord van 21 maart 2002. Het betreft de toewijzing aan de gewesten van de nieuwe gewestelijke belastingen en de budgettaire compensatie op de toegewezen gedeelten van de personenbelasting. Daar de federaal geïnde opbrengst van de gewestelijke belastingen telkens op het einde van de maand volgend op de maand van inning aan de gewesten wordt doorgestort, ontvangen deze laatste in 2002 slechts 11 maanden opbrengst. De compensatie op de toegewezen personenbelasting daarentegen (de zgn. negatieve term) gebeurt integraal (a rato van 12/12). De federale overheid en de deelentiteiten zijn overeengekomen om ten belope van dit verschil de begrotingsdoelstellingen, opgenomen in de Overeenkomst van 15 december 2000, te corrigeren. Voor de gewesten wordt de HRF norm bijgevolg verminderd met 1/12 van de negatieve term (exclusief het kijk- en luistergeld). Dit wordt duidelijk in onderstaande tabel. Deze correctie is geenszins een versoepeling van de normering. Zij regelt enkel het behoud van de budgettaire neutraliteit die in de bijzondere financieringswet met het mechanisme van de negatieve term wordt nagestreefd.

De Afdeling merkt op dat in een zuivere ESR benadering deze correctie niet zou vereist zijn. De gewestelijke belastingen worden in het ESR beschouwd als eigen fiscale ontvangsten van de gewesten en aangerekend alsof zij door de gewesten zelf worden geïnd, ongeacht het moment van doorstorting door de federale overheid.

In het Akkoord van 21 maart 2002 hebben de federale overheid en de deelentiteiten ook ingestemd met de afwijking die door de Franse Gemeenschap werd gevraagd. In het Akkoord is opgenomen dat *"In het kader van de bepalingen van de Overeenkomst van 15 december 2000, verbindt de Franse Gemeenschap zich ertoe een onderbenuttigingspercentage van haar uitgavenkredieten te garanderen die minstens gelijk is de in 2001 vastgestelde onderbenutting (0,75%). Ze zal lenen maximum ten belope van het begrotingssaldo dat eruit zal voortvloeien."* Dat impliceert dat de afwijking (86,8 miljoen euro of 3,5 miljard BEF) die de Franse Gemeenschap in haar intern stabiliteitsprogramma vooropstelde ten opzichte van de doelstelling vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000 op realisatiebasis dient ingeperkt te worden (tot 37,2 miljoen euro of 1,5 miljard BEF).

De Afdeling heeft akte genomen van de beslissingen genomen in voormeld Akkoord van maart 2002. Vertrekkende van de begrotingsdoelstellingen van de Overeenkomst van 15 december 2000, kunnen de aangepaste objectieven voor 2002 bijgevolg als volgt worden bepaald:

Tabel III.13

Doelstellingen voor gemeenschappen en gewesten voor 2002

(in miljoenen euro, tenzij anders vermeld)

2002	Vlaamse Gemeenschap	Franse Gemeenschap	Duitstalige Gemeenschap	Waanse Gewest	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest	Franse Gemeenschapscommissie	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	Totaal gemeenschappen en gewesten		
								verrichtingen code 8 in ESR 95 in % BBP		
overgangsregeling 2002 in HRF optiek										
Overeenkomst 15.12.2000 (1)	337,1	-62,0	0,0	-138,8	-54,5	0,0	0,0	81,8	275,2	0,1%
Akkoord begrotingscontrole 21.03.02 (2)	-139,1 (a)	-37,2	0,0	-57,5 (a)	-28,5 (a)	0,0	0,0	-262,3		
Doelstellingen 2002 (1) + (2)	198,1	-99,2	0,0	-196,4	-83,0	0,0	0,0	-180,5		
overgangsregeling 2002 in ESR95 optiek										
Doelstellingen 2002	337,1	-99,2	0,0	-138,8	-54,5	0,0	0,0	44,6	275,2	0,1%

(a) Technische correctie van de HRF-norm voor doorstorting van nieuwe gewestelijke belastingen à 11/12 in 2002. Deze correctie is in de ESR95 benadering overbodig.

Gelet op de specifieke benadering voor het begrotingsjaar 2002, gebeurt de evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2002 aan de bedongen doelstellingen voor elke deeltentiteit op basis van het volgende schema.

entiteit	begroting 2002
1	bruto saldo ordonnancerings
2	aflossingen directe schuld
3	aflossingen indirecte schuld (excl Alesh)
4	Alesh
5	overige correcties
6 = 1+2+3+4+5	gecorrigeerd saldo
7	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000)
8	doelstelling beslist in Akkoord 21.03.2002 (ter aanvulling van Overeenkomst van 15.12.2000)
9 = 6-8	afwijking op basis van de begrotingsvooruitzichten

Naargelang de entiteit wordt in de post "overige correcties" rekening gehouden met de volgende elementen : het verschil tussen de begrotingsraming en de federale doorstorting inzake samengevoegde en gedeelde belastingen (49), de overdracht van niet gebruikte middelen van het voorgaande jaar, 1/12de van de begrote opbrengst van de nieuwe gewestelijke belastingen wanneer de gewestbegroting nog geen rekening houdt met de doorstorting a ratio van 11/12de, en voor het Vlaamse Gewest, de aanrekening op 2002 van de korting op de personenbelasting.

49 Of wat Duitstalige Gemeenschap betreft, het verschil tussen de begrotingsraming en de doorstorting van de federale dotatie.

1.3. De toepassing van het ESR95 vanaf begrotingsjaar 2003

Het overgangsregime zoals hierboven uiteengezet, geldt enkel voor het begrotingsjaar 2002. Vanaf begrotingsjaar 2003 zal de Afdeling, conform de beslissing van het Akkoord van 21 maart 2002 de ESR95 benadering integraal toepassen.

Voor een correcte toepassing van dat Akkoord dient de Afdeling over voldoende en adequate informatie te beschikken die haar toelaat om zowel de begrotingen als hun uitvoering volgens de ESR95 benadering te kunnen evalueren.

Daarom dringt de Afdeling er bij de gemeenschappen en gewesten op aan om vanaf de begroting 2003 te grootste zorg te besteden aan de codificatie van de basisallocaties in de middelen- en uitgavenbegroting, zowel van de entiteit zelf als van de fondsen, instellingen en organismen die met de entiteit overeenkomstig het ESR95 worden geconsolideerd.

In afwachting van een volledige economische hergroepering, op geconsolideerde basis, van zowel de begrotingsramingen als hun uitvoering, acht de Afdeling het noodzakelijk dat elke gemeenschap en elk gewest haar begroting aanvult met een lijst van correcties die toelaten om de overgang te maken van het begrotingssaldo naar het vorderingensaldo van elke overheid, zoals dat in de nationale rekeningen volgens het ESR95 wordt opgesteld. Dezelfde oefening dient op uitvoeringsbasis herhaald te worden.

Hierbij kan naar het voorbeeld van de federale overheid een onderscheid gemaakt worden tussen de overgangscorrecties op het primaire saldo en deze op de rentelasten (50). Het is niet mogelijk deze correcties op exhaustieve wijze hier op te sommen. Bepaalde correcties komen telkenmale terug, andere hebben betrekking op éénmalige verrichtingen.

Als voorbeeld van de in elke begroting te hernemen correcties, kunnen vermeld worden:

- de netto debudgetteringen en kredietverleningen die het vorderingensaldo niet beïnvloeden;
- verschuivingen van de ontvangsten die betrekking hebben op de periode tussen de datum van de economische transactie die aanleiding geeft tot de belastingschuld en de datum van opeisbaarheid van het verschuldigde bedrag;
- het verschil tussen de verschuldigde en de verlopen interesten;
- opdeling van de annuïteiten inzake leasingoperaties in rentelasten en terugbetaling van kapitaal;
- de consolidatiekring van de betrokken overheid.

Tot en met 2002 heeft de Afdeling in haar adviezen de reglementaire begrotingen van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie buiten beschouwing gelaten. Vanaf het begrotingsjaar 2003 zullen deze mede in het geheel van entiteit II betrokken worden.

Om zowel de bijdrage van elk deelgebied tot het behalen van de doelstellingen van het stabiliteitsprogramma, als de rol en de verantwoordelijkheid van elk gewest als voorgedijverheid te kunnen evalueren, dringt de Afdeling er bij het Instituut voor Nationale Rekeningen op aan om vanaf 2003 te kunnen beschikken over:

- een overheidsrekening volgens de ESR95 methodologie per gemeenschap en gewest;
- een regionale opsplitsing van de overheidsrekening van de lokale overheden, opgesteld volgens de ESR95 methodologie.

50 Zie Algemene Toelichting bij de begrotingen van ontvangsten en uitgaven voor het begrotingsjaar 2002 (Doc. 50 114/001, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 29 oktober 2001), blz. 87 en volgende.

De Afdeling is er zich terdege van bewust dat voor de invulling van deze opdracht een intense samenwerking met de deelgebieden vereist is.

2. Overzicht van de normnaleving in de periode 1992-2002

Bijgaande tabel geeft een overzicht voor alle gemeenschappen en gewesten van de mate waarin de HRF norm tijdens de periode 1992-2001 werd gerespecteerd. De ex post vastgestelde gecorrigeerde saldi worden dus vergeleken met de norm waartoe de gemeenschappen en gewesten zich hebben verbonden in opeenvolgende samenwerkingsakkoorden en overeenkomsten die met de federale overheid werden afgesloten.

Voor het jaar 2001 wordt de vaststelling van het gecorrigeerd saldo eveneens gedetailleerd toegelicht in de evaluatie van de begrotingsuitvoering die per deelgebied is opgenomen in punt 4 en volgende.

Tabel III.14
Gecorrigeerde saldi versus HRF-norm voor de periode 1992-2001

(in miljoenen euro)

(a)	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Vlaamse Gemeenschap										
realisatie	-1.180,0	-691,6	-999,0	-431,3	-314,8	282,6	528,6	768,7	992,5	1.660,4
norm	-1.053,5	-951,9	-907,3	-778,4	-624,7	-329,7	-22,3	334,7	357,0	594,9
afwijking	-126,4	260,3	-91,7	347,1	309,9	612,3	550,9	434,0	635,5	1.065,4
excl. voorschot korting PB (b)										1.297,7
Franse Gemeenschap										
realisatie	-280,1	-272,7	-409,0	-438,8	-260,3	-188,4	-292,5	-175,6	-198,0	11,0
norm	-223,1	-225,6	-361,9	-327,2	-290,0	-238,0	-203,3	-141,3	-114,0	-79,3
afwijking	-57,0	-47,1	-47,1	-111,6	29,7	49,6	-89,2	-34,3	-84,0	90,3
Waalse Gewest										
realisatie	-456,1	-312,3	-349,5	-423,9	-304,9	-163,6	-143,8	-39,0	-298,6	-45,5
norm	-431,3	-443,7	-389,2	-357,0	-327,2	-272,7	-213,2	-148,7	-153,7	-47,1
afwijking	-24,8	131,4	39,7	-66,9	19,8	111,6	69,4	109,7	-144,9	1,6
Brusselse Hoofdstedelijk Gewest										
realisatie	-247,8	-451,6	-142,3	-78,8	-17,3	-3,3	91,5	77,9	-2,1	65,5
norm	-183,4	-133,9	-171,0	-106,6	-111,6	-106,6	-107,7	-63,4	-66,9	-19,8
afwijking	-64,4	-317,7	28,8	27,8	94,2	103,3	199,2	141,3	64,8	85,3
Duitstalige Gemeenschap (c) (d)										
realisatie	-6,8	-14,1	-19,1	-16,5	-6,6	-6,7	-0,9	-5,8	0,0	2,1
norm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
afwijking	-6,8	-14,1	-19,1	-16,5	-6,6	-6,7	-0,9	-5,8	0,0	2,1
Franse Gemeenschapscommissie (c)										
realisatie			50,4	17,5	-40,5	-8,1	-4,9	7,9	-7,6	-1,7
norm			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
afwijking			50,4	17,5	-40,5	-8,1	-4,9	7,9	-7,6	-1,7
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (c)										
realisatie	7,1	5,8	-13,1	-8,9	6,0	0,3	-1,1	3,6	2,1	1,7
norm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
afwijking	7,1	5,8	-13,1	-8,9	6,0	0,3	-1,1	3,6	2,1	1,7
Totaal g&g										
realisatie	-2.163,7	-1.736,6	-1.881,6	-1.380,7	-938,4	-87,2	176,9	637,6	488,2	1.693,3
norm	-1.891,4	-1.755,1	-1.829,5	-1.569,2	-1.353,5	-947,0	-546,5	-18,8	22,3	448,7
afwijking	-272,3	18,5	-52,2	188,5	412,6	862,2	723,4	656,4	465,9	1.244,7
excl. voorschot korting PB (b)										1.476,9

- (a) Minteken staat voor een overschrijding van de norm.
 (b) Eenmalige correctie voor dubbele aanrekening (2001-2002) - zie punt 3.1 (Vlaamse Gemeenschap).
 (c) De normoverschrijdingen kunnen gefinancierd worden met financiële reserves. Die werkwijze heeft de Afdeling steeds aanvaard.
 (d) Financiële reserves opgebruikt vanaf 1995.

Zoals uiteengezet in punt 1, gebeurt de evaluatie van de begrotingen 2002 volgens een overgangsregeling, die deels elementen bevat die eigen zijn aan de HRF benadering en deels aanleunen bij de ESR95 benadering. In onderstaande tabel wordt een samenvatting weergegeven van de toetsing van de begrotingen 2002 (51) aan de budgettaire doelstellingen die gemeenschappen en gewesten hebben onderschreven. De toetsing verloopt volgens het schema voorgesteld in punt 1.2. hiervoor.

Tabel III.15
Begrotingen 2002 versus doelstellingen

(in miljoenen euro)

g&g	begrotingen 2002	totaal g&g (excl klasse 8)	verrichtingen klasse 8 in ESR95	totaal g&g
1	bruto saldo ordonnancements	-1.161,7		-1.161,7
2	aflossingen directe schuld	441,5		441,5
3	aflossingen indirecte schuld (excl Alesh)	203,8		203,8
4	Alesh	164,4		164,4
5	overige correcties (a)	-467,7		-467,7
6 = 1+2+3+4+5	gecorrigeerd saldo (b)	-819,6		-819,6
	netto kredietverleningen en deelnemingen (klasse 8 in ESR95)		87,0	87,0
7	doelstelling beslist in Akkoord 21.03.2002 (ter aanvulling van Overeenkomst van 15.12.2000) (c)	-180,5	275,2	94,7
8 = 6-7	afwijking op basis van de begrotingsvooruitzichten (b)	-639,1	-188,1	-827,2

(a) Zie punt 1.2 "De evaluatie van de begrotingen 2002 in het licht van de overgang naar het ESR95"

(b) Uitgaande van de veronderstelling dat de te consolideren instellingen in evenwicht zullen zijn.

(c) Zie Tabel III.13 "Doelstellingen voor gemeenschappen en gewesten voor 2002"

Uitgaande van de hypothese dat er een evenwicht wordt aangehouden op de instellingen die met de gemeenschappen en gewesten geconsolideerd worden, wordt er voor het geheel van gemeenschappen en gewesten op basis van de begrotingsramingen 2002 een overschrijding van de doelstelling vastgesteld. In de volgende punten wordt dit per deelgebied verder toegelicht en wordt er aangegeven hoe de overschrijding op uitvoeringsbasis kan vermeden worden.

51 In de mate dat de entiteit de begrotingscontrole had afgesloten, werden de aangepaste begrotingen weerhouden.

3. De Vlaamse Gemeenschap

3.1. De uitvoering van de begrotingen 2000-2001 en de normaleleving

Voorafgaand aan de toetsing van de realisaties 2001 aan de begrotingsdoelstellingen, worden de kerncijfers van de begrotingsuitvoering besproken. De ordonnanceringen staan hierbij centraal. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de realisaties voor de twee voorbije jaren. De volledige reeks van de begrotingen en hun uitvoering tijdens de periode 1989-2001 is opgenomen in de bijlagen III.12 tot III.14.

De kasgegevens in onderstaande tabel hebben betrekking op de centrale schatkisttoestand van de Vlaamse Gemeenschap, dit is met inbegrip van de saldi van de Diensten met Afzonderlijk Bestuur (DAB) (52) en van de derdengelden (53).

Tabel III.16
Begrotingsevolutie 2000-2001
Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

(a)	(b) 2000			(b) 2001			01/00		
	aangepaste kredieten	ordonnancering	kas	aangepaste kredieten	ordonnancering	kas	veranderings% (nominaal)		
							aangepaste kredieten	ordonnancering	kas
ontvangsten	15.619,6	15.611,2	16.097,2	16.787,8	17.085,6	17.839,4	7,5%	9,4%	10,8%
realisatie%		99,9%	103,1%		101,8%	106,3%			
uitgaven	15.351,8	14.991,2	15.211,7	16.383,9	16.088,9	16.694,6	6,7%	7,3%	9,7%
realisatie%		97,7%	99,1%		98,2%	101,9%			
begrotingssaldo	267,8	620,0	885,5	403,9	996,7	1.144,7	136,0	376,8	259,3
saldo derdengelden			-20,4			-442,4			-422,1
saldo	267,8	620,0	865,1	403,9	996,7	702,3	136,0	376,8	-162,8

(a) Verrichtingen op de organieke fondsen inbegrepen. Ontvangsten gedefinieerd exclusief de leningopbrengsten. Uitgaven gedefinieerd exclusief aflossingen directe schuld, inclusief aflossingen indirecte schuld en provisioneringen.

(b) Aangepaste begrotingen. Voor 2000: eerste aanpassingsblad voor middelen- en uitgavenbegroting. Voor 2001: tweede aanpassingsblad voor middelenbegroting en derde aanpassingsblad voor uitgavenbegroting.

Bron: Begrotingsdocumenten, Schatkisttoestand, gegevens verstrekt door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

52 De DAB's zijn op begrotingsvlak afzonderlijke entiteiten die op financieel vlak in de centrale schatkisttoestand geïntegreerd zijn. Het saldo van de verrichtingen op de DAB, of m.a.w. de evolutie in hun financiële reserves, beïnvloedt bijgevolg het kassaldo van de Vlaamse Gemeenschap. De belangrijkste DAB zijn het MINA-fonds en het VIF.

53 Het saldo van de derdengelden stemt grotendeels overeen met het saldo van de ontvangen en doorgestorte opcentiemen op de onroerende voorheffing die voor rekening van de gemeenten en provincies worden geïnd. Vanaf 2001 bevatten de derdengelden tevens de verrichtingen op een aantal financiële rekeningen van bepaalde departementen die aan de globale zichtrekening van de Vlaamse Gemeenschap werden toegevoegd teneinde het cashmanagement te bevorderen. Het kassaldo van de Gemeenschap wordt positief (of negatief) beïnvloed naargelang op het einde van het jaar het saldo van de derdengelden positief (of negatief) is.

Rekening houdend met de aanpassingsbladen die eind 2001 nog werden goedgekeurd, bedroeg het vooropgestelde overschot in de begroting +403,9 miljoen euro. Het **gerealiseerd surplus** ligt bijna anderhalve maal hoger en bedraagt 996,7 miljoen euro (op basis van ordonnancerings). In vergelijking met het voorgaande jaar is het overschot met 60% toegenomen.

Dit uitzonderlijk resultaat vloeit voort uit belangrijke meerwaarden op de **ontvangsten** (+ 297,8 miljoen euro) en een matige benutting van de uitgavenkredieten (- 295,0 miljoen euro). De benuttingsgraad bevindt zich op het gemiddelde vastgesteld voor de periode 1995-2000 (98,2%).

Na een daling van de totale ontvangsten in het voorgaande jaar (-0,7% in constante prijzen), wordt er voor 2001 een reële groei van 6,8% genoteerd. Dat is meer dan het dubbele van de gemiddelde groeivoet van de periode 1995-2000 (3,3%). De evolutie van de federale overdrachten inzake samengevoegde en gedeelde belastingen zijn in dit verband doorslaggevend. Zij vertegenwoordigen ongeveer 87% van de totale ontvangsten van de gemeenschap. In 2001 namen deze overdrachten toe met 1.386,7 miljoen euro of 7,6 % in constante prijzen. Die uitzonderlijke stijging is het gevolg van de bijzonder gunstige conjunctuur van het voorgaande jaar die in de overdrachten 2001, overeenkomstig de retroregel vervat in de bijzondere financieringswet, werd doorgerekend. De overige ontvangsten kenden een reële groei van 2,3%. Daartoe behoren de gewestelijke belastingen die met 1,6% toenamen. De daling van sommige kleinere belastingen werd meer dan gecompenseerd door de toename van de successierechten (+35,1 miljoen euro, hetzij +3,9% reëel), en de versnelde inning van de onroerende voorheffing (+9,7 miljoen euro, hetzij +6,9% reëel). Ook de registratierechten noteerden nog een gestage groei, ondanks de negatieve impact in het laatste kwartaal van het aankondigingseffect van de verlaging van de tarieven vanaf 2002 (+20,7 miljoen euro, of +2,5% reëel). De ontvangsten bevatten eveneens voor een bedrag van 32,2 miljoen euro teruggevorderde dotaties van het VIF en het FEER-MGO.

De keuze van de parameters verklaart eveneens de meerontvangst die helemaal niet onverwacht is. Op basis van de aangepaste begroting werd er inzake toewijzing van samengevoegde en gedeelde belastingen reeds een positieve afwijking waargenomen tussen de inschatting van de Vlaamse Gemeenschap en de voorziene doorstortingen door de federale overheid (+326,2 miljoen euro). De afwijking vloeit voort uit de verschillende ramingsmethoden die door de betrokken overheden worden toegepast. Terwijl de Vlaamse Gemeenschap een trendmatige inschatting maakte van de parameters voor 2001, hanteerde de federale overheid, die gebonden is aan voormelde retroregel, de parameters van 2000 (54).

Voor de overige ontvangsten sluiten de realisaties nauw aan bij de begrotingsramingen omdat eind december 2001 de beter dan verwachte resultaten nog in een tweede aanpassingsblad werden opgenomen. Inzonderheid op het vlak van de successierechten en de interesten uit het autonoom kas- en schuldbeheer waren de realisaties beter dan aanvankelijk begroot.

De **uitgaven** namen in 2001 toe met 4,7% in constante prijzen, terwijl er het voorgaande jaar een reële daling werd opgetekend (-1,9%). In een meerjarig perspectief steekt die groeivoet ver boven het gemiddelde uit (+1,9% in de periode 1995-2000).

54 Voor de samenstelling van dit verschil en het detail van de parameters: zie Jaarverslag 2001 van de Afdeling, blz. 91.

De aanwending van kredieten in hetzelfde jaar waarin zij gestemd zijn, ligt op het hoogste niveau sinds 1993. Daardoor vallen de krediettransporten lager uit en wordt de begrotingsuitvoering 2002 ietwat ontlast (55).

Per saldo werd het begrotingsjaar 2001 afgesloten met een **overschot** van 996,7 miljoen euro. In tegenstelling tot voorgaande jaren ligt dit saldo hoger dan **kassaldo**. Het verschil bedraagt -294,4 miljoen euro en wordt grotendeels verklaard door de afname van het saldo van de derdengelden ten opzichte van het voorgaande jaar (-311,5 miljoen euro) (56). Voor het overige werd de toename van de financiële reserves van de DAB (+ 136,8 miljoen euro) grosso modo gecompenseerd door de vermindering van de lei (d.i. het uitstaand bedrag van de geordonnanceerde maar nog niet betaalde uitgaven) (-119,2 miljoen euro). De forse daling van het saldo van de derdengelden is het gevolg van de gewijzigde doorstorting van de opcentiemen op de onroerende voorheffing. Vanaf juli 2001 worden deze niet meer op het einde van de maand volgend op de maand van inning maar wel bij wijze van voorschotten aan de lokale overheden doorgestort. De voorschotten belopen 250 miljoen euro per maand. Hierdoor sloeg de toestand in vergelijking met het voorgaande jaar om en prefinancierde de gemeenschap eind 2001 de lokale overheden, ondanks de versnelling van de inning van de onroerende voorheffing in de loop van het jaar.

In Tabel III.17 wordt een overzicht gegeven van de **schuldevolutie** sinds 1996. Eind dat jaar bereikte de totale schuld van de Vlaamse Gemeenschap zijn maximumpeil. Sindsdien werd de schuldafbouw onafgebroken verdergezet.

55 De zogenaamde “transporten” of overdrachten van 2001 op 2002 (d.i. de vastgelegde niet-gesplitste kredieten die tijdens het jaar van de vastlegging nog niet geordonnanceerd werden) zullen afnemen ten opzichte van het voorgaande jaar (krediettransport van 444,7 miljoen euro naar 2002, in plaats van 573,9 miljoen euro naar 2001). Vermoedelijk zal de impact op het ordonnanceringsaldo 2002 lager liggen omdat een gedeelte van het transport traditioneel wordt geannuleerd. In 2001 werd op het totaal transport van 573,6 slechts 528,3 miljoen euro geordonnanceerd.

56 Afname saldo derdengelden: hetzij -370,0 miljoen euro voor de derdengelden inzake opcentiemen OV en +58,5 miljoen euro voor de derdengelden op de gefusioneerde financiële rekeningen van sommige departementen (o.m. EWBL en Onderwijs).

Tabel III.17
Evolutie van de schuld van de Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

uitstaande schuld eind:	1996	1997	1998	1999	2000	2001 vóór	(d) verschuiving	2001 na
Directe schuld (a)	4.570,2	4.354,8	4.199,8	3.499,3	2.541,2	1.745,9	549,9	2.295,8
- geconsolideerd	4.148,3	3.905,0	3.447,2	3.257,7	2.732,6	2.186,7	549,9	2.736,6
- debet / credit RC	421,8	449,8	752,6	241,6	-191,4	-440,8		-440,8
<i>w.o. overname indirecte schuld</i>	1.106,6	1.066,0	1.298,2	1.645,7	1.552,7 (c)	1.453,0	549,9	2.002,9
Indirecte schuld	4.630,8	4.414,2	3.897,6	3.753,3	3.613,7 (c)	3.482,1	-549,9	2.932,2
- Aquafin	661,8	687,0	741,1	924,9	1.024,0	1.118,2		1.118,2
- ALESH (b)	2.344,1	2.279,6	2.191,3	1.951,1	1.834,0	1.773,9		1.773,9
- overige	1.624,8	1.447,5	965,1	877,3	755,7	590,0	-549,9	40,1
Totale schuld	9.200,9	8.769,0	8.097,4	7.252,6	6.154,9	5.228,0	0,0	5.228,0
<i>evolutie</i>		-431,9	-671,6	-844,8	-1.097,6	-927,0		-927,0
in % totale ontvangsten								
<i>(schuld excl. ALESH)</i>	54,3%	47,3%	41,0%	34,6%	27,7%	20,2%		20,2%
<i>(schuld incl. ALESH)</i>	72,9%	63,9%	56,2%	47,3%	39,4%	30,6%		30,6%

(a) Gecumuleerde netto te financieren saldi (kasbasis).

(b) Met inbegrip van het gedeelte van de schuld dat door derden wordt terugbetaald.

(c) Na herclassificatie eind 2000 van 20,2 miljoen euro van de indirecte naar de gewaarborgde schuld (BRTn en V.I.Z.O.)

(d) Na verschuiving in 2001 van 549,9 miljoen euro schuld inzake de lagere overheden van de indirecte naar de directe schuld (hetzij 580,9 miljoen vóór nieuwe opnames en aflossingen in de loop van 2001).

Bron: Maandelijkse schatkistoestand VG, Algemene Toelichting bij de aangepaste begroting 2002.

Abstractie makend van de verschuiving tussen de indirecte en de directe schuld (549,9 miljoen euro), is de indirecte schuld in 2001 met 131,7 miljoen euro afgenomen, hetzij: een vermindering van de schuld beheerd door het ALESH met 60,1 miljoen euro, een toename van de Aquafin-schuld met 94,2 miljoen euro en een vermindering van de overige indirecte schuld met 165,7 miljoen euro.

Indien voormelde verschuiving ook op het niveau van de directe schuld buiten beschouwing wordt gelaten, bedraagt de vermindering 795,3 miljoen euro. De directe schuld bevat ook de indirecte schuld die reeds vóór 2001 werd overgenomen. Van de totale afname met 795,3 miljoen euro heeft 99,7 miljoen euro betrekking op deze overgenomen schulden.

De totale schuld bepaald overeenkomstig de HRF methodologie nam bijgevolg in 2001 af met 927,0 miljoen euro, hetzij 15%. Sinds 1996 is die totale schuld gedaald met 43,2%.

De Vlaamse Regering heeft zich eveneens als doel gesteld om de Vlaamse openbare schuld – op basis van een nauwere definitie dan deze van de HRF – terug te brengen tot 2.776,4 miljoen euro tegen het einde van de legislatuur (2005). De Regering definieert de openbare schuld als de geconsolideerde directe schuld en de indirecte schuld exclusief Aquafin. Het streefdoel impliceert dat de aldus gedefinieerde schuld, die eind 2001 nog 4.550,8 miljoen euro bedroeg, over de periode 2002-2005 wordt afgebouwd met 1.774,4 miljoen euro. Dat betekent een gemiddelde schuldvermindering met 443,6 miljoen euro per jaar, wat minder is dan wat sinds 1996 jaarlijks werd gerealiseerd.

Om de begrotingsuitvoering te **toetsen aan de doelstellingen**, dienen op het ordonnanceringsaldo een aantal correcties te worden toegepast. Het betreft de schuldaflossingen (224,7 miljoen euro) (57) en de netto provisionering op diverse organismen, met name het Financieringsfonds voor schuldafbouw en éénmalige investeringsuitgaven, het Zorgfonds, het Rente Egalisatiefonds en het Pensioenfonds (totale netto reserveopbouw van 439,0 miljoen euro). Mits uitsluiting van deze netto reserveringen daalt de groeivoet van de uitgaven in constante prijzen van 4,7% naar 3,0%.

Eind 2001 werden belangrijke vastleggingsmogelijkheden overgedragen naar het Financieringsfonds voor schuldafbouw en éénmalige investeringsuitgaven (afgekort FFEU). Van deze overdracht werd 265,3 miljoen euro nog op het begrotingsjaar 2001 geordonnanceerd. Dit bedrag dient vermeerderd te worden met 62,2 miljoen euro, zijnde het gedeelte van de overdracht van 2000 dat slechts begin 2001 werd geordonnanceerd. Als totale provisionering in 2001 kan bijgevolg een bedrag van 327,5 miljoen euro weerhouden worden.

57 Schuldaflissingen die aangerekend worden op de begroting (titel I en II) en niet werden afgetrokken bij de vaststelling van het ordonnanceringsaldo vermeld in Tabel III.16. Het betreft de aflissingen op de indirecte schuld en bepaalde posten van de indirecte schuld die in de directe schuld werden overgenomen.

De overgang van het ordonnanceringsaldo naar het gecorrigeerd saldo vastgesteld overeenkomstig de HRF methodologie wordt weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel III.18
De toetsing van de begrotingsuitvoering 1992-2001 aan de norm
Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

		1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1	saldo ordonnanceringen (a)	-738,7	-567,7	-902,3	-431,3	-500,7	109,1	293,1	423,6	620,0	996,7
2	netto-debudgettering (b)	-441,3	-123,9	-96,7	0,0	185,9	173,5	235,5	345,0	372,5	663,7 (d)
3 = 1-2	gecorrigeerd saldo	-1.180,0	-691,6	-999,0	-431,3	-314,8	282,6	528,6	768,7	992,5	1.660,4
4	norm	-1.053,5	-951,9	-907,3	-778,4	-624,7	-329,7	-22,3	334,7	357,0	594,9
5 = 3-4	afwijking	-126,4	260,3	-91,7	347,1	309,9	612,3	550,9	434,0	635,5	1.065,4
6	voorschot korting PB										232,3
7 = 5+6	(c)										1.297,7

(a) Saldo op ordonnanceringsbasis (zie Tabel III.16)

(b) Algemeen gesteld, rekening houdend met :

- 1) de evolutie van de indirecte schuld, met inbegrip van de indirecte schuld die in de directe schuld werd overgenomen, de schuld van Aquafin n.v. en voor wat het ALESH betreft, de schuldafname die toerekenbaar is aan het gewest;
- 2) de netto provisionering (op het FFEU, het Zorgfonds, het Rente Egalisatiefonds en het Vlaams Pensioenfonds vzw)

(c) Eénmalige correctie dubbele aanrekening (2001-2002).

(d) 2001 concreet: evolutie indirecte schuld exclusief Aquafin (afname met 318,9 miljoen euro), waaronder ALESH (afname met 60,1 miljoen euro); Aquafin (toename met 94,2 miljoen euro); netto reserveringen op Zorgfonds (104,5 miljoen euro), Pensioenfonds (7,4 miljoen euro) en FFEU (327,5 miljoen euro).

De Vlaamse Gemeenschap heeft in 2001 de verbintenissen die in de Overeenkomst van 15 december 2000 werden vastgelegd met een ruime marge gerespecteerd. Het gecorrigeerd saldo, berekend volgens de HRF methodologie ligt ruim 1.065,4 miljoen euro hoger dan het surplus dat als doelstelling werd vooropgesteld. Dat beoogde surplus hield reeds een bijsturing in van de norm met 250,4 miljoen euro in functie van de uitzonderlijk sterke toename van de federale middelenoverdracht die voor 2001 werd verwacht.

	HRF norm	toename middelen- overdracht	(in miljoenen euro) beter dan HRF norm
Samenwerkingsakkoord 1999	344,6	441,3 (trendmatige inschatting)	
Overeenkomst 15.12.2000	594,9	1.385,7 (effectieve toename)	
bijkomend	250,4	944,5	1.065,4
in % BBP	0,1%	0,4%	0,4%

De marge die ten opzichte van die bijgestuurde norm werd gerealiseerd, impliceert dat het gedeelte van de middenstijging dat de trendmatige toename overtreft integraal voor de verbetering van het saldo werd aangewend. Hiermee heeft de Vlaamse Gemeenschap de onmisbare bijdrage geleverd tot het behalen van de doelstelling die voor entiteit II in het stabiliteitsprogramma werd vastgelegd (surplus van 0,5% van het BBP). Binnen entiteit II werden aldus de minder goede prestaties van de andere overheden, en in het bijzonder van de lokale overheden, meer dan gecompenseerd. De lokale overheden realiseerden immers een tekort van 0,1% van het BBP terwijl als doelstelling een overschot van 0,2% weerhouden was.

Op die manier heeft de Vlaamse Gemeenschap in 2001 tevens de onmisbare bijdrage geleverd zonder dewelke het vorderingensurplus van de gezamenlijke overheid niet zou tot stand gekomen zijn.

De omschakeling naar de overheidsrekeningen volgens het ESR95 vanaf 2002 heeft tot gevolg dat er een dubbele aanrekening gebeurt van de budgettaire impact van de Vlaamse korting op de personenbelasting. Dat is het gevolg van methodologische verschillen tussen de HRF en de ESR benadering. Zowel het tijdstip van de aanrekening als de wijze van registratie verschillen. In de HRF methodologie zit de betaling van het voorschot vevat in het ordonnanceringsaldo van 2001 (zoals weergegeven op lijn 1 van Tabel III.16). In het ESR daarentegen, wordt die betaling in 2001 als een kredietverlening en deelneming beschouwd, m.a.w. als een financiële verrichting zonder impact op het vorderingensaldo van de betrokken overheden, Vlaamse Gemeenschap en federale overheid. Conform het ESR wordt de korting geregistreerd bij inkohiering van de desbetreffende personenbelasting. Het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap wordt dus niet in 2001 maar wel in 2002 bezwaard.

De beslissing die de gemeenschappen en de gewesten en de federale overheid in het Akkoord van 21 maart 2002 hebben genomen om voortaan inzake begrotingsnormering de overheidsrekeningen volgens het ESR95 als referentie te hanteren, wordt door de Afdeling beschouwd als onomkeerbaar. Zij acht het bijgevolg aangewezen om in deze materie te opteren voor een toekomstgerichte benadering en het resultaat 2001 enigszins te nuanceren teneinde de dubbele aanrekening op 2001 (HRF) / 2002 (ESR) te vermijden (zie correctie op lijn 6 van Tabel III.18). Deze optie is niet zonder gevolgen voor de budgettaire marge bij een eventuele inroeping van artikel 8 van de Overeenkomst van 15 december 2000 (gecontroleerde en voorwaardelijke aanwending van voorheen gerealiseerde marges ten opzichte van de begrotingsdoelstellingen), in de mate dat de financiële leefbaarheid van het deelgebied hierdoor niet in het gedrang komen.

3.2. De begroting 2002 van de Vlaamse Gemeenschap (na begrotingscontrole)

De evaluatie van de begroting 2002 in het raam van de vastgestelde objectieven, wordt voorafgegaan door een beknopte toelichting van de voornaamste ontwikkelingen in de aangepaste begroting van dat jaar.

3.2.1. Begrotingsevolutie 2001-2002

De aangepaste begroting stelt een daling van de ontvangsten voorop van 0,8% en een stijging van de uitgaven met 2,3%. Per saldo resulteert dit in een tekort van 100,0 miljoen euro. Voor het eerst sinds 1997 is de begroting dus opnieuw deficitair.

Tabel III.19
Begroting 2002 – Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	begrotingen (a)			02/01	
	2001 aangepast	2002 initieel	2002 aangepast	variatie% (nominaal)	
	(1)	(2)	(3)	initieel (2) / (1)	aangepast (3) / (1)
ontvangsten	16.787,8	16.964,8	16.654,0	1,1%	-0,8%
w.o.: - nieuwe bevoegdheden (Lambermontakkoord)		56,4	56,2		
- Nationale Loterij		0,0	0,0		
- herfinanciering Lambermontakkoord		118,3	118,3		
- andere	16.787,8	16.908,4	16.597,8	0,7%	-1,1%
uitgaven	16.383,9	16.885,9	16.754,0	3,1%	2,3%
w.o.: - nieuwe bevoegdheden (Lambermontakkoord)		24,8	74,4		
- Nationale Loterij		0,0	0,0		
- aflossingen directe schuld (b)		0,0	0,0		
- andere	16.383,9	16.861,1	16.679,6	2,9%	1,8%
bruto saldo	403,9	78,8	-100,0	-325,0	-503,9
netto saldo	403,9	78,8	-100,0	-325,0	-503,9

(a) Met inbegrip van organieke fondsen.

(b) Aflossingen van de directe schuld (in enge zin), met uitzondering van titel III van de uitgavenbegroting.

De belangrijkste **inkomstengroep**, met name de toewijzingen inzake samengevoegde en gedeelde belastingen en de gewestelijke belastingen, die tezamen ongeveer 94% van de totale ontvangsten vertegenwoordigen, daalt met 1,1%. De neerwaartse herziening van de parameters voor 2002 en de fiscale maatregelen inzake gewestelijke belastingen verklaren deze daling. Voor het kijk- en luistergeld en de openingsbelasting werd het nultarief ingesteld en de tarieven inzake registratierechten op overdracht van onroerende goederen werden verlaagd (58). Er speelt evenwel een derde maar uitzonderlijke factor, met name de doorstorting in 2002 van de nieuwe gewestelijke belastingen ten belope van slechts 11/12 van de werkelijk door de federale overheid geïnde ontvangsten. Het verlies aan inkomsten dat voortvloeit uit de doorstortingsregeling die in de bijzondere financieringswet is opgenomen (59), wordt budgettair neutraal gehouden door de HRF norm met 1/12 van de negatieve term (exclusief het kijk- en luistergeld) te verminderen (60).

Door de verruiming van de fiscale autonomie neemt het belang van de gewestelijke belastingen in vergelijking met de aangepaste begroting van het voorgaande jaar toe van 7,1% naar 16,5%, terwijl het aandeel van samengevoegde en gedeelde belastingen daalt van 87,0% naar 77,3% (exclusief de voorafname op de personenbelasting van de dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld).

De toewijzingen inzake samengevoegde en gedeelde belastingen blijven toch nog steeds de belangrijkste inkomstenbron zodat de afwijking tussen de geraamde en de van de federale te ontvangen middelen steeds een centraal aandachtspunt vormt in de begrotingsanalyse. Zoals in 2000 liggen de ramingen hoger dan de effectieve doorstortingen. De minderwaarde bedraagt 197,0 miljoen euro. De compensatie van dergelijk bedrag op de andere ontvangsten is weinig waarschijnlijk en bovendien mag ook de onzekerheid over de impact van de verlaagde registratierechten niet uit het oog worden verloren (61). Deze minderwaarde wordt dan ook in rekening gebracht bij de toetsing van de begroting aan de budgettaire doelstellingen die in de Overeenkomst van 15 december 2000 werden onderschreven.

De oorzaak van deze minderwaarde ligt in de verschillende ramingsmethode die de Vlaamse Gemeenschap en de federale overheid tot 2001 toepasten. Het afrekeningssaldo is in de optiek van de Gemeenschap positief omdat zij in een eerdere fase de middelentoe wijzing voor 2001 op basis van trendmatige parameters inschatte. In de federale methode daarentegen werden de middelen voor 2001 geraamd op basis van de bijzondere gunstige conjunctuur van 2000 – en dit conform de in de bijzondere financieringswet ingeschreven retroregel – zodat het afrekeningssaldo negatief uitvalt.

-
- 58 De budgettaire impact van de maatregelen kan geraamd worden op minstens 527,0 miljoen euro (werkhypothese: indexering van de gerealiseerde ontvangsten 2001 voor wat het kijk- en luistergeld en de openingsbelasting betreft (resp. –470,8 en 6,6 miljoen euro) en inzake registratierechten rekening houdende met de raming van de Vlaamse Gemeenschap (-49,6 miljoen euro)).
- 59 Krachtens artikel 54, §1, tweede lid worden de opbrengst inzake gewestelijke belastingen aan het gewest overgemaakt op het einde van de maand die volgt op de maand van inning door het federaal Ministerie van Financiën.
- 60 De vermindering met 1/12 werd bij de begrotingscontrole toegepast.
- 61 De federale administratie raamde ter gelegenheid van de begrotingscontrole de budgettaire impact op 220,6 miljoen euro, terwijl de Vlaamse Gemeenschap uitgaat van 49,6 miljoen euro (Zie Verslag Rekenhof, Gedr. St. 16 (2001-2002) –nr. 1 van 9 november 2001).

Tabel III.20
Parameters 2002 – Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	Vlaamse Gemeenschap			Federale Overheid			Verschil		
	2002	saldo 2001 (1)	totaal 2002	2002	saldo 2001 (2)	totaal 2002	2002	saldo 2001 (2) - (1)	totaal 2002
2002 BC	13.266,0	70,2	13.336,2	13.288,6	-149,4	13.139,2	22,6	-219,6	-197,0
PB gewest	4.254,1	20,9	4.275,0	4.258,4	-98,9	4.159,5	4,3	-119,8	-115,5
PB gemeenschap	3.363,5	8,7	3.372,1	3.369,8	-46,3	3.323,5	6,3	-54,9	-48,6
BTW	5.648,4	40,7	5.689,1	5.660,3	-4,2	5.656,1	12,0	-44,9	-32,9
inflatie	1,60%	van 1,5% naar 2,47%		1,60%	van 2,55% naar 2,47%				
groei BNI	1,00%	van 2,0% naar 1,0%		1,00%	van 3,10% naar 1,0%				

De provisionele kredieten voor de nieuw overgehevelde bevoegdheden werden in het aanpassingsblad verdriedubbeld. Verwacht wordt dat deze uitgaven hoger zullen uitvallen dan de bijkomende federale middelen. Indien deze kredieten buiten beschouwing worden gelaten, stijgen de **uitgaven** met 1,8% (nominaal), wat in constante prijzen ongeveer een nulgroei impliceert.

Deze evolutie staat uiteraard in fel contrast met de expansieve begroting 2001. De neerwaartse bijsturing werd volgens de algemene toelichting mogelijk gemaakt door structurele besparingsinspanningen en een vermindering van de dotaties aan de openbare instellingen bij de begrotingscontrole (62). De impact van deze laatste kan geraamd worden op ongeveer 120 miljoen euro en wordt weerspiegeld in de evolutie van de niet gesplitste kredieten die in de aangepaste begroting met 148,6 miljoen euro werden verminderd in vergelijking met de initiële kredieten.

Op basis van een vergelijking van de aangepaste begrotingen wordt de omvang van de neerwaartse bijsturing nog duidelijker in kaart gebracht. De betalingskredieten nemen in 2001 toe met 1.032 miljoen euro, terwijl voor 2002 de verhoging beperkt wordt tot 370,1 miljoen euro. De beleidskredieten volgen ongeveer dezelfde evolutie: +1.109,2 miljoen euro in 2001 ten opzichte van +276,4 miljoen euro in 2002.

Dergelijke bijsturing roept vragen op naar de houdbaarheid en de weerslag hiervan op de toekomstige begrotingen, temeer daar de laatste jaren talrijke initiatieven werden genomen die niet noodzakelijkerwijze allemaal in 2001 op kruissnelheid zijn gekomen. Tegenover de belangrijke toename van de beleidskredieten in 2001 dienen de eerstvolgende jaren nog voldoende betalingskredieten geplaatst te worden. Bovendien is de afroaming van de beschikbare en onbelaste saldi van de openbare instellingen in principe een éénmalige ingreep. Uit het verleden blijkt dat herhaling mogelijk is, maar de reserves zijn uiteraard altijd beperkt.

62 Algemene toelichting bij de aangepaste begroting 2002, Gedr. St. 17 (2001-2002) – nr. 1-A, 30 april 2002.

3.2.2. Evaluatie begroting 2002 versus begrotingsdoelstelling

De Vlaamse Gemeenschap heeft geopteerd om het genormeerd traject van structureel surplus te volgen, zoals dat door de Afdeling in haar jaarverslag 1999 werd uitgetekend. Dat impliceert een geleidelijke vermindering van het surplus over de periode 2001-2010 en vervolgens een structureel evenwicht. De Gemeenschap heeft zicht hiertoe verbonden in de Overeenkomst van 15 december 2000 waarin de doelstellingen voor de periode 2001-2005 worden vastgelegd.

De Overeenkomst werd naar aanleiding van de begrotingscontrole 2002 aangevuld met het Akkoord van 21 maart 2002. Daarin wordt de Afdeling gevraagd om inzake begrotingsnormering voortaan de overheidsrekeningen volgens het ESR95 als referentie te hanteren. Dit impliceert dat voor elke gemeenschap en elk gewest voortaan de begroting en haar uitvoering zullen getoetst worden op basis van de ESR95 methodologie.

De Afdeling heeft de omschakeling van de HRF-methodologie naar het ESR95 onderzocht. Zij is van oordeel dat de ESR benadering in het verlengde ligt van haar specifieke methodologie en van de doelstellingen die zij hiermee steeds heeft nagestreefd. Deze doelstellingen behelzen het veiligstellen van de financiële houdbaarheid van het begrotingsbeleid van elke gemeenschap en elk gewest en de coördinatie van het budgettaire beleid van de subsectoren van de overheid in het algemeen. Die coördinatie is van cruciaal belang in de realisatie van de verplichtingen die België in het kader van het Stabiliteits- en Groeipact heeft onderschreven en die geconcretiseerd worden in de begrotingsdoelstellingen van het Stabiliteitsprogramma van België 2002-2005. Daarin werd het streefdoel voor het geheel van gemeenschappen en gewesten vastgesteld op het behalen van een vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP voor elk van voormelde jaren.

In de Overeenkomst van 15 december 2000 met betrekking tot de periode 2001-2005, wordt die globale doelstelling omgezet in een individuele doelstelling per deelentiteit die conform is met het traject van schuldafbouw dat de Afdeling in haar jaarverslag 1999 heeft uitgetekend. Voor de Vlaamse Gemeenschap bedraagt het in 2002 te realiseren surplus 337,1 miljoen euro.

In de omschakeling naar het ESR95 vormt het begrotingsjaar 2002 een overgangsjaar. Wat dit precies inhoudt, wordt toegelicht in punt 1.2 hiervoor (63). Samengevat kan men stellen dat bij de evaluatie van de begroting 2002 een beperkt aantal elementen van het ESR in rekening worden gebracht, zonder reeds op integrale wijze het zuivere ESR toe te passen.

63 Punt 1.2 "De evaluatie van de begrotingen 2002 in het licht van de overgang naar het ESR95".

De correcties die vanuit deze benadering op het begrotingssaldo van 2002 worden toegepast, worden in onderstaande tabel samengevat.

Tabel III.21
Begroting 2002 versus begrotingsdoelstelling
Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

VG	begroting 2002	initieel	aangepast
1	bruto saldo ordonnancerings	78,8	-100,0
2	aflossingen directe schuld (a)	81,7	145,6
3	aflossingen indirecte schuld (excl Alesh)	120,4	56,6
4	Alesh (b)	121,2	121,2
5	overige correcties (c)	-419,2	-429,3
6 = 1+2+3+4+5	gecorrigeerd saldo (d)	-17,1	-205,9
7	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000)	337,1	337,1
8	doelstelling beslist in Akkoord van 21.03.2002 (aanvulling Overeenkomst van 15.12.2000) (e)	198,1	198,1
9 = 6-8	afwijking op basis van begrotingsvooruitzichten (d)	-215,1	-404,0

- (a) Aflossingen titel I en II van de uitgavenbegroting (inclusief de aflossingen op de indirecte schuld die in de directe schuld werd overgenomen)
- (b) Schuldevolutie toerekenbaar aan het gewest.
- (c) • Verschil tussen de begrotingsraming van de gemeenschap en de federale doorstortingen inzake samengevoegde en gedeelde belastingen (-46,5 miljoen euro initieel en -197,0 miljoen euro aangepast).
• Correctie vereist in de mate dat de begroting nog geen rekening houdt met de doorstorting van additionele gewestelijke belastingen à 11/12 (-140,4 miljoen euro initieel en 0 aangepast).
• Korting personenbelasting (-232,3 miljoen euro initieel en aangepast).
- (d) Uitgaande van de veronderstelling dat de DAB en VOI die met de gemeenschap geconsolideerd worden in evenwicht zullen zijn.
- (e) Zie punt 1.2 "De evaluatie van de begrotingen 2002 in het licht van de overgang naar het ESR95".

Bovenstaande tabel geeft aan dat op basis van de aangepaste begrotingsramingen 2002 de doelstelling voor dat jaar wordt overschreden met 404,0 miljoen euro, indien aangenomen wordt dat de te consolideren instellingen in evenwicht zullen zijn. Er is bijgevolg een zekere onderbenutting vereist om de uitvoering van de begroting in overeenstemming te brengen met de budgettaire doelstelling die door de Vlaamse Gemeenschap werd onderschreven. Dit vergt een strikte opvolging van de begrotingsuitvoering. De monitoring, die in het aanvullend Akkoord van 21 maart 2002 werd afgesproken, vormt hiertoe een goede aanzet.

Onder voorbehoud van een integrale realisatie van de ontvangsten, andere dan de middelen uit de samengevoegde en gedeelde belastingen waarvoor de verwachte minderwaarde reeds in bovenstaande evaluatie werd geïntegreerd, bedraagt het aanbevolen onderbenuttigingspercentage 2,4% van de totale uitgavenkredieten van de gemeenschapsbegroting (64), indien op het niveau van de te consolideren instellingen een evenwicht wordt bereikt. In het andere geval is een onderbenutting van 5,7% op de gemeenschapsbegroting vereist om de aangegane verbintenissen na te komen. (65)

De Afdeling wenst deze aanbevelingen niet zonder meer te formuleren maar ook de haalbaarheid ervan te toetsen. Een benuttigingspercentage van 97,6% van de uitgavenkredieten is vanuit een historisch oogpunt niet ongewoon, maar het ligt wel lager dan het voorgaande jaar. Het gemiddelde voor de periode 1992-2000 bedraagt 97,9% en voor de jaren 1997, 1998 en 2000 schommelde het uitvoeringspercentage rond 97%.

Wat de te consolideren instellingen betreft, nam het begroot tekort na begrotingscontrole toe door de beschikbare saldi in de dotaties te verrekenen. Die ingreep sluit in principe het behalen van een evenwicht uit. Integendeel, door intering op reserves verslechtert het geconsolideerd saldo. Maar in het verleden is evenwel reeds gebleken dat zelfs na dergelijke ingreep, de reserves toch nog verder toenemen, ondermeer ingevolge de sterke vertragingen die bij de uitvoering van de projecten optreden.

De vooropgestelde doelstelling van een surplus van 198,1 miljoen euro, zoals overeengekomen in het Akkoord van 21 maart 2002, is bijgevolg haalbaar op voorwaarde dat er een strikte opvolging gebeurt van de uitvoering zowel op het niveau van de gemeenschapsbegroting als op het niveau van de te consolideren instellingen.

Benevens het maximaal toegelaten tekort per deelgebied, werd er in de Overeenkomst van 15 december 2000 een globale correctie ingeschreven voor de verrichtingen die overeenkomstig het ESR95 als kredietverleningen en deelnemingen (verrichtingen code 8 in het ESR95) worden aangemerkt, met name +0,1% BBP (hetzij 275,2 miljoen euro voor het begrotingsjaar 2002). Die correctie maakt integraal deel uit van de globale begrotingsdoelstelling voor gemeenschappen en gewesten dat overeenstemt met een vorderingensurplus van 0,1% in ESR termen.

De Afdeling is van oordeel dat het aangewezen is om, gelet op de omschakeling naar de ESR benadering, die globale doelstelling inzake kredietverleningen en deelnemingen op te splitsen naar elk van de deelgebieden. Daar het Akkoord van 21 maart 2002 deze opdeling nog niet maakt, acht zij het aangewezen dat hierover concrete afspraken worden gemaakt.

In dit kader heeft de Afdeling een voorstel uitgewerkt. Dat bestaat erin om een verdeelsleutel toe te passen die overeenstemt met de gemiddelde verdeling van de netto kredietverleningen en deelnemingen van de deelentiteiten tijdens de periode 1999-2001, eventueel gecorrigeerd voor uitzonderlijke factoren.

Dit zou voor de Vlaamse Gemeenschap betekenen dat van het globaal objectief van 275,2 miljoen euro aan netto kredietverleningen en deelnemingen 42,6%, hetzij 117,2 miljoen euro aan het Gemeenschap wordt toegerekend, evenwel op geconsolideerde basis, d.i. met inbegrip van de diensten en instellingen die in het ESR95 met de Gemeenschap worden geconsolideerd. Op basis van de begrotingsdocumenten voor 2002 blijkt dat dit vooralsnog niet het geval is.

64 Zie rubriek "uitgaven" in voorgaande Tabel III.19.

65 Het tekort op de te consolideren instellingen bedraagt op basis van de aangepaste begrotingen 550,5 miljoen euro, ten opzichte van 213,0 miljoen euro in de initiële begrotingen.

3.3. Meerjarenraming 2002-2005

Ter gelegenheid van de begrotingscontrole 2002 werd een gedetailleerde meerjarenbegroting opgesteld. Het vertrekpunt is de aangepaste begroting 2002 en de inflatie en BNI groei worden vanaf 2003 trendmatig ingeschat (1,5% respectievelijk 2,5%). De overige parameters van de bijzondere financieringswet worden constant gehouden op de laatst gekende waarden, behalve de denataliteit waarvoor de vooruitzichten van het NIS worden gehanteerd.

Tabel III.22
Meerjarenbegroting 2002 – 2005
Vlaamse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	2002	2003	2004	2005
ontvangsten	16.654,0	17.387,8	17.935,0	18.678,9
<i>reëel veranderings%</i>		2,9%	1,6%	2,6%
w.o. herfinanciering Lambermont	118,3	211,6	306,8	539,4
uitgaven (a)	16.754,0	17.337,2	17.650,3	18.000,1
<i>reëel veranderings%</i>		2,0%	0,3%	0,5%
bruto saldo	-100,0	50,6	284,7	678,8
correcties	308,6	290,0	314,8	316,5
- aflossingen directe en indirecte schuld	202,2	197,8	221,9	221,5
- Alesh	59,2	59,6	60,4	62,5
- reserveringen	69,8	32,6	32,6	32,6
- VERF-rente (aanwending)	-22,6	0,0	0,0	0,0
gecorrigeerde uitgaven	16.445,4	17.047,2	17.335,5	17.683,6
<i>reëel veranderings%</i>		2,1%	0,2%	0,5%
gecorrigeerd saldo	208,6	340,6	599,6	995,3
norm (b)	198,3	324,7	307,4	280,1
afwijking	10,3	15,9	292,2	715,2

Op basis van deze meerjarenbegroting kan de Vlaamse Gemeenschap haar verbintenissen zoals vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000 blijkbaar zonder grote problemen respecteren. Toch dienen bij de vooropgestelde ontvangsten- en uitgavenevolatie enkele kanttekeningen gemaakt te worden.

De sterke toename van de ontvangsten in 2003 (+2,3% reëel) - exclusief herfinanciering Lambermontakkoord – is ten dele het gevolg van de terugzetting van de gewestelijke belastingen, nadat dat deze in 2002 slechts ten belope van 11/12 in de begroting waren opgenomen. Mits uitzuivering van deze correctie bedraagt de reële groei nog 1,4%. Inzake registratierechten wordt er van de tariefverlaging een duidelijk terugverdieneffect verwacht door de toename van het aantal eigenaars.

Aan de uitgavenzijde is de toename in 2003 voor een deel toe te schrijven aan de teruggave van de afgeroomde saldi van de DAB en VOI. Dit effect wordt geraamd op 125,7 miljoen euro; indien het buiten beschouwing wordt gelaten, ligt de reële groei van de gecorrigeerde uitgaven op 1,4%.

De uitgavenprojectie gaat uit van constant beleid. Deze notie wordt als volgt omschreven: *De kredieten van het laatst gekende begrotingsjaar worden doorgetrokken met uitzondering van éénmalige initiatieven of aflopende programma's. Het begrip constant beleid betekent ook dat in de meerjarenbegroting gerekend wordt met kredieten die de mate van uitvoering van eerder genomen beslissingen weerspiegelen. Wanneer een programma in de begroting 2002 start, maar nog niet op kruissnelheid draait, maar dit pas later gebeurt, dan wordt daar eveneens rekening mee gehouden voor de bepaling van de toekomstige kredieten. Per beleidssector worden de beslissingen toegelicht.*

Ondanks het detail waarmee deze meerjarenbegroting werd opgesteld, roept zij toch vragen op over de haalbaarheid van de neerwaartse ombuiging van het groeiritme van de uitgaven. De voorbije jaren lag de onderliggende groei van de uitgaven beduidend hoger. Bovendien werden de voorbije jaren talrijke beleidsinitiatieven genomen die ondermeer in de forse toename van de beleidskredieten in 2001 werden weerspiegeld en waar tegenover later betalingskredieten dienen geplaatst te worden.

3.4. Besluit

De Vlaamse Gemeenschap heeft het begrotingsjaar 2001 afgesloten met een surplus dat ruim 1 miljard euro boven de vooropgestelde doelstelling ligt. Hiermee heeft de Vlaamse Gemeenschap niet alleen de onmisbare bijdrage geleverd tot het behalen van de doelstelling die voor entiteit II in het stabiliteitsprogramma werd vastgelegd, maar heeft zij tevens de bijdrage geleverd zonder dewelke het vorderingensurplus van de gezamenlijke overheid niet zou tot stand gekomen zijn.

Opdat de doelstelling voor het begrotingsjaar 2002 zou gehaald worden, is grote waakzaamheid geboden. Een strikte opvolging van de begrotingsuitvoering op geconsolideerde basis is vereist opdat het surplus waartoe de Gemeenschap zich in de Overeenkomst van 15 december 2000 heeft verbonden vooralsnog zou gehaald worden. De monitoring die in het akkoord naar aanleiding van de begrotingscontrole 2002 met de federale overheid werd afgesproken, vormt hiertoe alvast een goede aanzet.

De meerjarenraming en de erin gehanteerde hypothesen laten toe te besluiten dat de opstelling van de begroting 2003, binnen de limieten van de budgettaire doelstelling, geen makkelijke opdracht zal zijn. Ondanks de gunstiger economische conjunctuur die voor 2003 wordt verwacht, acht de Afdeling een strikte begrotingsdiscipline noodzakelijk.

De Afdeling wenst er op te wijzen dat gelet op voormeld Akkoord van maart 2002 de budgettaire doelstellingen voortaan dienen behaald te worden op basis van de rekeningen opgesteld volgens het ESR95.

Het is dan ook noodzakelijk dat de Afdeling in de toekomst kan beschikken over begrotings- en uitvoeringsgegevens die een evaluatie in ESR 95 mogelijk maken.

4. De Franse Gemeenschap

4.1. De uitvoering van de begrotingen 2000-2001 en de normnaleving

De kerncijfers van de begrotingsuitvoering voor de jaren 2000-2001 worden weergegeven in onderstaande tabel. De ontvangsten en uitgaven van de C-fondsen (66) zijn er afzonderlijk in opgenomen. Een overzicht van de uitvoering van de begrotingen tijdens de periode 1989-2001 is te vinden in de bijlagen III.12 tot III.14.

Tabel III.23
Begrotingsevolutie 2000-2001
Franse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

(a)	2000			2001			01/00 veranderings% (nominaal)		
	(b) aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas	aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas	aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas
ontvangsten excl. C fondsen	5.850,7	5.842,4	5.852,5	6.268,8	6.222,0	6.222,0	7,1%	6,5%	6,3%
<i>realisatie%</i>		99,9%	100,0%		99,3%	99,3%			
C fondsen	84,9	83,3	0,0	84,7	46,4	0,0			
ontvangsten incl. C fondsen	5.935,5	5.925,7	5.852,5	6.353,5	6.268,4	6.222,0	7,0%	5,8%	6,3%
<i>realisatie%</i>		99,8%	98,6%		98,7%	97,9%			
uitgaven excl. C fondsen	6.063,8	6.033,9	6.091,7	6.359,1	6.299,4	6.337,0	4,9%	4,4%	4,0%
<i>realisatie%</i>		99,5%	100,5%		99,1%	99,7%			
C fondsen	84,9	95,5	0,0	84,7	58,1	0,0			
uitgaven incl. C fondsen	6.148,7	6.129,4	6.091,7	6.443,8	6.357,5	6.337,0	4,8%	3,7%	4,0%
<i>realisatie%</i>		99,7%	99,1%		98,7%	98,3%			
saldo excl. C fondsen	-213,1	-191,5	-239,2	-90,3	-77,4	-115,1	122,8	114,0	124,1
saldo incl. C fondsen	-213,1	-203,7	-239,2	-90,3	-89,2	-115,1	122,8	114,5	124,1

(a) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen (fondsen A, B en C) en exclusief de afzonderlijke sectie. Ontvangsten gedefinieerd exclusief leningopbrengsten. Uitgaven gedefinieerd exclusief aflossingen van de directe schuld. In 2000, en 2001 en ook reeds ten dele in 1999, gebeurden de aflossingen echter via thesaurieverrichtingen.

(b) Aangepaste begrotingen. Voor het jaar 2000 : eerste aanpassingsblad voor ontvangsten- en uitgavenbegroting. Voor het jaar 2001: tweede aanpassingsblad voor de ontvangstenbegroting en eerste aanpassingsblad voor uitgavenbegroting.

Bron: Begrotingsdocumenten, Administratie van de Franse Gemeenschap, Rekenhof.

66 De Franse Gemeenschap kent drie soorten fondsen. De A-fondsen zijn organieke fondsen waarvan de uitgaven onderworpen zijn aan het voorafgaandelijk visum van het Rekenhof. De B-fondsen zijn organieke fondsen waarover door tussenkomst van de Regering wordt beschikt. In tegenstelling tot de fondsen van het type A en B, waarvan de ontvangsten maandelijks worden overgemaakt aan de centraliserende rekenplichtige, zijn de C-fondsen organieke fondsen waarover onmiddellijk wordt beschikt door de gedecentraliseerde rekenplichtige die de ontvangsten int, om er de toegestane uitgaven mee te verrichten.

De ontvangsten en uitgaven van de C-fondsen moeten in de algemene rekeningen van de Franse Gemeenschap voorkomen maar de aanrekening ervan gebeurt pas later, nadat de rekenplichtigen hun jaarlijkse rekeningen hebben opgemaakt en ingediend. De cijfers in Tabel III.23 zijn gebaseerd op de voorlopige rekeningen die door de rekenplichtigen werden overgemaakt (zie Rekenhof –“Voorafbeelding van de uitvoering van de begroting van de Franse Gemeenschap 2001”). C-fondsen hebben vooral betrekking op interventies van het *Europees Sociaal Fonds* inzake vorming en herinschakeling in het arbeidsproces.

De uitvoeringsgraad van de begroting 2001 van de Franse Gemeenschap brengt een substantiële aangroei van de **ontvangsten** exclusief C-fondsen aan het licht (+6,5% in vergelijking met 2000, hetzij een reële groei van 3,9%). Deze uitzonderlijke toename resulteert uit de parameters die gebruikt worden voor de toewijzing van de gedeelde belastingen; de voornaamste daarvan zijn de reële groei van het bruto nationaal inkomen en de verhoging van de consumptieprijzen in de loop van het jaar 2000. Dat zijn immers de economische ontwikkelingen die, op grond van de toepassing van de in de bijzondere financieringswet voorziene maar vanaf 2002 ingetrokken retro-regel, in aanmerking worden genomen voor de toewijzing van de middelen voor 2001. Deze door de federale overheid toegewezen middelen zijn met 377,1 miljoen euro gestegen, hetzij een éénmalige reële groei van 4,4%.

Door de lagere opbrengst bij de diverse ontvangsten (-24,9 miljoen euro), bij de toegewezen middelen (-51,9 miljoen) en bij het kijk- en luistergeld (-8,4 miljoen euro), liggen de gerealiseerde ontvangsten echter iets lager dan bij de tweede aanpassing van de begroting werd geraamd.

De **uitgaven** exclusief C-fondsen zijn toegenomen met 4,4%; rekening houdend met de stijging van de consumptieprijzen met 2,5% in 2001, betekent dat een reële groei van 1,9%. Die forse stijging is voornamelijk het gevolg van diverse éénmalige uitgaven, waaronder:

- aanzuivering van de RSZ-bijdragen op de uitgestelde lonen van het tijdelijk onderwijspersoneel voor de jaren 1999 en 2000 (37,6 miljoen euro);
- de betaling in 2001 van de sociale bijdragen en van de bedrijfsvoorheffing op de eindejaarspremies van 2000 en 2001 (bijkomende weerslag van 52,1 miljoen euro);
- provisionering op het Egalisatiefonds ten belope van 17,9 miljoen euro.

Mits uitsluiting van de éénmalige factoren kennen de uitgaven een nulgroei. De begroting van 2001 houdt ook rekening met de vervroegde indexering van de lonen (juli in plaats van september, weerslag van ongeveer 17 miljoen euro). De rentelasten tenslotte zijn eveneens fors gestegen omwille van de aanvullende lening (88,1 miljoen euro) die werd aangegaan om het hoge tekort van het begrotingsjaar 2000 te financieren.

Hoewel een aantal niet-begrote uitgaven ten laste werden genomen (zoals de betaling aan de RSZ van sociale bijdragen verschuldigd voor de vorige jaren en zoals voornoemde sociale bijdragen en bedrijfsvoorheffing op de eindejaarspremies 2001) ligt het benuttingspercentage van de kredieten lager dan verleden jaar. De gerealiseerde uitgaven bleven 59,7 miljoen euro beneden de begrotingsvooruitzichten.

De krediettransporten te wijten aan de partiële aanwending van de niet-gesplitste kredieten, zijn in vergelijking met het voorgaande jaar toegenomen en zullen de begrotingsuitvoering 2002 bezwaren tenzij een gedeelte van die transporten zoals gewoonlijk geannuleerd wordt.

De verrichtingen van de C-fondsen, die vooral bijdragen betreffen van het Europees Sociaal Fonds inzake vorming en herinschakeling in het arbeidsproces, hebben een negatief saldo van ongeveer 11,7 miljoen euro.

Rekening houdend met die evoluties op het vlak van de ontvangsten en de uitgaven, wordt de begrotingsuitvoering 2001 op ordonnanceringsbasis afgesloten met een **netto te financieren saldo** van –77,4 miljoen euro (exclusief C-fondsen), wat merkkelijk minder is dan het in 2000 bereikte niveau van –191,5 miljoen euro (exclusief C-fondsen).

Voor de jaren 2000 en 2001 zijn de netto- en de brutosaldi gelijk, om de eenvoudige reden dat er geen enkele aflossing van de directe of indirecte schuld op de begroting werd aangerekend. De verrichtingen inzake aflossingen en herfinancieringen van de directe en indirecte schuld worden als schatkistverrichtingen beschouwd. De reden hiervoor ligt in de vervaldagkalender van de leningen afgesloten in het begin van de jaren negentig die tussen 1999 en 2001 op vervaldag kwamen. Daardoor nam het bedrag van de aflossingen en van de herfinancieringen in die periode zo sterk toe dat een budgettaire aanrekening ervan de begroting kunstmatig zou hebben opgeblazen. Dit werd vermeden door de genoemde verrichtingen via de thesaurierekeningen te doen verlopen.

De totale **schuld** van de Franse Gemeenschap bestaat uit de directe schuld en de indirecte schuld. In de optiek van de Hoge Raad van Financiën zijn de componenten van de indirecte schuld de universitaire schuld, de schuld van de paracommunautaire instellingen en de schuld bestemd voor de financiering van de oprichting van culturele infrastructuur. De overbruggingslening wordt eveneens toegewezen aan de Franse gemeenschap alhoewel de financiële last ervan gedragen wordt door het Waals Gewest en door de Franse Gemeenschapscommissie. De aflossingen van de indirecte schuld worden automatisch geherfinancierd, zodat die verrichtingen geen verhoging van de totale schuld maar alleen een overdracht van de indirecte naar de directe schuld meebrengen.

De evolutie van de schuld en van de componenten daarvan sinds 1996 zijn weer te vinden in Tabel III.24

Tabel III.24

Evolutie van de schuld van de Franse gemeenschap in de periode 1996-2001

(in miljoenen euro)

uitstaande schuld eind:	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Directe schuld (a)	1.338,1	1.472,7	1.715,7	1.875,1	2.114,3	2.229,3
<i>w.o. geconsolideerd</i>	1.293,8	1.464,9	1.623,9	1.772,8	1.982,8	2.275,4
Indirecte schuld	585,1	585,6	593,3	588,9	583,2	501,0
Totale schuld	1.923,2	2.058,4	2.309,1	2.464,0	2.697,5	2.730,3
<i>evolutive</i>		135,1	250,7	155,0	233,5	32,8
Overbruggingskrediet ten laste van:	871,2	936,4	981,7	979,7	979,7	979,7
<i>Waalse Gewest</i>	701,5	756,7	795,4	795,4	795,4	795,4
<i>Franse Gemeenschapscommissie</i>	169,8	179,6	186,3	184,3	184,3	184,3
in % van de ontvangsten						
<i>schuld excl overbruggingskrediet</i>	34,7%	36,1%	39,8%	41,3%	45,4%	43,0%
<i>schuld incl overbruggingskrediet</i>	50,4%	52,5%	56,8%	57,7%	62,0%	58,4%

(a) Met inbegrip van het kastekort op het einde van het jaar, dat onder meer door de uitgifte van schatkistcertificaten wordt gefinancierd.

Jaarlijks neemt de directe schuld toe ten belope van het netto te financieren saldo in kastermen. De gecumuleerde tekorten worden omgezet in geconsolideerde schuld. Het verschil tussen de totale directe schuld en de geconsolideerde schuld stemt overeen met de debet-/credittoestand van alle gefusioneerde rekeningen van de gemeenschap (de zogenaamde "état global") die in feite het centrale thesauriesaldo van de gemeenschap voorstelt. In tegenstelling tot voorgaande jaren was het centrale thesauriesaldo eind 2001 positief (+46,1 miljoen euro). De totale directe schuld was bijgevolg lager dan de geconsolideerde schuld.

Normalerwijze neemt de geconsolideerde schuld jaarlijks toe ten belope van het door de HRF toegelaten saldo vermeerderd met de aflossingen van de indirecte schuld. In de loop van het jaar 2000 werd op basis van de begrotingsramingen een omvangrijke overschrijding van de HRF-norm opgetekend. Voor die overschrijding werd een bijkomende lening aangegaan (88,1 miljoen euro) zodat de geconsolideerde schuld niet met 121,4 miljoen (67) maar met 210,0 miljoen euro is toegenomen. In 2001 beliep de schuldtoename 292,5 miljoen euro. Dat bedrag bevat de HRF-norm (-79,3 miljoen), de aflossingen van de indirecte schuld (81,8 miljoen) en het geconsolideerde saldo van de centrale thesaurie van het voorgaande jaar (131,4 miljoen).

Het ten opzichte van de vorige jaren uitzonderlijk hoog bedrag van de aflossingen van de indirecte schuld, inzonderheid van de universitaire schuld, is het gevolg van de uitvoering van een in 1995 met een financiële instelling gesloten overeenkomst, waarin een aflossing van 292,5 miljoen euro voorzien is in vier gelijke schijven op 31 januari van de jaren 2001, 2006, 2011 en 2016.

Tabel III.25 geeft de begrotingscijfers van de Franse Gemeenschap weer omgezet naar gecorrigeerd saldo conform de methodologie van de Afdeling. Uit deze tabel blijkt dat, in tegenstelling tot wat in de periode 1998-2000 gebeurde, het saldo van de Franse Gemeenschap in 2001 gunstiger is dan de vooropgestelde norm. De Franse Gemeenschap is dus de in de Overeenkomst van 15 december 2000 aangegane verbintenis nagekomen. Ze heeft bovendien de in het Jaarverslag 2001 door de Afdeling gedane aanbeveling om de extra éénmalige bonus uit de opbrengst van de gedeelde belastingen (84,3 miljoen euro) niet aan te wenden, in praktijk gebracht.

67 Dit bedrag stemt overeen met de HRF-norm (114 miljoen) en met de aflossingen van de indirecte schuld (7,5 miljoen).

Tabel III.25
Toetsing van de begrotingsuitvoering 1993-2001 aan de norm
Franse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1. Ordonnanc. Saldo excl. C-fondsen (a)	-215,7	-220,6	-173,5	-176,0	-106,6	-109,1	-141,3	-148,3	-191,5	-77,4
2. Saldo C-fondsen (a)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	5,0	27,3	-29,7	37,2	-12,3	-11,7
3. Ordonnanc. Saldo incl. C-fondsen (a)	-215,7	-220,6	-173,5	-176,0	-101,6	-81,8	-171,0	-111,1	-203,7	-89,2
4. Netto-debudgettering (b)	-64,5	-52,1	9,9	17,4	9,9	7,4	-19,8	-42,2	5,7	100,1 (f)
5. Subsaldo (3+4)	-280,1	-272,7	-163,6	-158,7	-91,7	-74,4	-190,9	-153,3	-198,0	11,0
6. Overbruggingskrediet (c)		(-297,5)	-245,4	-233,0	-138,8	-74,4	-52,1			
7. Niet-aangewende middelen t-1 (d)				-47,1	-29,7	-39,7	-49,6	-22,3		
8. Gecorrigeerd saldo (5+6+7)	-280,1	-272,7	-409,0	-438,8	-260,3	-188,4	-292,5	-175,6	-198,0	11,0
9. Norm	-223,1	-225,6	-361,9	-327,2	-290,0	-238,0	-203,3	-141,3	-114,0	-79,3
10. Afwijking (8)-(9) (e)	-57,0	-47,1	-47,1	-111,6	29,7	49,6	-89,2	-34,3	-84,0	90,3

- (a) Zie ordonnanceringsaldo opgenomen in Tabel III.23 hiervoor.
- (b) Algemeen: evolutie van de directe en indirecte schuld, reserveringen/voorafnemingen op het Egalisatiefonds, desgevallend extrabudgettaire verrichtingen.
- (c) Totaal bedrag van de opgenomen schijf, eventueel vermeerderd met de gekapitaliseerde interesten van het bedoelde jaar.
- (d) De techniek van de overdrachten (van niet-gebruikte middelen) werd bij de begrotingscontrole 2000 stopgezet.
- (e) Min-teken = overschrijding van de norm.
- (f) Voor 2001: aflossing indirecte schuld (82,2 miljoen euro) en dotatie aan Egalisatiefonds (17,9 miljoen euro).

4.2. De begroting 2002 van de Franse Gemeenschap

4.2.1. Begrotingsevolutie 2001-2002

Vooraleer de begrotingsramingen voor 2002 aan de vooropgestelde doelstellingen getoetst worden, worden de krachtlijnen van de begroting 2002 uiteengezet. Hiervoor wordt uitgegaan van de initiële begroting, aangezien het eerste aanpassingsblad pas in de herfst wordt verwacht. De kerncijfers van die begroting worden weergegeven in de tabel hierna.

Tabel III.26
Begroting 2002
Franse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	begrotingen		01/00 nominaal veranderings%
	2001 aangepast	2002 initieel	
ontvangsten (excl C-fondsen)	6.268,8	6.408,7	2,2%
<i>w.o.:- herfinanciering Lambermontakkoord</i>	-	80,0	
- Nationale Loterij	-	23,5	
- andere	6.268,8	6.305,2	0,6%
ontvangsten C-fondsen	84,7	84,6	-0,1%
uitgaven (excl C-fondsen)	6.434,9	6.769,6	5,2%
<i>w.o.:- Nationale Loterij</i>	-	23,5	
- andere	75,8	187,7	
- aflossingen directe schuld (a)	6.359,1	6.558,4	3,1%
uitgaven C-fondsen	84,7	84,6	-0,1%
bruto te financieren saldo	-166,1	-360,9	-194,8
netto te financieren saldo	-90,3	-173,3	-82,9

- (a) Om technische redenen, uiteengezet in punt 4.1., en in tegenstelling tot de begrotingsraming 2002, waren de kredieten voor de aflossing van de directe schuld in de begroting 2001 niet representatief voor de effectieve aflossingen die in de loop van het jaar gerealiseerd werden. De jaar-op-jaar toename is dus niet significant.

Zoals blijkt uit de vergelijking met de opeenvolgende vooruitzichten die door het Planbureau werden gepubliceerd, steunen de begrotingsramingen die door de Franse Gemeenschap bij de opmaak van de initiële begroting werden gehanteerd op zeer voorzichtig ingeschatte parameters voor 2002.

Tabel III.27
Franse Gemeenschap - Parameters voor de begroting 2002

2002	Vooruitzichten in Economische Begroting van:			Franse Gemeenschap initiële begroting
	juli 2001	oktober 2001	februari 2002	
inflatie	1,5	1,3	1,6	1,5
BNI groei	2,8	1,6	1,0	1,0

De voor 2002 verwachte ontvangsten stijgen met 2,2% ten opzichte van de aangepaste begroting van het voorgaande jaar. De ontvangsten omvatten de nieuwe middelen die aan de Gemeenschap worden toegekend krachtens het Lambermontakkoord, met name:

- de herfinanciering van de gemeenschappen, die voor 2002 op een totaalbedrag van 198,3 miljoen euro komt en waarvan het aan de Franse Gemeenschap toegekende aandeel op 40,4% (80,0 miljoen) wordt geraamd;
- de directe toewijzing van een vast percentage van de door de Nationale Loterij uit te keren winst; deze maatregel heeft tot doel de deelentiteiten een grotere autonomie te verlenen in de aanwending van deze middelen die dus geen echte bijkomende ontvangsten zijn.

Mits uitsluiting van voornoemde ontvangsten, bedraagt de groei van de ontvangsten in de initiële begroting, ten opzichte van de aangepaste begroting 2001, nominaal 0,6%. Die vermindering in reële termen is onder meer het gevolg van:

- een negatief afrekeningsaldo van de voor 2001 toegewezen gedeelde belastingen, dat te verklaren is door de forse groeivertraging die 2001 kenmerkte in vergelijking met de groei van 3,1% waarop die overdrachten van 2001 waren berekend;
- de voor 2002 voorziene vertraging van de inflatie en van de groei ten opzichte van het vorige jaar.

Bij de begrotingscontrole van de federale overheid is gebleken dat de parameterkeuze van de Franse Gemeenschap voor 2002 zeer goed aansluit bij de geactualiseerde vooruitzichten (economische begroting van februari 2002). Voor 2001 daarentegen vallen de inflatie en, meer nog, de reële groei, veel lager uit dan verwacht. Het definitief afrekeningsaldo 2001 is bijgevolg nog negatiever dan wat in de initiële begroting van de Franse Gemeenschap was ingeschat.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het verschil tussen de begrotingsramingen van de Gemeenschap en de aangepaste federale doorstortingen.

Tabel III.28

Weerslag van de economische parameters op de berekening van de gedeelde belastingen van de Franse Gemeenschap

	parameters 2001		parameters 2002		gedeelde belastingen overdrachten 2002 (miljoenen euro)
	inflatie	reële groei BNI	inflatie	reële groei BNI	
Gemeenschap					
1. initiële begroting	2,50	1,80	1,50	1,00	6.155,6 (a)
Federale overheid					
2. initiële begroting	Economische begroting juli 2001		Economische begroting juli 2001		6.155,9
	2,40	2,50	1,50	2,80	
3. aangepaste begroting	Economische begroting februari 2002		Economische begroting februari 2002		6.094,0
	2,47	1,00	1,60	1,00	
verschil (2) - (1)	-0,10	0,70	0,00	1,80	0,3
verschil (3) - (1)	-0,03	-0,80	0,10	0,00	-61,5

- (a) Dit bedrag houdt nog geen rekening met de impact van de verwachte groeivertraging die wel verrekend wordt in de provisie aan het Egalisatiefonds.

Gelet op de grote onzekerheid die eind 2001 bij de begrotingsopmaak heerste, voorzag de Gemeenschap de overdracht van een dotatie naar het Egalisatiefonds voor de volgende risico's en lasten:

- een aan de vertraging van de economische activiteit te wijten ontvangstenvermindering;
- het risico van vier bijkomende maanden indexering en een mogelijke ontsporing van de loonlasten.

De Franse gemeenschap zal de minderwaarde op de gedeelde belastingen (61,5 miljoen euro) bij haar begrotingscontrole 2002 gedeeltelijk kunnen opvangen door de op het Egalisatiefonds aangelegde provisie. (68).

Wat de **uitgaven** betreft, dient er de aandacht op gevestigd dat de variabele kredieten de uitgaven omvatten die overeenstemmen met de ontvangsten afkomstig van de Nationale Loterij. Na correctie voor die uitgaven en voor de aflossingen op de directe schuld, belooft de uitgavengroei in de initiële begroting nominaal 3,1%. Exclusief de dotatie aan het Egalisatiefonds blijft de stijging van de uitgaven beperkt tot 2,2%.

Op basis van de hierboven aangehaalde vooruitzichten in verband met de ontvangsten en uitgaven verkrijgt men een **bruto te financieren saldo** van 360,9 miljoen euro. Om dat saldo te kunnen vergelijken met de begrotingsdoelstelling voor 2002, moeten er diverse correcties op aangebracht worden.

4.2.2. De begroting 2002 versus de norm

De begrotingsdoelstellingen zijn vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000, dat aangevuld werd met het Akkoord van 21 maart 2002 gesloten tussen de federale overheid en de deelgebieden.

In laatstgenoemd akkoord wordt de Afdeling gevraagd om inzake begrotingsnormering voortaan de overheidsrekeningen volgens het ESR95 als referentie te hanteren. Voortaan zal dus dit referentiekader gebruikt worden voor de toetsing van de begroting van elke gemeenschap en elk gewest en ook van de begrotingsuitvoeringen.

De Afdeling heeft de omschakeling van de HRF-methodologie naar die van het ESR95 onderzocht. Ze is van oordeel dat de ESR-benadering in het verlengde ligt van haar eigen specifieke methodologie en van de doelstellingen die ze daarmee steeds heeft nagestreefd. Die doelstellingen behelzen het veiligstellen van de financiële houdbaarheid van het begrotingsbeleid van elke gemeenschap en gewest en de coördinatie van het budgettair beleid van de subsectoren van de overheid in het algemeen. Die coördinatie is van cruciaal belang voor de realisatie van de verplichtingen die België in het kader van het Stabiliteits- en Groeipact heeft onderschreven en die geconcretiseerd worden in de begrotingsdoelstellingen van het stabiliteitsprogramma van België 2002-2005. Daarin wordt het streefdoel voor het geheel van de gemeenschappen en gewesten vastgelegd op het behalen van een vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP voor elk van voornoemde jaren.

In de Overeenkomst van 15 december 2000, dat de periode 2001-2005 dekt, werd die globale doelstelling omgezet in individuele doelstellingen per deelentiteit, overeenkomstig het traject van schuldafbouw dat de Afdeling in haar Jaarverslag 1999 heeft uitgetekend. De finale doelstelling van dit traject is het bereiken van een budgettair evenwicht door alle nog deficitaire deelgebieden uiterlijk in 2010.

68 Zie Tabel III.29 alsmede het bijgaande commentaar.

De begrotingsnorm voor 2002 voorzag een tekort van 62 miljoen euro. Het interne stabiliteitsprogramma van de Gemeenschap voorzag een tekort van 148,7 miljoen euro. Door het Akkoord van 21 maart 2002 heeft de Franse Gemeenschap zich geëngageerd om in 2002 een onderbenuttigingsgraad van haar uitgavenkredieten te realiseren die minstens gelijk is aan deze die in 2001 werd vastgesteld (historische onderbenuttigingsgraad van 0,75%) en maar te ontlene tot beloop van het budgettaire saldo dat uit deze onderbenutting voortvloeit. Dit brengt het objectief op een deficit van 99,2 miljoen euro, hetzij een versoepeling van de initiële norm ten belope van 37,2 miljoen euro.

Het begrotingsjaar 2002 is een overgangsjaar voor de overstap op de ESR95-methodologie.⁽⁶⁹⁾ Samenvattend kan gesteld dat de begrotingsramingen 2002 met sommige maar niet met alle elementen van het ESR rekening houden.

De evaluatie van de begroting van de Franse gemeenschap voor het begrotingsjaar 2002 kan als volgt samengevat worden:

Tabel III.29
Begroting 2002 versus de norm – Franse Gemeenschap

(in miljoenen euro)

FG	begroting 2002	initieel (a)
1	bruto saldo ordonnancerings	-360,9
2	aflossingen directe schuld	187,7
3	aflossingen indirecte schuld	28,1
4	overige correcties (b)	-0,8
5 = 1+2+3+4	gecorrigeerd saldo (c)	-145,9
8	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000)	-62,0
9	doelstelling beslist in Akkoord 21 maart 2002 (ter aanvulling Overeenkomst van 15.12.2000) (d)	-99,2
10 = 7 + 9	afwijking op basis van begrotingsvooruitzichten (c)	-46,7

- (a) Op basis van de initiële begroting, maar rekening houdend met bepaalde aanpassingen die bij de begrotingscontrole 2002 zijn voorgesteld
- (b) Verschil tussen de begrotingsraming van de gemeenschap en de federale doorstortingen inzake samengevoegde en gedeelde belastingen (-0,8 miljoen euro).
Hierbij wordt geanticipeerd op de aanpassing van de begroting 2002:
- 1) een deel van de reserves van het Egalisatiefonds (48,064 miljoen euro) zal gebruikt worden om het verschil te compenseren tussen de initiële begrotingsraming van de Franse gemeenschap en de aangepaste toegewezen federale middelen (-61,535 miljoen euro);
 - 2) terugbetaling van de inningkosten van het kijk- en luistergeld van het Waals Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest (+12,695 miljoen euro).
- (c) Uitgaande van de veronderstelling dat de DBA en de ION die met de gemeenschap geconsolideerd worden in evenwicht zullen zijn.
- (d) Zie punt 1.2 "De evaluatie van de begrotingen 2002 in het licht van de overgang naar het ESR95".

⁶⁹ Zie punt 1.2 "De evaluatie van de begrotingen 2002 in het licht van de overgang naar het ESR95".

De correcties die werden aangebracht aan het bruto te financieren saldo van de initiële begroting hebben betrekking op:

- de aflossingen van de directe en indirecte schuld;
- diverse elementen die nog niet in aanmerking zijn genomen in de initiële begroting van de Gemeenschap, met name:
 - bij de federaal toegewezen middelen, het deel van de minderontvangsten dat de provisionering op het Egalisatiefonds te boven gaat;
 - de bijkomende ontvangsten uit de terugbetaling van de inningskosten van het kijk- en luistergeld door het Waals Gewest en door het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

Na toepassing van die correcties bedraagt de afwijking tussen de begrotingsraming en de in het Akkoord van 21 maart 2002 vooropgestelde doelstelling 46,8 miljoen euro. Dat bedrag stemt overeen met de onderbenutting die vereist is opdat de Franse Gemeenschap de voor 2002 vooropgestelde begrotingsdoelstelling zou halen, in de veronderstelling dat de met de gemeenschap te consolideren instellingen in evenwicht zullen zijn. Bij integrale realisatie van de begrote ontvangsten stemt dat bedrag overeen met een onderbenuttigingspercentage van 0,7% van de uitgaven op de gemeenschapsbegroting (exclusief C-fondsen). Wordt het evenwicht op de te consolideren instellingen niet gehandhaafd, dan bedraagt het vereiste onderbenuttigingspercentage 0,8%. (70)

De Afdeling wenst in dit verband op te merken dat, op grond van de informatie die door de Gemeenschap werd verstrekt, deze ogenschijnlijk overschrijding van de doelstelling enigszins genuanceerd dient te worden omwille van:

- het historisch lage benuttingpercentage van de uitgavenkredieten van de te consolideren instellingen (mogelijke correctie van 10,0 miljoen euro);
- de provisionering die in 2001 op het Egalisatiefonds werd aangelegd is nog niet begrepen in het begrote saldo van de te consolideren instellingen (mogelijke correctie van 17,9 miljoen euro).

Benevens het maximaal toegelaten tekort per deelgebied, werd er in de Overeenkomst van 15 december 2000 een globale correctie ingeschreven voor de verrichtingen die overeenkomstig het ESR95 als kredietverleningen en deelnemingen (verrichtingen code 8 in het ESR95) worden aangemerkt, met name +0,1% BBP (hetzij 275,2 miljoen euro voor het begrotingsjaar 2002). Die correctie maakt integraal deel uit van de globale begrotingsdoelstelling voor gemeenschappen en gewesten dat overeenstemt met een vorderingsurplus van 0,1% in ESR termen.

De Afdeling is van oordeel dat het aangewezen is om, gelet op de omschakeling naar de ESR benadering, die globale doelstelling inzake kredietverleningen en deelnemingen op te splitsen naar elk van de deelgebieden. Daar het Akkoord van 21 maart 2002 deze opdeling nog niet maakt, acht zij het aangewezen dat hierover concrete afspraken worden gemaakt.

In dit kader heeft de Afdeling een voorstel uitgewerkt. Dat bestaat erin om een verdeelsleutel toe te passen die overeenstemt met de gemiddelde verdeling van de netto kredietverleningen en deelnemingen van de deelentiteiten tijdens de periode 1999-2001, eventueel gecorrigeerd voor uitzonderlijke factoren.

70 Op basis van de initiële begrotingen wordt er een tekort van 10,0 miljoen euro vooropgesteld op het niveau van de te consolideren instellingen.

Dit zou voor de Franse Gemeenschap betekenen dat een evenwicht wordt aangehouden tussen de ontvangsten en de uitgaven inzake kredietverleningen en deelnemingen, bepaald op geconsolideerde basis, d.i. met inbegrip van de diensten, instellingen en organismen die in het ESR95 met de Gemeenschap worden geconsolideerd. Op basis van de begrotingsdocumenten voor 2002 blijkt dit het geval te zijn.

4.3. Meerjarenraming 2002-2005

In de algemene toelichting bij de begroting 2002 is een meerjarenraming opgenomen die samengevat wordt in Tabel III.30 hierna.

Tabel III.30
Meerjarenraming van de Franse gemeenschap 2002-2005

(in miljoenen euro)

	2002	2003	2004	2005
1. ontvangsten	6.299,7	6.463,0	6.671,9	6.972,7
<i>reëel veranderings%</i>		0,9%	1,5%	2,8%
w.o. gedeelde belastingen	5.888,8	6.065,3	6.268,6	6.563,6
<i>reëel veranderings%</i>		1,3%	1,6%	3,0%
w.o. herfinanciering Lambermontakkoord	80,2	140,0	200,0	347,5
2. uitgaven (excl aflossingen) (a)	6.448,5	6.543,9	6.692,8	6.808,5
<i>reëel veranderings%</i>		-0,2%	0,6%	0,0%
w.o. Fonds d'écureuil (Eekhoornfonds)	76,8	0,0	0,0	0,0
3 = 1 - 2 netto te financieren saldo	-148,7	-80,8	-20,8	164,2
4. HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000) (b)	-62,0	-47,1	-29,7	0,0
5 = 3 - 4 afwijking	-86,8	-33,7	8,9	164,2
6. intern stabiliteitsprogramma FG :				
a bijkomende lening (-) / schuldafbouw (+)	-86,8	0,0	0,0	17,4
b = 5 - a afwijking	0,0	-33,7	8,9	146,8
c intra-francophone hulp		29,7	29,7	29,7
d = b + c te overbruggen (-) / marge (+) volgens intern progr.	0,0	-4,0	38,7	176,5

- (a) Exclusief aflossingen van de directe en indirecte schuld (gegroepeerd in hoofdstuk IV van de uitgavenbegroting).
- (b) In deze doelstelling zijn de beschikkingen van het Akkoord van 21 maart 2002 inzake normaanpassing nog niet verwerkt.

Deze raming gaat uit van de initiële begroting 2002 (71), waarin bij de uitgaven de dotatie aan het Egalisatiefonds is meegerekend.

Die raming steunt op een dubbele hypothese: een uniforme groei van 2,5% van het BNI vanaf 2003 (na een op 1% geraamde groei in 2002) en een uniforme stijging van 1,7% van de consumptieprijzen vanaf 2003. De raming houdt eveneens rekening met toekomstige uitgaven voortvloeiend uit het akkoord ten gunste van de non-profit sector.

71 De in de raming in aanmerking genomen ontvangsten en uitgaven omvatten noch de toegewezen ontvangsten noch de uitgaven die daardoor gefinancierd worden.

De projectie inzake totale uitgaven gaat uit van eerder lage groeicijfers in reële termen (72).

Die “spontane” evoluties van de ontvangsten en uitgaven leiden tot een gevoelige vermindering van het tekort van de Gemeenschap in 2003 en 2004. In 2005 zou er een aanmerkelijk overschot tot stand komen.

In haar intern stabiliteitsprogramma voorziet de Franse Gemeenschap echter de door de Afdeling voor de jaren 2003 en 2004 vooropgestelde normen na te leven en in 2005 een overschot te realiseren van ongeveer 17 miljoen euro. Om zich te kunnen houden aan dit traject zijn relatief zware inspanningen vereist in 2003, terwijl er in 2004 reeds een zekere marge zou ontstaan, die in 2005 reeds merkbaar ruimer zou zijn.

De Regering van de Franse Gemeenschap, die zich volledig bewust is van de conjuncturele kwetsbaarheid van de gemeenschapsfinanciën, heeft beslist dit euvel te verhelpen door het oprichten van een “Fonds Ecureuil de la Communauté française”(73). De bedoeling daarvan is een reserve aan te leggen waarmee eventuele conjuncturele verminderingen van de institutionele ontvangsten gedeeltelijk of volledig opgevangen zouden kunnen worden (74). Schematisch gezien zijn de ontvangsten van het fonds voornamelijk samengesteld uit een voorafname op de institutionele ontvangsten; die voorafname zou opgetrokken worden van 0,0677% van de ontvangsten in 2003 tot 2,4421% in 2010. Het bedrag van de conjuncturele reserve zou in 2011 minstens gelijk moeten zijn aan de totale voorafnemingen ten gunste van het fonds tussen 2003 en 2005, vermeerderd met 67,5% van de voorafnemingen gedaan in de periode 2006-2010 (75). Voor zover de middelen van het fonds vermeerderd met de rente daarop dat bedrag overschrijden, zal die overschrijding gebruikt worden om een provisie voor risico's en onvoorziene lasten aan te leggen en om in bepaalde domeinen uitrustingsprojecten, infrastructuurprojecten of andere eenmalige projecten te financieren, waarvoor het advies van de Hoge Raad van Financiën voorafgaandelijk zal gevraagd worden.

De draagwijdte van dit institutioneel mechanisme moet conform met de aanbevelingen van de Afdeling in haar Jaarverslag 2001, gegarandeerd worden door een programma van schuldafbouw in de komende jaren. De regering van de Franse Gemeenschap heeft met dit doel een ontwerp van decreet houdende schuldvermindering van de Franse Gemeenschap bij het parlement ingediend. Dit ontwerp voorziet de oprichting van een egalisatiefonds voor de begroting en de schuldvermindering van de Franse Gemeenschap waaraan, voorafgaand aan de bepaling van de marges, volgende bedragen worden toegewezen: 17,5 miljoen euro in 2005, 25 miljoen euro in 2007, 75 miljoen euro in 2008 en 100 miljoen euro in 2009 en 2010.

72 De uitgavengroei voorzien voor 2003 bedraagt 0,4% na correctie van de uitgaven 2002 voor de dotatie aan het Egalisatiefonds voor vermoedelijke minderontvangsten (37 miljoen euro in de initiële begroting); de stijging bij de ontvangsten bedraagt 1,5% na correctie van de ontvangsten 2002 voor diezelfde dotatie.

73 Het decreetontwerp met betrekking tot het oprichten van dat fonds is op 18 juni gestemd door het Parlement van de Franse gemeenschap. De werking ervan is niet opgenomen in de meerjarenraming.

74 De institutionele ontvangsten van de Franse gemeenschap zijn de ontvangsten voorzien in art. 36, 1° en 2° van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, vervangen door art. 25 van de bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten.

75 In 2011 zou de reserve ongeveer 6% van de institutionele ontvangsten van de gemeenschap bedragen.

4.4. Besluit

In 2001 was het gecorrigeerd saldo van de Franse Gemeenschap beter dan het door de Afdeling aanbevolen saldo, wat al jaren niet meer het geval is geweest. Dat gunstige resultaat heeft twee belangrijke oorzaken. Enerzijds hebben de uitzonderlijke omstandigheden van 2000 een substantiële en eenmalige verhoging van de ontvangsten voor gevolg gehad; anderzijds werd de begrotingsnorm voor de Gemeenschap niet bijgestuurd, zoals dat het geval is geweest voor de andere entiteiten, om rekening te houden met die uitzonderlijke omstandigheden. Toch moet er onderstreept worden dat de Franse Gemeenschap die uitzonderlijk gunstige omstandigheden te baat heeft genomen om 17,9 miljoen euro te storten op het Egalisatiefonds van de begrotingen. Ze heeft zo gedeeltelijk de in het Jaarverslag 2001 gedane aanbeveling van de Afdeling in praktijk gebracht, waarin gevraagd werd éénmalige extra boni uit de opbrengst van de gedeelde belastingen niet aan te wenden.

De initiële begroting 2002 van de Gemeenschap brengt een merkbare overschrijding aan het licht van de voortaan volgens de ESR-methodologie opgestelde norm. Die overschrijding moet vooral toegeschreven worden aan de vertraging van de economische activiteit in 2001 en 2002.

De meerjarenraming van de Gemeenschap brengt duidelijk aan het licht dat het in acht nemen van de norm van de Afdeling in 2003 een moeilijke taak zal zijn; de Afdeling spoort de Gemeenschap aan die taak tot een goed einde te brengen.

De recente begrotingsevoluties tonen aan dat de financiën van de Gemeenschap te kwetsbaar blijven voor de toevalligheden van de macro-economische ontwikkelingen en dat er nog een inspanning moet gedaan worden om tot een robuust structureel evenwicht te komen. Wat dat betreft kijkt de Afdeling positief aan tegen de mechanismen die in het werk worden gesteld met het "Fonds Ecureuil" dat de Gemeenschap in staat moet stellen de schommelingen van de conjunctuur het hoofd te bieden. De draagwijdte van dit mechanisme wordt versterkt door het ontwerp van decreet betreffende schuldvermindering van de Franse Gemeenschap dat zich inschrijft in de geest van de aanbevelingen van de Afdeling in haar Jaarverslag 2001. Door uiteindelijk een deel van de nieuwe ontvangsten in het kader van de herfinanciering te reserveren, moet het programma voor schuldvermindering de Gemeenschap toelaten om in de toekomst haar opdrachten in gezonde financiële omstandigheden te volbrengen.

5. Het Waals Gewest

5.1. De uitvoering van de begrotingen 2000-2001 en de normnaleving

Een overzicht van de uitvoering van de begrotingen van de periode 2000-2001 is weergegeven in onderstaande tabel (76). In de bijlagen III.12 tot III.14 worden die cijfers in een ruimer tijds kader geplaatst.

Tabel III.31
Begrotingsevoluties 2000-2001
Waals Gewest

(in miljoenen euro)

(a)	2000			2001			01/00		
	(b) aangepaste kredieten	ordon- nancing	kas	(b) aangepaste kredieten	ordon- nancing	kas	veranderings% (nominaal)		
							aangepaste kredieten	ordon- nancing	kas
ontvangsten	4.810,5	4.799,9	4.950,9	5.068,4	5.037,4	5.097,0	5,4%	4,9%	3,0%
<i>realisatie%</i>		99,8%	102,9%		99,4%	100,6%			
uitgaven	5.022,1	4.824,3	4.814,6	5.273,0	4.936,8	5.328,3	5,0%	2,3%	10,7%
<i>realisatie%</i>		96,1%	95,9%		93,6%	101,0%			
begrotingssaldo	-211,6	-24,5	136,3	-204,6	100,6	-231,3	7,0	125,1	-367,5
saldo andere verrichtingen			-570,4			-196,6			373,9
saldo	-211,6	-24,5	-434,2	-204,6	100,6	-427,8	7,0	125,1	6,3

- (a) Met inbegrip van de variabele kredieten maar exclusief de verrichtingen van de afzonderlijke sectie (77). Uitgaven gedefinieerd exclusief leningopbrengsten. Uitgaven gedefinieerd exclusief aflossingen directe schuld maar inclusief aflossingen van de indirecte schuld en, in voorkomend geval, reserveringen.
- (b) Aangepaste begrotingen : zowel voor 2000 als voor 2001 : eerste aanpassingsblad voor ontvangsten- en uitgavenbegroting.

Bron: Begrotingsdocumenten, kastoestand, Rekenhof.

76 Hierbij wordt het traditioneel concept 'netto te financieren saldo' gehanteerd. Dat impliceert dat er, in vergelijking met de begrotingsdocumenten van het Gewest (Algemene Toelichting), twee verschillen zijn: enkel de aflossingen op de directe schuld worden in mindering gebracht van de uitgavenkredieten en de leningopbrengsten worden niet meegerekend in de ontvangsten. De verrichtingen op de organieke begrotingsfondsen worden mee in rekening gebracht, de afzonderlijke sectie wordt buiten beschouwing gelaten, behalve in de verrichtingen op kasbasis.

77 Op 31 december 2001 bevat de afzonderlijke sectie alleen nog de fondsen waarop de middelen uit de Europese cofinanciering worden gestort.

Op ordonnanceringsbasis zijn de ontvangsten van het Waals Gewest in 2001 met 4,9% gestegen; dat is een reële stijging van 2,4%. Die gevoelige stijging resulteert uit de zeer gunstige macro-economische parameters van het jaar 2000. Op grond van de in de bijzondere financieringswet voorziene retro-regel, hebben die parameters een aanzienlijke verhoging van de middelen met zich gebracht en aansluitend daarbij een positief afrekeningsaldo van het voorgaande jaar. Daardoor zijn de toegewezen middelen inzake samengevoegde belastingen, die 71,7% van de gewestelijke ontvangsten vertegenwoordigen, reëel met 9,7% gestegen. De toename van de ontvangsten is echter kleiner geweest dan werd voorzien in de aangepaste begroting 2001 omwille van een relatief belangrijke minderontvangst (-23,8 miljoen euro) bij de diverse ontvangsten van het Gewest, waaronder met name de interesten uit beleggingen, de terugbetalingen in verband met loonuitgaven, toelagen en sociale lasten van de agenten van de MET, de opbrengst van houtkappingen alsook de tussenkomst van de Europese Unie in de steunregelingen voor landbouwers.

Nog steeds op ordonnanceringsbasis, zijn de uitgaven van het Gewest reëel met 0,1% gedaald. De uitvoeringsgraad van de uitgavenkredieten is bijzonder zwak geweest, wat gedeeltelijk verklaard kan worden door het feit dat de dotatie aan het Egalisatiefonds voor de begrotingen, dat in de begrotingsdocumenten op 100,8 miljoen euro was vastgelegd, niet geordnanceerd werd.

Rekening houdend met die evoluties op het vlak van de ontvangsten en uitgaven, wordt het begrotingssaldo 2001 afgesloten met een overschot van 100,6 miljoen euro.

Hoewel het saldo van de ordonnanceringsdocumenten in 2001 beter is dan in 2000, blijft het netto te financieren saldo op kasbasis praktisch ongewijzigd van het ene jaar op het andere. Diverse factoren liggen aan de basis van die atypische ontwikkeling.

De belangrijkste daarbij zijn :

- de weerslag van het niet overdragen van niet-gebruikte middelen van het jaar 2000 (weerslag van -253,9 miljoen euro op de schatkist);
- de belangrijke variatie in de overdracht van betalingen van ordonnanceringsdocumenten van het voorgaande begrotingsjaar ten nadele van de schatkisttoestand in 2001 (weerslag van -115,0 miljoen euro). Het bedrag van de ordonnanceringsdocumenten ten laste van de begroting 2001 waarvan de betaling naar 2002 is overgedragen, ligt gevoelig lager dan de overdrachten van 2000 naar 2001;
- de negatieve impact van de verrichtingen van de afzonderlijke sectie op het netto te financieren saldo in 2001, terwijl die verrichtingen traditioneel bij de begrotingsopmaak in evenwicht zijn (weerslag van -106,3 miljoen euro). Het tekort dat in 2001 genoteerd werd bij de verrichtingen van de afzonderlijke sectie is vooral het gevolg van de invoering van het nieuwe financieringsstelsel van de Europese fondsen. In de vroegere programmering van de Europese structuurfondsen (1994-1999) prefinancierde de Commissie haar tussenkomsten in het kader van de Europese fondsen die door het Waals Gewest beheerd werden. In de nieuwe programmering (2000-2006) moet het Gewest de tussenkomsten voor rekening van de Europese fondsen eerst uitgevoerd hebben vóór de Commissie de overeenstemmende fondsen uitkeert. De voor die verrichtingen zo typerende geldstromen werden daardoor omgekeerd. Het zou kunnen dat deze factor de schatkisttoestand in 2002 nog blijft belasten, maar daarna zou het saldo van deze verrichtingen weer positief moeten worden.

De hierboven beschreven verrichtingen hebben in principe geen weerslag op de economische rekeningen van het Gewest. Toch brengt het te financieren saldo een gelijkwaardige verhoging met zich van de directe schuld (+427,8 miljoen euro). De toename van de directe schuld wordt gedeeltelijk gecompenseerd door een afname van de indirecte schuld van het Gewest, zodat de toename van de totale schuld 307,5 miljoen euro bedraagt.

Door de consolidatie van eerder vervallen leningen die door de schatkist van het Gewest uit eigen middelen gefinancierd worden, belooft de toename van de geconsolideerde directe schuld 250,4 miljoen euro, wat 7,4 miljoen méér is dan de voor 2001 maximaal toegelaten uitgiften (78).

Tabel III.32

Evolutie van de schuld van het Waals Gewest in de periode 1996-2001

(in miljoenen euro)

uitstaande schuld einde:	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Directe schuld	1.642,4	1.780,7	1.945,5	1.697,0	2.130,9	2.558,9
<i>leningen</i>	2.025,8	2.376,6	2.647,8	2.603,7	2.130,9	2.558,8
<i>beleggingen & cred./deb. saldo RC</i>	383,4	596,0	702,2	906,7	0,0	-0,1
Indirecte schuld (a)	3.807,0	3.721,3	3.581,6	3.395,7	3.267,7	3.147,2
<i>w.o. ALESH (b)</i>	2.455,9	2.446,5	2.404,3	2.307,9	2.272,4	2.250,3
Totale schuld	5.449,4	5.501,9	5.527,2	5.092,7	5.398,6	5.706,1
<i>evolutive</i>		52,6	25,2	-434,5	305,9	307,5
				(c)		
in % totale ontvangsten						
<i>(schuld excl. ALESH)</i>	77,8%	74,9%	70,7%	58,1%	65,1%	68,6%
<i>(schuld incl. ALESH)</i>	141,7%	134,9%	125,2%	106,2%	112,5%	113,3%
				(d)		

- (a) Exclusief de schuld van de publieke beheersvennootschappen van de schoolgebouwen (SPABS)(zie: overbruggingskrediet ten voordele van de Franse gemeenschap).
- (b) Inclusief het gedeelte van de schuld van de sociale huisvesting dat door derden wordt terugbetaald.
- (c) Rekening houdend met de uitzonderlijke terugbetaling (262,5 miljoen euro in 1999) verricht uit de opbrengst van de privatisering van Cockerill-Sambre.
- (d) Schuldgraad berekend op basis van de verrekende ontvangsten exclusief opbrengsten van privatiseringen (305,8 miljoen euro in 1999).

De correcties die moeten aangebracht worden aan de hogerop beschreven begrotingsgegevens om een vergelijking van de realisaties 2001 met de norm van de Afdeling mogelijk te maken, worden gedetailleerd weergegeven in Tabel III.33.

78 Het maximaal bedrag van de toegelaten uitgiften voor 2001 bedraagt 242,9 miljoen euro : de HRF-norm (146,3 miljoen euro) plus de herfinanciering van de aflossingen van de indirecte schuld (96,7 miljoen euro).

Tabel III.33
Toetsing van de begrotingsuitvoering 1993-2001 aan de norm
Waals Gewest

(in miljoenen euro)

		1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1	saldo ordonnancerings (a)	-297,5	-292,5	-304,9	-493,3	-195,8	-76,8	17,4	35,4	-24,5	100,6
2	netto-debudgettering (b)	-158,7	-19,8	-44,6 (e)	69,4	71,9	66,9	71,9	210,7	118,2	107,8 (f)
3 = 1+2	saldo	-456,1	-312,3	-349,5	-423,9	-123,9	-9,9	86,8	246,1	93,7	208,4
4	niet-aangewende middelen (t-1)	-	-	-	-	-	-151,2	-230,5	-285,1	-392,3	-253,9
5	provisie Alesh (c)	-	-	-	-	-181,0	-	-	-	-	-
6 = 3+4+5	gecorrigeerd saldo	-456,1	-312,3	-349,5	-423,9	-304,9	-163,6	-143,8	-39,0	-298,6	-45,5
7	norm	-431,3	-443,7	-389,2	-357,0	-327,2	-272,7	-213,2	-148,7	-153,7	-47,1
8 = 6-7	afwijking (d)	-24,8	131,4	39,7	-66,9	19,8	111,6	69,4	109,7	-144,9	1,6

(a) Saldo van de ordonnancerings (zie Tabel III.31)

(b) In het algemeen, rekening houdend met :

- 1) de evolutie van de indirecte schuld ; wat de schuld van de sociale huisvesting betreft, die beheerd wordt door het ALESH, is er rekening gehouden met de evolutie van de schuld die aan het gewest toerekenbaar is.
- 2) reserverings en aanwending van reserves.
- 3) andere debudgettering of herbudgettering.

(c) Stemt overeen met de aanrekening als begrotingsontvangsten van de niet-gebruikte middelen uit vorige jaren.

(d) Minteken = overschrijding van de norm

(e) Exclusief de schuldherschikking binnen het ALESH, die in 1994 tussen de federale overheid en de gewesten in het voordeel van laatstgenoemde werd doorgevoerd.

(f) Wat het jaar 2001 betreft : aflossing van de indirecte schuld excl. ALESH (afname van 95,9 miljoen euro) en ALESH (afname met 11,8 miljoen euro).

Bron: Begrotingsdocumenten, Administratie van het Waals Gewest, Rekenhof.

Zoals blijkt uit de tabel bedraagt het gecorrigeerd tekort 45,5 miljoen euro. Het Waalse Gewest heeft bijgevolg een iets betere prestatie gerealiseerd dan de norm die zij voor het begrotingsjaar 2001 had onderschreven. Op die manier heeft zij de aanbeveling die de Afdeling in haar Jaarverslag 2001 had opgenomen nageleefd door de niet recurrente ontvangsten afkomstig van de uitzonderlijke groei in 2000 niet aan te wenden.

5.2. De begroting 2002 van het Waals Gewest

5.2.1. Begrotingsevoluties 2001-2002

Hierna worden eerst de initiële en de aangepaste begrotingsramingen 2002 van het Waals Gewest geanalyseerd. Daarna zal de begroting getoetst worden aan de begrotingsdoelstelling.

Om zijn initiële begroting op te stellen heeft het Waals Gewest gekozen voor dezelfde voorzichtige benadering als de Franse Gemeenschap (79).

De initiële ontvangsten inzake samengevoegde belasting stemmen overeen met die van de initiële begrotingsramingen van de federale overheid (de in de economische begroting van juli 2001 weerhouden vooruitzichten), maar er is op het Egalisatiefonds een voorziening aangelegd om rekening te houden met merkbaar zwakkere groeihipothesen voor 2001 en 2002.

De ontvangsten van de initiële begroting bevatten onder meer:

- de opbrengst van de nieuwe gewestelijke belastingen (952,4 miljoen euro); het deel van het kijk- en luistergeld dat vanaf 2002 aan de gewesten toekomt is daarbij inbegrepen.
- de negatieve correctie van de toegewezen gedeelten van de personenbelasting, ter compensatie van de nieuwe gewestelijke belastingen (916,8 miljoen euro).

Gecorrigeerd voor de weerslag van de nieuwe bevoegdheden die het Gewest toegewezen kreeg en voor de weerslag van de overdracht van niet gebruikte middelen van het voorgaande jaar, bedraagt de toename van de ontvangsten 1,6% in de initiële begroting.

Die stabilisatie in reële termen is onder meer het resultaat van het vooruitlopen op:

- de voor 2001 kenmerkende forse groeivertraging in vergelijking met de 3,1%-groei waarop de berekeningen van de toewijzingen steunden; daardoor is het afrekeningsaldo van de toegewezen gedeelde belastingen voor het jaar 2001 negatief.
- de vertraging van de inflatie en van de groei in 2002 in vergelijking met het voorgaande jaar.

De uitgaven omvatten ook de uitgaven die samenhangen met de nieuwe overgedragen bevoegdheden (38,8 miljoen euro) en een dotatie van 77,9 miljoen euro aan het Egalisatiefonds van de begrotingen. Die voorziening moet het mogelijk maken het hoofd te bieden aan de economische verzwakking in 2001 en 2002.

Na correctie voor de bijzondere factoren die in rekening werden gebracht bij het opstellen van de initiële begroting, komt een beperkte verhoging van 1,4% aan het licht bij de uitgaven.

79 Zie punt 4.2.1.

Tabel III.34
Begroting 2002 – Waals Gewest

(in miljoenen euro)

	begrotingen (a)			02/01	
	2001 aangepast	2002 initieel	2002 aangepast	variatie% (nominaal)	
	(1)	(2)	(3)	initieel (2) / (1)	aangepast (3) / (1)
ontvangsten	5.068,4	5.114,9	4.782,5	0,9%	-5,6%
w.o.: - <i>nieuwe bevoegdheden (Lambermontakkoord)</i>		38,8	38,8		
- <i>niet gebruikte middelen (t-1)</i>	253,9	186,2	0,0		
- <i>andere</i>	4.814,5	4.889,9	4.743,6	1,6%	-1,5%
uitgaven	5.273,0	5.362,7	5.283,6	1,7%	0,2%
w.o.: - <i>nieuwe bevoegdheden (Lambermontakkoord)</i>		38,8	16,6		
- <i>aflossingen directe schuld</i>	0,0	0,0	0,0		
- <i>andere</i>	5.273,0	5.323,9	5.267,0	1,0%	-0,1%
bruto saldo	-204,6	-247,8	-501,1	-43,2	-296,5
netto saldo	-204,6	-247,8	-501,1	-43,2	-296,5

(a) Exclusief de afzonderlijke sectie.

Het bruto te financieren saldo van de initiële begroting 2002 belooft 247,8 miljoen euro. Het Gewest heeft zijn begrotingscontrole afgerond in de loop van juni 2002. Die brengt aan het licht dat de minderontvangst veel hoger ligt dan de voorziening die in de initiële begroting werd aangelegd op het Egalisatiefonds. Die ontvangstenvermindering is voornamelijk het gevolg:

- van het afstemmen van de federaal toegewezen middelen op de bij de begrotingscontrole van die entiteit in aanmerking genomen ramingen (-107,6 miljoen euro);
- van het feit dat er rekening mee is gehouden dat er in 2002 maar 11 stortingen van gewestelijke belastingen zullen plaatshebben (-59,7 miljoen euro); die correctie blijft echter neutraal ten opzichte van de HRF-norm, die deze factor ook in aanmerking neemt;
- van de afschaffing van de overdracht van vorige saldi (-186,2 miljoen euro). In de methodologie van de Afdeling is deze verrichting een loutere pro-forma boeking, die geen effectieve ontvangst vertegenwoordigt. De afschaffing van de overdrachten van saldi is een welgekomen initiatief, dat door de Afdeling was aangeraden om een betere doorzichtigheid van de begrotingen te bekomen.

De afname van de ontvangsten wordt gedeeltelijk gecompenseerd door de toename van de diverse opbrengsten van het Ministerie van het Waals Gewest en door de toename van de deelnemingen aan bedrijfswinsten van particuliere en openbare ondernemingen.

Na die aanpassing liggen de gecorrigeerde ontvangsten 1,5% lager dan in de aangepaste begroting 2001.

Wat de uitgaven betreft, wordt de evaluatie van de uitgaven die verband houden met de nieuwe bevoegdheden neerwaarts herzien en wordt de dotatie aan het Egalisatiefonds voor de begrotingen geschrapt. De gecorrigeerde aangepaste uitgaven gaan er met 1,8% op vooruit, wat lichtjes meer is dan voorzien bij de opstelling van de initiële begroting. Die toename is vooral toe te schrijven aan de inschrijving van een dotatie voor de werkingskosten van de dienst gelast met de inning van het kijk- en luistergeld (80) en van de uitgavenverhoging ten gunste van het ALESH.

Uitgaande van die evoluties wordt een forse verslechtering van het bruto te financieren saldo genoteerd, het tekort bedraagt 501,1 miljoen euro.

5.2.2. De begroting 2002 versus de norm

De begrotingsdoelstellingen van het Waals Gewest voor 2002 zijn vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000, die aangevuld werd met het Akkoord van 21 maart 2002 gesloten tussen de federale overheid en de deelgebieden.

Daarin wordt de Afdeling gevraagd om inzake begrotingsnormering voortaan de overheidsrekeningen volgens het ESR95 als referentie te hanteren. Dit impliceert dat voor elke gemeenschap en elk gewest voortaan de begroting en haar uitvoering zullen getoetst worden op basis van de ESR95 methodologie.

De Afdeling heeft de omschakeling van de HRF-methodologie naar het ESR95 onderzocht. Zij is van oordeel dat de ESR benadering in het verlengde ligt van haar specifieke methodologie en van de doelstellingen die zij hiermee steeds heeft nagestreefd. Deze doelstellingen behelzen het veiligstellen van de financiële houdbaarheid van het begrotingsbeleid van elke gemeenschappen en elk gewesten en de coördinatie van het budgettair beleid van de subsectoren van de overheid in het algemeen. Die coördinatie is van cruciaal belang in de realisatie van de verplichtingen die België in het kader van het Stabiliteits- en Groeipact heeft onderschreven en die geconcretiseerd worden in de begrotingsdoelstellingen van het Stabiliteitsprogramma van België 2002-2005. Daarin werd het streefdoel voor het geheel van gemeenschappen en gewesten vastgesteld op het behalen van een vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP voor elk van voormelde jaren.

In het Akkoord van 15 december 2000, dat de periode 2001-2005 dekt, werd die globale doelstelling omgezet in individuele doelstellingen per deelentiteit, overeenkomstig het traject van schuldafbouw dat de Afdeling in haar Jaarverslag 1999 heeft uitgetekend. De finale doelstelling van dit traject is het bereiken van een budgettair evenwicht door alle nog deficitaire deelgebieden uiterlijk in 2010.

Zoals voor de andere entiteiten is het begrotingsjaar 2002 voor het Waals Gewest een overgangsjaar bij de overstap op de ESR95-methodologie. Bij de evaluatie van de begrotingsramingen 2002 wordt er dus met sommige maar niet met alle elementen van het ESR rekening gehouden. Om de vergelijking te kunnen maken tussen de in het Akkoord van 21 maart 2002 besliste begrotingsdoelstelling 2002 en het hogervermelde bruto te financieren saldi, moeten aan laatstgenoemde diverse correcties aangebracht worden.

80 Zie: Franse Gemeenschap.

Tabel III.35
Begroting 2002 versus norm – Waals Gewest

(in miljoenen euro)

WG	begroting 2002	initieel	aangepast
1	bruto saldo ordonnancerings	-247,8	-501,1
2	aflossing directe schuld	0,0	0,0
3	aflossing indirecte schuld (excl. ALESH)	109,0	109,0
4	Alesh (a)	24,2	24,2
5	overige correcties (b)	-353,4	0,0
6 = 1+2+3+4+5	gecorrigeerd saldo (c)	-468,1	-367,9
7	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000)	-138,8	-138,8
8	doelstelling beslist in Akkoord van 21.03.2002 (aanvulling Overeenkomst van 15.12.2000) (d)	-196,4	-196,4
9 = 6-8	afwijking op basis van begrotingsvooruitzichten (c)	-271,7	-171,5

- (a) Schuldevolutie toerekenbaar aan het gewest.
- (b) • Verschil tussen de begrotingsraming van het gewest en de federale doorstorting inzake samengevoegde belasting (-107,6 miljoen euro initieel en 0 aangepast).
• Niet gebruikte middelen T-1 (-186,2 miljoen euro initieel en 0 aangepast).
• Correctie toe te passen voor zoverre de entiteit geen rekening heeft gehouden met het feit dat de nieuwe gewestelijke belastingen maar voor 11/12^e zullen gestort worden (- 59,7 miljoen euro initieel en 0 aangepast).
- (c) Uitgaande van de veronderstelling dat de DBA en ION die met het gewest geconsolideerd worden in evenwicht zullen zijn.
- (d) Zie punt 1.2 "De evaluatie van de begrotingen 2002 in het licht van de overgang naar het ESR95".

Het resultaat van deze correcties is weergegeven in Tabel III.35. Daaruit blijkt op basis van de initiële begroting een overschrijding van de begrotingsdoelstelling met 271,7 miljoen euro.

Van deze correcties worden er een aantal in aanmerking genomen bij de aanpassing van de begroting zodat zij niet meer in de toetsing van de aangepaste begroting dienen betrokken te worden. Het betreft:

- Het verschil inzake samengevoegde belasting omdat de aangepaste gewestbegroting de doorstorting voorziet in de aangepaste begroting van de federale overheid overneemt;
- De niet gebruikte middelen van het voorgaande jaar aangezien deze praktijk van overdracht van niet gebruikte saldi in de aangepaste gewestbegroting wordt geschrapt;
- De gedeeltelijke doorstorting van de opbrengst van de nieuwe gewestelijke belastingen in 2002 aangezien met deze factor in de aangepaste begroting rekening wordt gehouden.

Rekening houdend met deze correcties bedraagt het gecorrigeerd saldo –367,9 miljoen euro, wat lager is dan het gecorrigeerd saldo dat uit de initiële begroting voortspruit. Het saldo betekent evenwel dat de doelstelling aangenomen in het Akkoord van 21 maart 2002 met 171,5 miljoen euro wordt overschreden. Vertrekkende van de aangepaste begroting 2002 en in de hypothese dat er geen minderwaarde op de ontvangsten wordt gerealiseerd, acht de Afdeling het bijgevolg noodzakelijk dat een onderbenuttigingspercentage wordt aangehouden van 3,2% van de uitgavenkredieten op de gewestbegroting, in zoverre dat de met het gewest te consolideren instellingen in evenwicht zijn. Dat onderbenuttigingspercentage is lager dan het historisch gemiddelde van het gewest. In het geval er geen evenwicht op de te consolideren instellingen gehandhaafd wordt, bedraagt de aanbevolen onderbenutting 3,4% van de gewestelijke uitgavenkredieten. (81)

De Afdeling wenst hier op te merken dat, op basis van de gegevens die haar door het Gewest zijn overgemaakt, die schijnbaar belangrijke overschrijding van de doelstelling enigszins gerelativeerd dient te worden in functie van de volgende factoren:

- de uitvoeringsgraad van de uitgavenkredieten van de gewestbegroting, inzonderheid die van de te consolideren instellingen, is historisch laag;
- de voorziening op het Egalisatiefonds in 2000 is niet begrepen in het saldo van de te consolideren instellingen (mogelijke correctie van 70,8 miljoen euro).

Benevens de maximaal toelaatbare tekorten (desgevallend de boni) per deelgebied, werd er een globale doelstelling bepaald voor de verrichtingen die overeenkomstig het ESR als kredietverleningen en deelnemingen (code 8 in de economische hergroepering) worden aangemerkt. Het globale bedrag van die verrichtingen werd voor het begrotingsjaar 2002 bepaald op 0,1% van het BBP of 275,2 miljoen euro.

De Afdeling is van oordeel dat het aangewezen is om, gelet op de omschakeling naar de ESR benadering, die globale doelstelling inzake kredietverleningen en deelnemingen op te splitsen naar elk van de deelgebieden. Daar het Akkoord van 21 maart 2002 deze opdeling nog niet maakt, acht zij het aangewezen dat hierover concrete afspraken worden gemaakt.

In dit kader heeft de Afdeling een voorstel uitgewerkt. Dat bestaat erin om een verdeelsleutel toe te passen die overeenstemt met de gemiddelde verdeling van de netto kredietverleningen en deelnemingen van de deelentiteiten tijdens de periode 1999-2001, eventueel gecorrigeerd voor uitzonderlijke factoren.

Dit zou voor het Waalse Gewest betekenen dat van het globaal objectief van 275,2 miljoen euro aan netto kredietverleningen en deelnemingen 42,8%, hetzij 117,8 miljoen euro, aan het Gewest wordt toegerekend, evenwel op geconsolideerde basis, d.i. met inbegrip van de diensten en instellingen die in het ESR95 met het Gewest worden geconsolideerd. Op basis van de begrotingsdocumenten voor 2002 blijkt dat dit vooralsnog niet het geval is.

81 De aangepaste begrotingen van de te consolideren instellingen wijzen op een tekort van 9,3 miljoen euro. In de initiële begroting werd nog een overschot van 69,2 miljoen euro vooropgesteld omwille van de reservering op het Egalisatiefonds die bij de begrotingscontrole werd geschraapt.

5.3. Meerjarenraming 2002-2006

De initiële begroting 2002 (exclusief variabele kredieten) is de grondslag van de meerjarenraming van het Gewest zoals die in de algemene toelichting is gepubliceerd en in onderstaande tabel is samengevat.

Tabel III.36
Meerjarenraming 2002-2006 van het Waals Gewest

(in miljoenen euro)

(a)	2002	2003	2004	2005	2006	
1	ontvangsten	4.966,3	5.033,3	5.180,5	5.334,0	5.496,6
	<i>reëel veranderings%</i>		-0,1%	1,4%	1,4%	1,5%
2	<i>w.o. toewijzing PB</i>	2.749,9	2.793,6	2.891,8	2.993,7	3.099,6
3	<i>w.o. nieuwe gewestelijke belastingen (12/12)</i>	952,4	985,4	1.019,6	1.055,2	1.092,1
4	<i>w.o. niet-gebruikte middelen (t-1)</i>	186,2	176,9	168,0	159,6	151,6
5	<i>w.o. reserves van Egalisatiefonds</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6 = 1-4-5	ontvangsten excl. overdracht en reserves	4.780,1	4.856,5	5.012,5	5.174,4	5.344,9
	<i>reëel veranderings%</i>		0,1%	1,7%	1,7%	1,8%
7	uitgaven (excl. aflossingen) (b)	5.027,2	5.133,3	5.248,0	5.356,6	5.468,3
	<i>reëel veranderings%</i>		0,6%	0,7%	0,6%	0,6%
8	<i>w.o. uitgaven Europese cofinanciering</i>	169,7	112,8	102,4	88,9	81,1
9	<i>w.o. stortingen aan Alesh en SPABS</i>	75,0	75,0	75,0	75,0	75,0
10	<i>w.o. primaire uitgaven</i>	4.580,8	4.743,9	4.863,2	4.988,4	5.110,6
	<i>reëel veranderings%</i>		2,0%	1,0%	1,1%	0,9%
11 = 1-7	saldo	-60,9	-100,0	-67,5	-22,6	28,3
12 = 6-7	gecorrigeerd HRF saldo	-247,1	-276,8	-235,5	-182,2	-123,4
13	HRF norm (overeenkomst van 15.12.2000) (c)	-138,8	-128,9	-116,5	-104,1	-89,2
14 = 12-13	afwijking	-108,2	-147,9	-119,0	-78,1	-34,1

(a) Exclusief variabele kredieten en verrichtingen op de afzonderlijke sectie.

(b) Aflossingen van de directe en van de indirecte schuld (excl. ALESH).

(c) Deze doelstelling omvat niet de beschikkingen van het akkoord van 21 maart 2002 betreffende de storting van de nieuwe gewestelijke belastingen.

De hypothesen die de basis vormen van die projectie zijn een uniforme groei van 2,5% van het BNI en een uniforme stijging van 1,5% van de consumptieprijzen, beide vanaf 2003.

Opdat deze projectie correct geïnterpreteerd zou worden, dient vermeld dat bij de uitgaven 2002 de dotatie aan het Egalisatiefonds niet is meegerekend. Anderzijds wordt, voor het berekenen van de ontvangsten, de vertrekbasis 2002 verminderd met de dotatie voor de verwachte minderontvangsten, hetgeen de voor 2003 voorziene negatieve reële groei verklaart. Het tekort dat voor 2002 uit deze projectie blijkt, moet dus verhoogd worden met 77,9 miljoen euro om vergeleken te kunnen worden met de saldi van vorige jaren.

Vanaf 2004 zou de netto groei van de ontvangsten ongeveer 1,5% bedragen. Inzake uitgaven wordt er in reële termen een toename verwacht van ongeveer 0,7%. Die matige aangroei resulteert uit de vermindering van de uitgaven van het Gewest voor Europese co-financiering in het kader van de Europese structuurfondsen; het reël stijgingsritme van de andere primaire uitgaven bedraagt ongeveer 1,5%.

Op basis van die hypothesen zou het gecorrigeerd saldo van het Gewest tamelijk snel verminderen en de norm van de Afdeling benaderen.

De meerjarenraming is dus compatibel met een effectieve naleving van de norm, voor zover het vereiste differentieel op de begrotingsuitvoering lager ligt dan zijn historisch gemiddelde.

Aangezien echter de ontvangsten van het Gewest in 2002 lager zullen liggen dan voorzien in de initiële begroting, lijkt de opstelling van de begroting 2003 een relatief moeilijke oefening te zullen worden, des te meer daar het Gewest dat jaar zal geconfronteerd worden met de impact van de onlangs besliste verlaging van de gewestelijke fiscaliteit.

De vraag kan trouwens gesteld worden in hoeverre het mogelijk is om eindeloos een zo laag uitvoeringspercentage van de uitgavenkredieten aan te houden, vooral in een periode van begrotingsrestricties.

5.4. Besluit

Het resultaat van de begrotingsuitvoering 2001 is in beperkte mate beter uitgevallen dan de doelstelling vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000. Het Waalse Gewest heeft aldus dat de aanbeveling die de Afdeling in haar Jaarverslag 2001 heeft geformuleerd integraal gerespecteerd door de uitzonderlijke middelen die voortvloeiden uit de uitzonderlijk hoge economische groei in 2000 niet aan te wenden.

Zorgwekkend is de forse stijging van de totale schuld van het Gewest in de jaren 2000 en 2001. Ook al is die stijging gedeeltelijk te verklaren door tijdelijke technische factoren, toch zal ze zwaar wegen op de komende evolutie van de interestlasten.

De aanpassing van de begroting 2002 lijkt verenigbaar met de naleving van de verbintenissen die het Gewest is aangegaan, op voorwaarde dat de uitvoeringsgraad van de begrotingen relatief laag is en in lijn blijft met de evoluties die de laatste jaren werden waargenomen.

De door het Gewest ingediende meerjarenraming lijkt in de lijn te liggen van de door de Afdeling voorgestelde doelstellingen op middellange termijn. Gelet op enerzijds het verschil tussen de ontvangsten die in de projectie in aanmerking zijn genomen voor 2002 en de vermoedelijke ontvangsten en anderzijds de belastingverlagingen die het Gewest heeft aangekondigd, zal de realisatie van de doelstelling in 2003 ongetwijfeld geen gemakkelijke opdracht vormen. De Afdeling raadt het Gewest echter aan de nodige maatregelen te treffen opdat de norm voor 2003 in acht wordt genomen, maar tegelijkertijd attent te blijven voor de factoren die in de loop van de komende jaren een verhoging van de uitvoeringsgraad van de uitgavenkredieten of een te belangrijke toename van de totale schuld met zich zouden brengen.

6. Het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest

6.1. De uitvoering van de begrotingen 2000-2001 en de normnaleving

De kerncijfers van de begrotingsuitvoering in 2000-2001 zijn weergegeven in onderstaande tabel. Voor een meerjarig overzicht van de begrotingen en hun uitvoering wordt verwezen naar de bijlagen III.12 tot III.14 waar de volledige reeks 1989-2001 is opgenomen.

Tabel III.37
Begrotingsevolutie 2000-2001
Brusselse Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

(a)	2000			2001			01/00		
	(b) aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas	(b) aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas	veranderings% (nominaal)		
							aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas
ontvangsten	1.560,6	1.539,8	1.539,8	1.635,6	1.585,4	1.585,4	4,8%	3,0%	3,0%
<i>realisatie%</i>		98,7%	98,7%		96,9%	96,9%			
uitgaven	1.692,6	1.623,2	1.624,5	1.693,6	1.564,1	1.588,3	0,1%	-3,6%	-2,2%
<i>realisatie%</i>		95,9%	96,0%		92,3%	93,8%			
begrotingssaldo	-131,9	-83,5	-84,7	-58,0	21,4	-2,8	74,0	104,9	81,8
andere verrichtingen			-25,5			11,5			37,0
saldo	-131,9	-83,5	-110,2	-58,0	21,4	8,6	74,0	104,9	118,8

(a) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen (uitgezonderd het Fonds voor schuldbeheer) (82). Ontvangsten gedefinieerd exclusief leningopbrengsten. Uitgaven gedefinieerd exclusief aflossingen directe schuld.

(b) Aangepaste begrotingen. Voor 2000 en 2001: telkens tweede aanpassingsblad van middelen- en uitgavenbegroting.

Bron: Begrotingsdocumenten, kastoestand, gegevens verstrekt door de diensten van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

In tegenstelling tot het voorgaande jaar werd het begrotingsjaar 2001 opnieuw met een surplus op de begroting afgesloten (+21,4 miljoen euro). In 1999 werd voor de eerste maal een beperkt overschot gerealiseerd. Per saldo is de begrotingsuitvoering 79,4 miljoen euro beter dan begroot. De niet benutte uitgavenkredieten bedragen meer dan het dubbele van de niet gerealiseerde ontvangsten (-129,6 versus -50,2 miljoen euro).

82 Schuldbeheersverrichtingen begroot op 173,5 miljoen euro in ontvangsten en uitgaven; tot en met 2001 geen verrichtingen op dit organiek begrotingsfonds.

De belangrijke minderwaarde op de **ontvangsten** is voor ongeveer de helft te wijten aan de niet betaling door de federale overheid van de dotatie dode hand (-22,7 miljoen euro) (83). Ook de ontvangsten inzake gewestelijke belastingen bleven onder de begrotingsraming (-16,5 miljoen euro); het betreft vooral de registratierechten, de onroerende voorheffing alsook de successierechten waarvoor de raming in het tweede aanpassingsblad nog werd verhoogd. De overgedragen agglomeratieontvangsten vielen eveneens lager uit dan begroot (-9,6 miljoen euro).

De totale ontvangsten namen in constante prijzen slechts toe met 0,5% ten opzichte van 4,1% in 2000. Die neerwaartse knik kent twee oorzaken. De eerste is de terugval van de gewestelijke belastingen op een normaal groeiritme, na de forse stijging van de opbrengst van de successierechten in 2000 (84). De tweede oorzaak is het wegvallen van een aantal éénmalige factoren die het jaar 2000 kenmerkten, zoals de inhaaloperatie in de inning van de autonome gewestbelasting en de dubbele storting van de dotatie dode hand. Deze evoluties hebben de groeiondersteunende factoren in 2001, zoals de toegewezen personenbelasting (+9,0% in constante prijzen), de hogere overdracht vanuit de agglomeratie en de hogere trekkingsrechten inzake tewerkstelling grotendeels geneutraliseerd (85).

Aan de **uitgavenzijde** is de benuttingsgraad van de kredieten lager dan het gemiddelde van de periode 1996-2000 (93,4%). Voorheen, in de periode 1993-1995, lag het gemiddelde benuttingspercentage op een hoger niveau (97,5%) maar in 1996 trad er een duidelijke daling op en sindsdien schommelt het in de beurt van 94% met een dieptepunt in 1999 (90,8%).

In 2001 werd de totale **schuld** van het gewest verder afgebouwd met 32,1 miljoen euro. Sinds 1996 is de schuld met 16% afgenomen. In 2001 is zowel de directe als de indirecte schuld gedaald. Deze laatste verminderde met 22,2 miljoen euro. De directe schuld daalde met 9,9 miljoen euro, waarvan 1,2 miljoen op de schulden van pararegionalen die vroeger in de directe schuld werden overgenomen.

83 Dit is de federale dotatie ter compensatie van het verlies aan inkomsten ingevolge de vrijstelling van onroerende voorheffing voor bepaalde onroerende goederen, zoals eigendommen toebehorend aan vreemde Staten of internationale instellingen.

84 De gewestelijke belastingen namen in 2001 in constante prijzen af met 9,8%, ten opzichte van een reële groei van 13,1% in 2000, dit vooral onder invloed van de successierechten.

85 De toegewezen personenbelasting nam sterk toe (+102,2 miljoen euro) onder invloed van de gunstige conjunctuur in 2000 die in toepassing van de retroregel in de doorstortingen van 2001 werd verrekend. De hogere trekkingsrechten (+8,0 miljoen euro) zijn deels het gevolg van het Sint Elooisakkoord (eerste verhoging gespreid over 1999-2001). In tegenstelling tot 2001 hield het in 2000 ontvangen bedrag nog geen rekening met die verhoging.

Tabel III.38

Evolutie van de schuld van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

uitstaande schuld eind:	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Directe schuld	1.275,7	1.284,7	1.262,9	1.235,1	1.299,6	1.289,7
- geconsolideerd	1.212,4	1.157,6	1.225,7	1.073,2	1.050,2	1.026,6
- <i>directe gewestsschuld</i>	1.054,6	1.000,7	1.069,7	918,3	941,1	918,7
- <i>overgenomen indirecte schuld</i>	157,8	156,8	155,9	154,9	109,2	107,9
- korte termijn & debet / credit RC	63,3	127,1	37,3	161,9	249,3	263,1
Indirecte schuld (a)	583,7	489,8	394,5	326,8	291,9	269,7
w.o. ALESH (b)	315,5	306,0	296,0	290,2	266,9	248,4
Totale schuld	1.859,4	1.774,5	1.657,4	1.561,9	1.591,4	1.559,4
<i>evolutie</i>		-85,0	-117,0	-95,5	29,5	-32,1
in % totale ontvangsten						
<i>(schuld excl. ALESH)</i>	121,8%	114,3%	94,3%	88,2%	86,0%	82,7%
<i>(schuld incl. ALESH)</i>	146,7%	138,2%	114,8%	108,3%	103,4%	98,4%

(a) Exclusief de gewaarborgde schuld van de MIVB (341,4 miljoen euro).

(b) Met inbegrip van het gedeelte van de schuld van de sociale huisvesting dat door derden wordt terugbetaald.

Bron: Kastoestand, gegevens verstrekt door de diensten van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

Het gewest heeft in het verleden steeds inspanningen geleverd om de overige indirecte schuld af te bouwen. Daardoor blijft er eind 2001, buiten de sociale huisvestingsschuld beheerd door het Alesh, bijna geen indirecte schuld meer over. Het gewestelijk aandeel in de Alesh-schuld wordt in principe over zeer lange termijn door derden afbetaald (86), maar door jaarlijkse een vrijwillige bijdrage te storten, versnelt het gewest de afbouw van deze schuld.

De omzetting van het begrotingsaldo naar het **gecorrigeerd saldo** vanuit HRF optiek vereist een aantal correcties. Het vertrekpunt is het begrotingsaldo. Daarin zijn enkel de aflossingen op de directe gewestsschuld in rekening gebracht. Bijgevolg geldt als correctie de evolutie van de volledige indirecte schuld, dus met inbegrip van de evolutie van de schulden die voorheen in de directe schuld werden overgenomen.

Daarnaast houdt de Afdeling rekening met de netto reserveringen. In 2001 werden middelen beschikbaar op het organiek Fonds voor het beheer van afval- en regenwater overgedragen naar een nieuw opgerichte openbare instelling, genaamd Fonds voor de financiering van het waterbeleid. Het is de bedoeling de middelen op het Waterfonds te kapitaliseren om de uitgaven in verband met de concessie van het waterzuiveringsstation Brussel-Noord te financieren. De Afdeling beschouwt deze overdracht als reserveopbouw. Door de overheveling wordt het saldo niet bezwaard. De latere aanwending van deze reserves zal wel een impact hebben op het saldo.

86 Deze derden zijn de lokale huisvestingsmaatschappijen.

Ter gelegenheid van het tweede aanpassingsblad bij de uitgavenbegroting 2001 werd nog een tweede vorm van reservering voorzien. Het betreft de overdracht naar het nieuw op te richten Reservefonds, ook Graanzolderfonds genoemd. Dit mechanisme moet het mogelijk maken om de gevolgen van de volatiliteit in de ontvangsten, ingevolge de uitbreiding van de fiscale autonomie, te neutraliseren. Het is de bedoeling om tijdens jaren met hoge inkomsten het Reservefonds vanuit de gewestbegroting te spijzen en die reserves aan te wenden tot dekking van uitgaven tijdens jaren met lage inkomsten. Dergelijke uitvlakking moet het begrotingsbeleid vergemakkelijken en bijdragen tot de realisatie van het begrotingsevenwicht (87).

De Afdeling verwelkomt dit initiatief omdat het volledig aansluit bij de aanbeveling om extra niet recurrente ontvangsten of andere meevallers niet of niet volledig aan te wenden, zodat in latere jaren minder gunstige ontvangstontwikkelingen makkelijker kunnen opgevangen worden, zonder abrupte bijsturing van de uitgaven (88). De reservering laat bovendien toe om deze niet aanwending beter te visualiseren en een latere benutting voor bepaalde doeleinden voor te behouden.

De overgang van het ordonnanceringsaldo naar het gecorrigeerd saldo, vastgesteld overeenkomstig de HRF methodologie, wordt weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel III.39
Toetsing van de begrotingsuitvoering 1992-2001 aan de norm
Brusselse Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

	1992	1993	1994	1995 (f)	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1. saldo ordonnanceringen (a)	-213,1	-275,6	-219,1	-168,0	-89,2	-95,0	-5,5	8,8	-83,5	21,4
2. netto-debudgettering (b)	-34,7	-176,0	76,8 (e)	89,2	71,9	91,7	97,0	69,1	81,4	44,1 (g)
3 = 1-2 gecorrigeerd saldo	-247,8	-451,6	-142,3	-78,8	-17,3	-3,3	91,5	77,9	-2,1	65,5
4. norm	-183,4	-133,9	-171,0	-106,6	-111,6	-106,6	-107,7	-63,4	-66,9	-19,8
5=3-4 afwijking (c)	-64,4	-317,7 (d)	28,8	27,8	94,2	103,3	199,2	141,3	64,8	85,3

- (a) Ordonnanceringsaldo (zie Tabel III.37).
- (b) Algemeen gesteld: aflossingen indirecte schuld, met inbegrip van deze opgenomen in de directe schuld; voor het Alesh rekening houdend met de schuldevolutie toerekenbaar aan het gewest; netto reserveringen.
- (c) Minteken = overschrijding van de norm
- (d) Overschrijding gedeeltelijk te wijten aan een statistische aanpassing in de gedebudgetteerde schuld m.b.t. de lokale overheden, en gedeeltelijk aan een uitzonderlijke inhaaloperatie op het niveau van de ordonnanceringen.
- (e) Exclusief de schuldherschikking binnen het Alesh zoals beslist in 1994 tussen de federale overheid en de gewesten in het voordeel van deze laatste.
- (f) Vanaf 1995 zijn de begrotingen van de Brusselse Agglomeratie en het Brusselse Gewest geconsolideerd.
- (g) 2001 concreet: indirecte schuld (afname met 23,4 miljoen euro, hetzij -22,2 en -1,2 op de in de directe schuld overgenomen leningen), waaronder Alesh (afname met 18,5 miljoen euro); netto reservering Waterfonds (20,6 miljoen euro).

87 Het Reservefonds is, zoals het Waterfonds, een instelling van openbaar nut van categorie A. Op basis van de informatie waarover de Afdeling beschikte bij de afsluiting van onderhavig Jaarverslag, werd een bedrag van 62,3 miljoen euro op het begrotingsjaar 2001 wel vastgelegd maar niet geordnanceerd. De overdracht naar het Reservefonds is dus niet begrepen in het ordonnanceringsaldo van tabel III..... Er dient bijgevolg geen correctie voor reservering te worden aangebracht bij de overgang van het ordonnanceringsaldo naar het gecorrigeerd HRF saldo in 2001.

88 Zie Jaarverslag 2001 van de Afdeling, 155 en 157.

De doelstelling onderschreven in de Overeenkomst van 15 december 2000 werd met een ruime marge gerespecteerd. Het betreft de norm die werd bijgestuurd van een maximaal toelaatbaar tekort van -57,0 naar -19,8 miljoen euro om rekening te houden met de atypische toename van de federale overdrachten inzake toegewezen personenbelasting.

Daar die toename uiteindelijk nog hoger uitviel dan geanticipeerd in de bijsturing van de normering, had de Afdeling in haar Jaarverslag 2000 aanbevolen om die extra boni voor een verbetering van het saldo aan te wenden. Onderstaande cijfers geven aan dat het geheel van deze aanbevelingen met een ruime marge werd opgevolgd. Zodoende heeft het Brusselse Gewest een onmisbare bijdrage geleverd tot de budgettaire consolidatie op het niveau van gemeenschappen en gewesten, en bijgevolg ook op het niveau van entiteit II. Binnen deze entiteit werd de doelstelling die voor de lokale overheden in het stabiliteitsprogramma werd vooropgesteld immers niet gehaald. Dit werd meer dan gecompenseerd door het hogere vorderingensaldo van gemeenschappen en gewesten.

(in miljoenen euro)

	HRF norm	toename middelen- overdracht	beter dan HRF norm
Samenwerkingsakkoord 1999	-57,0	32,2 (trendmatige inschatting)	
Overeenkomst 15.12.2000	-19,8	102,2 (effectieve toename)	
bijkomend	37,2	70,0	85,3
in % BBP	0,01%	0,03%	0,03%

6.2. De begroting 2002 van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest

6.2.1. Begrotingsevolutie 2001-2002

De toetsing van de begroting 2002 aan de budgettaire doelstellingen wordt voorafgegaan door een korte toelichting bij de krachtlijnen van de initiële begrotingsvooruitzichten.

Tabel III.40
Begroting 2002 Brusselse Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

	begrotingen (a)		02/01
	2001 aangepast	2002 initieel	variatie% (nominaal) initieel
	(1)	(2)	(2) / (1)
ontvangsten	1.635,6	1.745,3	6,7%
- fed. dot. brusselse gemeenten (Lombardakkoord)		24,8	
- nieuwe bevoegdheden (Lambermontakkoord)		0,9	
- ontvangsten uit Reservefonds		62,3	
- andere	1.635,6	1.657,3	1,3%
uitgaven	1.791,0	1.938,3	8,2%
- aflossingen directe schuld	97,4	105,9	
- fed. dot. brusselse gemeenten (Lombardakkoord)		24,8	
- verhoogde trekkingsrechten (Lombardakkoord)	24,8	34,1	
- nieuwe bevoegdheden (Lambermontakkoord)		0,5	
- andere	1.668,8	1.772,9	6,2%
bruto saldo	-155,4	-193,0	-37,6
netto saldo	-58,0	-87,1	-29,1

(a) Met inbegrip van de organieke fondsen (uitgezonderd het Fonds voor schuldbeheer)

De initiële begroting 2002 stelt een **tekort** voorop van 87,1 miljoen euro wat ongeveer 50% hoger is dan het voorgaande jaar. De sterke ontvangsten- en uitgavenevoluitie dient enigszins gerelativeerd te worden, gelet op de inwerkingtreding van de institutionele hervormingen van 2001 zoals deze in het Lambermont- en Lombardakkoord werden beslist.

De nieuwe federale dotatie aan de Brusselse gemeenten met een Vlaamse schepen of OCMW-voorzitter (24,8 miljoen euro) en de bijkomende federale middelen voor de nieuw overgehevelde bevoegdheden inzake landbouw- en zeevisserij, buitenlandse handel en de regionalisering van gemeente- en provinciewet zijn in principe neutraal voor het begrotingssaldo omdat een zelfde bedrag aan uitgaven dient voorzien te worden (89). Zij verklaren wel voor een deel de sterke toename van ontvangsten en uitgaven.

De stijging van de **ontvangsten** is ook in belangrijke mate toe te schrijven aan de overdracht vanuit het Reservefonds (62,3 miljoen euro). Het bedrag vloeit voort uit de betere resultaten van het vorige jaar. Zowel in de HRF benadering als in de ESR benadering is de aanwending van dit bedrag, dat geen reële ontvangst is, belastend voor het saldo.

Indien voormelde elementen buiten beschouwing worden gelaten, bedraagt de toename van de ontvangsten 1,3%, wat in constante prijzen een daling betekent (90). Nochtans werden de fiscale hervormingen budgettair neutraal gehouden. De impact van het nultarief van de openingsbelasting wordt gecompenseerd door hogere tarieven van de belasting op de automatische ontspanningstoestellen. Ook de andere beslissing die nog niet in de initiële begroting is opgenomen, met name het nultarief van het kijk- en luistergeld, zal gecompenseerd worden door een wijziging in de tarifiering van de autonome gewestbelasting.

De toegewezen personenbelasting daarentegen daalt met 1,0% nominaal (d.i. vóór aftrek van de zogenaamde negatieve term die de toewijzing van nieuwe gewestelijke belastingen budgettair neutraal dient te houden). Dit is het gevolg van het verwachte negatief afrekeningsaldo van 2001 en de minder gunstige parameters voor 2002. Ondanks een voorzichtige inschatting van de parameters, ligt de raming hoger dan wat de federale overheid effectief zal doorstorten (na begrotingscontrole). Het verschil van 9,1 miljoen euro wordt in rekening gebracht bij de toetsing van de begroting aan de vooropgestelde doelstellingen (zie hierna).

89 De bijkomende middelen voor de nieuwe bevoegdheden inzake buitenlandse handel zijn in de initiële begroting nog niet opgenomen (1,343 miljoen euro). Dat zal later gebeuren wanneer de overeenstemmende uitgaven zullen ingeschreven worden. Wat de andere nieuwe bevoegdheden betreft, is de neutraliteit in de initiële begroting niet voldaan. Los van de toegewezen personenbelasting, wordt in de middelenbegroting een ontvangst voorzien van 0,914 miljoen euro voor de nieuwe bevoegdheden. In de uitgavenbegroting wordt een lager krediet voorzien van 0,533 miljoen euro. In de middelen die de federale overheid in 2002 overdraagt, wordt voor de nieuwe bevoegdheden in totaal 2,797 miljoen euro voorzien (0,917 voor landbouw, 1,343 voor buitenlandse handel en 0,537 voor regionalisering van provincie- en gemeentewet).

90 Op basis van een verwachte inflatie van 1,6% in 2002 (Economische Begroting van februari 2002).

Tabel III.41
Parameters 2002
Brusselse Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

	2001	2002	PB toewijzing 2002
initiële begroting BHG:			
inflatie	nb	1,50%	566,9
BNI groei	nb	1,30%	(1)
federale begroting:			
- initieel	Economische Begroting juli 2001		
inflatie	2,40%	1,50%	592,5
BNI groei	2,50%	2,80%	(2)
- na begrotingscontrole	Economische Begroting februari 2002		
inflatie	2,47%	1,60%	557,9
BNI groei	1,00%	1,00%	(3)
verschil (2) - (1)			25,6
verschil (3) - (1)			-9,0

De bestaande gewestelijke belastingen stijgen met 3,9%. Door de toevoeging van de nieuwe gewestelijke belastingen (inclusief het kijk- en luistergeld) stijgt het aandeel in de totale ontvangsten van 21,2% naar 45,5% (91). Overeenkomstig daalt het aandeel van de toegewezen personenbelasting (na aftrek van de negatieve term) van 57,3% naar 33,7%.

De **uitgavenkredieten** nemen toe met 8,2%. Ook hier is enige toelichting vereist. Met uitsluiting van de aflossingen van de directe schuld, de uitgaven voor nieuw overgeheveld bevoegdheden en de dotatie aan bepaalde Brusselse gemeenten, bedraagt de toename nog 6,7%.

Er worden eveneens bijkomende trekkingsrechten verleend aan de Franse en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (ten belope van 24,8 miljoen euro). De werkelijke toename van deze tussenkomsten is echter lager omdat reeds in 2001 een zelfde bedrag werd toegekend in uitvoering van het intrafrancophone akkoord van 1999, maar zonder de vorm van trekkingsrechten aan te nemen. Vanaf 2002 wordt dit bijkomend bedrag geïntegreerd in de bestaande regeling (92). Dat impliceert dat het voortaan ook wordt gekoppeld aan de gemiddelde ontwikkeling van de lonen in de Brusselse administratie sinds 1992 (93). Die koppeling stelt de effectieve toename voor ten opzichte van 2001 (+ 9,3 miljoen euro). Wanneer ook deze nieuwigheid wordt uitgesloten, stijgen de uitgaven toch nog met 6,2%, wat een reële groei betekent van ruim 4% (94).

91 Totale ontvangsten exclusief de overdracht vanuit het Reservefonds.

92 Artikel 83quater van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, zoals gewijzigd door de bijzondere wetten van 13 juli 2001.

93 Met inbegrip van de impact van het loonakkoord in de non profit sector.

94 Op basis van een verwachte inflatie van 1,6% voor 2002.

Door de institutionele hervormingen van 2001 stijgt het aandeel van de totale transfers naar de gemeenschapscommissies, met inbegrip van de bijzondere middelen voor bepaalde gemeenten die enkel via de gewestbegroting transiteren, van 10,5% in 2001 naar 12,2% in 2002 in de totale uitgaven (exclusief aflossingen directe schuld).

Voormeld groeipercentage blijft behouden na uitzuivering van de reserveringen op het Waterfonds en het Reservefonds (95).

Er worden in de begroting 2002 een aantal niet-recurrente ingrepen toegepast. Door toepassing van de 95%-regel worden alle werkingskosten, met inbegrip van de werkingsuitgaven van de pararegionale instellingen, beperkt tot 95% van het initieel niveau van 2001 (96). De geraamde besparing bedraagt 52 miljoen euro. Deze maatregel volgt op de vrij belangrijke onderbenutting van de kredieten die sinds meerdere jaren, en inzonderheid het voorgaande jaar, werd vastgesteld.

Daarnaast werd beslist tot een autofinanciering van de pararegionalen door een vermindering van hun dotatie. Deze eveneens niet-recurrente maatregel moet 25,9 miljoen euro opleveren. Zoals in het volgende punt zal blijken, levert deze intering op beschikbare reserves geen reële besparing op omdat vanaf 2002 in de begrotingsnormering wordt uitgegaan van de ESR95 benadering die zich richt op het geconsolideerd saldo.

6.2.2. De begroting 2002 versus de norm

In de Overeenkomst van 15 december 2000 heeft het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest er zich toe verbonden tijdens de periode 2001-2005 het maximaal toelaatbaar tekort verder af te bouwen van 54,5 miljoen euro in 2002 naar 39,7 miljoen euro in 2005. De Overeenkomst werd naar aanleiding van de begrotingscontrole 2002 aangevuld met het Akkoord van 21 maart 2002. Daarin wordt de Afdeling gevraagd om inzake begrotingsnormering voortaan de overheidsrekeningen volgens het ESR95 als referentie te hanteren. Dit impliceert dat voor elke gemeenschap en elk gewest voortaan de begroting en haar uitvoering zullen getoetst worden op basis van de ESR95 methodologie.

De Afdeling heeft de omschakeling van de HRF-methodologie naar het ESR95 onderzocht. Zij is van oordeel dat de ESR benadering in het verlengde ligt van haar specifieke methodologie en van de doelstellingen die zij hiermee steeds heeft nagestreefd. Deze doelstellingen behelzen het veiligstellen van de financiële houdbaarheid van het begrotingsbeleid van elke gemeenschappen en elk gewesten en de coördinatie van het budgettaire beleid van de subsectoren van de overheid in het algemeen. Die coördinatie is van cruciaal belang in de realisatie van de verplichtingen die België in het kader van het Stabiliteits- en Groeipact heeft onderschreven en die geconcretiseerd worden in de begrotingsdoelstellingen van het Stabiliteitsprogramma van België 2002-2005. Daarin werd het streefdoel voor het geheel van gemeenschappen en gewesten vastgesteld op het behalen van een vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP voor elk van voormelde jaren.

95 In 2001 werd op het Waterfonds 20,6 miljoen euro gereserveerd. Voor 2002 wordt een provisie van 10,2 miljoen euro voorzien op het Waterfonds en 9,9 miljoen euro op het Reservefonds.

96 Met uitzondering van uitgaven in verband met de schuld en het personeel, met inbegrip van het personeel van de pararegionalen en diensten met afzonderlijk bestuur.

In de Overeenkomst van 15 december 2000 met betrekking tot de periode 2001-2005, wordt die globale doelstelling omgezet in een individuele doelstelling per deelentiteit die conform is met het traject van schuldafbouw dat de Afdeling in haar jaarverslag 1999 heeft uitgetekend. Voor het Brusselse Gewest betekent dit voor het begrotingsjaar 2002 een maximaal toelaatbaar tekort van 54,5 miljoen euro.

In de omschakeling naar het ESR95 vormt het begrotingsjaar 2002 een overgangsjaar. Wat dit precies inhoudt, wordt toegelicht in punt 1.2 hiervoor (97). Samengevat kan men stellen dat bij de evaluatie van de begroting 2002 een beperkt aantal elementen van het ESR in rekening worden gebracht, zonder reeds op integrale wijze het zuivere ESR toe te passen.

De correcties die vanuit deze benadering op het begrotingssaldo van 2002 worden toegepast, worden in onderstaande tabel samengevat.

Tabel III.42
Begroting 2002 versus begrotingsdoelstelling
Brusselse Hoofdstedelijk Gewest

(in miljoenen euro)

BHG	begroting 2002	initieel
1	bruto saldo ordonnanceringen	-193,0
2	aflossingen directe schuld	105,9
3	aflossingen indirecte schuld (excl ALESH) (a)	5,0
4	ALESH (b)	19,1
5	overige correcties (c)	-37,9
6 = 1+2+3+4+5	gecorrigeerd saldo (d)	-101,0
10	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000)	-54,5
11	doelstelling beslist in Akkoord van 21.03.2002 (aanvullend op Overeenkomst van 15.12.2000) (e)	-83,0
12 = 9-11	afwijking op basis van de begrotingsramingen (d)	-17,9

- (a) Met inbegrip van de aflossingen op de indirecte schuld die voorheen in de directe schuld werd overgenomen.
- (b) Schuldevolutie toerekenbaar aan het gewest.
- (c) • Verschil tussen de begrotingsraming van het gewest en de federale doorstortingen inzake samengevoegde belasting (-9,0 miljoen euro).
• Correctie vereist in de mate dat de begroting nog geen rekening houdt met de doorstorting van de nieuwe gewestelijke belastingen à 11/12 (-28,9 miljoen euro).
- (d) Uitgaande van de veronderstelling dat de DBA en ION die met het gewest geconsolideerd worden in evenwicht zullen zijn.
- (e) Zie punt 1.2 "De evaluatie van de begrotingen 2002 in het licht van de overgang naar het ESR95".

97 Punt 1.2 "De evaluatie van de begrotingen 2002 in het licht van de overgang naar het ESR95".

Op basis van de aangepaste begroting 2002 ligt het geconsolideerd saldo, vastgesteld volgens de ESR overgangsbepaling voor het begrotingsjaar 2002, hoger dan het maximaal toelaatbaar tekort waartoe het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest zich in de Overeenkomst van 15 december 2000 heeft verbonden. De overschrijding bedraagt 17,9 miljoen euro op voorwaarde dat de met het Gewest te consolideren instellingen in evenwicht zijn.

Bij een integrale realisatie van de ontvangstenramingen, kan de aangegeven verbintenis op uitvoeringsbasis maar voldaan worden indien het onderbenuttigingspercentage op uitgavenkredieten van de gewestbegroting 0,9% bedraagt, in de veronderstelling dat een evenwicht wordt gehandhaafd op de te consolideren instellingen. In het verleden is wel meermaals gebleken dat het saldo van de te consolideren instellingen beter uitvalt dan begroot. Maar gelet op de geplande autofinanciering van deze instellingen in 2002 is dat minder waarschijnlijk.

Bij bevestiging van het begrote tekort op de te consolideren instellingen, kan de begrotingsdoelstelling enkel behaald worden indien, onder dezelfde voorwaarde inzake ontvangsten, 6,7% van de uitgavenkredieten op de gewestbegroting niet wordt benut. Dat impliceert dat het uitvoeringspercentage zich op het gemiddelde niveau van de periode 1996-2000 dient te bevinden. De inperking van de kredieten voor werkingskosten (95% regel) en de toegenomen krediettransporten waarmee de begroting 2002 wordt belast, zal dit echter sterk bemoeilijken.

Benevens het maximaal toegelaten tekort per deelgebied, werd er in de Overeenkomst van 15 december 2000 een globale correctie ingeschreven voor de verrichtingen die overeenkomstig het ESR95 als kredietverleningen en deelnemingen (verrichtingen code 8 in het ESR95) worden aangemerkt, met name +0,1% BBP (hetzij 275,2 miljoen euro voor het begrotingsjaar 2002). Die correctie maakt integraal deel uit van de globale begrotingsdoelstelling voor gemeenschappen en gewesten dat overeenstemt met een vorderingensurplus van 0,1% in ESR termen.

De Afdeling is van oordeel dat het aangewezen is om, gelet op de omschakeling naar de ESR bepaling, die globale doelstelling inzake kredietverleningen en deelnemingen op te splitsen naar elk van de deelgebieden. Daar het Akkoord van 21 maart 2002 deze opdeling nog niet maakt, acht zij het aangewezen dat hierover concrete afspraken worden gemaakt.

In dit kader heeft de Afdeling een voorstel uitgewerkt. Dat bestaat erin om een verdeelsleutel toe te passen die overeenstemt met de gemiddelde verdeling van de netto kredietverleningen en deelnemingen van de deeltentiteiten tijdens de periode 1999-2001, eventueel gecorrigeerd voor uitzonderlijke factoren.

Dit zou voor het Brusselse Gewest betekenen dat van het globaal objectief van 275,2 miljoen euro aan netto kredietverleningen en deelnemingen 14,6%, hetzij 40,2 miljoen euro, aan het Gewest wordt toegerekend, evenwel op geconsolideerde basis, d.i. met inbegrip van de diensten en instellingen die in het ESR95 met het Gewest worden geconsolideerd. Op basis van de begrotingsdocumenten voor 2002 blijkt dat dit voornog niet het geval is.

6.3. Meerjarenraming 2002-2007

In de Algemene Toelichting bij de initiële begroting is een meerjarenraming opgenomen waarin de volgende parameters gehanteerd worden: een inflatie van 1,5%, een reële BNI groei van 2,0% en een constante fiscale capaciteit op het niveau van het aanslagjaar 2000. Zoals in vorige versies, wordt er via extrapolatie van ontvangsten en uitgaven een lineaire projectie gemaakt die vervolgens op basis van concrete beleidsinitiatieven, verbintenissen en/of doelstellingen van de Regering wordt aangepast. De vastleggingen worden nominaal beperkt op het niveau van 2002, met uitzondering van meerjarige investeringsprogramma's, zoals in de sociale huisvesting. Deze hypothese verklaart mede de afnemende groei van de uitgaven.

Tabel III.43

Meerjarenraming van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest 2002-2005

(in miljoenen euro)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ontvangsten	1.745,3	1.766,3	1.862,3	1.922,5	1.968,2	2.019,8
<i>reëel veranderings%</i>		-0,3%	3,9%	1,7%	0,9%	1,1%
uitgaven	1.938,3	1.957,4	2.017,0	2.065,9	2.105,1	2.148,6
<i>reëel veranderings%</i>		-0,5%	1,5%	0,9%	0,4%	0,6%
bruto saldo	-193,0	-191,1	-154,7	-143,4	-136,9	-128,8
schuldaflossingen (a)	118,3	120,9	118,8	118,9	117,6	117,7
reserveringen	20,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
gecorrigeerd saldo	-54,5	-70,2	-35,9	-24,5	-19,4	-11,1
norm	-54,5	-49,6	-44,6	-39,7	-34,7	-27,3
afwijking	0,0	-20,6	8,7	15,1	15,3	16,2

(a) Aflossingen van directe en indirecte schuld.

Een evaluatie van bovenstaande cijfers wordt bemoeilijkt door het gebrek aan een gedetailleerde ontvangsten- en uitgavenraming. Een factor die ten dele een mogelijke verklaring kan vormen voor de quasi stabilisatie van ontvangsten en uitgaven in 2003 is het op kruissnelheid komen van de institutionele hervormingen die in 2002 een eerste toepassing kenden. De toename van de ontvangsten in 2004 kan gedeeltelijk toe te schrijven zijn aan de meeropbrengst van bepaalde gewestelijke belastingen ingevolge de opening van het casino, alhoewel ook melding wordt gemaakt van een mogelijke compensatie door een andere fiscale maatregel.

Deze projectie viseert een jaaroverschrijdend respect van de onderschreven begrotingsdoelstellingen, opgenomen in de Overeenkomst van 15 december 2000. De overschrijding in 2003 houdt vermoedelijk verband met het waterzuiveringsproject Brussel-Noord en zou in de twee volgende jaren worden goedgeemaakt.

Het betreft een indicatieve raming die niet dezelfde draagwijdte heeft als een intern stabiliteitsprogramma. De Afdeling is van oordeel dat dergelijk programma wel vereist is indien het Gewest effectief een normoverschrijding zou inroepen, overeenkomstig artikel 8 van voormelde Overeenkomst. Zij vestigt tevens de aandacht op de strikte voorwaarden die zij in haar jaarverslag 2001 heeft aanbevolen voor een eventuele aanwending van voorheen gerealiseerde marges ten opzichte van de norm. De Afdeling benadrukt dat in elk geval de minimale schuldafbouw, zoals die door het genormeerd traject 2001-2010 wordt opgelegd, dient gerespecteerd te worden zodat uiterlijk in 2010 een structureel evenwicht wordt bereikt.

Bij een actualisering van de meerjarenraming dient tevens rekening gehouden te worden met de ESR95 benadering die vanaf 2002 in de begrotingsnormering wordt gehanteerd.

6.4. Besluit

Het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest heeft in 2001 de begrotingsdoelstelling waartoe het zich in de Overeenkomst van 15 december 2000 heeft verbonden met een ruime marge gerespecteerd. Het maximaal toegelaten tekort werd op realisatiebasis immers omgezet in een surplus. De atypische toename van de federale overdracht inzake personenbelasting werd dus, conform de aanbevelingen van de Afdeling, niet aangewend. Zodoende heeft het Gewest een onmisbare bijdrage geleverd tot de realisatie van de objectieven van het Belgisch stabiliteitsprogramma.

Zoals beslist in het Akkoord dat naar aanleiding van de federale begrotingscontrole 2002 met de gemeenschappen en gewesten werd afgesloten, wordt het ESR95 vanaf 2002 als referentie in de begrotingsnormering gehanteerd. Vanuit die benadering wordt op basis van de initiële begroting 2002 een overschrijding vastgesteld van het maximaal toelaatbaar tekort dat in voormelde Overeenkomst werd onderschreven. Zonder bijsturing bij de begrotingscontrole en bij ongewijzigde ontvangstenevolutie kan die doelstelling enkel gehaald worden indien een zekere onderbenutting van de kredieten wordt aangehouden. Dit vereist een strikte opvolging van de begrotingsuitvoering, met inbegrip van de diensten en instellingen die volgens het ESR95 met het Gewest geconsolideerd worden. De monitoring die in voormeld Akkoord werd afgesproken vormt hiertoe een goede aanzet.

Daar in de meerjarenraming 2002-2007 een jaaroverschrijdende invulling wordt vooropgesteld van het genormeerd traject dat het Gewest in voormelde Overeenkomst van 2000 heeft onderschreven, vestigt de Afdeling de aandacht op de strikte voorwaarden die zij in haar jaarverslag 2001 heeft aanbevolen voor een eventuele aanwending van voorheen gerealiseerde marges ten opzichte van de norm. De Afdeling benadrukt dat in elk geval de minimale schuldafbouw, zoals die door het genormeerd traject 2001-2010 wordt opgelegd, dient gerespecteerd te worden zodat uiterlijk in 2010 een structureel evenwicht wordt bereikt.

De Afdeling wenst er op te wijzen dat gelet op voormeld Akkoord van maart 2002 de budgettaire doelstellingen voortaan dienen behaald te worden op basis van de rekeningen opgesteld volgens het ESR95.

Het is dan ook noodzakelijk dat de Afdeling in de toekomst kan beschikken over begrotings- en uitvoeringsgegevens die een evaluatie in ESR 95 mogelijk maken.

7. De Duitstalige Gemeenschap

7.1. De uitvoering van de begrotingen 2000-2001 en de normnaleving

De kerncijfers van de begrotingsuitvoering tijdens de periode 2000-2001 zijn weergegeven in onderstaande tabel. Een meerjarig overzicht van de begrotingen en hun realisaties tijdens de periode 1989-2001 is opgenomen in bijlagen III.12 tot III.14.

Tabel III.44
Begrotingsuitvoering 2000-2001
Duitstalige Gemeenschap

(in miljoenen euro)

(a)	2000			2001			01/00 veranderings% (nominaal)		
	(b) aangepaste kredieten	ordon- nancing	kas	(b) aangepaste kredieten	ordon- nancing	kas	aangepaste kredieten	ordon- nancing	kas
ontvangsten	115,43	117,56 <i>101,8%</i>	117,49 <i>101,8%</i>	132,14	129,33 <i>97,9%</i>	129,33 <i>97,9%</i>	14,5%	10,0%	10,1%
uitgaven	119,15	117,59 <i>98,7%</i>	117,57 <i>98,7%</i>	127,79	127,26 <i>99,6%</i>	124,35 <i>97,3%</i>	7,3%	8,2%	5,8%
begrotingssaldo	-3,73	-0,03	-0,08	4,34	2,08	4,98	8,07	2,11	5,06
andere verrichtingen			0,53			-0,17			-0,70
saldo	-3,73	-0,03	0,45	4,34	2,08	4,81	8,07	2,11	4,36

(a) Met inbegrip van de verrichtingen op de organieke fondsen. Ontvangsten gedefinieerd exclusief leningopbrengsten. Uitgaven gedefinieerd exclusief aflossingen directe schuld.

(b) Aangepaste begrotingen. Voor 2000 : eerste aanpassingsblad middelen- en uitgavenbegroting. Voor 2001 : tweede aanpassingsblad middelen- en uitgavenbegroting.

Na in 2000 voor de eerste maal het budgettair evenwicht te hebben bereikt, sluit de Duitstalige Gemeenschap het begrotingsjaar 2001 af met een **overschot** van 2,08 miljoen euro.

De minderontvangsten, in totaal 2,80 miljoen euro, betreffen vooral de tussenkomsten verleend door de Europese Unie (-1,86 miljoen euro) en het Waalse Gewest (-1,09 miljoen euro). Door de laattijdige indiening van de dossiers werd een deel van de Europese subsidies niet uitbetaald. Inzake de solidariteitsbijdrage van het Waalse Gewest, werd in tegenstelling tot de verwachtingen enkel het achterstallige bedrag van 2000 vereffend en niet de bijdrage voor 2001.

De reële groei van de ontvangsten bedroeg 7,4%. Dit wordt ondermeer verklaard door de toename van de federale dotatie (+7,5% in constante prijzen) die in de totaliteit van de middelen een aandeel heeft van 79,3%. Meerdere factoren hebben tot de groei bijgedragen. In de eerste plaats, de bijzonder gunstige conjunctuur van 2000 die in de overdracht van 2001, overeenkomstig de retroregel vervat in de dotatieberekening, werd doorgerekend. Een tweede factor was de eind 2000 besliste herfinanciering van de Duitstalige Gemeenschap die in 2001 op kruissnelheid kwam (98).

De totale ontvangsten namen eveneens sterk toe onder invloed van de aan begrotingsfondsen toegewezen ontvangsten (+124,1% in constante prijzen). Deze atypische ontwikkeling is grotendeels toe te schrijven aan de beslissing om de begrotingsoverschotten beter te visualiseren door ze toe te wijzen aan het Amortisatiefonds (99). In 2001 werd bijgevolg een bedrag overeenstemmend met het resultaat dat op basis van het tweede aanpassingsblad werd verwacht aan het Fonds toegewezen. Dit gebeurde door toewijzing van een gedeelte van de middelen uit de federale dotatie.

De **uitgaven** namen voor het derde jaar op rij vrij sterk toe. Terwijl in de periode 1994-1998 gemiddeld een daling in constante prijzen van 1,6% werd vastgesteld, bedroeg de reële groei in 2001 5,6% ten opzichte van 7,4 % in 2000 en 6,8 % in 1999. In 2000 was vooral de bevoegdheidsoverheveling door het Waalse Gewest doorslaggevend voor de sterke groei, terwijl dat in 2001 eerder is toe te schrijven aan de afwerking van een aantal investeringsprojecten. Deze factor heeft ingewerkt op de uitstaande vastleggingen die in tegenstelling tot voorgaande jaren in 2001 zijn afgenomen. Aangezien ongeveer 90% van de kredieten niet gesplitste kredieten zijn, heeft de Duitstalige Gemeenschap geen probleem van overmatige "encours". De begrotingsuitvoering wijst verder op een krediettransport dat van dezelfde grootteorde is als het voorgaande jaar en bijgevolg de begrotingsuitvoering 2002 zal belasten.

Er werden in het verleden geen de budgetteringstechnieken toegepast zodat de Duitstalige Gemeenschap geen indirecte schuld heeft opgebouwd. Op basis van de inlichtingen waarover de Afdeling beschikt, werden in 2001 geen gebouwen of infrastructuren in gebruik genomen die met onroerende leasingformules worden gefinancierd. Zodoende kan het surplus dat blijkt uit Tabel III.44, zonder bijkomende correcties, vergeleken worden met de **begrotingsdoelstelling** voor 2001. Die stemt overeen met het door de Afdeling aanbevolen evenwicht en werd door de Duitstalige Gemeenschap onderschreven in de Overeenkomst van 15 december 2000.

Dat engagement werd dus nagekomen. Met de realisatie van een surplus werd bovendien gevolg gegeven aan de aanbeveling van de Afdeling om de uitzonderlijke stijging van de federale dotatie in 2001 niet aan te wenden maar hiermee bovenop de norm een reserve aan te leggen.

98 Wet van 22 december 2000 tot wijziging van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap (B.S. 19.01.2001).

99 Het Amortisatiefonds is een organiek begrotingsfonds. Een deel van de federale dotatie wordt aan dit fonds toegewezen om de interesten en aflossingen te vereffenen op de schuld die de Duitstalige Gemeenschap tussen 1995 en 1999 heeft opgebouwd in afwachting van de herziening van haar financieringsstelsel. Vanaf 2000 wordt de voorafname op de federale dotatie opgetrokken (of desgevallend verminderd) ten belope van het verwachte begrotingsresultaat (bepaald op basis van de vastleggingen op niet gesplitste kredieten). Het in 2001 toegewezen bedrag bedraagt 8,93 miljoen euro en houdt rekening met het effectieve resultaat van 2000 en het verwachte resultaat van 2001. In 2002 volgt een regularisatie in functie van het effectief gerealiseerd resultaat 2001 en het verwachte resultaat 2002.

7.2. De begroting 2002 van de Duitstalige Gemeenschap (na begrotingscontrole)

Vooraleer de aangepaste begroting 2002 te evalueren in het kader van de onderschreven begrotingsdoelstellingen, worden de krachtlijnen van die begroting overlopen.

7.2.1. Begrotingsevolutie 2001-2002

Tabel III.45
Begroting 2002 – Duitstalige Gemeenschap

(in miljoenen euro)

	begrotingen (a)			02/01	
	2001 aangepast	2002 initieel	2002 aangepast	variatie% (nominaal)	
	(1)	(2)	(3)	initieel (2) / (1)	aangepast (3) / (1)
ontvangsten	132,14	128,08	128,79	-3,1%	-2,5%
w.o.: - Nationale Loterij (Lambermontakkoord)		0,45	0,45		
- terugbetaling door WG inningskosten KLG		0,00	0,18		
- herfinanciering (Lambermontakkoord)		1,43	1,43		
- andere	132,14	126,21	126,73	-4,5%	-4,1%
uitgaven	130,15	130,19	130,98	0,0%	0,6%
w.o.: - Nationale Loterij (Lambermontakkoord)		0,45	0,45		
- inningskosten KLG		0,00	0,18		
- aflossingen directe schuld	2,36	2,36	2,36		
- andere	127,79	127,38	127,99	-0,3%	0,2%
bruto saldo	1,98	-2,11	-2,19	-4,09	-4,17
netto saldo	4,34	0,25	0,17	-4,09	-4,18

(a) Inclusief de organieke begrotingsfondsen

Op basis van een quasi stabilisatie van de uitgaven op het bedrag van de aangepaste begroting van het voorgaande jaar en een negatieve evolutie van de ontvangsten wordt er voor 2002 een beperkt surplus van 0,17 miljoen euro in het vooruitzicht gesteld.

Bepalend voor de ontwikkeling van de ontvangsten is de daling van de federale dotatie (-3,02 miljoen euro). De aangepaste raming blijft echter 0,30 miljoen euro onder het bedrag dat de federale overheid in 2002 effectief zal doorstorten. Dit impliceert dat, onder voorbehoud voor de realisatie van de overige ontvangsten, het begrotingssurplus met eenzelfde bedrag kan toenemen.

In de middelenbegroting worden een aantal nieuwe ontvangsten voorzien die verband houden met de institutionele hervormingen van 2001 (Lambermontakkoord). Naast de herfinanciering via een verhoging van de federale dotatie met een forfaitair bedrag van 1,43 miljoen euro, betreft het:

- de rechtstreekse toekenning aan de Gemeenschap van een vast percentage van de te verdelen winst van de Nationale Loterij; dit zijn geen bijkomende middelen maar door de rechtstreekse toekenning verwerft de gemeenschap een ruimere bestedingsautonomie;
- de terugvordering op het Waalse gewest van de inningskosten op het kijk- en luistergeld dat na de regionalisering van deze heffing verder door de diensten van de Duitstalige Gemeenschap voor rekening van het Gewest wordt geïnd (althans nog in 2002).

Tegenover deze twee ontvangsten staat eenzelfde bedrag aan uitgaven, zodat er geen impact is op het begrotingssaldo.

7.2.2. Evaluatie van de begroting 2002 versus begrotingsdoelstelling

In de Overeenkomst van 15 december 2000 heeft de Duitstalige Gemeenschap er zich toe verbonden voor de periode 2001-2005 een budgettair evenwicht aan te houden. De Overeenkomst werd naar aanleiding van de begrotingscontrole 2002 aangevuld met het Akkoord van 21 maart 2002. Daarin wordt de Afdeling gevraagd om inzake begrotingsnormering voortaan de overheidsrekeningen volgens het ESR95 als referentie te hanteren. Dit impliceert dat voor elke gemeenschap en elk gewest voortaan de begroting en haar uitvoering zullen getoetst worden op basis van de ESR95 methodologie.

De Afdeling heeft de omschakeling van de HRF-methodologie naar het ESR95 onderzocht. Zij is van oordeel dat de ESR benadering in het verlengde ligt van haar specifieke methodologie en van de doelstellingen die zij hiermee steeds heeft nagestreefd. Deze doelstellingen behelzen het veiligstellen van de financiële houdbaarheid van het begrotingsbeleid van elke gemeenschappen en elk gewesten en de coördinatie van het budgettair beleid van de subsectoren van de overheid in het algemeen. Die coördinatie is van cruciaal belang in de realisatie van de verplichtingen die België in het kader van het Stabiliteits- en Groeipact heeft onderschreven en die geconcretiseerd worden in de begrotingsdoelstellingen van het Stabiliteitsprogramma van België 2002-2005. Daarin werd het streefdoel voor het geheel van gemeenschappen en gewesten vastgesteld op het behalen van een vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP voor elk van voormelde jaren.

In de Overeenkomst van 15 december 2000 met betrekking tot de periode 2001-2005, wordt die globale doelstelling omgezet in een individuele doelstelling per deelentiteit die conform is met het traject van schuldafbouw dat de Afdeling in haar jaarverslag 1999 heeft uitgetekend. Voor de Duitstalige Gemeenschap wordt een continue begrotingsevenwicht vooropgesteld.

In de omschakeling naar het ESR95 vormt het begrotingsjaar 2002 een overgangsjaar. Wat dit precies inhoudt, wordt toegelicht in punt 1.2 hiervoor (100). Samengevat kan men stellen dat bij de evaluatie van de begroting 2002 een beperkt aantal elementen van het ESR in rekening worden gebracht, zonder reeds op integrale wijze het zuivere ESR toe te passen.

De correcties die vanuit deze benadering op het begrotingssaldo van 2002 worden toegepast, worden in onderstaande tabel samengevat.

100 Punt 1 "Methodologie voor de toetsing van de begrotingsevolutie van gemeenschappen en gewesten aan de begrotingsdoelstellingen.", blz.

Tabel III.46
Begroting 2002 versus begrotingsdoelstelling
Duitstalige Gemeenschap

(in miljoenen euro)

DG	begroting 2002	initieel	aangepast
1	bruto saldo ordonnancements	-2,11	-2,19
2	aflossingen directe schuld	2,36	2,36
3	aflossingen indirecte schuld	0,00	0,00
4	overige correcties (a)	1,06	0,30
5 = 1+2+3+4	gecorrigeerd saldo (b)	1,31	0,47
6	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000)	0,00	0,00
7	doelstelling beslist in Akkoord van 21.03.2002 (aanvullend op Overeenkomst van 15.12.2000) (c)	0,00	0,00
8 = 5-7	afwijking op basis van de begrotingsramingen (b)	1,31	0,47

- (a) Verschil tussen de begrotingsraming van de gemeenschap en de federale doorstorting van de dotatie bedoeld in artikel 58, Wet 31.12.1983 en federale dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld bedoeld in artikel 47bis van de bijzondere financieringswet 16.01.1989 (+1,06 miljoen euro initieel en +0,30 miljoen euro aangepast).
- (b) Uitgaande van de veronderstelling dat de DAB en ION die met de gemeenschap geconsolideerd worden in evenwicht zullen zijn.
- (c) Zie punt 1.2 "De evaluatie van de begrotingen 2002 in het licht van de overgang naar het ESR95".

Op basis van de aangepaste begroting 2002 ligt het geconsolideerd saldo, vastgesteld volgens de ESR overgangsbepaling voor het begrotingsjaar 2002, hoger dan de budgettaire evenwicht waartoe de Duitstalige Gemeenschap zich in de Overeenkomst van 15 december 2000 heeft verbonden. Het verschil bedraagt +0,47 miljoen euro en is grotendeels toe te schrijven aan de meerontvangst op de federale dotatie. Afgezien van een eventuele onderbenutting van de uitgavenkredieten, kan deze beperkte marge zich op uitvoeringsbasis concretiseren op voorwaarde dat er geen minderwaarde wordt geboekt op de overige ontvangsten, wat in 2001 wel het geval was (101).

Benevens het objectief per deelgebied, werd er in de Overeenkomst van 15 december 2000 een globale correctie ingeschreven voor de verrichtingen die overeenkomstig het ESR95 als kredietverleningen en deelnemingen (verrichtingen code 8 in het ESR95) worden aangemerkt, met name +0,1% BBP (hetzij 275,2 miljoen euro voor het begrotingsjaar 2002). Die correctie maakt integraal deel uit van de globale begrotingsdoelstelling voor gemeenschappen en gewesten, met name een vorderingsruimte van 0,1% in ESR termen.

De Afdeling is van oordeel dat het aangewezen is om, gelet op de omschakeling naar de ESR benadering, die globale doelstelling inzake kredietverleningen en deelnemingen op te splitsen naar elk van de deelgebieden. Daar het Akkoord van 21 maart 2002 deze opdeling nog niet maakt, acht zij het aangewezen dat hierover concrete afspraken worden gemaakt.

101 Er wordt ondermeer, zoals in de begroting 2001, een dubbele ontvangst ingeschreven uit de solidariteitsbijdrage van het Waalse Gewest (hetzij achterstellen 2001 en bijdrage 2002). Indien slechts één bijdrage wordt betaald, zoals dat in 2001 het geval was, is een minderwaarde mogelijk van 1,09 miljoen euro. Zie ook punt 8.1 hiervoor.

In dit kader heeft de Afdeling een voorstel uitgewerkt. Dat bestaat erin om een verdeelsleutel toe te passen die overeenstemt met de gemiddelde verdeling van de netto kredietverleningen en deelnemingen van de deeltentiteiten tijdens de periode 1999-2001, eventueel gecorrigeerd voor uitzonderlijke factoren.

Dit zou voor de Duitstalige Gemeenschap betekenen dat een evenwicht wordt aangehouden tussen de ontvangsten en de uitgaven inzake kredietverleningen en deelnemingen, bepaald op geconsolideerde basis, d.i. met inbegrip van de diensten, instellingen en organismen die in het ESR95 met de Gemeenschap worden geconsolideerd. Op basis van de begrotingsdocumenten voor 2002 blijkt dit het geval te zijn (102).

7.3. Meerjarenraming

De algemene toelichting bij de initiële begroting 2002 bevat een meerjarenraming die strekt tot 2019. De weerhouden hypothesen zijn een inflatie van 1,6% en een BNI groei van 1,5% vanaf 2003. Onderhavige tabel beperkt zich tot 2010, het einde van het door de Afdeling aanbevolen traject van schuldafbouw voor gemeenschappen en gewesten waarvan de krachtlijnen door de deelgebieden nogmaals werden onderschreven in de Overeenkomst van 15 december 2000.

Tabel III.47
Meerjarenraming 2002-2010 van de Duitstalige Gemeenschap

(in miljoenen euro)

DG	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
1	ontvangsten	127,97	131,25	135,35	141,09	145,07	147,46	150,89	154,33	157,80
	<i>reëel veranderings%</i>		1,0%	1,5%	2,6%	1,2%	0,0%	0,7%	0,7%	0,6%
2	uitgaven (a)	127,46	130,48	134,41	138,31	142,95	143,27	145,99	148,58	150,90
	<i>reëel veranderings%</i>		0,8%	1,4%	1,3%	1,7%	-1,4%	0,3%	0,2%	0,0%
3 = 1-2	saldo	0,51	0,78	0,94	2,78	2,12	4,18	4,90	5,75	6,89
4	HRF norm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5 = 3-4	afwijking	0,51	0,78	0,94	2,78	2,12	4,18	4,90	5,75	6,89
6	aflossingen directe schuld	2,36	2,36	2,36	2,36	2,36	2,36	2,36	2,36	2,36
7 = 3-6	bruto saldo	-1,85	-1,58	-1,42	0,42	-0,24	1,82	2,54	3,39	4,53
8	Amortisatiefonds (jaarlijks: + bruto saldo t-1)	3,07	1,49	0,07	0,49	0,25	2,08	4,61	8,00	12,53

(a) Exclusief aflossingen directe schuld

De ramingen weerhouden voor 2002, duiden op een netto saldo dat optimistischer is dan dat weerhouden in de begroting, zelfs bij vergelijking met de initiële begroting. Gelet op de quasi volledige koppeling van de dotatie aan de economische groei vanaf 2007 (103) lijkt de ontvangstenevolutie te laag te zijn ingeschat.

Op basis van deze projectie is het duidelijk dat de Duitstalige Gemeenschap haar verbintenissen inzake het realiseren van een structureel evenwicht kan nakomen. De Afdeling wenst echter wel op te merken dat bij een latere actualisering van deze projectie de ESR benadering dient gevolgd te worden. Dit behelst ondermeer de integratie van de diensten en instellingen die conform het ESR95 met de gemeenschap geconsolideerd worden.

102 Uit de begrotingsdocumenten 2002 blijkt een netto bedrag aan kredietverleningen en deelnemingen van 0,003 miljoen euro.

103 Herfinanciering beslist in het Lambermontakkoord.

Het objectief dat in bovenstaande projectie primeert is zelfs ambitieuzer dan een begroting in evenwicht. Er wordt een versnelde schuldafbouw vooropgesteld zodat op termijn nieuwe beleids marges kunnen gecreëerd worden. Deze worden gevisualiseerd door de toewijzing van de overschotten vóór aflossing van de schuld aan het Amortisatiefonds.

7.4. Besluit

De Duitstalige Gemeenschap heeft haar begrotingsresultaat verbeterd ten opzichte van het voorgaande jaar. Na in 2000 een evenwicht te hebben bereikt, werd het begrotingsjaar 2001 afgesloten met een surplus. De uitzonderlijke toename van de federale dotatie was hierin uiteraard doorslaggevend. Deze was het gevolg van de sterke economische conjunctuur van 2000 en de specifieke herfinanciering die in 2001 op kruissnelheid is gekomen.

Met dit resultaat heeft de Duitstalige Gemeenschap zich volledig ingeschreven in de aanbeveling van de Afdeling om de uitzonderlijke middelentoe name in 2001 niet volledig aan te wenden. Deze optie werpt zijn vruchten af in het volgende begrotingsjaar. De aangepaste begroting voor 2002 gaat, ondanks de negatieve ontvangstenevolutie onder invloed van de federale dotatie, immers uit van een budgettair evenwicht volgens de ESR benadering die voor 2002 wordt gehanteerd. Hiermee bevestigt de Duitstalige Gemeenschap de wil om de verbintenis die in de Overeenkomst van 15 december 2000 werd onderschreven, na te leven.

De Afdeling wenst te benadrukken dat in uitvoering van het Akkoord dat naar aanleiding van de begrotingscontrole 2002 werd afgesloten tussen de gemeenschappen en gewesten en de federale overheid, de doelstelling van budgettair evenwicht voortaan dient behaald te worden op basis van de overheidsrekeningen opgesteld volgens het ESR95.

8. De Franse Gemeenschapscommissie

Onderhavige analyse beperkt zich tot de decretale begroting van de Franse Gemeenschapscommissie.

8.1. Uitvoering van de begrotingen 2000-2001 versus de norm

De kerncijfers van de begrotingsuitvoering tijdens de twee voorbije jaren worden in onderstaande tabel weergegeven. Voor een overzicht van de begrotingen en de realisaties tijdens de periode 1994-2001 wordt verwezen naar bijlagen III.12 tot III.14.

Tabel III.48
Begrotingsevoluties 2000-2001
Franse Gemeenschapscommissie

(in miljoenen euro)

(a)	2000			2001			01/00 veranderings% (nominaal)		
	(b) aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas	(b) aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas	aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas
ontvangsten	206,77	201,74	201,74	219,26	218,60	218,60	6,0%	8,4%	8,4%
<i>realisatie %</i>		97,6%	97,6%		99,7%	99,7%			
uitgaven	213,99	209,32	203,89	226,93	220,31	225,16	6,0%	5,3%	10,4%
<i>realisatie %</i>		97,8%	95,3%		97,1%	99,2%			
begrotingssaldo	-7,22	-7,58	-2,15	-7,67	-1,71	-6,56	-0,45	5,87	-4,41
andere verrichtingen (c)			-2,16			1,09			3,25
saldo	-7,22	-7,58	-4,31	-7,67	-1,71	-5,47	-0,45	5,87	-1,17

(a) Ontvangsten gedefinieerd exclusief leningopbrengsten; uitgaven gedefinieerd exclusief aflossingen directe schuld (104).

(b) Aangepaste begrotingen. Voor 2000 : tweede aanpassingsblad zowel voor ontvangsten als uitgaven. Voor 2001 : eerste aanpassingsblad ontvangsten en tweede aanpassingsblad uitgaven.

(c) Saldo van de transitrekeningen van de diensten en instellingen die van de FGC afhangen (105).

Bron: Begrotingsdocumenten, Rekenhof.

In de begroting 2001 werd eenzelfde tekort vooropgesteld als het voorgaande jaar. De realisaties wijken echter sterk af van de begrotingsramingen. Een quasi integrale realisatie van de begrote ontvangsten maar een lage benuttingsgraad van de uitgavenkredieten hebben geleid tot een beperkt deficit dat bijna 80% lager is dan begroot.

104 De FGC dekt de tekorten in met financiële reserves en heeft eind 2001 nog geen directe schuld opgebouwd.

105 Met ingang van 1999 worden de schijven van de dotaties aan die diensten en instellingen op transitrekeningen gestort, waar ze ter beschikking blijven van de FGC in het kader van haar schatkistbeheer tot de finale aanwending ervan door de begunstigde partijen. Voorheen werden die schijven rechtstreeks aan genoemde organismen overgemaakt.

Na een sterke daling van de **ontvangsten** in 2000, veroorzaakt door het wegvallen van een aantal éénmalige ontvangsten, wordt in 2001 een reële groei van 5,7% opgetekend. Vooral de hogere trekkingsrechten op het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest (+11,911 miljoen euro), de koppeling van bepaalde dotaties aan de loonontwikkeling in het Brusselse openbaar ambt en de verkoop van onroerende goederen (+0,600 miljoen euro) hebben hiertoe bijgedragen.

De verhoging van de trekkingsrechten wordt verklaard door twee factoren die ook reeds in 2000 voor een gevoelige toename zorgden. Het betreft in eerste instantie het intra-francofone akkoord dat eind 1999 werd afgesloten om een tijdelijke herfinanciering van de Franse Gemeenschap te regelen, in afwachting van de structurele herfinanciering waarvoor een tweederde parlementaire meerderheid vereist was. Het akkoord voorziet in een verhoging van de trekkingsrechten met 20,823 miljoen euro in 2000 en met 24,789 miljoen euro in 2001, telkens te verdelen tussen de Franse Gemeenschapscommissie en de Vlaamse Gemeenschapscommissie volgens de sleutel 80/20 (106). Een tweede factor is de jaarlijkse aanpassing van de trekkingsrechten in functie van de gemiddelde ontwikkeling van de lonen in de diensten van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering sinds 1992. In 2000 werd die loonontwikkeling beïnvloed door het nieuw statuut voor het gewestelijk openbaar ambt dat met ingang van 1 juli 1999 werd aangenomen. In 2001 betreft het de bijkomende impact van het akkoord van 23 juni 2000 inzake de herwaardering van de non profitsector (de impact op de trekkingsrechten wordt geraamd op 5,379 miljoen euro).

De loonevolutie heeft tevens een impact gehad op de andere ontvangsten, met name de bijzondere dotaties van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest inzake financiering van het ex-provinciaal onderwijs en de overige ex-provinciale opdrachten. Deze dotaties worden, zoals de trekkingsrechten, jaarlijks aan de gemiddelde loonontwikkeling van het Brusselse openbaar ambt aangepast (107). In totaal bedroeg het aandeel van de ontvangsten dat aan die loonevolutie is gekoppeld 46,1% van de totale ontvangsten van de FGC in 2001.

De vermindering van de bijzondere dotatie van de Franse Gemeenschap met 19,831 miljoen euro in 2000 – in het kader van de intra-francophone herfinanciering - werd in 2001 verder aangehouden. De dotatie bleef dan ook nagenoeg constant in 2001 (amper +0,419 miljoen euro).

Aan de **uitgavenzijde** situeert de lage benuttigingsgraad zich ondermeer in de subsidiëring van de instellingen behorende tot de sectoren “bijstand aan personen” en “gezondheid”. De begrotingskredieten houden onvoldoende rekening met de impact van personeelwijzigingen in de loop van het jaar (108).

106 Door de verhoging van de trekkingsrechten op het BHG wordt de vermindering van de dotatie (hetzij - 19,831 miljoen euro in 2000 en 2001) die de Franse Gemeenschap aan de Franse Gemeenschapscommissie toekent, als gedeeltelijke vergoeding voor de uitoefening van gemeenschapsbevoegdheden te Brussel, gecompenseerd. Dit impliceert dat de herfinanciering van de Franse Gemeenschap - voor wat de aangelegenheden te Brussel betreft - in feite door het BHG wordt gedragen.

107 De coëfficiënt die op het basisbedrag van de trekkingsrechten en voormelde dotaties wordt toegepast, bedraagt 1,328 voor het begrotingsjaar 2001 (ten opzichte van 1,302 voor 2000) (zie Rekenhof : Voorafbeelding van de uitvoering van de begroting 2001 van de FGC).

108 Bijvoorbeeld: de niet onmiddellijke vervanging van personeelsleden of de vervanging door personen met lagere anciënniteit.

De krediettransporten liggen op hetzelfde niveau als het voorgaande jaar en vormen dus geen extra belasting voor de begroting 2002. De uitstaande vastleggingen daarentegen zijn, in tegenstelling tot de twee voorbije jaren, toegenomen. Hiervoor dienen in de begroting 2002 en volgende, behoudens annulatie van een gedeelte van deze vastleggingen, wel betalingskredieten voorzien te worden. Hun omvang blijft evenwel beperkt omdat ongeveer 95% van de totale uitgavenkredieten niet gesplitste kredieten zijn (109).

De Franse Gemeenschapscommissie dient conform de **doelstellingen** vastgelegd in de Overeenkomst van 15 december 2000 betreffende de begrotingsdoelstellingen voor gemeenschappen en gewesten voor de periode 2001-2005, een evenwicht te behalen. Om het resultaat van het begrotingsjaar 2001 aan deze doelstelling te toetsen, dienen de schuldaflossingen in mindering van het begrotingsresultaat gebracht te worden. Zoals weergegeven in onderstaande tabel heeft de gemeenschapscommissie enkel een indirecte schuld.

De indirecte schuld wordt gevormd door :

- de schulden die van de Franse Gemeenschap werden overgenomen in het kader van de overheveling van bevoegdheidsuitoefening vanaf 1994; deze schulden hebben betrekking op de sectoren integratie van mindervaliden, sociale infrastructuur en toerisme;
- de ex-provinciale schulden, ingevolge de splitsing van de provincie Brabant vanaf 1 januari 1995;
- 25% van het overbruggingskrediet inzake schoolgebouwen.

De indirecte schuld werd in 2001 met 0,360 miljoen euro verminderd tot 188,272 miljoen euro, waarvan 184,308 miljoen euro voor het overbruggingskrediet. Zodoende bedraagt het gecorrigeerd saldo voor 2001 -1,353 miljoen euro. Het door de Afdeling aanbevolen evenwicht op de decretale begroting werd dus niet bereikt. De Afdeling kan niettemin een tekort aanvaarden in de mate dat dit door bestaande financiële reserves wordt ingedekt. Eind 2001 bedroegen de financiële tegoeden op de decretale thesaurie 30,077 miljoen euro.

109 De uitstaande vastleggingen (encours) bedragen eind 2001 amper 9,774 miljoen euro op een totaal bedrag aan vastleggingen van 227,336 miljoen euro in 2001. De encours heeft vooral betrekking op de aankoop van onroerende goederen inzake onderwijs.

8.2. De begroting 2002 van de Franse Gemeenschapscommissie

Onderhavige analyse van de vooruitzichten voor 2002 gebeurt op basis van de initiële begroting 2002.

8.2.1. Begrotingsevoluties 2001-2002

De begroting 2002 wordt gekenmerkt door een niveauaanpassing ten opzichte van het voorgaande jaar, ingevolge de herfinancieringen die beslist werden in het Lombardakkoord. Onderhavige tabel geeft een overzicht van de krachtlijnen van de begroting.

Tabel III.49
Begroting 2002
Franse Gemeenschapscommissie

(in miljoenen euro)

	begrotingen		02/01
	2001 aangepast	2002 initieel	
	% de variation nominale		
ontvangsten	219,26	253,17	15,5%
w.o.: - herfinanciering via FO (Lombardakkoord)	-	19,83	
- herfinanciering via BHG (akkoord 1999 / Lombard)	19,83	27,18	0,0%
- andere	199,43	206,16	3,4%
uitgaven	226,93	257,68	13,6%
w.o.: - aflossingen directe schuld (a)	0,00	0,00	
- andere	226,93	257,68	13,6%
bruto saldo	-7,67	-4,51	3,16
netto saldo	-7,67	-4,51	3,16

(a) De FGC heeft tot eind 2001 geen directe schuld opgebouwd.

De toename van de **ontvangsten** met 15,5% (nominaal) is ten belope van 80% toe te schrijven aan de tweevoudige herfinanciering, enerzijds door de federale overheid en anderzijds door het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

Lastens de federale overheid worden met ingang van 2002 bijzondere middelen toegekend ten belope van 24,789 miljoen euro, die tussen de Franse Gemeenschapscommissie en de Vlaamse Gemeenschapscommissie worden verdeeld volgens de sleutel 80/20 (impact van +19,831 miljoen euro voor de FGC). Deze middelen worden vanaf het begrotingsjaar 2003 jaarlijks geïndexeerd en aangepast aan de reële groei van het bruto nationaal inkomen.

De herfinanciering door het Brusselse Gewest is de bestendiging van de tijdelijke verhoging van de trekkingsrechten in de periode 2000-2001. De omzetting van tijdelijke naar structurele herfinanciering impliceert dat het aanvullend bedrag van 24,789 miljoen euro, dat reeds in 2001 over beide gemeenschapscommissies werd verdeeld, vanaf 2002 wordt opgenomen in de bestaande regeling van de trekkingsrechten en dus ook jaarlijks wordt aangepast aan de gemiddelde ontwikkeling van de lonen in de diensten van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering sinds 1992. De bestaande verdeelsleutel 80/20 wordt gehandhaafd. De koppeling van de aanvullende trekkingsrechten aan de loonontwikkeling levert de FGC 7,349 miljoen euro bijkomende middelen op in 2002. Op basis van de initiële begroting 2002 bedraagt het aandeel van de ontvangsten dat aan de loonevolutie is gekoppeld 55,8% (ten opzicht van 46,1% in 2001).

Benevens de herfinanciering, nemen de ontvangsten toe met 3,4%. Dit is toe te schrijven aan nieuwe huuropbrengsten en de aanpassing aan de loonontwikkeling van diverse dotaties toegekend door het Brusselse Gewest, zoals toegelicht in punt 9.1. (110).

De begrote uitgaven stijgen met 13,6% (nominaal). Vooral in de departementen administratie, bijstand aan personen en schuld (111) worden de kredieten gevoelig opgetrokken.

Voor 2002 wordt een **begrotingstekort** vooropgesteld van 4,511 miljoen euro. Dit saldo dient getoetst te worden aan de begrotingsdoelstellingen voor 2002, op de wijze uiteengezet in punt 9.2.2.

8.2.2. Toetsing van de begroting 2002 aan de begrotingsdoelstellingen

De begrotingsdoelstellingen zijn vastgelegd in het akkoord van 15 december 2000, dat aangevuld werd met het akkoord van 21 maart 2002 gesloten tussen de federale overheid en de deelgebieden.

In laatstgenoemd akkoord wordt de Afdeling gevraagd om inzake begrotingsnormering voortaan de overheidsrekeningen volgens het ESR95 als referentie te hanteren. Voortaan zal dat dus het referentiekader zijn voor de toetsing van de begroting van elke gemeenschap en elk gewest en ook van de begrotingsuitvoeringen.

De Afdeling heeft de omschakeling van de HRF-methodologie naar die van het ESR95 onderzocht. Ze is van oordeel dat de ESR-benadering in het verlengde ligt van haar eigen specifieke methodologie en van de doelstellingen die ze daarmee steeds heeft nagestreefd. Die doelstellingen behelzen het veiligstellen van de financiële houdbaarheid van het begrotingsbeleid van elke gemeenschap en gewest en de coördinatie van het budgettair beleid van de subsectoren van de overheid in het algemeen. Die coördinatie is van cruciaal belang voor de realisatie van de verplichtingen die België in het kader van het Stabiliteits- en Groeipact heeft onderschreven en die geconcretiseerd worden in de begrotingsdoelstellingen van het Stabiliteitsprogramma van België 2002-2005. Daarin werd het streefdoel voor het geheel van de gemeenschappen en gewesten vastgelegd op het behalen van een vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP voor elk van voornoemde jaren.

110 De coëfficiënt die op het basisbedrag van de trekkingsrechten en voormelde dotaties wordt toegepast, bedraagt 1,371 voor het begrotingsjaar 2002 (zie Algemene Toelichting bij de initiële begroting 2002).

111 In tegenstelling tot de begrotingen 2000 et 2001, waarin geen enkel bedrag voorzien was voor de aflossing van de overbruggingslening, wordt daarvoor in de begroting 2002 een bedrag van 3,718 miljoen euro voorzien.

In het Akkoord van 15 december 2000, dat de periode 2001-2002 dekt, werd die globale doelstelling omgezet in individuele doelstellingen per deelentiteit, overeenkomstig het traject van schuldafbouw dat de Afdeling in haar Jaarverslag 1999 heeft uitgetekend. De finale doelstelling van dit traject is het bereiken van een budgettaire evenwicht door alle nog deficitaire deelgebieden ten laatste tegen 2010.

Benevens de maximaal toelaatbare tekorten (desgevallend de boni) per deelgebied, werd er een globale doelstelling bepaald voor de verrichtingen die overeenkomstig het ESR als kredietverleningen en deelnemingen (code 8 in de economische hergroepering) worden aangemerkt. Het globale bedrag van die verrichtingen werd voor het begrotingsjaar 2002 bepaald op 0,1% van het BBP of 275,2 miljoen euro. Die correctie maakt integraal deel uit van de globale begrotingsdoelstelling voor gemeenschappen en gewesten dat overeenstemt met een vorderingsruis van 0,1% in ESR termen.

De Afdeling is van oordeel dat het aangewezen is om, gelet op de omschakeling naar de ESR benadering, die globale doelstelling inzake kredietverleningen en deelnemingen op te splitsen naar elk van de deelgebieden. Daar het Akkoord van 21 maart 2002 deze opdeling nog niet maakt, acht zij het aangewezen dat hierover concrete afspraken worden gemaakt.

In dit kader heeft de Afdeling een voorstel uitgewerkt. Dat bestaat erin om een verdeelsleutel toe te passen die overeenstemt met de gemiddelde verdeling van de netto kredietverleningen en deelnemingen van de deelentiteiten tijdens de periode 1999-2001, eventueel gecorrigeerd voor uitzonderlijke factoren. Voor de Franse Gemeenschapscommissie komt dat neer op een evenwicht tussen de uitgaven en de ontvangsten ter zake.

Zoals voor de andere entiteiten is het begrotingsjaar 2002 voor de Franse Gemeenschapscommissie een overgangsjaar voor de overstap op de ESR-methodologie. De evaluatie van de begrotingen van dit jaar gebeurt aan de hand van sommige, maar niet van alle, aspecten van het ESR. Om een correcte vergelijking te bekomen tussen de in het akkoord van 21 maart 2002 besliste doelstelling voor 2002 en bovenvermeld bruto te financieren saldo, moeten aan laatstgenoemde diverse correcties worden aangebracht.

Tabel III.50
Begroting 2002 versus begrotingsdoelstelling 2002 –
Franse Gemeenschapscommissie

(in miljoenen euro)

FGC	begroting 2002	initieel
1	bruto saldo ordonnanceringen	-4,51
2	aflossingen directe schuld	0,00
3	aflossingen indirecte schuld	5,11
4	overige correcties (a)	0,00
5 = 1+2+3+4	gecorrigeerd saldo (b)	0,60
6	HRF norm (Overeenkomst 15.12.2000)	0,00
7	doelstelling beslist in Akkoord van 21.03.2002 (aanvullend op Overeenkomst van 15.12.2000) (c)	0,00
8 = 5-7	afwijking op basis van de begrotingsramingen (b)	0,60

- (a) Verschil tussen de begrotingsraming van de Gemeenschapscommissie en de federale doorstorting van de dotatie. (112).
- (b) Uitgaan de veronderstelling dat de DBA en de ION die met de Gemeenschapscommissie geconsolideerd worden in evenwicht zullen zijn.
- (c) Zie punt 1.2. "De evaluatie van de begrotingen 2002 in het licht van de overgang naar het ESR95".

Uit de correcties van Tabel III.50 kan een gecorrigeerd surplus van 0,60 miljoen euro afgeleid worden. Dat betekent een zekere marge ten opzichte van de evenwichtsdoelstelling uit het Akkoord van 15 december 2000, aangevuld met de doelstelling uit het Akkoord van 21 maart 2002, op voorwaarde dat een evenwicht wordt gehandhaafd op de te consolideren instellingen. Mochten de eigen ontvangsten van de FGC overgewaardeerd zijn, dan wordt deze marge uiteraard aangetast. (113).

8.3. Meerjarenraming 2002-2006

In de algemene toelichting bij de initiële begroting 2002 is een meerjarenraming opgenomen waarin de volgende parameters gehanteerd worden:

- inflatie: 1,5%
- reële groei van het BBP: 1,3%

De initiële begroting 2002 vormt het vertrekpunt van deze projectie.

112 Het 'Institut bruxellois francophone pour la formation professionnelle (I.B.F.F.P.) en de « Service bruxellois francophone des personnes handicapées » (S.B.F.P.H.).

113 Het Rekenhof merkt op dat sommige eigen ontvangsten overgewaardeerd lijken ten opzichte van de ontvangsten die in de loop van de vorige begrotingsjaren geïnd en aangerekend werden. (zie DOC 5-2-(2001-2002) ,nr 1b, 4 (2001-2002) nr 1 c, 14.11.2001, Vergadering van de FGC).

Tabel III.51

Meerjarenraming van de Franse Gemeenschapscommissie

(in miljoenen 'euro)

	FGC	2002	2003	2004	2005	2006
1	ontvangsten	265,31	266,82	275,30	283,97	289,13
	<i>reëel veranderings %</i>		-0,9%	1,7%	1,6%	0,3%
1a	w.o. reglementair	12,14	12,32	12,51	12,69	12,88
	<i>reëel veranderings %</i>		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
1b	w.o. decretaal	253,17	254,50	262,79	271,28	276,25
	<i>reëel veranderings %</i>		-1,0%	1,7%	1,7%	0,3%
2	uitgaven (a)	271,13	266,88	276,06	283,67	288,05
	<i>reëel veranderings %</i>		-3,0%	1,9%	1,2%	0,0%
2a	w.o. reglementair	13,45	12,66	12,88	13,11	13,34
	<i>reëel veranderings %</i>		-7,3%	0,3%	0,3%	0,3%
2b	w.o. decretaal	257,68	254,23	263,18	270,56	274,71
	<i>reëel veranderings %</i>		-2,8%	2,0%	1,3%	0,0%
3 = 1-2	saldo	-5,82	-0,06	-0,76	0,30	1,08
3a = 1a-2a	saldo reglementaire begroting	-1,32	-0,34	-0,37	-0,41	-0,45
3b = 1b-2b	saldo decretaire begroting	-4,51	0,27	-0,39	0,71	1,53
4	aflossingen (b)	5,11	4,11	4,87	3,87	3,80
5 = 3 + 4	gecorrigeerd saldo	-0,71	4,05	4,11	4,17	4,88
6	doelstelling (Overeenkomst 15.12.2000)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7 = 5-6	Afwijking	-0,71	4,05	4,11	4,17	4,88

(a) Inclusief schuldaflossingen (enkel indirecte schuld).

(b) Aflossingen van de indirecte schuld op de decretaire begroting. De terugbetaling van het overbruggingskrediet, zoals voorzien in de begroting 2002, wordt verder aangehouden tot 2006.

De reële daling van de decretaire ontvangsten in 2003 is volledig toe te schrijven aan een neerwaartse aanpassing van de bijzondere dotatie van de Franse Gemeenschap (-6,164 miljoen euro). Vanaf 2003 wordt de dotatie gewoon geïndexeerd. De lagere groei op het einde van de periode is gelokaliseerd bij de trekkingsrechten op het Brusselse Gewest waarvoor in 2006 enkel een indexering en geen aanpassing aan de gemiddelde loonontwikkeling wordt toegepast (-4,555 miljoen euro). De forse reële afname van de uitgaven in 2003 is te wijten aan de schrapping van de niet recurrente uitgaven in de initiële begroting 2002 (-12,026 miljoen euro).

De Afdeling heeft voor de decretaire begroting steeds uitdrukkelijk een evenwicht aanbevolen. Voor de reglementaire begroting ging zij er impliciet van uit dat deze in evenwicht moest zijn.

Op basis van deze indicatieve raming blijkt dat de FGC het objectief van een begrotingsevenwicht, zoals vastgesteld in de Overeenkomst van 15 december 2000, kan respecteren. Het beperkt tekort op de reglementaire begroting wordt vanaf 2003 immers meer dan gecompenseerd wordt door een surplus op de decretale begroting. Deze projectie is nog gesteund op de klassieke HRF benadering. Er wordt dus geen rekening wordt gehouden met mogelijke tekorten op de diensten met boekhoudkundige autonomie en de instellingen van openbaar nut die overeenkomstig het ESR95 met de gemeenschapscommissie dienen geconsolideerd te worden.

De Afdeling wenst te benadrukken dat vanaf 2002 het budgettair evenwicht dient behaald te worden op basis van de rekeningen opgesteld volgens het ESR95.

8.4. Besluit

De Franse Gemeenschapscommissie heeft voor de tweede maal op rij het begrotingsjaar afgesloten met een beperkt tekort zodat de financiële reserves in 2001 verder dienden aangesproken te worden. De doelstelling van budgettair evenwicht werd dus niet nageleefd, maar de Afdeling kan zich met dit resultaat verzoenen in de mate dat het tekort met financiële tegoeden wordt ingedekt.

De begrotingsramingen voor 2002 werden door de Afdeling geëvalueerd vanuit de ESR95 optiek. Op voorwaarde dat een evenwicht wordt gehandhaafd op de begrotingen van de diensten met boekhoudkundige autonomie en de instellingen van openbaar nut, wordt een beperkt surplus verwacht.

De meerjarenraming 2002-2006, opgenomen in de algemene toelichting bij de begroting 2002, geeft aan dat de herfinanciering geregeld in de bijzondere wetten van 13 juli 2001 (het zogenaamde Lombardakkoord) een belangrijke bijkomende beleidsruimte biedt. Dit laat de gemeenschapscommissie toe om de eerstvolgende jaren met een reële maar beheerste uitgavengroei toch de begrotingsdoelstelling van budgettair evenwicht te respecteren.

De Afdeling herhaalt in dit verband haar aanbeveling om voorzichtig om te springen met de ontleningsmogelijkheid waarover de gemeenschapscommissie vanaf 2002 beschikt. De verwervingsautonomie is uiterst beperkt en de ontvangstendynamiek is grotendeels afhankelijk van beslissingen die door andere overheden worden genomen. Bovendien is slechts een minderheid van de ontvangsten rechtstreeks gekoppeld aan de economische groei (minder dan 10%).

De Afdeling wenst te benadrukken dat gelet op de doelstellingen vastgesteld in de Overeenkomst van 15 december 2000, zoals aangevuld door het Akkoord van 21 maart 2002, het budgettair evenwicht vanaf 2002 dient behaald te worden op basis van de rekeningen opgesteld volgens het ESR95.

Het is dan ook noodzakelijk dat de Afdeling in de toekomst kan beschikken over begrotings- en uitvoeringsgegevens die een evaluatie in ESR 95 mogelijk maken.

9. De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

9.1. De uitvoering van de begrotingen 2000-2001 en de normnaleving

Een overzicht van de uitvoering van de begrotingen in de twee voorbije jaren wordt in onderstaande tabel weergegeven. Een meerjarig overzicht vanaf 1989 is opgenomen in bijlagen III.12 tot III.14.

Tabel III.52
Begrotingsevolutie 2000-2001
De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

(in miljoenen euro)

	2000			2001			00/99		
	(a) aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas	(a) aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas	veranderings% (nominaal)		
							aangepaste kredieten	ordon- nanciering	kas
ontvangsten	52,95	55,10	53,63	53,97	53,13	53,13	1,9%	-3,6%	-0,9%
<i>realisatie%</i>		104,0%	101,3%		98,5%	98,5%			
uitgaven	62,94	52,96	56,49	57,23	51,47	48,72	-9,1%	-2,8%	-13,7%
<i>realisatie%</i>		84,1%	89,7%		89,9%	85,1%			
saldo	-9,99	2,14	-2,86	-3,26	1,67	4,41	6,73	-0,47	7,27

(a) Aangepaste begrotingen.

Zoals de twee voorgaande jaren werd 2001 afgesloten met een boni. In de Overeenkomst van 15 december 2000, waarin de begrotingsdoelstellingen voor gemeenschappen, gewesten en lokale overheden voor de periode 2001-2005 werden vastgelegd, wordt voor de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie een evenwicht vooropgesteld. Dat objectief werd dus in 2001 opnieuw gehaald.

De geraamde ontvangsten werden integraal gerealiseerd, met uitzondering van de dotatie van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest inzake sociale hulpverlening. Het positieve afrekeningsaldo werd slechts in 2002 betaald en verklaart dan ook de beperkte minderwaarde. De lage benuttingsgraad is in vergelijking met voorgaande jaren niet ongewoon. Door de laattijdige stemming van de aangepaste begroting (eind december 2001) werden een aantal ordonnanceringsniet meer betaald. Dit verklaart de afwijking tussen het ordonnanceringsaldo en het saldo op kasbasis.

Voormelde dotatie wordt in tegenstelling tot de dotatie voor de overgenomen ex-provinciale bevoegdheden (andere dan onderwijs) en de federale dotatie niet geregeld door een bijzondere wet, maar door een ordonnantie (114). Deze regelt de verdeling van de algemene dotatie aan de gemeenten van het Brusselse Gewest en bepaalt dat minstens 5% hiervan wordt toegewezen aan de Gemeenschapscommissie die het bedrag verdeelt tussen de OCMW. Dat percentage kan door het Gewest opgetrokken worden tot 7%; voor 2001 bedroeg het 5,5%. Deze dotatie vertegenwoordigt 18,6% van de totale ontvangsten. Het aandeel van de andere dotaties bedraagt respectievelijk 18,2% en 56,8%. Een nieuwe ontvangst in 2001 vormde de dotatie die het Gewest toekent in uitvoering van het akkoord met de non profit sector voor de periode 2001-2005 (115) (2,4% van totaliteit). Samen vormen deze dotaties 95,9% van de ontvangsten. Eind 2001 beschikte de Gemeenschapscommissie over financiële reserves voor een bedrag van 43,15 miljoen euro. De geboekte tekorten konden steeds met reserves worden gefinancierd zodat er geen schuld werd opgebouwd.

114 Ordonnantie van 21 december 1998.

115 Akkoord van 23 juni 2000.

9.2. De begroting 2002 van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

De initiële begroting vertoont zoals het voorgaande jaar een tekort. Dat is echter te wijten aan de bijdrage die de Gemeenschapscommissie levert tot de begroting van het Brusselse Gewest (2,479 miljoen euro). Dit beperkte deficit kan probleemloos worden gefinancierd vanuit de beschikbare reserves. Bovendien laat een zelfde benuttingspercentage als het voorgaande jaar toe om met een integrale realisatie van de begrote ontvangsten een evenwicht te bereiken. (116)

Tabel III.53
Begroting 2002 Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

(in miljoenen euro)

	begrotingen		02/01
	2001 aangepast	2002 initieel	variatie% (nominaal)
	(1)	(2)	(2) / (1)
ontvangsten	53,97	55,28	2,4%
- federale dotatie	30,17	30,13	-0,1%
- dotatie BHG maatschappelijk welzijn	10,88	12,17	11,9%
- dotatie BHG lasten ex-provincie Brabant	9,65	9,78	1,3%
- dotatie BHG akkoord non profit sector	1,27	2,37	86,3%
- overige	2,00	0,84	-57,8%
uitgaven	57,23	57,76	0,9%
- regering en administratie	5,94	8,40	41,5%
- gezondheidszorg	18,00	14,02	-22,1%
- bijstand aan personen	33,29	35,33	6,1%
saldo	-3,26	-2,47	0,79

De Afdeling wenst de aandacht te vestigen op de vereiste om ook de financiën van de diensten met boekhoudkundige autonomie in evenwicht te houden (117). Vanaf 2002 worden deze overeenkomstig de ESR95 benadering mee in de begrotingsnormering betrokken. Dit werd beslist in het akkoord dat naar aanleiding van de begrotingscontrole 2002 werd afgesloten tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten.

116 De federale dotatie, zoals aangepast bij de begrotingscontrole, is 0,07 miljoen euro hoger dan het bedrag ingeschreven in de initiële begroting van Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

117 Op basis van de initiële begrotingsdocumenten kon dit nog niet worden uitgemaakt.

9.3. Besluit

De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie heeft in 2001 haar begroting met een surplus afgesloten zodat de doelstelling vooropgesteld in de Overeenkomst van 15 december 2000, met name het handhaven van een begrotingsevenwicht, werd nageleefd.

Voor het begrotingsjaar 2002 zou het bereiken van deze doelstelling ook geen probleem mogen stellen, gelet op de lage benuttigingsgraad die de begroting kenmerkt. Het beperkte deficit vloeit voort uit een bijdrage tot het dekken van de thesauriebehoeften van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

De algemene toelichting bevat vooralsnog geen meerjarenraming zoals de Afdeling had aanbevolen. Gelet op de talrijke investeringsprojecten zou het interessant zijn na te gaan in hoeverre de reserves dienen aangesproken te worden om de encours op deze projecten op te slopen.

De Afdeling wenst er op te wijzen dat gelet op voormeld Akkoord van maart 2002 de budgettaire doelstellingen voortaan dienen behaald te worden op basis van de rekeningen opgesteld volgens het ESR95.

Het is dan ook noodzakelijk dat de Afdeling in de toekomst kan beschikken over begrotings- en uitvoeringsgegevens die een evaluatie in ESR 95 mogelijk maken.

10. De Lokale Overheden

10.1. Uitvoering van de begroting 2001 en normaleving tijdens de laatste jaren

Zoals onderlijnd in het Jaarverslag 2000 en dat van 2001, leverde het vorderingenoverschot van de sector lokale overheden in het verleden een waardevolle bijdrage tot de begrotingssaldi van de gezamenlijke overheid. De begrotingsoverschotten namen echter in de periode 1995-1999 trendmatig af. In die periode waren de realisaties beter dan de begrotingsdoelstelling van een evenwicht of een heel gering overschot. Met een tekort van 0,3% van het BBP in 2000 werd merkkelijk slechter gepresteerd dan de doelstelling opgenomen in het Samenwerkingsakkoord van 1999 (0,15% van het BBP). Ook in 2001 werd met een beperkt tekort (0,1% van het BBP) de in het stabiliteitsprogramma 2001-2005 vooropgestelde doelstelling (een overschot van 0,2% van het BBP) niet gehaald.

In 2001 is het vorderingstekort teruggebracht van 651,0 mln euro naar 274,6 mln euro. Globaal gezien vertoonden in nominale termen de uitgaven (+0,7%) een duidelijk trager groeiritme dan de ontvangsten (+3,2%). Bij de directe belastingen (ten laste van de particulieren) is er na de forse achteruitgang in 2000 als gevolg van een vertraging in de inkohiering, een heel sterke stijging (+29,3%), hetgeen de belangrijkste verklarende determinant is van de verbetering van het tekort. Bij de directe belastingen wordt aldus weer aangesloten op de trendmatige stijging, na de onderbreking daarvan met de diepe inzinking in 2000. De overige inkomensoverdrachten en kapitaaloverdrachten afkomstig van andere overheden (Andere ontvangsten) zijn met slechts 0,4% gestegen in 2001 (-2,0% reëel), deels te wijten aan de omvangrijke éénmalige kapitaaltransfer in 2000 in hoofde van de aanzuivering van de historische achterstand bij de directe belastingen (aanvullende personenbelasting).

De primaire uitgaven zijn met 0,3% toegenomen (-2,1% in reële termen). Het geringe groeitempo van de uitgaven past perfect in het patroon van de electorale investeringscyclus, aangezien de brutokapitaalvorming (bruto-investeringen in vaste activa als hoofdbestanddeel van de kapitaaluitgaven) in het jaar na de lokale verkiezingen met 19,1% achteruitging en in absolute cijfers (2.009,9 mln euro) zelfs een lager niveau bereikte dan in 1999. Die forse daling verklaart de achteruitgang bij de totale primaire uitgaven van 6,0% naar 5,8% van het BBP. De hoofddeterminant van de totale uitgaven, de bezoldigingen, zijn van hun kant in lopende prijzen gestegen met 4,1% en kennen aldus een gestage groei. De rentelasten zijn sinds 1998 stabiel gebleven op 0,3% van het BBP, komende van 0,4% in 1997.

Tabel III.54

De realisaties op het niveau van de lokale overheden (a)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	96-99	99-2001	96-2001
	In % van het BBP								
	Niveau						Verschil		
Totale ontvangsten	6,5	6,3	6,2	6,3	6,0	6,0	-0,2	-0,2	-0,5
Eigen ontvangsten	3,3	3,3	3,2	3,2	2,9	3,0	-0,1	-0,2	-0,3
Andere ontvangsten	3,2	3,0	3,0	3,0	3,1	3,0	-0,1	0,0	-0,2
Primaire uitgaven	5,8	5,7	5,7	5,9	6,0	5,8	0,1	-0,1	0,1
Primair saldo	0,7	0,6	0,5	0,4	0,0	0,2	-0,4	-0,2	-0,5
Interestlasten	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	-0,2	0,0	-0,2
Vorderingensaldo	0,2	0,2	0,2	0,1	-0,3	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3
	Variatie in constante prijzen								
	T.o.v. het voorgaande jaar						Gemiddelde		
Totale ontvangsten	0,1	0,9	0,2	4,5	-1,0	0,7	1,8	-0,1	1,0
Eigen ontvangsten	3,1	2,6	-1,1	4,3	-6,6	3,6	1,9	-1,6	0,5
Andere ontvangsten	-2,8	-1,0	1,5	4,6	4,9	-2,0	1,7	1,4	1,6
Primaire uitgaven	1,1	2,3	2,1	7,1	4,7	-2,1	3,8	1,2	2,8
Lopende	2,2	2,3	1,6	4,1	3,1	2,2	2,7	2,6	2,7
Kapitaal	-5,4	2,6	4,9	25,8	13,1	-22,2	10,6	-6,2	3,6

Bron: INR, Overheidsrekeningen 2001, HRF- Afdeling Financieringsbehoeften

(a) De ontvangsten en uitgaven werden gecorrigeerd voor de toegerekende sociale premies.

10.2. Vooruitzichten voor het begrotingsjaar 2002

Een interessante aanwijzing voor de te verwachten budgettaire evolutie in 2002 wordt geboden in de studie van Dexia "De financiën van de lokale overheden in 2001", die binnenkort verschijnt. De daarin opgenomen vooruitzichten voor 2002 op basis van een enquête bij de overgrote meerderheid van de gemeenten, geven een verbetering van het begrotingstekort eigen dienstjaar voor de gewone dienst te zien van -312,1 naar -187,6 miljoen euro (118). De daling van het tekort zou toe te schrijven zijn aan de verbetering van de toestand van de Vlaamse gemeenten, de tekorten van de Waalse en de Brusselse gemeenten zouden immers volgens de enquête toenemen.

Ook de federale overheid levert reeds krachtens de wet van 10 december 2001 (BS 28/12/2001) een niet geringe bijdrage (119) ten gunste van de gemeentefinanciën door de verlaging van de als administratiekosten ingehouden korting op de aanvullende belastingen op de personenbelasting van 3% in 2001 naar 2% in 2002 en 1% in 2003.

118 De daarin gebruikte begrotingsgegevens zijn echter niet vergelijkbaar noch met die van de andere overheidsbesturen, noch met die van de Nationale Rekeningen. Voor meer uitleg kan men de tekst "specificiteit van de begrotingssaldi van de Lokale Overheden" raadplegen in *De Financiën van de plaatselijke overheden in 1999*, Gemeentekrediet/Dexia, blz.35.

119 De kostprijs voor de Schatkist werd geraamd op ongeveer 17,4 miljoen euro in 2002 en structureel 37,2 miljoen euro vanaf 2003.

10.3. Meerjarenvooruitzichten

Het **Federaal Planbureau** geeft in zijn "Economische Vooruitzichten 2002-2007" de volgende evolutie van het vorderingensaldo van de lokale overheden.

Tabel III.55
Primair saldo en vorderingenoverschot van de lokale overheden
voor de periode 2000-2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	<i>In % van het BBP</i>							
Primair saldo	0,2	0,3	0,4	0,4	0,3	0,1	0,0	0,2
Vorderingensaldo	-0,2	-0,1	0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,3	-0,1
Doelstelling (a)	0,15	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	n.b.	n.b.
Verschil (b)	0,35	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2		
	<i>In miljoen euro</i>							
Primair saldo	376	732	1168	1229	1008	443	78	650
Vorderingensaldo	-525	-190	248	330	134	-419	-804	-276

Bron : Federaal Planbureau, *Economische Vooruitzichten 2002-2007*, pp. 103 en 147.

- (a) 2000 : Samenwerkingsakkoord van 1999 ; 2001 : Akkoord van december 2000 en Stabiliteitsprogramma 2001-2005, 2002-2005; Stabiliteitsprogramma 2002-2005 van november 2001.
- (b) Een minteken wijst op realisaties of vooruitzichten die minder goed zijn dan de doelstelling die is vooropgesteld voor de sector van de lokale overheden.

Globaal wijst het FPB in haar Economische Vooruitzichten 2002-2007 op een budgettaire verslechtering op middellange termijn. De gemiddelde groeivoet van de ontvangsten van de lagere overheid, die na een sterke toename tot 2002 vertraagt, wordt kleiner dan de groeivoet van de uitgaven. Na de afname van het vorderingentekort in 2001 (van -0,2% in 2000 naar -0,1% in 2001), zou volgens het FPB in 2002 en 2003 een klein surplus (0,1% van het BBP) geboekt worden. Desondanks is het Federaal Planbureau (120) van oordeel dat de negatieve afwijking van 0,2% van het BBP ten opzichte van de budgettaire evenwichtsdoelstelling van de gezamenlijke overheid in 2002 in het bijzonder toe te schrijven is aan de lokale overheid. Na het boeken van een quasi-evenwicht in 2004 (een heel klein surplus of 0,0% van het BBP) zou in de laatste drie jaren van de beschouwde periode een tekort geboekt worden.

In 2002 wordt de forse stijging van de werkingskosten van 3,9% naar 4,1% van het BBP grotendeels verklaard door de bijkomende uitgaven voor de politiehervorming ten belope van 0,2% van het BBP. De politiehervorming leidt tot een omvangrijke overdracht van de federale overheid tot dekking van de reële aanvaardbare meerkosten ervan (zoals in het bijzonder de positieve revalorisatie van de wedden van de eenheidspolitie) alsmede tot toelagen van de gemeenten aan de politiezones. De uitgaven en ontvangsten inzake politie worden van de gemeentebegroting overgeheveld naar de begroting van de politiezones, zodat de gemeentebegroting dan nog alleen een salderende toelage verschaft aan de politiezone.

120 Federaal Planbureau, *Economische Vooruitzichten 2002-2007*, April 2002, blz. 7.

Die meeruitgaven als gevolg van de politiehervorming worden evenwel voor de lokale overheden gecompenseerd door de hogere overdrachten van de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten (verhoogde dotaties aan het Gemeentefonds en de uitvoering van het Plan Tonus van het Waalse Gewest), zodat het saldo niet erg negatief beïnvloed wordt. De dotaties van de drie gewesten zullen dit jaar gevoelig stijgen. Dank zij het Tonusplan worden de overdrachten door het gewest aan de Waalse gemeenten vanaf 2001 beduidend verhoogd. Het Tonusplan voorziet in steun aan gemeenten in moeilijkheden over de periode 2001-2005. Terwijl het eerste luik voorziet in een onvoorwaardelijke uitkering aan alle Waalse gemeenten exclusief de steden, voorziet het tweede luik in een voorwaardelijke extra tegemoetkoming, onder meer afhankelijk van de goedkeuring door het Waalse Gewest van een vijfjarensaneringsplan. De regionale steun voor de Waalse gemeenten zal dit jaar groter zijn dan in 2001. Ook in Vlaanderen was er in 2002 een verhoogde toelage van het Gewest, via de zeer sterke toename van de overdracht aan het Vlaamse Gemeentefonds, dat thans hervormd zal worden en waarvan de inkomsten meer welvaartsvast zullen gemaakt worden. In 2001 was de groei van het Vlaams Gemeentefonds ook al sterker dan in 2000. In uitvoering van het Lambermont-akkoord werd voorzien in 24,8 miljoen euro bijkomende financiering om de aanwezigheid van een Vlaamse schepen of OCMW-voorzitter te bevorderen in de Brusselse gemeenten.

Anderzijds herstellen de fiscale ontvangsten zich in 2002 met 0,1% van het BBP, o.a. door de hogere opcentiemen in 2001 en 2002. De verhoging door heel wat gemeenten van hun aanslagvoeten inzake aanvullende personenbelasting (APB) of opcentiemen inzake onroerende voorheffing is een typische beleidsreactie na de lokale verkiezingen en geschiedde zeker ook in anticipatie op de latere toen nog niet voelbare negatieve budgettaire weerslag van door andere overheden besliste structurele maatregelen, zoals de politiehervorming en de verlaging van de personenbelasting beslist door de federale overheid alsmede, wat het Vlaamse Gewest betreft, onzekerheid over de toekomst van het Gemeentefonds. De ontvangsten in 2002 worden tevens positief beïnvloed door de gunstige inkomensevolutie in 2000 als belastbare basis, zoals het advies van de Afdeling 'De uitvoering van het Stabiliteitsprogramma in 2001' van februari 2002 opmerkte.

De budgettaire verslechtering vanaf 2004 wordt verklaard door het duidelijk uiteenlopende groeiritme van de uitgaven en ontvangsten. De ontwikkeling van de uitgaven hangt rechtstreeks samen met de electorale cyclus van overheidsinvesteringen, die een zwakke dynamiek vertonen het eerste (2001) en ook nog het tweede jaar (2002) na de verkiezingen en sterk toenemen wanneer er nieuwe verkiezingen in aantocht zijn, in dit geval in 2006. Niettemin zou ook het saldo zonder investeringen vanaf 2004 dalen, na een verbetering op korte termijn. De ontvangsten daarentegen ondervinden de negatieve weerslag van de hervorming van de personenbelasting die vanaf 2005 groter zal zijn dan de positieve weerslag van de goedgekeurde belastingverhogingen (vooral de opcentiemen op de onroerende voorheffing) van de gemeenten in 2001 en 2002. In werkelijkheid zal de budgettaire situatie in de toekomst (nog) minder gunstig zijn doordat deze projectie geen rekening houdt met de eventuele vermindering van de inkomsten uit vermogen als gevolg van de liberalisering van de energiemarkt. De dividenden voor de gemeentenaandeelhouders van de intercommunales zullen wellicht met minstens de helft afnemen (121). Verschillende mogelijkheden tot gedeeltelijke compensatie zijn thans al voorzien of ter studie.

121 Volgens een recente studie van de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten zouden de dividenden uit de verkoop van elektriciteit en van gas tegen 2006 in Vlaanderen tot respectievelijk 50% en 65% kunnen dalen.

De evolutie van de schuld en van de interestlasten wordt weergegeven in de volgende tabel.

Tabel III.56

Evolutie van de schuld en van de rentelasten van de lokale overheden

	<i>(in % van het BBP)</i>									
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Schuld	6,2	5,9	5,9	5,8	5,4	5,0	4,8	4,7	4,7	4,6
Interestlasten	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3

Bron: 1998-2001: Nationale Bank van België.

2002-2007: Federaal Planbureau, *Economische Vooruitzichten 2002-2007*, blz. 103 en 148.

Na een quasi-stabilisatie van het uitstaande bedrag van de brutoschuld in de jaren 1997-1999 was er een forse stijging van 13,8 miljard euro eind 1999 naar 14,7 miljard euro eind 2000 en 15,0 miljard euro eind 2001. De schuld van de lokale overheden uitgedrukt in % van het BBP zou gestaag dalen over de ganse beschouwde periode 2002-2007. In samenhang met het opnieuw optreden van tekorten vanaf 2005 zou de schuldafname in de jaren 2005-2007 evenwel vertragen. In die periode zou de schuld zelfs in absolute termen opnieuw stijgen. De rentelasten blijven gedurende die periode rond 0,3% van het BBP, in absolute termen zou evenwel een stijging optreden in 2006-2007. Op te merken valt dat er op het vlak van de vermogenspositie wellicht een dubbele negatieve evolutie zal zijn door de combinatie van schuldtoename en verwachte afname van reserves.

Volgens een recente simulatie van **Dexia** (122) gebaseerd op het gemiddeld uitgaven/ontvangstenpatroon van de voorbije jaren en gecorrigeerd voor een aantal belangrijke hervormingen en structurele beleidsmaatregelen (123), zou vanaf 2003 het saldo algemeen totaal van de gemeentebegroting voor de gewone dienst van de Vlaamse gemeenten een tekort vertonen dat tot 2006 beduidend stijgt. Die simulatie geeft een snellere stijging van de uitgaven te zien dan van de ontvangsten in de beschouwde periode: tussen 2000 en 2006 respectievelijk van 6 tot 7,6 miljard euro en van 6,0 tot 7,2 miljard euro; inzonderheid zouden de totale ontvangsten vanaf 2003 trager stijgen. De resultaten, zowel voor het eigen dienstjaar als voor het algemeen totaal, zijn echter veel beter dan de gelijkaardige simulatie van verleden jaar wegens de belastingverhogingen van verleden en dit jaar en vooral wegens de grotere dotatie via het hervormde Gemeentefonds, waarvan de enveloppe en de verdeling zal worden gewijzigd en waarvan de middelengroei vanaf 2004 zal gekoppeld zijn aan die van het Vlaams Gewest (124). In die simulatie, die met grote voorzichtigheid dient geïnterpreteerd te worden (125), is nog geen rekening gehouden met de eventuele verkoopopbrengsten van het kabelnetwerk van de intercommunales aan Telenet (buitengewone kapitaalontvangsten)(126) alsmede met de benodigde zeer omvangrijke investeringen in rioleringen (ten belope van in totaal 7,6 miljard) noodzakelijk voor de naleving van de EU-milieu-reglementering inzake waterzuivering. Volgens een analoge simulatie van Dexia (127) zou de budgettaire situatie ook in de Waalse gemeenten verslechteren in de nabije toekomst door een snellere stijging van de uitgaven dan van de ontvangsten. Zoals bij de Vlaamse gemeenten zij de resultaten gunstiger dan bij de simulaties van vorig jaar.

122 Dexia Bank België: "De Vlaamse gemeentefinanciën begrotingsprojecties 2002-2006".

123 Zoals de federale verlaging van de personenbelasting (met 10% op kruissnelheid) met een verkleining van de belastbare basis voor het heffen van de aanvullende gemeentebebelasting, een vermindering van de dividenden van de energie-intercommunales, de herwaardering van de weddenscalen van de mandatarissen en de baremaverhoging van het statutair gemeentepersoneel, de politiehervorming, schulduitgaven die samengaan met nieuwe investeringen en die gebaseerd zijn op de instandhouding van de "electorale cyclus", alsook diverse aspecten die typisch zijn voor een of ander gewest (gevolg van beslissingen van het Gewest).

124 Het Vlaamse Gemeentefonds, waarvan de hervorming eind juni dit jaar is goedgekeurd in de Vlaamse Raad en dat zal worden verruimd met het Investeringsfonds en het waarborggedeelte van het Sociaal impulsfonds, zal groeien met een groeivoet die de som is van de evolutie van de consumptieprijsindex en van de geraamde reële groei van het BNI (in de plaats van met de som van de inflatie en de netto-interessen). In 2003 zal het als vorm van inhaaloperatie nog groeien met 4,5%. Ook het Waals Gemeentefonds zal hervormd worden, in afwachting werd reeds het Tonusplan uitgewerkt dat de Waalse gemeenten bijkomend subsidieert (cf. infra).

125 Aldus bijvoorbeeld zijn de rekeningencijfers altijd beter dan begrotingscijfers.

126 In feite hebben reeds heel wat gemeenten de verkoopopbrengst ervan in hun buitengewone begroting 2002 opgenomen.

127 Voorgesteld op het door Dexia Bank België te Namen op 19 juni 2002 georganiseerd seminarie "Interventions communales en faveur des organismes para-locaux".

10.4. Besluit

In tegenstelling tot de andere overheden zoals de gemeenschappen en gewesten nemen de lokale overheden geen verbintenissen inzake begrotingssaldi op zich die voortvloeien uit de Bijzondere Financieringswet van de gemeenschappen en gewesten en uit de stabiliteitsprogramma's. Als voogdijoverheid hebben de gewesten en gemeenschappen zich in het Akkoord van december 2000 ertoe geëngageerd om deze aan te sporen de in het stabiliteitsprogramma 2001-2005 vooropgestelde begrotingsdoelstellingen te realiseren. In dit kader werd onlangs artikel 4 (128) van het Akkoord van december 2000 herbevestigd en kracht bijgezet door de invoering van een systeem van monitoring van de budgettaire evolutie. De regionale ministers van Begroting worden er immers toe verplicht de federale minister van Begroting te informeren over de wijze en de mate van uitvoering van dat vermelde artikel 4.

Het Akkoord van december 2000 en het stabiliteitsprogramma 2002-2005 wijzen aan de lokale overheden een vorderingenoverschot toe van 0,2% van het BBP voor de jaren 2001-2003 en van 0,1% van het BBP voor de jaren 2004-2005. Zonder een bijzondere financiële inspanning van de lokale overheden zelf of van de hogere (voogdij)overheid zal die doelstelling evenwel in geen enkel jaar van de ganse periode 2000-2005 gehaald kunnen worden. De Afdeling is dan ook van oordeel dat het behalen van het vooropgesteld resultaat voor de lokale overheden een van de kritische punten van het stabiliteitsprogramma vormt.

Diverse indicatoren wijzen immers op een potentiële structurele achteruitgang van de financiële situatie bij ongewijzigd beleid van de lokale overheden op middellange termijn, die tot uiting zou komen in een verslechtering van het lopend saldo van de lokale overheden dat vooral vanaf 2004 zou optreden. De lokale overheden zullen in de nabije toekomst het hoofd moeten bieden aan belangrijke financiële uitdagingen die enerzijds hun ontvangsten negatief en anderzijds hun uitgaven opwaarts zullen beïnvloeden. Daarom dient bij een verruiming van hun takenpakket de voogdijoverheid erover te waken dat dat gepaard gaat met een passende bijkomende middelenvoorziening.

Zoals de federale overheid heeft gedaan met de oprichting van het Zilverfonds, zouden best alle gemeenten zo vlug mogelijk (onder meer op basis van éénmalige opbrengsten) reserves aanleggen (via de spijziging van plaatselijke pensioenfondsen) voor de financiering van toekomstige pensioenen, hetgeen tot nu toe onvoldoende gebeurt.

128 “De gewesten zullen de lokale overheden maximaal aansporen de in het stabiliteitsprogramma 2001-2005 vooropgestelde begrotingsdoelstellingen, die rekening houden met de electorale cyclus in de saldi van de lokale overheden, te realiseren. Tevens zullen de gewesten de lokale overheden aansporen om bij voorrang elke buitengewone opbrengst afkomstig van de verkoop van financiële activa, zoals aandelen of deelnemingen in ondernemingen, aan te wenden voor de vermindering van hun schuld of derwijze dat hun vorderingensaldo, bepaald overeenkomstig het ESR95, zo weinig mogelijk wordt belast.”

BIJLAGEN

Bijlage III. 1. - TOTALE ONTVANGSTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2000-2001

miljoenen euro

	2000 Realisaties	Initieel	2001 Begrotings- controle	Vermoedelijke ontvangsten	Realisaties	% variatie '01 rea. / '00 rea.
LOPENDE FISCALE ONTVANGSTEN						
Directe belastingen						
Verkeersbelasting	1.049,5	1.078,3	1.065,9	1.016,4	1.060,1	1,0%
Belasting op de inverkeerstelling	208,8	252,9	223,1	261,8	267,7	28,2%
Eurovignet	82,3	86,8	86,8	105,4	99,2	20,5%
Compenserende heffing inzake accijnzen	198,7	225,6	218,1	244,9	244,3	22,9%
Belasting op spelen en weddenschappen	45,2	47,1	47,1	46,1	44,3	-1,9%
en automatische ontspanningstoestellen	70,5	84,3	70,9	57,6	49,2	-30,2%
Onroerende voorheffing	33,0	35,9	37,9	34,7	34,7	5,2%
Roerende voorheffing	2.338,8	2.590,5	2.503,7	2.318,6	2.370,9	1,4%
w.o. : R.V. dividenden	1.090,8	1.214,7	1.165,1	1.078,3	1.064,8	-2,4%
: R.V. andere	1.276,6	1.388,2	1.363,4	1.277,5	1.349,2	5,7%
: Kohieren	-28,7	-12,4	-24,8	-37,2	-43,1	50,1%
Voorafbetalingen	9.236,4	9.667,8	9.420,0	9.330,7	9.208,5	-0,3%
Kohieren	-624,7	-441,3	-109,1	-272,7	-534,3	-14,5%
w.o. : Kohieren vennootschappen	144,1	309,9	476,0	550,3	440,7	
Kohieren natuurlijke personen	-940,1	-892,4	-793,3	-947,0	-1.133,5	20,6%
Kohieren BNI	171,3	141,3	208,2	123,9	158,5	-7,5%
Bedrijfsvoorheffing	27.846,3	29.204,3	29.494,4	29.425,0	29.203,3	4,9%
w.o. : Bronheffing	27.559,8	28.882,1	29.196,9	29.065,5	28.793,7	4,5%
: Kohieren	286,6	322,3	297,5	359,4	409,6	42,9%
Andere	12,8	23,1	17,6	16,6	27,3	112,7%
<i>Totaal Directe Belastingen</i>	<i>40.497,6</i>	<i>42.855,3</i>	<i>43.076,5</i>	<i>42.585,1</i>	<i>42.075,1</i>	<i>3,9%</i>
Douane	1.295,4	1.239,5	1.239,5	1.326,2	1.340,5	3,5%
Accijnzen en diversen	5.806,0	5.929,6	5.872,6	5.825,5	5.842,6	0,6%
<i>Totaal Douane en Accijnzen</i>	<i>7.101,4</i>	<i>7.169,1</i>	<i>7.112,1</i>	<i>7.151,7</i>	<i>7.183,1</i>	<i>1,1%</i>
B.T.W. en zegelrechten	19.477,6	20.059,5	20.188,4	19.596,0	19.176,7	-1,5%
Registratierechten en diversen	2.505,0	2.657,4	2.612,8	2.667,3	2.610,6	4,2%
<i>Totaal B.T.W. en Registratie</i>	<i>21.982,6</i>	<i>22.717,0</i>	<i>22.801,2</i>	<i>22.263,3</i>	<i>21.787,3</i>	<i>-0,9%</i>
Conjunctuurbuffer	0,0	-550,3	-247,9	0,0	0,0	
<i>Totaal lopende fiscale ontvangsten</i>	<i>69.581,7</i>	<i>72.191,1</i>	<i>72.741,9</i>	<i>72.000,2</i>	<i>71.045,5</i>	<i>2,1%</i>
LOPENDE NIET-FISCALE ONTVANGSTEN						
Financiën	927,5	1.261,3	1.405,3	1.480,7	1.306,9	40,9%
Andere	1.784,6	1.780,6	1.967,4	1.958,0	1.787,4	0,2%
<i>Totaal lopende niet-fiscale ontvangsten</i>	<i>2.712,1</i>	<i>3.041,9</i>	<i>3.372,7</i>	<i>3.438,7</i>	<i>3.094,3</i>	<i>14,1%</i>
LOPENDE ONTVANGSTEN	72.293,8	75.233,0	76.114,6	75.438,9	74.139,8	2,6%
KAPITAALONTVANGSTEN						
FISCALE	1.012,8	1.033,7	1.069,2	1.069,2	1.072,2	5,9%
NIET-FISCALE	71,3	347,1	504,6	1.541,3	869,6	1119,7%
KAPITAALONTVANGSTEN	1.084,1	1.380,9	1.573,7	2.610,5	1.941,8	79,1%
TOTAAL	73.377,8	76.613,8	77.688,3	78.049,4	76.081,6	3,7%

BRON : Algemene Toelichting

Bijlage III. 2. - RIJKSMIDDELENONTVANGSTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2000-2001

miljoenen euro

	2000 Realisaties	2001 Initieel	2001 Begrotings- controle	2001 Vermoedelijke ontvangsten	2001 Realisaties	% variatie 01 rea. / 00 rea.
LOPENDE FISCALE ONTVANGSTEN						
Directe belastingen						
Verkeersbelasting	1.049,5	1.078,3	1.065,9	1.016,4	1.060,1	1,0%
Belasting op de inverkeerstelling	208,8	252,9	223,1	261,8	267,7	28,2%
Eurovignet	82,3	86,8	86,8	105,4	99,2	20,5%
Compenserende heffing inzake accijnzen	198,7	225,6	218,1	244,9	244,3	22,9%
Belasting op spelen en weddenschappen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
en automatische ontspanningstoestellen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Onroerende voorheffing	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Roerende voorheffing	2.338,8	2.590,5	2.503,7	2.318,6	2.370,9	1,4%
w.o. : R.V. dividenden	1.090,8	1.214,7	1.165,1	1.078,3	1.064,8	-2,4%
: R.V. andere	1.276,6	1.388,2	1.363,4	1.277,5	1.349,2	5,7%
: Kohieren	-28,7	-12,4	-24,8	-37,2	-43,1	50,1%
Voorafbetalingen	9.236,4	9.667,8	9.420,0	9.330,7	9.208,5	-0,3%
Kohieren	-624,7	-441,3	-109,1	-281,4	-543,3	-13,0%
w.o. : Kohieren vennootschappen	144,1	309,9	476,0	550,3	440,7	205,9%
: Kohieren natuurlijke personen	-940,1	-892,4	-793,3	-955,6	-1.142,5	21,5%
: Kohieren B.N.V.	171,3	141,3	208,2	123,9	158,5	-7,5%
Bedrijfsvoorheffing	14.016,4	13.831,5	13.868,0	13.798,6	13.577,0	-3,1%
w.o. : Bronheffing	13.729,8	13.509,3	13.570,6	13.439,2	13.167,4	-4,1%
: Kohieren	286,6	322,3	297,5	359,4	409,6	42,9%
Andere	12,8	23,1	17,6	16,6	27,3	112,7%
<i>Totaal Directe Belastingen</i>	<i>26.519,0</i>	<i>27.315,2</i>	<i>27.294,2</i>	<i>26.811,6</i>	<i>26.311,6</i>	<i>-0,8%</i>
Douane	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Accijnzen en diversen	5.793,2	5.914,7	5.859,6	5.812,5	5.831,8	0,7%
<i>Totaal Douane en Accijnzen</i>	<i>5.793,2</i>	<i>5.914,7</i>	<i>5.859,6</i>	<i>5.812,5</i>	<i>5.831,8</i>	<i>0,7%</i>
B.T.W.	5.410,9	5.957,3	5.876,7	5.284,3	4.865,0	-10,1%
Registratierechten en diversen	1.824,5	1.943,5	1.886,5	1.940,0	1.904,1	4,4%
<i>Totaal B.T.W. en Registratie</i>	<i>7.235,4</i>	<i>7.900,8</i>	<i>7.763,2</i>	<i>7.224,3</i>	<i>6.769,1</i>	<i>-6,4%</i>
Conjunctuurbuffer	0,0	-550,3	-247,9	0,0	0,0	
<i>Totaal lopende fiscale ontvangsten</i>	<i>39.547,5</i>	<i>40.580,4</i>	<i>40.669,1</i>	<i>39.848,4</i>	<i>38.912,5</i>	<i>-1,6%</i>
LOPENDE NIET-FISCALE ONTVANGSTEN						
Financiën	910,0	1.242,2	1.387,8	1.463,2	1.288,3	41,6%
Andere	1.784,6	1.780,6	1.967,4	1.958,0	1.787,4	0,2%
<i>Totaal lopende niet-fiscale ontvangsten</i>	<i>2.694,6</i>	<i>3.022,8</i>	<i>3.355,2</i>	<i>3.421,2</i>	<i>3.075,7</i>	<i>14,1%</i>
<i>LOPENDE ONTVANGSTEN</i>	<i>42.242,1</i>	<i>43.603,3</i>	<i>44.024,3</i>	<i>43.269,6</i>	<i>41.988,2</i>	<i>-0,6%</i>
KAPITAALONTVANGSTEN						
FISCALE						
NIET-FISCALE	71,3	347,1	504,6	1.541,3	869,6	1119,7%
<i>KAPITAALONTVANGSTEN</i>	<i>71,3</i>	<i>347,1</i>	<i>504,6</i>	<i>1.541,3</i>	<i>869,6</i>	<i>1119,7%</i>
<i>TOTAAL</i>	<i>42.313,4</i>	<i>43.950,4</i>	<i>44.528,9</i>	<i>44.810,9</i>	<i>42.857,8</i>	<i>1,3%</i>

BRON : Algemene Toelichting

Bijlage III.3. - UITGAVENKREDIETEN EN DE AANREKENINGEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2000-2001

miljoenen euro

	2000			2001		
	Kredieten eigen aan het jaar (1)	Ordonnan- ceringen (a) (2)	Realisatie- graad (3)=(2/1)	Kredieten eigen aan het jaar (4)	Ordonnan- ceringen (a) (5)	Realisatie- graad (6)=(5/4)
1. DOTATIES	343,1	343,0	100,0%	362,0	361,7	99,9%
2. AUTORITEITSDEPARTEMENTEN	8.691,8	8.429,9	97,0%	8.784,1	8.373,6	95,3%
- Eerste Minister	558,1	547,7	98,1%	572,5	550,4	96,1%
- Justitie	1.140,4	1.098,1	96,3%	1.097,8	1.053,8	96,0%
- Binnenlandse Zaken	387,4	358,1	92,4%	379,6	344,8	90,8%
- Buitenlandse Zaken	311,8	277,8	89,1%	378,9	342,6	90,4%
- Ontwikkelingssamenwerking	605,0	602,6	99,6%	638,9	570,5	89,3%
- Landsverdediging	2.505,1	2.511,1	100,2%	2.519,7	2.504,3	99,4%
- Rijkswacht	817,0	828,3	101,4%	1.150,3	1.059,3	92,1%
- Financiën	1.735,9	1.603,6	92,4%	1.462,5	1.415,9	96,8%
- Ambtenarenzaken	74,1	45,7	61,7%	86,8	65,0	74,9%
- Regie der Gebouwen	557,0	557,0	100,0%	497,1	466,9	93,9%
3. SOCIALE CEL	14.928,3	14.802,4	99,2%	15.625,2	15.238,5	97,5%
- Pensioenen	5.949,8	5.922,4	99,5%	6.244,9	6.137,0	98,3%
- Tewerkstelling en Arbeid	609,5	523,5	85,9%	589,6	564,7	95,8%
- Soc. Zaken, Volksgez. en Leefmilieu	3.453,4	3.441,5	99,7%	3.793,2	3.592,5	94,7%
- Algemene toelage Soc. Zekerheid	4.915,6	4.915,0	100,0%	4.997,5	4.944,3	98,9%
4. ECONOMISCHE CEL	4.502,8	4.608,8	102,4%	4.249,9	4.001,6	94,2%
- Middenstand en Landbouw	1.255,5	1.434,5	114,3%	1.331,1	1.239,5	93,1%
- Economische Zaken	396,0	365,7	92,3%	301,0	263,3	87,5%
- Verkeer en Infrastructuur	2.636,0	2.593,3	98,4%	2.398,3	2.279,2	95,0%
- PTT	215,4	215,4	100,0%	219,6	219,6	100,0%
5. PROVISIES	24,8	0,0	0,0%	40,3	0,0	0,0%
6. FINANCIERING EUROPESE UNIE	1.236,0	1.121,1	90,7%	1.164,8	1.146,3	98,4%
PRIMAIRE UITGAVEN	29.726,8	29.305,2	98,6%	30.226,3	29.121,7	96,3%
7. RIJKSSCHULD	15.258,6	15.258,6	100,0%	15.321,5	15.509,2	101,2%
ALGEMEEN TOTAAL	44.985,4	44.563,8	99,1%	45.547,7	44.631,0	98,0%

(a) inclusief ordonnanceringen op transporten

Bron : Administratie van de Begroting en Controle op de Uitgaven

Bijlage III. 4. - TOTALE ONTVANGSTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2001-2002.

miljoenen euro

	2001 Realisaties	2002		% variatie '02 bc./ 01 rea.
		Initieel	Begrotings- controle	
LOPENDE FISCALE ONTVANGSTEN				
Directe belastingen				
Verkeersbelasting	1.060,1	1.041,2	1.083,0	2,2%
Belasting op de inverkeerstelling	267,7	280,1	289,7	8,2%
Eurovignet	99,2	107,8	100,2	1,0%
Compenserende heffing inzake accijnzen	244,3	257,3	257,9	5,6%
Belasting op spelen en weddenschappen	44,3	45,1	43,9	-1,0%
en automatische ontspanningstoestellen	49,2	57,5	39,3	-20,1%
Onroerende voorheffing	34,7	35,7	37,0	6,6%
Roerende voorheffing	2.370,9	2.317,9	2.562,9	8,1%
w.o. : R.V. dividenden	1.064,8	1.078,3	1.073,8	0,8%
: R.V. andere	1.349,2	1.276,7	1.539,1	14,1%
: Kohieren	-43,1	-37,2	-50,0	
Voorafbetalingen	9.208,5	9.420,0	9.350,0	1,5%
Kohieren	-534,3	-223,1	-614,5	15,0%
w.o. : Kohieren vennootschappen	440,7	594,9	592,5	34,4%
Kohieren natuurlijke personen	-1.133,5	-991,6	-1.366,0	20,5%
Kohieren BNI	158,5	173,5	159,0	0,3%
Bedrijfsvoorheffing	29.203,3	29.915,8	29.987,7	2,7%
w.o. : Bronheffing	28.793,7	29.521,6	29.567,4	2,7%
: Kohieren	409,6	394,2	420,3	2,6%
Andere	27,3	18,8	27,4	0,3%
<i>Totaal Directe Belastingen</i>	<i>42.075,1</i>	<i>43.274,1</i>	<i>43.164,5</i>	<i>2,6%</i>
Douane	1.340,5	1.437,8	1.437,8	7,3%
Accijnzen en diversen	5.842,6	5.825,5	5.931,1	1,5%
<i>Totaal Douane en Accijnzen</i>	<i>7.183,1</i>	<i>7.263,3</i>	<i>7.368,9</i>	<i>2,6%</i>
B.T.W.	19.176,7	20.181,0	19.636,4	2,4%
Registratierechten en diversen	2.610,6	2.778,9	2.670,2	2,3%
<i>Totaal B.T.W. en Registratie</i>	<i>21.787,3</i>	<i>22.959,9</i>	<i>22.306,7</i>	<i>2,4%</i>
<i>Conjunctuurbuffer</i>		-130,9	0,0	
<i>Totaal lopende fiscale ontvangsten</i>	<i>71.045,5</i>	<i>73.366,3</i>	<i>72.840,1</i>	<i>2,5%</i>
LOPENDE NIET-FISCALE ONTVANGSTEN				
Financiën	1.306,9	1.289,8	1.551,3	18,7%
Andere	1.787,4	1.967,4	2.160,1	20,9%
<i>Totaal lopende niet-fiscale ontvangsten</i>	<i>3.094,3</i>	<i>3.257,2</i>	<i>3.711,4</i>	<i>19,9%</i>
LOPENDE ONTVANGSTEN	74.139,8	76.623,6	76.551,5	3,3%
KAPITAALONTVANGSTEN				
FISCALE	1.072,2	1.132,9	1.087,5	1,4%
NIET-FISCALE	869,6	835,7	1.514,3	74,1%
KAPITAALONTVANGSTEN	1.941,8	1.968,6	2.601,8	34,0%
TOTAAL	76.081,6	78.592,1	79.153,3	4,0%

BRON : Algemene Toelichting

Bijlage III. 5. - RIJKSMIDDELENONTVANGSTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2001 -200

miljoenen euro

	2001 Realisaties	2002		% variatie '02 bc./ '01 rea.
		Initieel	Begrotings- controle	
LOPENDE FISCALE ONTVANGSTEN				
Directe belastingen				
Verkeersbelasting	1.060,1	0,0	0,0	-
Belasting op de inverkeerstelling	267,7	0,0	0,0	-
Eurovignet	99,2	0,0	0,0	-
Compenserende heffing inzake accijnzen	244,3	257,3	257,9	5,6%
Belasting op spelen en weddenschappen en automatische ontspanningstoestellen	0,0	0,0	0,0	-
Onroerende voorheffing	0,0	0,0	0,0	-
Roerende voorheffing	2.370,9	2.317,9	2.562,9	8,1%
w.o. : R.V. dividenden	1.064,8	1.078,3	1.073,8	0,8%
: R.V. andere	1.349,2	1.276,7	1.539,1	14,1%
: Kohieren	-43,1	-37,2	-50,0	
Voorafbetalingen	9.208,5	9.420,0	9.350,0	1,5%
Kohieren	-543,3	-223,1	-614,5	13,1%
w.o. : Kohieren vennootschappen	440,7	594,9	592,5	34,4%
: Kohieren natuurlijke personen	-1.142,5	-1.000,2	-1.375,3	20,4%
: Kohieren B.N.V.	158,5	173,5	159,0	0,3%
Bedrijfsvoorheffing	13.577,0	16.762,8	17.438,2	28,4%
w.o. : Bronheffing	13.167,4	16.368,6	17.017,9	29,2%
: Kohieren	409,6	394,2	420,3	2,6%
Andere	27,3	18,8	27,0	-1,1%
<i>Totaal Directe Belastingen</i>	26.311,6	28.545,0	29.012,1	10,3%
Douane	0,0	0,0	0,0	
Accijnzen en diversen	5.831,8	5.812,4	5.925,7	1,6%
<i>Totaal Douane en Accijnzen</i>	5.831,8	5.812,4	5.925,7	1,6%
B.T.W. en zegelrechten	4.865,0	4.949,0	4.377,2	-10,0%
Registratierechten en diversen	1.904,1	715,4	789,0	-58,6%
<i>Totaal B.T.W. en Registratie</i>	6.769,1	5.664,4	5.166,2	-23,7%
<i>Conjunctuurbuffer</i>	0,0	-130,9	0,0	-
<i>Totaal lopende fiscale ontvangsten</i>	38.912,5	39.890,9	40.104,0	3,1%
LOPENDE NIET-FISCALE ONTVANGSTEN				
Financiën	1.288,3	1.255,7	1.531,3	18,9%
Andere	1.787,4	1.967,4	2.160,1	20,9%
<i>Totaal lopende niet-fiscale ontvangsten</i>	3.075,7	3.223,1	3.691,4	20,0%
LOPENDE ONTVANGSTEN	41.988,2	43.114,1	43.795,4	4,3%
KAPITAALONTVANGSTEN				
FISCALE	0,0	0,0	0,0	
NIET-FISCALE	869,6	835,7	1.514,3	74,1%
KAPITAALONTVANGSTEN	869,6	835,7	1.514,3	74,1%
TOTAAL	42.857,8	43.949,8	45.309,7	5,7%

BRON : Algemene Toelichting

Bijlage III.6. - EVOLUTIE VAN DE BEGROTINGSKREDIETEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2001-2002

miljoenen euro

	2001 Aangepaste begroting (1)	Initiële begroting (2)	2002 Aanpassing (3)	Aangepaste begroting (4)	% variatie 2002/2001 (5)=(4)/(1)
1. DOTATIES	361,7	365,8	-1,8	364,0	0,6%
2. AUTORITEITSDEPARTEMENTEN	8.847,8	9.148,9	-235,9	8.913,0	0,7%
- Eerste Minister	569,0	546,9	-6,7	540,2	-5,1%
- Justitie	1.103,6	1.134,4	-5,0	1.129,4	2,3%
- Binnenlandse Zaken	380,6	377,0	1,7	378,7	-0,5%
- Buitenlandse Zaken	357,6	367,3	-17,3	350,0	-2,1%
- Ontwikkelingssamenwerking	640,5	722,9	-6,8	716,1	11,8%
- Landsverdediging	2.525,5	2.576,5	-23,3	2.553,2	1,1%
- Rijkswacht	1.226,6	1.418,2	-118,0	1.300,2	6,0%
- Financiën	1.453,6	1.439,0	-4,2	1.434,8	-1,3%
- Ambtenarenzaken	590,8	566,7	-56,3	510,4	-13,6%
3. SOCIALE CEL	15.365,4	15.801,4	89,5	15.890,9	3,4%
- Pensioenen	6.137,7	6.330,5	96,5	6.427,0	4,7%
- Tewerkstelling en Arbeid	587,0	620,6	-9,7	610,9	4,1%
- Soc. Zaken, Volksgez. en Leefmilieu	8.640,7	8.850,3	2,7	8.853,0	2,5%
4. ECONOMISCHE CEL	4.123,4	4.111,3	-44,0	4.067,3	-1,4%
- Middenstand en Landbouw	1.263,8	1.272,8	-21,7	1.251,1	-1,0%
- Economische Zaken	302,6	294,3	-9,2	285,1	-5,8%
- Verkeer en Infrastructuur	2.557,0	2.544,2	-13,1	2.531,1	-1,0%
5. DIVERSEN	89,4	131,8	-14,7	117,1	31,0%
6. FINANCIERING EUROPESE UNIE	1.165,1	1.786,4	-345,2	1.441,1	23,7%
PRIMAIRE UITGAVEN	29.863,4	31.345,6	-552,1	30.793,4	3,1%
7. RIJKSSCHULD	15.325,7	15.214,6	225,2	15.439,8	0,7%
ALGEMEEN TOTAAL	45.189,1	46.560,2	-326,9	46.233,2	2,3%

Bron : Algemene Toelichting

**Bijlage III.7. - DE BELANGRIJKSTE MACRO-ECONOMISCHE PARAMETERS GEHANTEERD BIJ DE
OPMAAK VAN DE BEGROTING**

Wijzigingspercentage in volume - tenzij anders vermeld

	2001		2002	
	Initiële begroting	Begrotings- controle	Initiële begroting	Begrotings- controle
Privé-verbruik	2,5	2,6	1,3	0,9
Overheidsverbruik	1,4	1,4	1,3	0,9
Bruto kapitaalvorming	2,9	3,4	0,3	0,2
Finale nationale bestedingen	2,3	2,5	1,1	1,3
Uitvoer van goederen en diensten	6,3	5,5	2,8	1,4
Invoer van goederen en diensten	5,5	5,3	2,5	2,0
Netto-uitvoer (bijdrage tot BBP-groei)	0,9	0,4	0,3	-0,3
Bruto binnenlands product	3,1	2,8	1,3	0,9
Algemeen indexcijfer der consumptieprijzen	1,4	1,5	1,3	1,6
Gezondheidsindex	1,5	1,7	1,4	1,8
Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	3,1	3,5	2,1	2,0
spaarquote van de particulieren	16,5	16,4	15,4	15,5
Binnenlandse werkgelegenheid (verandering in duizendtallen)	52,9	47,3	13,2	-2,0
Werkloosheidsgraad (Eurostat standaard)	8,1	8,3	7,1	6,7
Saldo lopende rekening (in % BBP)	5,0	5,1	4,7	4,7

BRON: Algemene Toelichting
INR - Economische Begrotingen

Bijlage III. 8. - EVOLUTIE VAN SOCIALE ZEKERHEID VOOR WERKNEMERS IN 2000-2001

duizenden euro

	2000 Realisaties	Initieel	2001 Begrotings- controle	Voorlopige realisaties	% variatie '01 voorl. rea '00 verm.
<i>Uitkeringsinstellingen</i>					
Uitgaven	38.629.548	40.196.803	40.103.446	40.678.882	5,3%
Prestaties	36.546.264	37.974.388	37.896.623	38.426.507	5,1%
Z.I.V. Gezondheidszorg	12.012.518	12.629.679	12.629.679	12.882.849	7,2%
Z.I.V. Uitkeringen	2.671.328	2.828.936	2.828.936	2.851.353	6,7%
R.V.P.	12.349.411	12.824.970	12.750.503	12.817.119	3,8%
R.K.W.	3.112.055	3.169.963	3.169.963	3.184.488	2,3%
F.A.O.	136.654	139.465	139.465	140.123	2,5%
F.B.Z.	321.080	313.090	313.833	318.971	-0,7%
R.V.A. loopbaanonderbreking	235.705	323.352	270.501	273.555	16,1%
R.V.A. werkloosheid	4.504.999	4.537.988	4.582.089	4.773.096	6,0%
R.V.A. bruggpensioen	1.162.762	1.171.694	1.176.081	1.153.069	-0,8%
NPM-Invaliditeit	26.833	21.715	21.715	20.054	-25,3%
Zeelieden	12.919	13.535	13.857	11.830	-8,4%
Andere	2.083.284	2.222.415	2.206.823	2.252.375	8,1%
Eigen ontvangsten	2.295.697	2.386.223	2.314.904	2.353.079	2,5%
Bijdragen	660.300	688.475	688.475	679.812	3,0%
Andere	1.635.397	1.697.748	1.626.429	1.673.267	2,3%
Lopende behoeften	36.333.851	37.810.580	37.788.542	38.325.803	5,5%
Overdracht globaal beheer	36.201.799	38.132.445	37.996.425	38.668.133	6,8%
Saldo uitkeringsinstellingen	-132.052	321.865	207.884	342.330	
<i>Globaal beheer</i>					
Ontvangsten globaal beheer	38.384.675	38.610.111	38.510.705	39.117.595	1,9%
Bijdragen	28.714.866	29.182.745	29.323.127	29.850.260	4,0%
- Gewone Bijdragen	24.759.446	25.249.765	25.331.446	25.787.020	4,2%
- Loonmatiging	2.839.422	2.856.155	2.868.649	2.920.956	2,9%
- Specifieke Bijdragen	1.115.998	1.076.825	1.123.032	1.142.284	2,4%
Staatstoelage	4.887.432	5.280.281	5.035.213	5.035.237	3,0%
Alternatieve financiering	3.549.680	3.333.275	3.333.275	3.341.926	-5,9%
Andere ontvangsten	781.508	666.710	684.682	752.238	-3,7%
Opbrengsten beleggingen	96.850	55.255	37.407	52.602	
Diverse ontvangsten	354.339	91.845	97.001	85.332	-75,9%
Uitgaven globaal beheer	36.619.974	38.639.461	38.777.637	39.364.541	7,5%
Overdrachten naar sectoren	36.201.799	38.132.445	37.996.425	38.668.133	6,8%
Andere	418.175	507.017	781.212	696.408	66,5%
Saldo globaal beheer	1.764.701	-29.351	-266.932	-246.946	
Globaal saldo	1.632.649	292.514	-59.048	95.384	
p.m.					
Totale ontvangsten	40.680.372	40.996.334	40.825.609	41.470.674	1,9%
Totale uitgaven	39.047.723	40.703.819	40.884.658	41.375.290	6,0%

Bron : VADE MECUM - Begroting van de Sociale Zekerheid

Bijlage III. 9. - EVOLUTIE VAN SOCIALE ZEKERHEID VOOR WERKNEMERS IN 200

duizenden euro

	2001 Voorlopige realisaties	2002 Initieel Begrotings- controle		% variatie '02 bc./ '01 voorl.
<i>Uitkeringsinstellingen</i>				
Uitgaven	40.678.882	42.454.444	42.837.459	5,3%
Prestaties	38.426.507	40.108.076	40.459.280	5,3%
Z.I.V. Gezondheidszorg	12.882.849	13.518.838	13.518.838	4,9%
Z.I.V. Uitkeringen	2.851.353	3.027.440	3.046.462	6,8%
R.V.P.	12.817.119	13.310.449	13.409.905	4,6%
R.K.W.	3.184.488	3.235.052	3.256.444	2,3%
F.A.O.	140.123	140.501	141.693	1,1%
F.B.Z.	318.971	310.817	315.457	-1,1%
R.V.A. loopbaanonderbreking	273.555	336.014	363.230	32,8%
R.V.A. werkloosheid	4.773.096	5.038.964	5.208.138	9,1%
R.V.A. brugpensioen	1.153.069	1.159.775	1.169.776	1,4%
NPM-Invaliditeit	20.054	16.674	15.084	-24,8%
Zeelieden	11.830	13.552	14.253	20,5%
Andere	2.252.375	2.346.368	2.378.179	5,6%
Eigen ontvangsten	2.353.079	2.448.581	2.514.507	6,9%
Bijdragen	679.812	706.943	707.305	4,0%
Andere	1.673.267	1.741.638	1.807.202	8,0%
Lopende behoeften	38.325.803	40.005.863	40.322.952	5,2%
Overdracht globaal beheer	38.668.133	40.327.272	40.576.186	4,9%
Saldo uitkeringsinstellingen	342.330	321.409	253.234	
<i>Globaal beheer</i>				
Ontvangsten globaal beheer	39.117.595	40.859.745	41.113.331	5,1%
Bijdragen	29.850.260	30.576.383	30.775.346	3,1%
- Gewone Bijdragen	25.787.020	26.394.996	26.593.101	3,1%
- Loonmatiging	2.920.956	2.988.789	3.004.233	2,9%
- Specifieke Bijdragen	1.142.284	1.192.598	1.178.012	3,1%
Staatstoelage	5.035.237	5.121.664	5.125.137	1,8%
Alternatieve financiering	3.341.926	4.247.069	4.266.333	27,7%
Andere ontvangsten	752.238	696.704	728.336	-3,2%
Opbrengsten beleggingen	52.602	52.870	52.870	0,5%
Diverse ontvangsten	85.332	165.055	165.309	93,7%
Uitgaven globaal beheer	39.364.541	40.845.038	41.079.860	4,4%
Overdrachten naar sectoren	38.668.133	40.327.272	40.576.186	4,9%
Andere	696.408	517.766	503.674	-27,7%
Saldo globaal beheer	-246.946	14.707	33.471	
Globaal saldo	95.384	336.116	286.705	
p.m.				
Totale ontvangsten	41.470.674	43.308.326	43.627.838	5,2%
Totale uitgaven	41.375.290	42.972.210	43.341.133	4,8%

Bijlage III.10 - DE SOCIALE ZEKERHEID VOOR ZELFSTANDIGEN - 2000-2001

duizenden euro

	2000 Realisaties	Initieel	2001 Begrotings- controle	Voorlopig	% variatie '00 real. / '01 voorl.
ONTVANGSTEN					
1. Bijdragen (a+b-c)	2.136.871	2.216.069	2.214.235	2.224.140	4,1%
a) KB nr 38 en achterstellen	2.048.148	2.118.994	2.118.994	2.116.998	3,4%
b) Netto opbrengst consolid.	3.515	2.529	2.529	2.075	-41,0%
c) Vennootschapsbijdrage	85.208	94.547	92.712	105.067	23,3%
2. Rijkstoelage	980.640	1.029.353	1.002.184	1.002.181	2,2%
3. FFEZ	182.792	117.601	117.601	117.956	-35,5%
4. Diversen	15.912	8.503	16.311	46.235	190,6%
Totale ontvangsten	3.316.215	3.371.525	3.350.331	3.390.512	2,2%
VOORAFNAMES					
1. Administratiekosten	42.218	54.933	56.445	48.887	15,8%
2. Leningslasten	32.338	28.384	595	0	-100,0%
3. Externe transferten.	100.627	95.613	103.917	101.480	0,8%
Totaal voorafnames	175.183	178.930	160.957	150.367	-14,2%
<i>Beschikbaar saldo voor het globaal financieel beheer</i>	3.141.032	3.192.596	3.189.373	3.240.145	3,2%
<i>Interne Transferten</i>	2.986.585	3.197.281	3.181.614	3.177.697	6,4%
<i>Saldo</i>	154.447	-4.685	7.759	62.448	
UITGAVEN					
Prestaties	3.050.596	3.216.741	3.201.818	3.212.991	5,3%
Pensioenen	1.803.594	1.864.531	1.866.688	1.867.751	3,6%
Gezinsbijslag	315.980	370.403	353.323	325.459	3,0%
Faillissementsverzekering	414	4.338	4.338	354	-14,5%
Z.I.V.-uitkeringen	140.303	151.488	151.488	154.188	9,9%
Z.I.V.-gezondheidszorgen	790.305	825.981	825.981	865.239	9,5%
<i>Andere</i>	69.721	74.219	73.476	74.361	6,7%
Eigen ontvangsten	89.144	93.654	93.654	90.062	1,0%
Lopende behoeften	3.031.173	3.197.306	3.181.639	3.197.290	5,5%
Overdracht globaal beheer	2.986.585	3.197.281	3.181.614	3.177.697	6,4%
Saldo	-44.588	-25	-25	-19.593	
Globaal saldo	109.859	-4.710	7.734	42.855	
p.m.					
Totale ontvangsten	3.405.359	3.465.180	3.443.985	3.480.574	2,2%
Totale uitgaven	3.295.500	3.469.890	3.436.250	3.437.719	4,3%

BRON : VADE MECUM - Begroting van de Sociale Zekerheid

Bijlage III.11 - DE SOCIALE ZEKERHEID VOOR ZELFSTANDIGEN - 2001-2002

duizenden euro

	2001 Voorlopige realisaties	2002 Initieel	Begrotings- controle	% var. '02 bc. / '01 voorl.
ONTVANGSTEN				
1. Bijdragen (a+b-c)	2.224.140	2.277.633	2.282.715	2,6%
a) KB nr 38 en achterstellen	2.116.998	2.176.000	2.176.000	2,8%
b) Netto opbrengst consolid.	2.075	1.000	1.000	-51,8%
c) Vennootschapsbijdrage	105.067	100.633	105.715	0,6%
2. Rijkstoelage	1.002.181	1.025.238	1.028.158	2,6%
3. FFEZ	117.956	142.965	143.354	21,5%
4. Diversen	46.235	16.190	14.592	-68,4%
Totale ontvangsten	3.390.512	3.462.026	3.468.819	2,3%
VOORAFNAMES				
1. Administratiekosten	48.887	57.488	52.961	8,3%
2. Leningslasten	0	0	0	
3. Externe transferten.	101.480	110.942	110.942	9,3%
Totaal voorafnames	150.367	168.430	163.903	9,0%
<i>Beschikbaar saldo voor het globaal financieel beheer</i>	3.240.145	3.293.596	3.304.916	2,0%
<i>Interne Transferten</i>	3.177.697	3.314.097	3.333.469	4,9%
<i>Saldo</i>	62.448	-20.501	-28.553	
UITGAVEN				
Prestaties	3.212.991	3.307.029	3.313.375	3,1%
Pensioenen	1.867.751	1.904.898	1.913.871	2,5%
Gezinsbijslag	325.459	343.684	340.025	4,5%
Faillissementsverzekering	354	4.338	4.338	1125,4%
Z.I.V.-uitkeringen	154.188	156.382	157.414	2,1%
Z.I.V.-gezondheidszorgen	865.239	897.727	897.727	3,8%
<i>Andere</i>	74.361	79.093	79.119	6,4%
Eigen ontvangsten	90.062	98.647	100.782	11,9%
Lopende behoeften	3.197.290	3.287.475	3.291.712	3,0%
Overdracht globaal beheer	3.177.697	3.314.097	3.333.469	4,9%
Saldo	-19.593	26.622	41.757	
Globaal saldo	42.855	6.121	13.204	
p.m.				
Totale ontvangsten	3.480.574	3.560.673	3.569.601	2,6%
Totale uitgaven	3.437.719	3.554.552	3.556.397	3,5%

BRON : RSVZ - begrotingsdocumenten.

Bijlage III.12. - DE BEGROTINGS VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a) (b)
Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1989 - 1995 (niet-geconsolideerd)

duizenden euro

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
	aangepast	aangepast	aangepast	aangepast	aangepast	aangepast	aangepast
VLAAMSE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	8.489.518	8.709.657	9.700.069	10.099.804	10.798.901	11.467.671	12.173.880
% variatie		2,6%	11,4%	4,1%	6,9%	6,2%	6,2%
Uitgaven	9.003.711	9.424.562	10.484.753	10.938.679	11.948.602	12.494.771	12.932.137
% variatie		4,7%	11,2%	4,3%	9,2%	4,6%	3,5%
<i>Saldo</i>	<i>-514.193</i>	<i>-714.905</i>	<i>-784.685</i>	<i>-838.874</i>	<i>-1.149.700</i>	<i>-1.027.100</i>	<i>-758.257</i>
FRANSE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	4.250.402	4.299.597	4.538.616	4.749.553	5.194.691	5.328.085	5.590.839
% variatie		1,2%	5,6%	4,6%	9,4%	2,6%	4,9%
Uitgaven	4.554.892	4.519.624	4.751.593	4.928.208	5.390.794	5.522.904	5.783.673
% variatie		-0,8%	5,1%	3,7%	9,4%	2,5%	4,7%
<i>Saldo</i>	<i>-304.490</i>	<i>-220.028</i>	<i>-212.978</i>	<i>-178.654</i>	<i>-196.104</i>	<i>-194.820</i>	<i>-192.834</i>
WAALS GEWEST							
Ontvangsten	2.220.003	2.112.544	2.375.554	2.519.538	2.834.514	3.357.552	3.712.054
% variatie		-4,8%	12,4%	6,1%	12,5%	18,5%	10,6%
Uitgaven	2.414.513	2.525.187	2.823.257	3.012.928	3.272.147	3.805.706	4.132.036
% variatie		4,6%	11,8%	6,7%	8,6%	16,3%	8,6%
<i>Saldo</i>	<i>-194.510</i>	<i>-412.644</i>	<i>-447.703</i>	<i>-493.390</i>	<i>-437.634</i>	<i>-448.154</i>	<i>-419.981</i>
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST							
Ontvangsten	739.799	735.153	845.622	1.051.287	1.114.549	1.039.963	1.170.642
% variatie		-0,6%	15,0%	24,3%	6,0%	-6,7%	12,6%
Uitgaven	750.188	888.334	1.092.420	1.216.530	1.268.330	1.249.378	1.366.027
% variatie		18,4%	23,0%	11,4%	4,3%	-1,5%	9,3%
<i>Saldo</i>	<i>-10.389</i>	<i>-153.181</i>	<i>-246.798</i>	<i>-165.243</i>	<i>-153.781</i>	<i>-209.415</i>	<i>-195.385</i>
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	66.497	79.613	87.650	84.343	88.562	89.876	88.612
% variatie		19,7%	10,1%	-3,8%	5,0%	1,5%	-1,4%
Uitgaven	76.438	77.095	86.651	116.329	94.941	109.051	109.445
% variatie		0,9%	12,4%	34,2%	-18,4%	14,9%	0,4%
<i>Saldo</i>	<i>-9.941</i>	<i>2.519</i>	<i>999</i>	<i>-31.986</i>	<i>-6.378</i>	<i>-19.175</i>	<i>-20.833</i>
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
Ontvangsten	52.496	38.927	24.363	28.912	38.647	29.579	47.923
% variatie		-25,8%	-37,4%	18,7%	33,7%	-23,5%	62,0%
Uitgaven	52.496	38.927	24.363	47.201	41.839	45.508	51.862
% variatie		-25,8%	-37,4%	93,7%	-11,4%	8,8%	14,0%
<i>Saldo</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-18.290</i>	<i>-3.193</i>	<i>-15.930</i>	<i>-3.939</i>
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
Ontvangsten						149.676	192.460
% variatie							28,6%
Uitgaven						167.021	202.457
% variatie							21,2%
<i>Saldo</i>						<i>-17.345</i>	<i>-9.998</i>
TOTAAL (c)							
Ontvangsten	15.818.715	15.975.491	17.571.873	18.533.437	20.069.864	21.462.401	22.976.410
% variatie		1,0%	10,0%	5,5%	8,3%	6,9%	7,1%
Uitgaven	16.852.238	17.473.729	19.263.037	20.259.874	22.016.653	23.394.339	24.577.637
% variatie		3,7%	10,2%	5,2%	8,7%	6,3%	5,1%
<i>Saldo</i>	<i>-1.033.523</i>	<i>-1.498.239</i>	<i>-1.691.164</i>	<i>-1.726.437</i>	<i>-1.946.790</i>	<i>-1.931.938</i>	<i>-1.601.226</i>

a) Exclusief de aflossingen en de schuldbeheersverrichtingen op de directe schuld.

b) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de verrichtingen op de afzonderlijke sectie.

c) Interne transferten inbegrepen.

Bijlage III.12. - DE BEGROTINGEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a) (b)
Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1996 - 2002 (niet-geconsolideerd)

duizenden euro

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2002
	aangepast	aangepast	aangepast	aangepast	aangepast	aangepast	initieel	aangepast
VLAAMSE GEMEENSCHAP								
Ontvangsten	12.603.598	13.631.305	14.252.098	15.186.475	15.619.615	16.787.803	16.964.752	16.654.000
% variatie	3,5%	8,2%	4,6%	6,6%	2,9%	7,5%	1,1%	-1,8%
Uitgaven	13.287.760	13.917.722	14.510.082	14.928.755	15.351.783	16.383.935	16.885.930	16.753.986
% variatie	2,7%	4,7%	4,3%	2,9%	2,8%	6,7%	3,1%	-0,8%
<i>Saldo</i>	<i>-684.162</i>	<i>-286.417</i>	<i>-257.984</i>	<i>257.720</i>	<i>267.832</i>	<i>403.868</i>	<i>78.822</i>	<i>-99.986</i>
FRANSE GEMEENSCHAP								
Ontvangsten	5.547.703	5.708.700	5.797.870	5.973.255	5.935.543	6.353.484	6.493.350	
% variatie	-0,8%	2,9%	1,6%	3,0%	-0,6%	7,0%	2,2%	
Uitgaven	5.715.706	5.882.863	5.956.869	6.122.169	6.148.689	6.443.816	6.666.606	
% variatie	-1,2%	2,9%	1,3%	2,8%	0,4%	4,8%	3,5%	
<i>Saldo</i>	<i>-168.002</i>	<i>-174.163</i>	<i>-158.999</i>	<i>-148.915</i>	<i>-213.146</i>	<i>-90.332</i>	<i>-173.256</i>	
WAALS GEWEST								
Ontvangsten	3.887.496	4.013.937	4.337.963	4.991.844	4.810.458	5.068.374	5.114.918	4.782.470
% variatie	4,7%	3,3%	8,1%	15,1%	-3,6%	5,4%	0,9%	-5,6%
Uitgaven	4.353.799	4.368.139	4.641.710	5.210.732	5.022.063	5.272.951	5.362.730	5.283.557
% variatie	5,4%	0,3%	6,3%	12,3%	-3,6%	5,0%	1,7%	0,2%
<i>Saldo</i>	<i>-466.303</i>	<i>-354.203</i>	<i>-303.747</i>	<i>-218.888</i>	<i>-211.604</i>	<i>-204.577</i>	<i>-247.812</i>	<i>-501.087</i>
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST								
Ontvangsten	1.262.527	1.278.677	1.361.409	1.446.030	1.560.648	1.635.646	1.745.298	
% variatie	7,8%	1,3%	6,5%	6,2%	7,9%	4,8%	6,7%	
Uitgaven	1.434.686	1.464.776	1.541.960	1.579.340	1.692.587	1.693.626	1.832.361	
% variatie	5,0%	2,1%	5,3%	2,4%	7,2%	0,1%	8,2%	
<i>Saldo</i>	<i>-172.160</i>	<i>-186.099</i>	<i>-180.551</i>	<i>-133.310</i>	<i>-131.939</i>	<i>-57.980</i>	<i>-87.063</i>	
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP								
Ontvangsten	91.093	95.853	99.438	99.430	115.428	132.137	128.082	128.788
% variatie	2,8%	5,2%	3,7%	0,0%	16,1%	14,5%	-3,1%	-2,5%
Uitgaven	99.956	103.597	105.211	109.757	119.153	127.794	127.829	128.619
% variatie	-8,7%	3,6%	1,6%	4,3%	8,6%	7,3%	0,0%	0,6%
<i>Saldo</i>	<i>-8.862</i>	<i>-7.744</i>	<i>-5.773</i>	<i>-10.327</i>	<i>-3.725</i>	<i>4.343</i>	<i>253</i>	<i>169</i>
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE								
Ontvangsten	37.219	45.878	48.347	49.014	52.953	53.966	55.284	
% variatie	-22,3%	23,3%	5,4%	1,4%	8,0%	1,9%	2,4%	
Uitgaven	49.574	46.269	54.514	59.150	62.943	57.231	57.756	
% variatie	-4,4%	-6,7%	17,8%	8,5%	6,4%	-9,1%	0,9%	
<i>Saldo</i>	<i>-12.355</i>	<i>-392</i>	<i>-6.168</i>	<i>-10.136</i>	<i>-9.990</i>	<i>-3.265</i>	<i>-2.472</i>	
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE								
Ontvangsten	193.126	195.048	203.007	211.057	206.773	219.262	253.172,0	
% variatie	0,3%	1,0%	4,1%	4,0%	-2,0%	6,0%	15,5%	
Uitgaven	208.811	195.040	206.414	215.685	213.994	226.932	257.683,0	
% variatie	3,1%	-6,6%	5,8%	4,5%	-0,8%	6,0%	13,6%	
<i>Saldo</i>	<i>-15.684</i>	<i>7</i>	<i>-3.406</i>	<i>-4.628</i>	<i>-7.221</i>	<i>-7.670</i>	<i>-4.511</i>	
TOTAAL (c)								
Ontvangsten	23.622.763	24.969.397	26.100.132	27.957.105	28.301.418	30.250.672	30.754.856	
% variatie	2,8%	5,7%	4,5%	7,1%	1,2%	6,9%	1,7%	
Uitgaven	25.150.290	25.978.406	27.016.759	28.225.588	28.611.211	30.206.285	31.190.895	
% variatie	2,3%	3,3%	4,0%	4,5%	1,4%	5,6%	3,3%	
<i>Saldo</i>	<i>-1.527.528</i>	<i>-1.009.009</i>	<i>-916.627</i>	<i>-268.483</i>	<i>-309.794</i>	<i>44.387</i>	<i>-436.039</i>	

a) Exclusief de aflossingen en de schuldbeheersverrichtingen op de directe schuld.

b) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de verrichtingen op de afzonderlijke sectie.

c) Interne transferten inbegrepen.

Bijlage III.13. - DE ORDONNANCERINGEN OP DE BEGROTINGEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a) (b)
Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1989 - 1995 (niet geconsolideerd)

duizenden euro

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
VLAAMSE GEMEENSCHAP (d)							
Ontvangsten	8.056.973	8.582.483	9.452.111	9.871.799	10.805.121	11.432.178	12.206.722
Uitgaven	8.274.175	9.174.770	9.840.617	10.610.671	11.372.212	12.334.111	12.637.190
Lopend	8.113.563	8.733.517	9.485.638	10.205.474	10.998.069	11.787.394	12.251.806
Overdrachten	160.613	441.253	354.979	405.197	374.143	546.717	385.385
<i>Saldo</i>	-217.202	-592.287	-388.506	-738.871	-567.091	-901.933	-430.469
FRANSE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	4.177.261	4.298.665	4.314.051	4.673.237	5.172.288	5.328.536	5.478.078
Uitgaven	4.341.201	4.470.118	4.774.179	4.889.474	5.391.907	5.503.158	5.653.651
Lopend	4.267.564	4.345.343	4.644.350	4.796.685	5.286.169	5.407.003	5.585.787
Overdrachten	73.637	124.775	129.829	92.789	105.738	96.155	67.863
<i>Saldo</i>	-163.939	-171.453	-460.128	-216.238	-219.618	-174.622	-175.573
WAALSE GEWEST							
Ontvangsten	2.163.639	2.085.072	2.268.754	2.505.294	2.771.274	3.290.849	3.501.161
Uitgaven	1.888.371	2.526.779	2.691.261	2.801.546	3.064.425	3.594.828	3.993.530
Lopend	1.614.187	2.334.612	2.614.818	2.743.395	2.937.551	3.402.713	3.755.341
Overdrachten	274.184	192.167	76.443	58.151	126.874	192.115	238.188
<i>Saldo</i>	275.267	-441.707	-422.507	-296.253	-293.151	-303.979	-492.369
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST							
Ontvangsten	710.515	739.728	825.607	886.113	979.355	992.164	1.152.283
Uitgaven	610.490	901.838	931.839	1.099.207	1.254.921	1.211.280	1.320.303
Lopend	539.130	744.337	806.140	970.322	1.083.191	1.158.550	1.259.126
Overdrachten	71.360	157.501	125.699	128.885	171.731	52.729	61.178
<i>Saldo</i>	100.024	-162.110	-106.232	-213.094	-275.566	-219.116	-168.020
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	26.834	82.791	77.809	83.431	86.058	88.537	90.992
Uitgaven	27.058	70.399	74.923	90.228	100.187	107.616	107.528
Lopend	25.473	67.081	73.662	83.676	96.282	102.263	103.711
Overdrachten	1.585	3.317	1.261	6.552	3.905	5.354	3.817
<i>Saldo</i>	-224	12.392	2.886	-6.797	-14.128	-19.079	-16.536
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
Ontvangsten	-	38.894	52.405	29.023	34.730	27.883	37.536
Uitgaven	-	36.741	22.298	21.905	28.963	40.972	46.441
Lopend	-	36.670	21.795	20.118	26.726	34.740	40.664
Overdrachten	-	71	503	1.787	2.237	6.232	5.776
<i>Saldo</i>		2.153	30.106	7.118	5.767	-13.089	-8.905
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
Ontvangsten	-	-	-	-	-	141.315	184.388
Uitgaven	-	-	-	-	-	90.942	166.867
Lopend	-	-	-	-	-	90.942	127.276
Overdrachten	-	-	-	-	-	0	39.591
<i>Saldo</i>						50.372	17.521
TOTAAL (c)							
Ontvangsten	15.135.222	15.827.633	16.990.736	18.048.896	19.848.827	21.301.461	22.651.160
Uitgaven	15.141.295	17.180.644	18.335.117	19.513.032	21.212.615	22.882.907	23.925.510
Lopend	14.559.917	16.261.560	17.646.403	18.819.671	20.427.987	21.983.605	23.123.712
Overdrachten	581.378	919.084	688.714	693.361	784.627	899.302	801.798
<i>Saldo</i>	-6.074	-1.353.011	-1.344.381	-1.464.135	-1.363.788	-1.581.446	-1.274.350

(a) Exclusief aflossing en de schuldbeheersverrichtingen op directe schuld.

BRON : 1991-1999 Rekenhof, 2000 Administraties van Gemeenschappen en Gewesten, Thesaurietoestand, Rekenhof

(b) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de verrichtingen op de afzonderlijke sectie.

(c) Inclusief interne transferten

(d) Met inbegrip van de ordonnancerings m.b.t. de aankoop van gebouwen eind 1998 (230,5 miljoen euro of 9,3 miljard BEF)

Bijlage III.13. - DE ORDONNANCERINGEN OP DE BEGROTINGEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a) (b)
Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1996 - 2001 (niet geconsolideerd)

duizenden EUR

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
VLAAMSE GEMEENSCHAP (d)						
Ontvangsten	12.621.130	13.718.187	14.417.371	15.326.287	15.611.198	17.085.637
Uitgaven	13.120.868	13.608.886	14.124.237	14.902.647	14.991.247	16.088.931
Lopend	12.764.318	13.253.084	13.757.332	14.383.149	14.686.378	
Overdrachten	356.550	355.802	366.905	519.498	304.869	
<i>Saldo</i>	<i>-499.738</i>	<i>109.301</i>	<i>293.134</i>	<i>423.640</i>	<i>619.951</i>	<i>996.706</i>
FRANSE GEMEENSCHAP						
Ontvangsten	5.462.688	5.624.184	5.708.294	5.793.604	5.842.392	6.221.964
Uitgaven	5.570.264	5.732.892	5.848.460	5.941.922	6.033.852	6.299.408
Lopend	5.508.246	5.681.209	5.777.317	5.877.648	5.962.127	6.220.806
Overdrachten	62.018	51.683	71.143	64.274	71.726	78.602
<i>Saldo</i>	<i>-107.576</i>	<i>-108.709</i>	<i>-140.166</i>	<i>-148.318</i>	<i>-191.461</i>	<i>-77.444</i>
WAALSE GEWEST						
Ontvangsten	3.845.476	4.079.450	4.416.102	4.795.748	4.799.873	5.037.370
Uitgaven	4.040.650	4.156.612	4.399.356	4.760.371	4.824.338	4.936.770
Lopend	3.920.240	3.989.058	4.210.509	4.607.780	4.688.254	4.774.266
Overdrachten	120.409	167.554	188.848	152.591	136.084	162.504
<i>Saldo</i>	<i>-195.174</i>	<i>-77.162</i>	<i>16.745</i>	<i>35.377</i>	<i>-24.465</i>	<i>100.600</i>
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST						
Ontvangsten	1.267.256	1.284.428	1.443.412	1.442.351	1.539.766	1.585.447
Uitgaven	1.356.486	1.379.423	1.448.933	1.433.543	1.623.232	1.564.054
Lopend	1.291.486	1.322.004	1.399.366	1.384.061	1.511.030	1.477.038
Overdrachten	65.000	57.420	49.566	49.482	112.202	87.016
<i>Saldo</i>	<i>-89.229</i>	<i>-94.995</i>	<i>-5.521</i>	<i>8.808</i>	<i>-83.466</i>	<i>21.393</i>
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP						
Ontvangsten	90.973	95.761	98.052	101.015	117.558	129.335
Uitgaven	97.557	102.487	98.919	106.778	117.589	127.258
Lopend	94.311	98.253	95.102	102.291	114.595	121.821
Overdrachten	3.246	4.234	3.818	4.487	2.995	5.437
<i>Saldo</i>	<i>-6.584</i>	<i>-6.725</i>	<i>-868</i>	<i>-5.763</i>	<i>-31</i>	<i>2.077</i>
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE						
Ontvangsten	53.412	46.121	44.874	49.898	55.096	53.133
Uitgaven	47.446	45.858	45.969	46.334	52.959	51.465
Lopend	35.429	38.597	41.787	41.738		49.797
Overdrachten	12.017	7.261	4.182	4.596		1.668
<i>Saldo</i>	<i>5.966</i>	<i>263</i>	<i>-1.096</i>	<i>3.565</i>	<i>2.136</i>	<i>1.668</i>
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE						
Ontvangsten	195.191	194.720	194.886	215.395	201.738	218.600
Uitgaven	235.653	202.779	199.805	207.517	209.314	220.313
Lopend	168.897	171.686	184.433	196.433	197.479	209.825
Overdrachten	66.755	31.093	15.372	11.083	11.834	10.488
<i>Saldo</i>	<i>-40.461</i>	<i>-8.059</i>	<i>-4.918</i>	<i>7.878</i>	<i>-7.576</i>	<i>-1.713</i>
TOTAAL (c)						
Ontvangsten	23.536.126	25.042.851	26.322.990	27.724.298	28.167.620	30.331.486
Uitgaven	24.468.923	25.228.937	26.165.680	27.399.112	27.852.531	29.288.199
Lopend	23.782.927	24.553.891	25.465.846	26.593.101	27.159.863	12.853.553
Overdrachten	685.996	675.046	699.833	806.011	639.709	345.715
<i>Saldo</i>	<i>-932.797</i>	<i>-186.086</i>	<i>157.311</i>	<i>325.186</i>	<i>315.089</i>	<i>1.043.287</i>

(a) Exclusief aflossing en de schuldbeheersverrichtingen op directe schuld.

BRON : 1991-2000 Rekenhof, 2001 Administraties van Gemeenschappen en Gewesten, Thesaurietoestand, Rekenhof

(b) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de verrichtingen op de afzonderlijke sectie.

(c) Inclusief interne transferten

(d) Met inbegrip van de ordonnancerings m.b.t. de aankoop van gebouwen eind 1998 (230,5 miljoen euro of 9,3 miljard BEF)

Bijlage III. 14. - NETTO TE FINANCIEREN SALDO VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN OP KASBASIS
Samenvattend overzicht: jaarcijfers 1989 - 1994 (niet geconsolideerd)

duizenden euro

	1989	1990	1991	1992	1993	1994
VLAAMSE GEMEENSCHAP						
- Ontvangsten	8.633.115	8.793.601	9.667.029	10.357.661	11.177.147	12.062.325
- Uitgaven	7.649.449	9.324.763	9.990.208	11.040.880	11.967.828	12.564.359
- Begrotingssaldo	983.666	-531.161	-323.179	-683.219	-790.681	-502.034
- Andere verrichtingen (a)						
- NFS	983.666	-531.161	-323.179	-683.219	-790.681	-502.034
FRANSE GEMEENSCHAP (b)						
- Ontvangsten	4.343.194	4.357.621	4.628.618	4.802.863	5.296.791	5.381.223
- Uitgaven	4.202.018	4.575.247	5.000.012	5.030.454	5.411.441	5.654.030
- Begrotingssaldo	141.175	-217.626	-371.394	-227.591	-114.651	-272.807
- Andere verrichtingen						
- NFS	141.175	-217.626	-371.394	-227.591	-114.651	-272.807
WAALSE GEWEST (c)						
- Ontvangsten	2.148.468	2.008.285	2.556.873	2.543.735	2.804.618	3.354.669
- Uitgaven	1.708.854	2.615.029	2.628.985	2.905.163	3.044.678	3.518.353
- Begrotingssaldo	439.614	-606.744	-72.112	-361.429	-240.060	-163.684
- Andere verrichtingen	0	0	0	0	0	36.663
- NFS	439.614	-606.744	-72.112	-361.429	-240.060	-127.021
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST						
- Ontvangsten (d)	0	1.437.014	908.000	886.120	978.039	992.367
- Uitgaven	442.936	777.369	1.033.880	1.131.783	1.126.403	1.297.177
- Begrotingssaldo	-442.936	659.645	-125.880	-245.662	-148.364	-304.810
- Andere verrichtingen	0	0	0	0	1.314	-9.792
- NFS	-442.936	659.645	-125.880	-245.662	-147.050	-314.602
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP						
- Ontvangsten	23.872	61.205	105.057	71.443	84.755	79.970
- Uitgaven	25.979	65.394	78.012	84.804	90.382	96.530
- Begrotingssaldo	-2.107	-4.189	27.045	-13.361	-5.627	-16.559
- Andere verrichtingen (e)	0	0	4.189	10.139	4.041	5.107
- NFS	-2.107	-4.189	31.235	-3.223	-1.587	-11.453
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE (f)						
- Ontvangsten		38.894	52.405	29.028	34.730	26.599
- Uitgaven		26.971	20.550	23.376	28.533	40.853
- Begrotingssaldo		11.924	31.854	5.652	6.197	-14.254
- Andere verrichtingen						
- NFS		11.924	31.854	5.652	6.197	-14.254
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE						
- Ontvangsten						141.324
- Uitgaven						78.458
- Begrotingssaldo						62.866
- Andere verrichtingen						
- NFS						62.866
TOTAAL						
- Ontvangsten	15.148.649	16.696.620	17.917.983	18.690.850	20.376.079	22.038.478
- Uitgaven	14.029.237	17.384.773	18.751.648	20.216.461	21.669.265	23.249.760
- Begrotingssaldo	1.119.413	-688.152	-833.665	-1.525.611	-1.293.186	-1.211.282
- Andere verrichtingen	0	0	4.189	10.139	5.355	31.978
- NFS	1.119.413	-688.152	-829.476	-1.515.472	-1.287.832	-1.179.304

(a) Derdengelden (voornamelijk gemeentelijke en provinciale opcentiemen op de onroerende voorheffing).

(b) Exclusief de verrichtingen op de C-fondsen.

(c) 1999 : Ontvangsten inclusief de privatiseringsopbrengsten (Cockerill-Sambre : 304,9 miljoen euro). Uitgaven exclusief de kredieten voor de aflossing van de directe schuld (262,8 miljoen euro) die met deze opbrengsten gefinancierd werden.

(d) De middelen 1989 werden bij gebrek aan goedgekeurde middelenbegroting slechts begin 1990 doorgestort.

(e) T/m 1997: enkel het saldo van de organieke fondsen is inbegrepen; ontvangsten en uitgaven excl. de verrichtingen op de organieke fondsen.

(f) Opgericht vanaf 1989; effectief in werking getreden vanaf 1990.

BRONNEN : Schatkisttoestand van de gemeenschappen en gewesten, Rekenhof

Bijlage III. 14. - NETTO TE FINANCIEREN SALDO VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN OP KASBASIS
Samenvattend overzicht: jaarcijfers 1995 - 2001 (niet geconsolideerd)

duizenden euro

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
VLAAMSE GEMEENSCHAP							
- Ontvangsten	12.554.815	13.044.529	14.232.608	14.880.949	15.818.755	16.097.189	17.839.385
- Uitgaven	13.120.211	13.643.638	14.057.843	14.493.764	14.974.802	15.211.713	16.694.637
- Begrotingssaldo	-565.396	-599.109	174.765	387.185	843.954	885.476	1.144.748
- Andere verrichtingen (a)	0	0	0	0	204.041	-20.377	-442.440
- NFS	-565.396	-599.109	174.765	387.185	1.047.995	865.099	702.307
FRANSE GEMEENSCHAP (b)							
- Ontvangsten	5.436.479	5.462.061	5.585.438	5.657.529	5.793.603	5.852.531	6.221.964
- Uitgaven	5.639.379	5.610.872	5.720.044	5.900.514	5.952.973	6.091.723	6.337.023
- Begrotingssaldo	-202.901	-148.810	-134.606	-242.985	-159.371	-239.192	-115.059
- Andere verrichtingen							
- NFS	-202.901	-148.810	-134.606	-242.985	-159.371	-239.192	-115.059
WAALSE GEWEST(c)							
- Ontvangsten	3.549.934	3.896.366	4.217.784	4.526.180	5.246.999	4.950.897	5.097.013
- Uitgaven	4.041.631	4.213.198	4.294.954	4.490.693	4.825.595	4.814.645	5.328.303
- Begrotingssaldo	-491.697	-316.833	-77.169	35.487	421.404	136.252	-231.290
- Andere verrichtingen	82.623	-115.221	-62.767	-200.546	-172.841	-570.433	-196.560
- NFS	-409.074	-432.054	-139.936	-165.058	248.563	-434.181	-427.849
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST							
- Ontvangsten (d)	1.152.283	1.267.281	1.284.436	1.444.130	1.442.352	1.539.774	1.585.447
- Uitgaven	1.321.967	1.402.953	1.289.517	1.448.051	1.459.418	1.624.461	1.588.296
- Begrotingssaldo	-169.683	-135.672	-5.082	-3.921	-17.066	-84.687	-2.849
- Andere verrichtingen	13.461	7.164	-4.784	24.746	43.874	-25.498	11.470
- NFS	-156.222	-128.508	-9.891	20.824	26.808	-110.184	8.621
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP							
- Ontvangsten	88.077	86.118	95.736	98.034	101.083	117.492	129.333
- Uitgaven	99.752	96.505	104.785	101.256	105.807	117.569	124.353
- Begrotingssaldo	-11.676	-10.387	-9.048	-3.222	-4.724	-77	4.980
- Andere verrichtingen (e)	2.330	3.024	-99	211	-100	530	-171
- NFS	-9.346	-7.362	-9.147	-3.011	-4.824	453	4.809
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE (f)							
- Ontvangsten	41.597	49.132	45.910	51.933	68.948	53.626	53.133
- Uitgaven	35.127	52.826	51.413	42.510	43.794	56.488	48.723
- Begrotingssaldo	6.470	-3.694	-5.503	9.423	25.154	-2.862	4.410
- Andere verrichtingen							
- NFS	6.470	-3.694	-5.503	9.423	25.154	-2.862	4.410
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
- Ontvangsten	183.466	195.092	194.720	194.894	215.395	201.738	218.600
- Uitgaven	159.123	235.722	202.777	199.802	207.470	203.887	225.162
- Begrotingssaldo	24.343	-40.630	-8.057	-4.908	7.925	-2.149	-6.562
- Andere verrichtingen					99	-2.159	1.088
- NFS	24.343	-40.630	-8.057	-4.908	8.024	-4.308	-5.473
TOTAAL							
- Ontvangsten	23.006.651	24.000.580	25.656.633	26.853.649	28.687.134	28.813.247	31.144.876
- Uitgaven	24.417.190	25.255.715	25.721.333	26.676.591	27.569.857	28.120.486	30.346.498
- Begrotingssaldo	-1.410.539	-1.255.134	-64.700	177.058	1.117.276	692.761	798.378
- Andere verrichtingen	98.414	-105.032	-67.650	-175.589	75.072	-617.937	-626.613
- NFS	-1.312.125	-1.360.167	-132.350	1.468	1.192.349	74.824	171.765

(a) Derdengelden (voornamelijk gemeentelijke en provinciale opcentiemen op de onroerende voorheffing).

(b) Exclusief de verrichtingen op de C-fondsen.

(c) 1999 : Ontvangsten inclusief de privatiseringsopbrengsten (Cockerill-Sambre : 304,9 miljoen euro). Uitgaven exclusief de kredieten voor de aflossing van de directe schuld (262,8 miljoen euro) die met deze opbrengsten gefinancierd werden.

(d) De middelen 1989 werden bij gebrek aan goedgekeurde middelenbegroting slechts begin 1990 doorgeest

(e) T/m 1997: enkel het saldo van de organieke fondsen is inbegrepen; ontvangsten en uitgaven excl. de verrichtingen op de organieke fondsen.

(f) Opgericht vanaf 1989; effectief in werking getreden vanaf 1990.

(g) De uitgaven bevatten 12,0 miljoen euro reserves die ter beschikking van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest gesteld werden.

(h) 1999 : Inclusief terugstorting in januari, april en augustus van een schijf van 2,5 resp. 5,0 en 12,4 miljoen euro van de renteloze lening toegestaan aan het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

BRONNEN : Schatkistoestand van de gemeenschappen en gewesten, Rekenhof

Bijlage III.15. - DE DIRECTE SCHULD VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP 1991 - 2001

duizenden euro

einde :	Lange termijn	Halflange termijn	Korte termijn & RC	Beleggingen	Totaal	waarvan overname	Netto te financieren saldo
1991	570.155			247.026	323.129		-323.129
1992	941.995		64.353		1.006.349		-683.219
1993	1.772.439	122.286		97.670	1.797.055		-790.706
1994	2.317.804			18.716	2.299.088		-502.034
1995	3.710.445	146.257		82.970	3.773.733	909.249	-565.396
1996	3.808.983	339.366	421.816		4.570.165	1.106.572	-599.109
1997	3.653.009	251.984	449.803		4.354.795	1.065.967	174.765
1998	3.321.451	125.756	752.605		4.199.812	1.298.169	387.185
1999	3.257.718		241.597		3.499.315	1.645.666	1.047.995
2000	2.732.580			191.374	2.541.206	1.552.656	865.099
2001	2.736.596			440.779	2.295.816	2.009.574	702.307
2000							(a)
januari	3.257.643		478.013	0	3.735.656	1.645.592	-236.416
februari	3.223.112		183.193	0	3.406.305	1.645.542	92.886
maart	3.144.257		10.659	6.197	3.148.719	1.645.393	350.323
april	3.144.257		120.030	0	3.264.287	1.645.393	234.755
mei	3.117.187		10.659	35.176	3.092.670	1.618.348	379.327
juni	2.956.056		160.536	0	3.116.592	1.618.323	355.380
juli	2.943.562		247.100	0	3.190.662	1.618.224	281.210
augustus	2.872.491		10.659	58.181	2.824.970	1.618.224	646.903
september	2.872.491		10.659	502.232	2.380.918	1.618.224	1.090.955
oktober	2.822.615		10.659	557.141	2.276.134	1.617.927	1.195.442
november	2.822.367		10.659	420.576	2.412.450	1.617.679	1.058.877
december	2.732.580		0	191.374	2.541.206	1.552.656	865.099
2001							(a)
januari	2.633.348		324.567		2.957.915	1.552.607	-416.759
februari	2.628.564			43.927	2.584.637	1.552.557	-43.530
maart	2.467.284			317.304	2.149.981	1.552.408	390.978
april	2.390.809		68.096		2.458.905	1.525.512	55.156
mei	2.390.636			79.524	2.311.111	1.525.363	202.802
juni	2.341.057			79.698	2.261.359	1.525.363	252.554
juli	2.340.958		329.996		2.670.954	1.525.264	-157.140
augustus	2.289.445		249.554		2.539.000	1.525.264	-25.186
september	2.289.421		79.995	105.974	2.263.441	1.525.239	250.348
oktober	2.251.939			474.047	1.777.892	1.524.942	735.599
november	2.251.716			1.363.637	888.079	1.524.694	1.625.165
december	2.736.596			440.779	2.295.816	2.009.574	702.307

(a) Met inbegrip van de derdengelden (voornamelijk gemeentelijke en provinciale opcentiemen op de onroerende voorheffing).

BRON : Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Nieuwsbrief Kasbeheer.

Bijlage III. 16. - DE INDIRECTE SCHULD VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP 1990 -1995

duizenden euro

Toestand per 31/12 :	1990	1991	1992	1993	1994	1995
1. GECONSOLIDEERD	5.651.846	6.024.063	6.419.830	6.525.060	6.558.631	5.075.164
Ondergeschikte Besturen	893.307	882.450	876.150	841.229	796.284	766.027
Gesubsidieerde werken - wegen	563.895	566.774	575.333	556.359	531.321	516.061
Slachthuizen	2.450	2.313	2.169	2.020	1.765	1.701
Waterwerken	263.168	253.932	244.180	233.966	220.916	212.604
Bejaardenflats	24.713	23.851	22.938	21.969	20.626	19.863
Kinderkribben	2.153	2.064	1.970	1.871	1.738	1.661
Toerisme	0	89	89	89	86	86
Saneringslening	36.927	33.427	29.470	24.956	19.833	14.050
Ziekenhuissector (VFBZ)	223.867	241.439	255.010	252.699	245.834	244.352
V.F.B.Z. Bejaardenzorg	135.720	145.421	105.173	106.086	105.075	104.388
V.F.B.Z. Volksgezondheid	88.147	96.018	149.837	146.613	140.759	139.964
School-en Universiteitsgebouwen	374.501	483.155	607.763	595.805	593.693	259.352
Univ. : Academische sector	276.003	282.721	276.812	266.869	266.982	259.352
ARDIFIN	98.498	200.434	330.952	328.936	326.711	0
Waterbeleid en Milieubeleid	121.949	144.506	165.055	171.810	154.161	125.565
Watervoorziening (VMW)	84.994	88.938	91.428	98.996	85.710	74.924
Leefmilieu- industrie	26.586	20.927	17.626	14.431	11.505	9.145
VMM (WZK-VMZ)	10.369	34.642	56.001	58.384	56.946	41.496
Overgenomen leningen						
Huisvesting	897.353	921.927	940.981	1.008.671	1.041.302	391.286
Bouw- en aankooppremies	338.227	314.790	261.289	208.771	157.856	(c)
Saneringspremies	121.621	115.351	98.400	81.251	63.709	(c)
Herfinanciering - bouw en aankooppremies	99.024	129.795	226.477	300.844	365.672	(c)
Ex NMH/ Ex NLM	338.481	178.315	149.916	117.713	176.178	129.733
VHM	0	183.677	204.899	300.092	277.887	261.552
Diverse sectoren	68.629	91.026	83.095	73.593	88.493	80.125
Middenstandsopleiding		18.000	18.412	20.791	23.994	23.275
Philharmonie	771	729	685	640	542	491
O.V.V.Sociaal Passief	30.016	36.400	32.306	28.213	22.594	18.501
Ballet van Vlaanderen					4.225	4.093
MUHKA					5.026	4.883
V.L.O.S.					11.507	11.232
BRTn	32.859	30.908	26.801	19.160	15.918	13.069
De Lijn	4.981	4.989	4.891	4.790	4.686	4.582
Amortisatiefonds (ALESH) (a)	2.413.117	2.528.859	2.625.587	2.539.989	2.451.910	2.380.735
FNSV - Gimvindus	658.033	658.034	767.028	812.330	812.330	283.409
AQUAFIN (b)	1.091	72.668	99.160	228.935	374.624	544.315
2. KORTE TERMIJN	11.098	19.142	66.004	86.614	79.574	60.040
Investeringsfonds (b)						
3. ALGEMEEN TOTAAL (1 + 2)	5.662.944	6.043.206	6.485.834	6.611.674	6.638.205	5.135.204

(a) Ingevolge het eind 1994 afgesloten akkoord tussen de Vlaamse Gemeenschap en de federale overheid werd 49,3 miljoen euro schuld overgenomen door de federale overheid.

(b) Raming van de Afdeling , schuld niet opgenomen in de statistiek van de Vlaamse Gemeenschap.

(c) Overgenomen in de directe schuld.

BRON : Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Bijlage III. 16. - DE INDIRECTE SCHULD VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP 1996 - 2001

duizenden euro

Toestand per 31/12 :	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1. GECONSOLIDEERD	4.612.956	4.414.187	3.897.574	3.753.264	3.613.716	3.494.278
Ondergeschikte Besturen	703.509	659.037	555.354	519.483	472.156	448.640
Gesubsidieerde werken - wegen	484.383	453.894	369.112	343.416	310.541	293.977 (d)
Slachthuizen	1.427	1.248	816	695	544	544 (d)
Waterwerken	197.724	185.271	169.192	160.169	147.401	141.032 (d)
Bejaardenflats	18.378	17.148	15.001	14.068	12.670	12.150 (d)
Kinderkribben	1.515	1.396	1.232	1.134	1.000	937 (d)
Toerisme	81	79	0	0	0	0
Saneringslening	0	0	0	0	0	0
Ziekenhuissector (VFBZ)	229.409	217.529	161.013	150.487	137.235	129.942
V.F.B.Z. Bejaardenzorg (L)	98.522	93.299	75.867	71.392	65.637	62.843 (d)
V.F.B.Z. Volksgezondheid	130.887	124.230	85.146	79.095	71.598	67.100 (d)
School-en Universiteitsgebouwen	238.020	230.180	0	0	0	0
Univ. : Academische sector	238.020	230.180	0	0	0	0
ARDIFIN	0	0	0	0	0	0
Waterbeleid en Milieubeleid	69.973	61.164	36.793	31.848	27.497	23.621
Watervoorziening (VMW)	22.198	17.423	9.815	7.450	5.594	4.017
Leefmilieu- industrie	6.903	4.943	3.323	2.217	1.456	956
VMM (WZK-VMZ)	35.705	34.200	19.886	18.760	17.578	16.337
Overgenomen leningen	5.166	4.598	3.769	3.421	2.869	2.311 (d)
Huisvesting	295.882	218.152	158.343	128.731	98.538	0
Bouw- en aankooppremies	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)
Saneringspremies	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)
Herfinanciering - bouw en aankooppremies	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)
Ex NMH/ Ex NLM	85.947	51.134	9.451	1.686	0	0
VHM	209.935	167.018	148.891	127.045	98.538	0
Diverse sectoren	70.171	61.466	53.614	46.723	20.295	
Middenstandsopleiding	21.016	19.262	19.984	19.957	(c)	(c)
Philharmonie	437	382	324	265	202	138
O.V.V.Sociaal Passief	14.407	10.314	6.220	2.854	0	0
Ballet van Vlaanderen	3.949	3.793	3.744	3.519	3.283	3.031
MUHKA	4.725	4.553	4.436	4.170	3.889	3.590
V.L.O.S.	10.930	10.598	10.000	9.455	8.882	8.307
BRTn	10.229	8.195	4.642	2.350	(c)	(c)
De Lijn	4.477	4.371	4.263	4.153	4.039	3.922
Amortisatiefonds (ALESH) (a)	2.344.144	2.279.620	2.191.332	1.951.141	1.833.988	1.773.866
FNSV - Gimvindus	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)	(c)
AQUAFIN (b)	661.848	687.039	741.127	924.851	1.024.008	1.118.208
2. KORTE TERMIJN	17.799	0	0	0	0	0
Investeringsfonds (b)						
3. ALGEMEEN TOTAAL (1 + 2)	4.630.755	4.414.187	3.897.574	3.753.264	3.613.716	3.494.278 (e)

(a) Ingevolge het eind 1994 afgesloten akkoord tussen de Vlaamse Gemeenschap en de federale overheid werd 49,3 miljoen euro schuld overgenomen door de federale overheid

(b) Raming van de Afdeling , schuld niet opgenomen in de statistiek van de Vlaamse Gemeenschap.

(c) Overgenomen in de directe schuld.

(d) Schulden die in de loop van 2001 werden overgenomen in de directe schuld.

(e) Vóór overname van bepaalde indirecte schulden in de directe schuld in de loop van 2001.

BRON : Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Bijlage III. 17. - DE DIRECTE SCHULD VAN DE FRANSE GEMEENSCHAP 1991 - 2001

duizenden euro

einde:	Lange termijn	Halflange termijn	Korte termijn & RC	Beleggingen-overschotten	Totaal waarvan overname	Netto te financieren saldo
1991	218.146		153.248		371.394	-371.394
1992	559.149		39.836		598.985	-227.591
1993	744.945		-31.309		713.636	-114.651
1994	866.314		120.129		986.443	-272.807
1995	1.030.493		158.825		1.189.319	-202.876
1996	1.026.626		311.503		1.338.129	-148.810
1997	1.143.070		329.659		1.472.728	-134.606
1998	1.299.768		415.947		1.715.715	-242.987
1999	1.139.913		735.174		1.875.087	-159.372
2000	1.354.709		759.569		2.114.278	-239.191
2001	1.866.191		363.145		2.229.336	-115.059
2000						
januari	1.135.882		1.074.316		2.210.198	-335.111
februari	1.244.090		1.140.892		2.384.982	-509.896
maart	1.244.090		1.174.209		2.418.299	-543.213
april	1.356.090		1.112.407		2.468.498	-593.411
mei	1.321.527		1.046.485		2.368.011	-492.925
juni	1.321.527		1.062.891		2.384.418	-509.332
juli	1.321.527		1.154.430		2.475.957	-600.870
augustus	1.321.527		1.243.545		2.565.072	-689.985
september	1.321.527		1.133.330		2.454.857	-579.771
oktober	1.280.817		1.149.771		2.430.588	-555.502
november	1.295.817		1.057.189		2.353.006	-477.920
december	1.354.709		759.569		2.114.278	-239.191
2001						
januari	1.349.903		1.114.995		2.464.898	-350.621
februari	1.708.788		766.976		2.475.763	-361.486
maart	1.908.999		686.984		2.595.982	-481.704
april	1.884.209		752.799		2.637.008	-522.730
mei	1.921.730		695.151		2.616.881	-502.603
juni	1.921.730		671.882		2.593.612	-479.334
juli	1.921.730		716.934		2.638.664	-524.386
augustus	1.897.713		745.449		2.643.162	-528.884
september	1.884.381		764.166		2.648.547	-534.269
oktober	1.880.669		645.647		2.526.317	-412.039
november	1.863.344		558.687		2.422.031	-307.753
december	1.866.191		363.145		2.229.336	-115.059

BRON : Maandelijkse thesaurietoestand, Ministerie van de Franse Gemeenschap

Bijlage III. 18. - DE INDIRECTE SCHULD VAN DE FRANSE GEMEENSCHAP 1990-1995

duizenden euro

Toestand per 31/12 :	1990	1991	1992	1993	1994	1995
1. Universiteiten	394.081	544.766	549.342	538.308	530.415	516.137
- Vrije universiteiten : investeringen academische sector					356.741	344.024
- Fortis					330.244	317.795
- Dexia					21.475	21.475
- voormalig oefenplein Etterbeek					5.022	4.755
- NMKN: investeringen academische sector					173.674	172.112
- Universiteiten van de FG					85.434	84.666
- Vrije universiteiten					88.240	87.447
2. Schuld paracommunautaire instellingen	0	0	43.932	86.260	61.237	58.282
- Commissariat général des relations internationales				(a)	3.683	3.515
- Office national de l'Enfance					24.256	23.037
- RTBf					32.544	31.014
- S.I.D.A.					753	716
3. Kredietlijnen (Dexia)	0	1.051	1.165	2.288	13.763	14.715
- cultuur	-		0	273	11.326	11.951
- sporthal (Jambes)		1.051	1.165	2.015	2.437	2.764
4. Sociale sector (c)	196.381	166.783	175.732	198.426	0	0
- Huisvesting derde leeftijd/kinderdagverblijven		13.461	13.659			
- Bouw ziekenhuizen		153.322	162.073			
5. Andere (c)	0	421	6.619	3.478	0	0
- Sportinfrastructuur		0	6.222	3.478	0	0
- Toerisme		421	397	(b)	0	0
TOTAAL	590.463	713.021	776.789	828.760	605.415	589.133
P.M.						
Overbruggingsleningen (d)				296.233	546.469	744.734
ten laste van - Franse Gemeenschap / Waalse Gewest				223.104	437.644	596.568
- Franse Gemeenschapscommissie				73.129	108.825	148.166

(a) Waarvan 22,1 miljoen euro werden overgedragen aan het Waalse Gewest.

- Dienst voor Toerisme: 1,6 miljoen euro

- Fonds voor gehandicapten : 20,5 miljoen euro

(b) Inbegrepen in de schuld van de sociale sector.

(c) Op 1/1/94 overgedragen aan het Waalse Gewest

(d) Globaal overzicht van het uitstaand bedrag

BRON : Ministerie van de Franse Gemeenschap, Rekenhof

Bijlage III. 18. - DE INDIRECTE SCHULD VAN DE FRANSE GEMEENSCHAP 1996-2001

duizenden euro

Toestand per 31/12:	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1. Universiteiten	509.424	505.868	514.458	510.148	505.656	427.373
- Vrije universiteiten : investeringen academische sector	339.022		347.981	345.916		
- Fortis	313.499		323.097	322.160		
- Dexia	21.039		19.933	19.212		
- voormalig oefenplein Etterbeek	4.484		4.950	4.544		
- NMKN: investeringen academische sector	170.402		166.478	164.232		
- Universiteiten van de FG	83.825		81.894	80.788		
- Vrije universiteiten	86.577		84.584	83.443		
2. Schuld paracommunautaire instellingen	55.250	52.133	48.926	45.614	42.216	38.680
- Commissariat général des relations internationales	3.341	3.162	2.977	2.786	2.603	2.390
- Office national de l'Enfance	21.785	20.500	19.177	17.811	16.410	14.940
- RTBf	29.445	27.830	26.170	24.457	22.682	20.870
- S.I.D.A.	679	641	602	560	521	480
3. Kredietlijnen (Dexia)	20.421	27.620	29.966	33.171	34.864	34.953
- cultuur	17.454	23.047	25.273	28.756	30.719	31.093
- sporthal (Jambes)	2.967	4.574	4.693	4.415	4.145	3.860
4. Sociale sector (a)						
- Huisvesting derde leeftijd/kinderdagverblijven						
- Bouw ziekenhuizen						
5. Andere (a)						
- Sportinfrastructuur						
- Toerisme						
TOTAAL	585.095	585.621	593.350	588.932	582.735	501.006
P.M.						
Overbruggingsleningen (b)	871.229	936.395	981.671	979.663	979.663	979.663
ten laste van - Franse Gemeenschap / Waalse Gewest	701.472	756.747	795.354	795.354	795.354	795.354
- Franse Gemeenschapscommissie	169.757	179.648	186.317	184.309	184.309	184.309

(a) Op 1/1/94 overgedragen aan het Waalse Gewest

(b) Globaal overzicht van het uitstaand bedrag

BRON : Ministerie van de Franse Gemeenschap, Rekenhof

Bijlage III. 19. - DE DIRECTE SCHULD VAN HET WAALS GEWEST 1991 - 2001

duizenden euro						
einde :	Lange termijn	Halflange termijn	Korte termijn & RC	Beleggingen-overschotten	Totaal waarvan overname	Netto te financieren saldo
1991	-		72.112	-	72.112	-72.112
1992	421.419		23.302	11.180	433.541	-361.429
1993	818.049		0	144.472	673.576	-240.035
1994	1.214.678		0	413.040	801.638	-128.062
1995	1.624.248		0	413.660	1.210.588	-408.950
1996	1.338.724		687.086	383.417	1.642.394	-431.806
1997	2.005.067		371.568	595.964	1.780.670	-138.276
1998	2.149.891		497.878	702.214	1.945.555	-164.884
1999	1.861.715		741.952	906.664	1.697.003	248.551
2000	2.116.639		14.286	-74	2.130.999	-433.996 (a)
2001	2.367.101		191.676	-74	2.558.851	-427.852
2000						
januari	1.861.715		330.865	346.670	1.845.910	-148.907
februari	1.861.715		307.724	211.169	1.958.270	-261.267
maart	1.861.715		152.996	148.640	1.866.072	-169.069
april	1.861.715		79.030	51.780	1.888.965	-191.962
mei	1.861.715		225.047	74.902	2.011.860	-314.857
juni	1.861.715		130.188	-74	1.991.977	-294.974
juli	1.787.347		657.504	-74	2.444.926	-747.922
augustus	1.787.372		545.811	-74	2.333.257	-636.254
september	1.937.347		309.284	-74	2.246.706	-549.703
oktober	2.061.294		370.236	328.816	2.102.714	-405.711
november	2.061.294		405.767	371.269	2.095.792	-398.789
december	2.116.639		14.286	-74	2.130.999	-433.996 (a)
2001						
januari	2.116.639		311.049	-74	2.427.763	-296.763
februari	2.116.639		290.784	-74	2.407.497	-276.498
maart	2.117.906		201.148	-74	2.319.128	-188.129
april	2.117.911		328.152	94.784	2.351.278	-220.279
mei	2.117.906		252.871	79.907	2.290.870	-159.871
juni	2.172.648		146.131	-74	2.318.853	-187.854
juli	2.241.652		469.020	-74	2.710.745	-579.746
augustus	2.366.652		180.385	-74	2.547.111	-416.112
september	2.366.734		106.859	59.885	2.413.708	-282.709
oktober	2.366.734		192.549	-74	2.559.357	-428.358
november	2.366.734		55.808	-74	2.422.616	-291.617
december	2.367.101		191.676	-74	2.558.851	-427.852

(a) Er treedt een verschil op van 0,25 miljoen euro in vergelijking met de tabel "Netto te financieren saldo" ingevolge een registratiefout van het Waalse Gewest.

BRON : Maandelijks thesaurietoestand van het Waalse Gewest.

Bijlage III. 20. - DE INDIRECTE SCHULD VAN HET WAALS GEWEST 1990 - 1995

duizenden euro

Toestand per 31/12 :	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Nationale Sectoren (S.W.S.)	403.434	395.688	386.962	377.145	366.064	353.595
Lokale besturen	580.319	582.302	592.354	617.418	622.659	587.004
Gesubsidieerde werken, water, slachthuizen (K.B. 1959)	525.286	531.980	547.237	552.718	563.214	534.917
Intercommunales	-	-	-	24.789	24.789	24.789
Leningen Charleroi - Luik (2,75 miljard BEF)	55.032	50.322	45.117	39.911	34.656	27.298
Sociaal huisvesting (excl. ALESH)	99.822	105.749	113.057	97.814	93.139	83.610
Prefinanciering van premies	57.511	64.948	73.847	60.288	57.392	49.747
S.R.W.L. (leningen 1987 - 1988)	42.310	40.801	39.209	37.526	35.746	33.862
Leefmilieu - Leningen sanering industriële ondern.	10.907	9.668	8.428	7.189	5.989	4.819
Watervoorziening	42.142	44.621	89.668	99.874	128.942	126.418
S.W.D.E.	42.142	44.621	40.902	37.729	37.060	34.537
Leningen intercommunale watervoorziening			48.766	62.144	91.882	91.882
Sociale sector (a)				215.271	229.482	237.603
Bejaardenflats, kinderkribben (K.B. 1959)				21.294	23.904	23.317
Ziekenhuissector (K.B. 1959)				193.977	205.578	198.736
Waals Agentschap voor de Integratie van gehandicapte Personen				-	-	15.550
Sportsector (a)				15.873	15.176	14.479
I.E.G. Mouscron				3.478	2.781	2.085
Sportinfrastructuur				12.395	12.395	12.395
Toerisme					372	350
Site des Barrages de l'Eau d'Heure (a)						
Office de Promotion du Tourisme						
Permanente vorming (I.F.P.C.M.) (a)				15.402	20.988	20.245
Schuld sociale huisvesting - ALESH (b)	2.239.059	2.428.995	2.536.035	2.550.185	2.468.659	2.446.436
TOTAAL	3.375.683	3.567.022	3.726.504	3.996.170	3.951.470	3.874.561

(a) Schuld m.b.t. tot de bevoegheden waarvan de uitoefening door de Franse Gemeenschap aan het Waalse Gewest en aan de Franse Gemeenschapscommissie is overgedragen vanaf 1 januari 1994.

(b) Rekening houdend met de schuldherschikking tussen de federale overheid en de gewesten in het voordeel van deze laatste: schuldvermindering voor het Waalse Gewest van 87,2 miljoen euro einde 1994.

BRON : Ministerie van het Waalse Gewest, Rekenhof.

Bijlage III. 20. - DE INDIRECTE SCHULD VAN HET WAALS GEWEST 1996 - 2001

duizenden euro

Toestand per 31/12 :	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Nationale Sectoren (S.W.S.)	339.527	323.687	305.829	285.715	263.057	237.522
Lokale besturen	550.438	511.702	463.105	422.051	379.979	338.134
Gesubsidieerde werken, water, slachthuizen (K.B. 1959)	504.394	471.216	435.338	397.306	358.479	320.083
Intercommunales	24.789	23.805	21.939	19.430	16.743	13.917
Leningen Charleroi - Luik (2,75 miljard BEF)	21.254	16.681	5.828	5.315	4.757	4.135
Sociaal huisvesting (excl. ALESH)	73.768	64.574	53.047	43.743	33.076	26.505
Prefinanciering van premies	41.904	33.803	25.560	17.516	10.545	5.436
S.R.W.L. (leningen 1987 - 1988)	31.864	30.771	27.486	26.227	22.531	21.068
Leefmilieu - Leningen sanering industriële ondern.	3.666	2.519	1.658	949	560	325
Watervoorziening	122.105	116.783	115.851	110.630	105.057	98.163
S.W.D.E.	30.974	27.293	28.639	26.093	23.404	20.201
Leningen intercommunale watervoorziening	91.131	89.490	87.211	84.537	81.654	77.963
Sociale sector (a)	227.928	218.464	207.799	196.052	183.446	170.204
Bejaardenflats, kinderkribben (K.B. 1959)	22.643	21.864	20.969	19.958	18.870	17.707
Ziekenhuissector (K.B. 1959)	191.074	182.668	173.201	162.792	151.627	139.928
Waals Agentschap voor de Integratie van gehandicapte Personen	14.212	13.932	13.629	13.302	12.950	12.568
Sportsector (a)	13.783	12.995	11.956	11.525	11.066	10.590
I.E.G. Mouscron	1.388	694				
Sportinfrastructuur	12.395	12.300				
Toerisme	327	302	275	243	922	828
Site des Barrages de l'Eau d'Heure (a)					208	171
Office de Promotion du Tourisme					714	657
Permanente vorming (I.F.P.C.M.) (a)	19.556	18.788	17.871	16.864	15.749	14.705
Schuld sociale huisvesting - ALESH (b)	2.455.894	2.451.463	2.404.258	2.307.930	2.277.374	2.250.261
TOTAAL	3.806.993	3.721.275	3.581.648	3.395.701	3.270.286	3.147.236

(a) Schuld m.b.t. tot de bevoegdheden waarvan de uitoefening door de Franse Gemeenschap aan het Waalse Gewest en aan de Franse Gemeenschapscommissie is overgedragen vanaf 1 januari 1994.

(b) Rekening houdend met de schuldherschikking tussen de federale overheid en de gewesten in het voordeel van deze laatste: schuldvermindering voor het Waalse Gewest van 87,2 miljoen euro einde 1994.

BRON : Ministerie van het Waalse Gewest, Rekenhof.

Bijlage III. 21. - DE DIRECTE SCHULD VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST 1991 - 2001

duizenden euro

einde :	Lange termijn	Halflange termijn	Korte termijn & RC	Beleggingen-overschotten	Totaal waarvan overname	Netto te financieren saldo
1991	74.368		51.661	151	125.878	-125.878
1992	310.956		66.270	5.677	371.550	-245.672
1993	523.357		0	4.747	518.610	-147.060
1994	839.705		27.615		867.320	34.125
1995	1.156.456		-133.639		1.022.816	33.399
1996	1.212.404		63.312		1.275.716	157.764
1997	1.184.857		99.837		1.284.694	156.847
1998	1.245.458		17.460		1.262.918	155.895
1999	1.073.229		161.885		1.235.112	154.899
2000	1.050.150		249.308		1.299.456	109.058
2001	1.026.579		263.108		1.289.686	107.908
2000 (a)						
januari	905.976		181.059		1.087.032	-6.819
februari	905.976		184.379		1.090.353	-10.139
maart	905.976		241.542		1.147.516	-67.303
april	905.976		227.477		1.133.451	-53.238
mei	905.976		284.500		1.190.474	-110.260
juni	1.030.976		135.063		1.166.037	-85.824
juli	1.030.976		164.561		1.195.535	-115.322
augustus	989.922		196.666		1.186.586	-106.373
september	989.922		208.325		1.198.245	-118.032
oktober	989.922		137.841		1.127.762	-47.549
november	979.145		127.537		1.106.680	-26.467
december	941.092		249.308		1.190.397	-110.184
2001 (a)						
januari	928.539		274.727		1.203.264	-12.866
februari	928.539		188.229		1.116.767	73.631
maart	928.539		265.294		1.193.831	-3.434
april	897.552		264.395		1.161.945	28.452
mei	897.552		255.022		1.152.573	37.825
juni	947.763		200.362		1.148.123	42.275
juli	947.763		162.292		1.110.053	80.344
augustus	1.130.620		25.462		1.156.080	34.317
september	1.102.112		30.982		1.133.092	57.306
oktober	918.671		181.514		1.100.183	90.215
november	938.502		125.000		1.063.461	126.937
december	918.671		263.108		1.181.776	8.621

(a) De gecumuleerde maandelijkse gegevens houden geen rekening met de indirecte schulden die in de directe schuld werden overgenomen.

BRON : Maandelijkse thesaurietoestand van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest

Bijlage III. 22. - DE INDIRECTE SCHULD VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST 1990-1995

duizenden euro

Toestand per 31/12 :	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Lokale besturen & Agglomeratie	182.710	176.329	170.551	362.423	278.759	238.620
Gesubsidieerde werken	89.301	85.645	82.682	82.415	73.491	71.351
Schulden van lokale besturen - B.G.H.G.T. (a)	93.409	90.684	87.868	280.008	205.268	167.269
* <i>Thesaurielening 1977 (1.915 miljoen BEF)</i>	19.140	16.416	13.599	10.647	7.600	4.410
* <i>Demuyter-lening (opname 4.700 miljoen BEF)</i>	49.480	49.480	47.100	47.100	23.550	0
* <i>Hatry I-lening gemeenten (7.973,8 miljoen BEF)</i>				150.471	123.947	86.763
* <i>Hatry I-lening agglo (1.000 miljoen BEF)</i>	24.789	24.789	24.789	24.789	0	0
* <i>Hulpfonds gemeenten (vroegere Fonds 208)</i>				19.831	19.831	0
* <i>Nieuwe leningen B.G.H.G.T.</i>					30.340	76.096
* <i>Te regulariseren met federale Thesaurie (vervallen leningen Demuyter, Hatry I en II)</i>			2.380	27.169	0	0
Agglomeratie	6.408	5.974	5.612	5.322	61.061	61.061
Agglo.leningen ten laste van Gewest (gebouwen Vorst, St.Joost)	6.408	5.974	5.612	5.322	5.015	5.015
Thesaurielening ten laste van Gewest door consolidatie (b)					44.621	44.621
Investeringslening ten laste van Gewest door consolidatie (b)					11.425	11.425
Sociale huisvesting - Herfinanciering premies	104	64	35	17	0	0
Leefmilieu			18.766	17.298	16.207	17.781
Lening waterzuiveringsinstallatie industriële ondernemingen (c)	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.
Gewestelijk Agentschap voor Netheid			18.766	17.298	16.207	17.781
Watervoorziening - B.I.W.D.	285	268	250	231	213	191
Openbaar vervoer - M.I.V.B. (e)	348.077	372.631	392.234	412.168	464.545	448.749
G.O.M.B. - leningen Dexia	25.419	22.506	33.785	28.552	21.430	16.116
Aanschaf industriegronden	25.419	22.506	22.630	17.397	12.134	9.145
Militair hospitaal			11.155	11.155	9.296	6.971
Brandweer - Dienst voor Brandweer en Dringende medische hulp			14.970	14.368	13.381	15.806
Schuld sociale huisvesting - ALESH (f)	520.792	487.574	463.107	434.525	357.034	324.889
TOTAAL	1.083.795	1.065.347	1.099.311	1.274.904	1.212.631	1.123.213

- (a) De statistiek houdt, inzake de schulden van de lokale Overheden, rekening met de terugvorderbaarheid van deze schulden door het Gewest op de Lokale Overheden. De bijzondere verhoging van het schuldbedrag van de sector Lokale Besturen in 1993 is te wijten aan de statistische aanpassing die door het Secretariaat van de Afdeling werd doorgevoerd naar aanleiding van de in de loop van 1993 gewijzigde financieringswijze van bepaalde schulden van de Brusselse gemeenten via de oprichting van het Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (afgekort : B.G.H.G.T.) dat het beheer van de schulden heeft overgenomen (effect van de statistische aanpassing geraamd op 173,5 miljoen euro).
Zie terzake eveneens de toelichting opgenomen in het Jaarverslag van de Afdeling van mei 1996 (blz.85).
- (b) Bepaalde schulden van de Brusselse Agglomeratie (ten belope van 57,0 miljoen euro eind 1994) werden in de indirecte schuld van het Gewest opgenomen ingevolge de consolidatie van de Agglomeratiebegroting en de Gewestbegroting met ingang van begrotingsjaar 1995. Deze overgenomen schulden werden tot en met begrotingsjaar 1994 buiten beschouwing gelaten in het kader van de evaluatie van de begrotingsuitvoering met de door de Afdeling aanbevolen saldi.
- (c) De uitstaande schuld was verwaarloosbaar klein.
- (d) Schulden die in 1996 in de directe schuld werden overgenomen. Deze schuldovername werd buiten beschouwing gelaten in het kader van de evaluatie van de begrotingsuitvoering voor 1996 met het door de Afdeling aanbevolen saldo voor dat jaar.
- (e) Gelet op het in 1996 afgesloten beheerscontract tussen het Gewest en de M.I.V.B., wordt de vóór 1989 gevormde schuld die in 1989, ingevolge de regionalisering van de bevoegdheden inzake openbaar vervoer, door het Gewest werd overgenomen, vanaf 1997 beschouwd als een gewaarborgde schuld van het Gewest (hetzij 341,4 miljoen euro eind 1988).
De leningen die vanaf 1 januari 1997 door de M.I.V.B. worden afgesloten genieten enkel de Gewestwaarborg.
De gedebudgetteerde schuld van het Gewest beperkt zich dus vanaf 1997, ingevolge voormeld beheerscontract, tot de in de periode 1989-1996 opgebouwde schuld die eind 1997 nog 50,5 miljoen euro en eind 1998 nog 10,5 miljoen euro bedroeg.
- (f) Rekening houdend met de jaarlijkse bijdrage van 24,8 miljoen euro van de Federale Overheid in de aflossing van de schuld van het Gewest t.o.v. het ALESH gedurende de periode 1991-1995. Rekening houdend met de schuldherschikking binnen het ALESH die tussen de Federale Overheid en de Gewesten in het voordeel van deze laatste in de loop van 1994 werd doorgevoerd :
schuldvermindering voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 41,9 miljoen euro per einde 1994.

BRON : Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ALESH

Bijlage III. 22. - DE INDIRECTE SCHULD VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST 1996-2001

duizenden euro

Toestand per 31/12 :	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Lokale besturen & Agglomeratie	165.923	125.994	84.678	34.693	23.807	20.912
Gesubsidieerde werken	34.189	31.688	29.080	26.366	23.510	20.664
Schulden van lokale besturen - B.G.H.G.T. (a)	131.733	94.306	55.598	8.327	297	248
* Thesaurielening 1977 (1.915 miljoen BEF)	1.086	555	0			
* Demuyter-lening (opname 4.700 miljoen BEF)						
* Hatry I-lening gemeenten (7.973,8 miljoen BEF)	49.579	0				
* Hatry I-lening agglo (1.000 miljoen BEF)						
* Hulpfonds gemeenten (vroegere Fonds 208)						
* Nieuwe leningen B.G.H.G.T.	81.069	93.751	55.598	8.327	297	248
* Te regulariseren met federale Thesaurie (vervallen leningen Demuyter, Hatry I en II)	0					
Agglomeratie	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)
Agglo.leningen ten laste van Gewest (gebouwen Vorst, St.Joost)	-	-	-	-	-	-
Thesaurielening ten laste van Gewest door consolidatie (b)	-	-	-	-	-	-
Investeringslening ten laste van Gewest door consolidatie (b)	-	-	-	-	-	-
Sociale huisvesting - Herfinanciering premies	0	0	0	0	0	0
Leefmilieu	0	0	0	0	0	0
Lening waterzuiveringsinstallatie industriële ondernemingen (c)	n.g.	0	0	0	0	0
Gewestelijk Agentschap voor Netheid	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)	(d)
Watervoorziening - B.I.W.D.	169	151	129	104	79	55
Openbaar vervoer - M.I.V.B. (e)	431.967	50.486	10.501	0	0	0
G.O.M.B. - leningen Dexia	11.639	7.139	3.203	1.792	1.128	563
Aanschaf industriegronden	6.991	4.814	3.203	1.792	1.128	563
Militair hospitaal	4.648	2.325	0	0	0	0
Brandweer - Dienst voor Brandweer en Dringende medische hulp	0	0	0	0	0	0
Schuld sociale huisvesting - ALESH (f)	315.482	305.997	295.962	290.222	266.882	248.418
TOTAAL	925.178	489.768	394.473	326.791	291.891	269.948
		(e)	(e)			

- (a) De statistiek houdt, inzake de schulden van de lokale Overheden, rekening met de terugvorderbaarheid van deze schulden door het Gewest op de Lokale Overheden. De bijzondere verhoging van het schuldbedrag van de sector Lokale Besturen in 1993 is te wijten aan de statistische aanpassing die door het Secretariaat van de Afdeling werd doorgevoerd naar aanleiding van de in de loop van 1993 gewijzigde financieringswijze van bepaalde schulden van de Brusselse gemeenten via de oprichting van het Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (afgekort : B.G.H.G.T.) dat het beheer van de schulden heeft overgenomen (effect van de statistische aanpassing geraamd op 173,5 miljoen euro).
Zie terzake eveneens de toelichting opgenomen in het Jaarverslag van de Afdeling van mei 1996 (blz.85).
- (b) Bepaalde schulden van de Brusselse Agglomeratie (ten belope van 57,0 miljoen euro eind 1994) werden in de indirecte schuld van het Gewest opgenomen ingevolge de consolidatie van de Agglomeratiebegroting en de Gewestbegroting met ingang van begrotingsjaar 1995. Deze overgenomen schulden werden tot en met begrotingsjaar 1994 buiten beschouwing gelaten in het kader van de evaluatie van de begrotingsuitvoering met de door de Afdeling aanbevolen saldi.
- (c) De uitstaande schuld was verwaarloosbaar klein.
- (d) Schulden die in 1996 in de directe schuld werden overgenomen. Deze schuldovername werd buiten beschouwing gelaten in het kader van de evaluatie van de begrotingsuitvoering voor 1996 met het door de Afdeling aanbevolen saldo voor dat jaar.
- (e) Gelet op het in 1996 afgesloten beheerscontract tussen het Gewest en de M.I.V.B., wordt de vóór 1989 gevormde schuld die in 1989, ingevolge de regionalisering van de bevoegdheden inzake openbaar vervoer, door het Gewest werd overgenomen, vanaf 1997 beschouwd als een gewaarborgde schuld van het Gewest (hetzij 341,4 miljoen euro eind 1988).
De leningen die vanaf 1 januari 1997 door de M.I.V.B. worden afgesloten genieten enkel de Gewestwaarborg.
De gedebudgetteerde schuld van het Gewest beperkt zich dus vanaf 1997, ingevolge voormeld beheerscontract, tot de in de periode 1989-1996 opgebouwde schuld die eind 1997 nog 50,5 miljoen euro en eind 1998 nog 10,5 miljoen euro bedroeg.
- (f) Rekening houdend met de jaarlijkse bijdrage van 24,8 miljoen euro van de Federale Overheid in de aflossing van de schuld van het Gewest t.o.v. het ALESH gedurende de periode 1991-1995. Rekening houdend met de schuldherschikking binnen het ALESH die tussen de Federale Overheid en de Gewesten in het voordeel van deze laatste in de loop van 1994 werd doorgevoerd :
schuldbemiddeling voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 41,9 miljoen euro per einde 1994.

BRON : Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ALESH

Bijlage III. 23. - DE DIRECTE SCHULD VAN DE DUITSTALIGE GEMEENSCHAP 1991 - 2001

duizenden euro

einde :	Lange termijn	Halflange termijn	Korte termijn & RC	Beleggingen	Totaal waarvan overname	Netto te financieren saldo (a)
1991				44.249	-44.249	44.249
1992				30.912	-30.912	-13.337
1993				25.260	-25.260	-5.652
1994				8.701	-8.701	-16.559
1995	6.197		6.197	9.445	2.950	-11.651
1996	14.824		-1.487		13.337	-10.387
1997	21.492		-617		20.875	-7.538
1998	26.438		-1.093		25.345	-4.470
1999	31.351		-640		30.712	-5.367
2000	35.315		-7.489		27.826	2.885
2001	32.957		-5.369		27.588	238
2000						
januari	30.650		-724		29.926	786
februari	30.245		5.159		35.404	-4.693
maart	35.625		806		36.430	-5.719
april	35.625		1.564		37.189	-6.477
mei	35.625		-8.260		27.365	3.347
juni	35.625		-8.240		27.385	3.327
juli	35.625		-5.878		29.747	964
augustus	35.625		-5.684		29.941	771
september	35.625		-4.492		31.133	-421
oktober	35.625		-4.921		30.704	7
november	35.625		-6.698		28.927	1.785
december	35.315		-7.489		27.826	2.885
2001						
januari	34.514		-4.383		30.131	-2.305
februari	34.110		-94		34.016	-6.190
maart	33.267		1.140		34.408	-6.582
april	33.267		2.196		35.464	-7.638
mei	33.267		-8.872		24.395	3.431
juni	33.267		-9.532		23.736	4.090
juli	33.267		-9.703		23.565	4.261
augustus	33.267		-7.382		25.885	1.941
september	33.267		-8.074		25.193	2.633
oktober	33.267		-9.898		23.369	4.457
november	33.267		-10.424		22.843	4.983
december	32.957		-5.369		27.588	238

Bron : Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft
Schatzamt - Monatliche Kassenlage.

(a) Het netto te financieren dat gebaseerd is op de maandelijkse gegevens houdt geen rekening met de verrichtingen op de organieke fondsen.